

Josef-Gerhard Farkas / Farkas József-Gellért

Chihuahuas als junge Familie.

Csivavák
mint fiatal család.

Erfahrungen mit einer Hundemutter,
deren Tochter und Sohn.

Tapasztalatok egy kutyaanyával,
leányával és fiával.

Bilinguisch deutsch-ungarisch
Bilingvis német-magyar

Aus des zweibändigen deutschen Originals Kapiteln I, IV-
VIII, XII, XIV, XVI. — A kétkötetes német eredeti I, IV-
VIII, XII, XIV, XVI fejezeteiből.

Copyright 2011
Prof.Dr.Josef-Gerhard Farkas & Gabriele Farkas

Bestellungen / Megrendelések: Gaby Farkas, Fax +49 (0) 7273-941173
E-Mail: gabyfarkas@web.de
Habsburger Allee 10 A; D-76767 Hagenbach
Deutschland — Németország

Druck / Nyomda: dbusiness.de gmbh D-10409 Berlin

Zarissa und Csikola	3	Gemeinschaftliche Abholung	23
Pollerchen	4	Ankunft	24
Mimi	5	Nachtschlaf erster Versuch	26
Arbeitsaufwand	5	Nachtschlaf zweiter Versuch	29
Zarissas Herzkrankheit	6	Frühzeittoiletengang	30
Csikolas Altern und Ende	7	Wieviel Schlafplatz?	33
Csikola verblaßt unvergessen	8	Getrennte Schlafzimmer	34
Ungleich erinnert	9	Leinenloses Verbundensein	36
Wieder Hund? Welche Art?	11	Leinenunterricht	36
Suchen Chihuahua	12	Spaziertragen und Welpenwagen ...	40
Betreuen verlangt Gesundsein	14	Familien- und Freundesbande	45
Weitersuche und erster Zufall	15	Bandebewertung	50
Mitgefühl wählt mit	16	Steigrampen: lebenswichtig !	51
Stafette der Lebensdauer	17	Chihuahuas historisch	56
Herzproblem Stufenspringen !	18	Was ist „Chihuahua“ wo?	64
Besichtigung Mutter und Tochter ..	18	Operationen: sexfrei-hausrein	67
Ausländischer Stammbaum	19	Naturerlebnisse	73
Dazukauf Hundesohn	21	Gesundheit	79
Hausgemeinschaft mit Älteren	23	Hilfreiche Wohlgefühle	84

Appendix Seiten 86 ff: Ziffern im Buch verweisen auf alternative Übersetzungen. Im Buch folgt die Übersetzung dem Deutschen möglichst genau. Das verändert oft z.B. die übliche ungarische Genitivkonstruktion und die Stellung des Verbs. Die angepaßte Übersetzung und die Alternative zeigen die Flexibilität der ungarischen Sprache.

Wichtigste Kapitel: über Herzkrankheit Seite 6, Stufenspringen S.18 und Steigrampen S.51. Wenn die Erklärung des Kleinsthund-Stufenproblems sowie der Abhilfe durch Steigrampen bewirkt, daß manche Leser ihren Hündlein das Leben erleichtern, verlängern und so selber länger Freude an ihnen haben statt vorzeitig Kummer und Leid, ist der Hauptzweck dieser Veröffentlichung erfüllt.

An der Zweisprachigkeit dieser Chihuahugeschichte ¹ wiederum ist wichtig die Art der Übersetzung. Die ungarische Version richtet sich soweit möglich und zumutbar nach der deutschen Vorlage, damit man beim Lesen wechseln kann von Sprache zu Sprache ohne die Orientierung zu verlieren. Bewußt vermieden wurde deshalb ² „kongeniales, schönes, stilvolles“ Übersetzen. Das zumal einander so fremde Sprachen wie Deutsch und Ungarisch noch zusätzlich trennt. Dann hätten am Spracherwerb oder an Sprachvergleich Interessierte keinen Nutzen von der Bilinguistisch-Ausgabe.

Cárisza és Csikola	3a	Közös elhozatal	23a
Kötélbak	4a	Érkezés	24a
Mimi	5a	Éjjeli alvás első kísérlet	26a
Munkaráfördítés	5a	Éjjeli alvás második kísérlet	29a
Cárisza szívbetegsége	6a	Korai toalett-látogatás	30a
Csikola öregedése és vége	7a	Mennyi hálóhely?	33a
Csikola halványul felejtetlenül	8a	Külön hálószobák	34a
Egyenlőtlenül emlékezve	9a	Póráztalan összekapcsoltság	36a
Megint kutya? Milyen fajta?	11a	Póráztanítás	36a
Csivavát keresünk	12a	Sétahordás és kölyökkocsi	40a
Gondozás egészséget kíván	14a	Családi és baráti kötelékek	45a
Továbbkeresés és első véletlen	15a	Szalagértékelés	50a
Együttérés velünk választ	16a	Hágórámák: életfontosságú !	51a
Az élettartam stafétája	17a	Csivavák históriásan	56a
Szívprobléma lépcsőugrás !	18a	Micsoda „csivava” hol ?	64a
Anya és leánya megtekintése	18a	Operációk: szextelen-háztiszta	67a
Külföldi családja	19a	Természeti élmények	73a
Kutyafi hozzávásárlása	21a	Egészség	80a
Házközösség idősebbekkel	23a	Segítő jóérzések	85

Appendix 86. köv.oldalak: számok a könyvben alternatív fordításokra utalnak. A könyvben a fordítás a németet lehetőleg pontosan követi. Az gyakran megváltoztatja pl. a szokásos magyar genitivusz-konstrukciót és az ige helyét. Az alkalmazkodott fordítás és az alternatíva a magyar nyelv flexibilitását mutatják.

Legfontosabb fejezetek: szívbetegségről 6. oldal, lépcsőugrás 18.o. és hágórámák 51.o. Ha a minikutya-lépcsőprobléma magyarázata valamint a hágórámák általi segítség odahat, hogy némely olvasók a kutyusainak az életet megkönnyítik, meghosszabbítják és így maguknak hosszabban van örömük bennük időelőtt bánat és szenvedés helyett, a főcélja ennek a publikációnak teljesült.

A kétnyelvűségénél ennek a csivavatörténetnek ¹ viszont fontos a fordítás mi-kéntje. A magyar verzió amennyire lehetséges és eltérhető a német eredeti után irányul, hogy olvasás közben váltani lehessen nyelvről nyelvre az orientálódás elvesztése nélkül. Tudatosan elkerültünk ezért ² „kongeniális, szép, stílusos” fordítást. Amely méghozzá egymásnak oly idegen nyelveket mint német és magyar még tovább elválasztja. Akkor a nyelvtanulásban vagy nyelvösszehasonlításban érdekeltnek nem lenne hasznuk a bilingvis kiadásból.

Josef-Gerhard Farkas

Chihuahuas als junge Familie.

Ein Jahr Erfahrung mit einer Hundemutter, deren Tochter und Sohn.

Mutter Jasmin „vom Lustighaus“ mit voran Tochter Bella und nachfolgend Sohn Boubou „vom Dörnet Hof“. — Die Nähe zur Kameraoptik macht die kleinere Bella groß wie Boubou.

Geplant hatten wir den Erwerb dieser Familie nicht,³ die wir hier am 22.Mai erstmals sahen. Im Gegenteil.

Zarissa und Csikola.

Am 8. Januar erst war unsere gealterte Chihuahua „Csikola“ gestorben. Dreizehneinhalb Jahre hatte sie mit uns gewohnt. Csikola, die wir als sieben Monate junges, beckenschmales und deshalb zuchtuntaugliches Weibchen kauften, war nicht unsere Einzige gewesen. Nicht einmal die Erste. Vielmehr sollte die langhaarige braune Csikola unserer ebenfalls jungen schwarzen, nasenweißen „Zarissa“ Gefährtin sein.

Es hatte uns bekümmert, Zarissa als bewegungsfreudiges kleines Haustier oft lange alleine oder mehr-minder unbeachtet zu lassen, weil auch meine Frau konzentriert arbeiten mußte und nur selten mit ihr auf dem Fußboden spielen konnte.

Die Idee von artgleichen Gespielinnen hatten wir schon zwei Hundegenerationen zuvor gehabt; mit „Mókus“ und „Mable“. Doch jener wohlgemeinte und aufwendige Versuch, aus einzeln wenig beschäftigten Chihuahuaweibchen ein glückliches Freundinnenpaar zu machen, schlug erschreckend fehl.

Farkas József-Gellért

Csivavák mint fiatal család

Egy év tapasztalat egy kutya-anyával, annak leányával és fiával

„Vidámházi“ Jázmin anya elől leányával „Dörnet Hofi“ Bellával és utána következőn Bubu fiával. – A közelség a kameraoptikához a kisebb Bellát nagygyá teszi mint Bubu.

Nem terveztük volt megszerzését ennek a családnak,³ melyet itt május 22-én láttunk először. Ellenkezőleg.

Cárisza és Csikola.

Január 8-án csak halt meg megöregedett csivavánk „Csikola“. Tizenhárom és fél évig lakott velünk. Csikola, akit mint hét hónapos fiatal, keskeny medencéjű és ezért tenyésztésalkalmatlan nőtényt vásároltuk, nem volt az egyetlenünk. Még nem is az elsőnk. Sokkal inkább a hosszúszerű barna Csikola a mi ugyancsak fiatal fekete, fehérorrú „Cáriszánk“ társa kellett volna legyen.

Minket szomorított, Cáriszát mint mozgáskedvelő kis háziállatot gyakran hosszan egyedül vagy többé-kevésbé figyelmen kívül hagyni, mert feleségemnek is koncentráltan dolgoznia kellett és csak ritkán tudott vele a padlón játszani.

Az idea azonosfajtájú játszótársakról megvolt nekünk már két kutyagenerációval azelőtt; „Mókus“-sal és „Mable“-lel. Azonban ama jószándékú és költséges kísérlet, egyenként kevésbé foglalkoztatott csivavanőstényekből egy boldog barátnőpárt csinálni, riasztóan félresikerült.

Von dem Moment an, wo unsere bislang Alleinstehende begriff, daß die Neue zum Bleiben statt nur kurzem Besuch gekommen war,⁴ gab es eine keifend bissige, protest-schmutzende Rivalität. Was für die eine bestimmt war, Futter oder Körbchen oder Platz auf dem Schoß, just das wollte die andere. Und umgekehrt. Keine akzeptierte den von uns jeweils arrangierten Tausch. Die unversöhnlich neidische Feindseligkeit statt fröhlicher Partnerschaft beendeten wir mit kleinlautem, verlustreichem Bitten um Rücknahme des alleine ganz lieben Zweithündleins.⁵

Csikola hingegen machte keine Sprenzien und vertrug sich mit Zarissa deren Leben lang. Nicht wirklich als dauernd an ihr klebende Freundin und unermüdliche Gespielin. Nach etwa zwei Jahren lebten sie nurmehr in eher gleichmütiger Koexistenz. Jedenfalls aber ohne einsam zu sein.

Pollerchen.

Im Laufe der Zeit kamen zwei Mitleidserwerbungen hinzu.⁶ Zunächst die kurzhaarige graubraune „Opal“, deren erste vier Schicksalsjahre von tragischer Liebe zu älteren Männern geprägt war. Nach dem plötzlichen Tod ihres ersten Besitzers schloß sie sich dessen Vater an. Leider folgte dieser binnen kurzem seinem Sohn.⁷ Die verwitwete Frau und Schwiegertochter wählte sich als Tröster einen jüngeren Mann. Verständlich nach zwei Bestattungsfällen. Dieser voraussichtlich noch Langlebige allerdings mochte keine Hunde, den personenwählerischen kleinen Liebling seines Vorgängers erst recht nicht.

Die besorgte Frau brachte Opal, die zum Störenfried neuen Glückes zu werden drohte, der Züchterin zurück. Doch bei der Verwand die nacheinander zwei Herren verlorene Chihuahua ihre Trauer nicht und fraß sich gefährlich dick. Dagegen vermochte die Züchterin nichts zu tun. Sie fütterte alle Hündlein aus gemeinsamer Schüssel und jedes pflegte sich zu trollen, sobald es satt war. Nicht jedoch Opal, die ihren Kummer durch Futtersucht betäubte. Bevor sie sich auf diese Weise umbringen konnte, gab die Züchterin sie zum Abmagern einer Freundin. Die wiederum bot sie nach einiger Zeit meiner Frau an.

Der Kummerspeck war da nicht gänzlich weg. Die seelensanfte, Unwiederbringlichem nachschmachtende, liebebedürftige Opal sah eher noch wie ein Klotz aus und blieb deshalb auch nach erfolgreicher Diät unser „Pollerchen“. Die Erinnerung an ihren jugendlichen Männerwahn verlor sie trotz Normalgewicht nie. Meiner Frau war sie zwar treu ergeben, fühlte sich bei ihr gut behandelt und von ihr ebenso gernegehabt wie die vor ihr schon dagewesenen Wunschhündlein Zarissa und Csikola. Aber bei Hundeausflügen, wo unsere Chihuahuas und die der Schwagerfamilie gehörenden leinenlos brav

Attól a pillanattól, mikor a mi eddig egyedülállónk megértette, hogy az új ittmaradásra ahelyett hogy csak rövid látogatásra jött,⁴ egy nyivákolóan harapós, tiltakozást-piszkoló rivalitás volt. Ami az egyiknek volt szánva, eledel vagy kosárka vagy hely az ölben, épp azt akarta a másik. És fordítva. Egyik sem fogadta el az általunk mindenkor rendezett cserét. Az engesztelhetetlenül irigy ellenségeskedést boldog partnerség helyett befejeztük megszeppent, veszteséges kéréssel visszavételért az egyedül egészen kedves másodkutyusnak.⁵

Csikola viszont nem csinált teketóriát és Cárisszával annak élete végéig elviselték egymást. Nem igazán mint állandóan hozzátapadó barátnő és fáradhatatlan játszótárs. Úgy két év után márcsak inkább közömbös koegzisztenciában éltek. Mindenesetre azonban anélkül hogy magányosak.

Kötélbak.

Az idő során hozzájött két szánalomszerzemény.⁶ Először a rövidszőrű szürkésbarna „Opál“, akinek első négy sors-éve tragikus szerelemtől idősebb férfiak iránt volt jellemezve. Első tulajdonosának hirtelen halála után csatlakozott ő annak apjához. Sajnos ez követte rövid időn belül a fiát.⁷ A megözvegyült nő és meny vigasztalónak egy fiatalabb férfit választott magának. Értethető két temetési eset után. Ez az előreláthatólag még hosszúéletű bezzeg nem kedvelt kutyákat, a személyválogató kis kedvencét az elődének már igazán nem.

Az aggódó nő visszavitte Opált, aki az új boldogság rendbontójává válni fenyegetett, a tenyésztőnőnek. De annál nem heverte ki az egymásután két gazdát elveszített csivava a bánatát és veszélyesen kövérre zabálta magát. Az ellen nem tehetett a tenyésztőnő semmit. Ő az összes kutyusokat közös tálból etette és mindegyik szokta magát elhordani, mielőtt jóllakott. Nem azonban Opál, aki a bánatát táplálékmánia által kábította. Mielőtt ezen a módon megölhette magát, odaadta a tenyésztőnőt lefogyasztásra egy barátnőnek. Az meg felajánlotta őt némi idő után feleségemnek.

A bánatszalonna akkor nem tűnt el egészen. A szelídlelkű, visszahozhatatlannak utanasóvárgó, szeretetreszoruló Opál inkább még úgy nézett ki mint egy rönk és ezért maradt sikeres diéta után is a mi „Kötélbak“-unk. Az emlékezést fiatalkori férfiőrületére nem veszítette el normálsúly ellenére soha. Feleségemhez hűségesen odaadó volt ugyan, nála jól kezelve érezte magát és tőle éppúgy szeretve mint az előtte már ittlelvő kívánságkutyusok Cárissza és Csikola. De kutyakirándulásoknál, ahol a mi csivaváink és a sógorcsaládhoz tartozók poráz nélkül derekasan

hinter ihr auf den Wegen liefen, war Pollerchen durchaus bereit, meine Frau samt den anderen zu verlassen und mir auch weit abseits zu folgen.

Es hat mich bitterlich, tief, nachhaltig getroffen, als ihr nach fünf psychisch-physisch erholsamen Jahren die entzündete Gebärmutter entfernt werden mußte. Und der Tierarzt uns beim Abholen erklärte, daß sie während der Operation gestorben ist.

Mimi.

Als zu den eigentlich nur zwei gewünschten Chihuahuas, nämlich der von meiner Frau sorgfältig ausgesuchten Zarissa und Csikola auch das pummelige graubraune Mauerblümchen Opal-, „Poller“ als Dritte sich bei uns eingewöhnt hatte, konnte meine Frau ihr Herz nicht der unglücklichen „Mimi“ als Viertes verschließen.⁸

Die außerordentlich hübsche rotblonde, kurzhaarige Mimi gelangte wegen züchterisch mehrfacher Enttäuschung an uns. Ihre Körpermaße waren etwas kleiner als streng vorgeschrieben.⁹ Ein umstrittener Grenzfall, daher mit mühsam erkämpfter Ausnahmegenehmigung für nur einen einzigen Wurf Welpen zum Eintrag ins Rassehundregister aufgezogen. Also kein sehr profitables Tier. Nicht einmal für Ausstellungen zum Erringen wahrscheinlicher Schönheitspreise zugelassen.

Das zweite Malheur ereignete sich, als sie in noch unvollendeter Pubertät von einem Rüden gepackt wurde, der nicht vorgesehen war als Erzeuger ihrer lediglich einmalig erlaubten Rassebabies. Die zarte kleine Mimi durchlitt eine schwere Geburt und trug das ihren ungeliebten Kindern nach, die sie verstieß. Mit solch verkorkster Biographie für ihre Züchterin wertlos geworden, kam Mimi an uns.¹⁰

Die flinke rotblonde kleine Hexe brauchte bei uns nichts zu leisten und erfreute uns dann über ein Jahrzehnt. Bis die behandelnde Tierärztin sie wegen einer unbemerkten und schwer diagnostizierbaren Krankheit einschläfern mußte.

Arbeitsaufwand.

Daß aus ursprünglich einer Chihuahua, aus Zarissa allmählich ein Viererrudel geworden war, dessen Mitglieder unterschiedliche, teils leidvolle Einzelschicksale hatten, rechnete jeder meiner Frau hoch an,¹¹ der davon erfuhr. Die respektvolle Anerkennung gütigen Mitleids mit den ganz auf menschliche Warmherzigkeit angewiesenen Zwerghunden¹² war völlig berechtigt. Schon im

mögötte az utakon szaladtak, Kötélbak nagyonis kész volt, feleségemet a többiekkel együtt elhagyni és engemet messze arrább is követni.

Engem keservesen, mélyen, tartósan sújtott, amikor neki öt pszichikailag-fizikailag üdítő év után a meggyuladt méhét eltávolítani kellett. És az állatorvos nekünk az elhozatalakor elmagyarázta, hogy az operáció alatt meghalt.

Mimi.

Amikor a tulajdonképpen csak két kívánt csivavához, azaz a feleségem által gondosan kiválasztott Cárissza és Csikolához a pufók szürkésbarna petrezselymet áruló Opal-, „Kötélbak“ is mint harmadik beleszokta magát nálunk, nem tudta feleségem elzárni a szívét a szerencsétlen „Mimi“ mint negyedik elől.⁸

A rendkívül szép vöröses-szöke, rövidszőrű Mimi tenyészetileg többszörös csalódás miatt jutott hozzánk. Testméretei valamivel kisebbek voltak mint szigorúan előírt.⁹ Egy vitatott határeset, ezért fáradtságosan kiharcolt kivételengedélyezéssel csak egyetlen ellés kölykek bevezetésére a fajkutyaeregiszterbe felnevelve. Tehát nem nagyon profitálós kutya. Még kiállításokra valószínű szépségdíjak elnyerésére se engedélyezve.

A második malőr történt, amikor őt még ki nem teljesedett pubertásban egy kankutya megragadta, amely nem volt előirányozva mint nemző az ő csupán egyszerre engedélyezett fajtábjáéinak. A gyöngéd kis Mimi nehéz szülést szenvedett át és felrótta ezt a nemszeretett gyermekeinek, akiket eltaszított. Ilyen összekuszált biográfiával a tenyésztőnének értéktelenné váltan, jutott Mimi hozzánk.¹⁰

A fürge vöröses-szöke kis boszorkánynak nem kellett nálunk semmit se teljesítenie és megörvendeztetett minket aztán több mint egy évtizeden át. Míg a kezelő állatorvosnőnek őt egy észre nem vett és nehezen diagnosztizálható betegség miatt elaltatni kellett.

Munkaráfordítás.

Hogy eredetileg egy csivavából, Cárisszából lassanként egy négyesfalka lett, amely tagjainak különböző, részben szenvedésteli egyedi sorsuk volt, felrótta mindenki a feleségemnek magasan,¹¹ aki erről tudomást szerzett. A tiszteletteljes elismerése jószágos szánalomnak az egészen emberi melegszívűségre rátautal törpekutyák iránt¹² teljesen jogosult volt. Már

Hinblick auf die vielerlei Mühen, die das individuelle Wohlergehen jedes Tierleins wie zugleich das Instandhalten der Wohnung erfordert.

Die nötige Balance zu wahren im fundamentalen Kontrast unseres Lebensstils mit der vierbeinigen Lebensart ist eine frühmorgens beginnende und abends nie definitiv beendete Aufgabe. Wobei die hingebungsvolle Zuwendung meiner Frau¹³ keineswegs purem Altruismus, nicht ausschließlich löblicher Humanität gegenüber glücklosen Kreaturen wie Poller und Mimi entstammte. Sondern insgeheim hatte sie jeher statt nur einer Chihuahua sich mehrere gewünscht. Allmählich dann die geeigneten Einzelnen gefunden. Probleme mit dem Rudel gab es nicht. Sie vermochte Chihuahuaausserungen, die mir meist rätselhaft sind, einfühlsam richtig zu deuten und umgekehrt ihren Willen denen verständlich zu machen. So entstand ein gutes Zusammenleben, wo Menschen und Hunde einander nicht überforderten.

Zarissas Herzkrankheit und Tod.

Zarissa, mit der und für die alles angefangen hatte, starb bereits elfjährig. Durchaus nicht alt. An unaufhaltsam fortschreitender Herzerweiterung. Ein häufiger Schaden bei Kleinsthunden, die in nicht ebenerdigen Wohnungen gehalten werden und für Menschenfüße bemessene Stufen rauf-runter springen. Ein Chihuahuaherzen oft überanstrengender Hochleistungssport. Zarissa, die sich zur konkurrenzlosen Leithündin entwickelt hatte, verdankte ihr trotz Herzkrankheit und daher auch Wasserlunge relativ langes, bis fast zuletzt durchaus noch genossenes Leben dem gewissenhaften Geschick meiner Frau, die rezeptierten Medikamente auf exakt zuträgliche Dosierungen zu reduzieren. Jeden Morgen bewunderte ich ihre Fingerfertigkeit, die für Menschen zum Herunterschlucken fabrizierten Pulverkapseln ohne Verschütten des Inhalts zu öffnen und in zwerghundebekömmliche Winzigportionen zu teilen. Um diese zweimal täglich mit schmackhafter Flüssigkeit, einer Pipette und sorgfältigem Gespür durch die abweisend verschlossenen Hundelefzen zu bugsieren. Nur meine Frau schaffte das so, daß Zarissa das Heilmittel nicht wieder ausspie.

Daß zusätzlich Blutproben und weiteres Unangenehme nötig waren, verstand unsere langhaarig schwarze Zarissa nie. Die immer schon beim Erwittern der Tierarztpraxis zu protestieren anhub. Desto erstaunlicher war ihr anscheinend vorausahnendes, erstmals still ergebene Verhalten, als wir sie, ohne das bestimmt zu wissen, zur letzten Untersuchung hinbrachten. Die mit dem ärztlichen Erlösen von ihrem kaum mehr atmungsfähigen Dasein¹⁴ schloß.

tinktettel a sokféle fáradozásokra, amiket az egyéni boldogulása mindegyik állatkának mint ugyanakkor a lakás karbantartása megkövetel.

A szükséges egyensúlyt megőrizni a fundamentális kontrasztban a mi életstílusunk és a négylábú életmód között egy korán reggel kezdődő és esténként soha végleg be nem fejeződött feladat. Aminél az odaadó ráfordítása feleségemnek¹³ semmiképp sem tiszta altruizmusból, nem kizárólag dicséretes humanizmusból szerencsenélküli lények mint Kötélbak és Mimi iránt származott. Hanem titokban mindig csak egy csivava helyett többeket kívánt magának. Lassanként aztán az alkalmas egyedeket megtalálta. Problémák a falkával nem voltak. Ő képes volt csivava-megnyilatkozásokat, amelyek számomra többnyire rejtélyesek, beleérezve helyesen értelmezni és fordítva az ő akaratát azoknak érthetővé tenni. Így létrejött egy jó együttélés, ahol emberek és kutyák egymást nem terhelték túl.

Cárisza szívbetegsége és halála.

Cárisza, akivel és akiért minden kezdődött, már tizenegyévesen meghalt. Egyáltalán nem öreg. Feltartóztathatatlanul előrehaladó szívnagyobbodásban. Egy gyakori károsodás minikutyáknál, akiket nem földszinti lakásokban tartanak és emberi lábakhoz mért lépcsőfokokon fel-le ugrálnak. Egy csivavaszíveket gyakran túlságosan megerőltető nagyteljesítmény-sport. Cárisza, aki konkurrencia nélküli vezérkutyává fejlődött, szívbetegsége és ezért vizes tüdeje ellenére relatív hosszú, majdnem végig mindenképp még élvezett életét feleségem lelkiismeretes ügyességének köszönte, a receptírozott gyógyszereket egzakt hasznos adagokra redukálni. Minden reggel megcsodáltam kézügyességét, az emberek számára lenyelésre gyártott porkapszulákat a tartalom elöntése nélkül kinyitani és törpekutyák javára való pici adagokra osztani. Hogy ezeket naponta kétszer ízletes folyadékkal, egy pipettával és gondos érzéssel az elutasítóan bezárt kutya-ajkakon át kormányozza. Csak a feleségemnek sikerült ez úgy, hogy Cárisza a gyógyszert megint ki nem köpte.

Hogy pótlólag vérpróbák és további kellemetlenség szükségesek voltak, nem értette meg a mi hosszúhajú Cáriszánk soha. Aki mindig már az állatorvosi rendelő szimatolásakor protestálni kezdett. Annál meglepőbb volt a látszólag előresejtő, előszöri csendes megadó magatartása, amikor mi őt, anélkül hogy azt biztosan tudnánk, az utolsó vizsgálatra vittük. Ami az orvosi megváltásával az ő már alig lélegzetképes lététől¹⁴ végződött.

Csikolas Altern und Ende.

Csikola überlebte ihre ursprüngliche Spielgefährtin Zarissa um gut 3 Jahre. Von diesen blieb sie nach Mimis unerwartetem Tod anderthalb Jahre lang unsere Letzte des Viererrudels. Zwangsläufig auf sie konzentrierte sich nun unser Augenmerk, und beim Vergleich mit den schwägerlichen drei jüngeren Chihuahuaweibchen wurde ihr Alterungsprozeß besonders deutlich.¹⁵ Zuvor hatte Zarissas Herzleiden die vorerst diskreten, jedenfalls wenig spektakulären Gebrechen Csikolas überdeckt. Dem in schwachen kleinen Schritten geschehenen und von Kräftigungsphasen unterbrochenen Dahinschwinden dieses Hündleins entsprach sein schleichendes Erblinden. Bei dem wir uns anfangs nur wunderten, wieso Csikola etwas unbeachtet gelassen, es buchstäblich „übersehen“ hatte.¹⁶ Obwohl bis dahin kein Augenleiden festgestellt worden war. Danach wiederum vermochte sie ihr fortschreitendes Erblinden lange durch Geruchssinn, Raumgedächtnis und Vorsicht zu kompensieren.

Gleichermaßen unaufdringlich langsam trat ihr körperliches Erschlaffen in Erscheinung. In jungen Jahren war Csikola die schnellste Sprinterin des Rudels gewesen. Im Laufe der Zeit dann behinderten Gelenkbeschwerden, Arthrosen ihre vormalige Leichtfüßigkeit. Den täglich gemeinsamen Hundeauslauf bremste sie nach und nach zum gemächlichen Spaziergang.¹⁷ Als Kyphose ihre Wirbelsäule verkrümmt hatte und im Röntgenbild Bandscheibenschäden sichtbar geworden waren,¹⁸ was wir beides soweit möglich physiotherapeutisch behandeln ließen, verkürzten sich ihre Gehstrecken, menschlicher „Schaufensterkrankheit“ vergleichbar zu Schnupperbummeleien mit abwechselnd Tragebedarf, Absetzen, Weitergetragenwerden. Müssen aber mochte das bucklig gewordene braune schmale Langhaarhündlein keine Ausfahrt, keine Gelegenheit zu Genuß und interessanter Geselligkeit.

Allmählich häuften und summierten sich Csikolas früher selten aufgetretene Krankheiten zur „Poly- oder Multimorbidität“. Das im Januar, am Folgetag ihres schön verbrachten 14. Geburtstags unvermittelt gleichzeitige Auftreten mehrerer, einander dramatisch verstärkender Leiden bereitete Csikola entsetzliche Sterbestunden. Wo kein Schmerzmittel mehr half und schließlich selbst die barmherzige letzte Injektion des Tierarztes nicht sofort wirkte.

Wir litten mit, ich nahm die Anwesenheit des Todes wahr,¹⁹ gegen den die offenbar nicht sterbewillige Csikola sich sträubte, gellend schrie und jammete. Die letzten Minuten ihres qualvollen Kämpfens vermochte ich nicht zu ertragen und verließ den Operationsraum. Meine Frau harnte bei Csikola aus,

Csikola öregedése és vége.

Csikola túlélte eredeti játszótársát Cárisszát jó három évvel. Ezekből ő Mimi váratlan halála után másfél éven át a mi utolsónk maradt a négyes falkából. Kényszerűen rá koncentráldott most figyelmünk, és összehasonlításnál a sógori három fiatalabb csivavanóstenyvel az ő öregedési folyamata különösen nyilvánvaló lett.¹⁵ Azelőtt Cárissza szívbaja eltakarta az egyelőre diszkrét, mindenesetre kevésbé látványos fogyatékoságát Csikolának. A gyenge kis lépésekben történő és erősödési fázisoktól megszakított elfogyásának ennek a kutyácskának megfelelt az ő lappangó megvakulása. Amelynél mi eleinte csak csodálkoztunk, Csikola hogy-hogy hagyott valamit észrevétlenül, betűszerint „túlnézett“ azon.¹⁶ Habár addig semmi szembajnt nem állapítottak meg. Azután meg képes volt az előrehaladó megvakulását hosszú ideig szaglásérzék, téremlékezet és elővigyázatosság által kompenzálni.

Hasonlóképp tartózkodóan lassan jelent meg az ő testi elernyedése. Fiatal éveiben Csikola volt a falka leggyorsabb sprinterje. Az idő során aztán ízületi fájdalmak, artrózisok akadályozták korábbi könnyedlábúságát. A naponként közös kutyafuttatást lefékezte hovatovább kényelmes sétává.¹⁷ Amikor domborhát a gerincoszlopát meggörbítette és a röntgenképen porckorongsérülések lettek láthatók,¹⁸ amit mindkettőt amennyire lehetséges fizioterápiásan kezeltünk, megrövidültek a járástávolságai, emberi „kirakatbetegséggel“ összehasonlíthatóan szimatoló sétálgatásokra váltakozva hordási szükséglettel, letétellel, továbbvitellel. Nélkülözni azonban nem akart a púpossá lett barna keskeny hosszúsőrakutyus egy kikocsikázást sem, semmi alkalmat élvezetre és érdekes társaságra.

Lassanként felhalmozódtak és összeadódtak Csikola korábban ritkán fellépő betegségei „poli- vagy multimorbiditással“. A januárban, másnapján a szépen eltöltött 14. születésnapjának hirtelen egyidejű fellépése több, egymást drámaian felerősítő szenvedéseknek Csikolának szörnyű halálórakat okozott. Amikor már semmi fájdalomcsillapító nem segített és végül maga az állatorvos irgalmas utolsó injekciója sem azonnal hatott.

Mi vele együtt szenvedtünk, én észleltem jelenlétét a halálnak,¹⁹ aki ellen a nyilvánvalóan meghalni nem akaró Csikola borzolódtott, velőtrázóan kiabált és jajgatott. Az utolsó perceit szenvedésteli harcának én nem bírtam elviselni és elhagytam az operációs helyiséget. Feleségem kitartott Csikolánál,

bis der selber ergriffene Arzt deren Verscheiden am Fehlen von Augenreflexen feststellte. *

Nach der unsäglichen Bitternis dieses intensiv miterlebten schmerzvollen Sterbens unseres letzten Hündleins²⁰ empfanden wir es wochenlang beinahe als Gefühlsrohheit, wenn jemand sich erkundigte, ob wir schon ein neues im Auge hätten. Die harmlos freundliche Frage klang uns wie ein staatserhaltend forsches, royales Hurra: „Die alte Chihuahua ist tot, hoch lebe die neue!“.

Csikola verblasst unvergessen.

Am 31. März, bald drei Monate nach Csikolas Tod führte uns eine Autoreise ins Alpenland wieder zu dem Ort, wo wir für unsere Hunde jedesmal eine Bewegungs- sowie Notdurftstrast eingelegt hatten. Csikola mochte diese Stelle ganz besonders. Wir stiegen aus und dachten schweigend an sie. Ich stellte mir vor, wie sie uns voranläuft zu ihrem gewohnten Tummelplatz. Mein visuelles Gedächtnis sah die kleine braune Figur fröhlich vorwärtshoppeln, wie üblich innehalten, zurückblicken. Aber just ihr Gesicht sah meine Erinnerung nur unscharf.²¹

Das schien mir zunächst sonderbar.²² Ich strengte mich an, wollte Csikolas uns zugewandten Kopf klar erkennen. Die Ohren, die aufmerksamen Augen, das Schnäuzchen. War die Nasenspitze rosa gewesen?²³ Dunkel? Hatte die Stirn einen Fleck? Wieso war ich nicht sicher? All die Jahre hatte doch auch ich Csikola gründlich betrachtet,²⁴ aus Umarmungsnähe angeschaut. Aber je besser zu schauen ich mich jetzt bemühte,²⁵ desto mehr verblaßte das Gesicht. Nur die Bewegungen ihres Körpers sah ich deutlich. Bis der sich weiter entfernte. Noch ein Stückchen vorauslief. Wie im nicht mehr zurückrufbaren Leben. Und verschwand.

Das nur sekundenlange Erlebnis genierte mich sehr. Seit wir aus dem Auto gestiegen waren und auf unseren alten Hunderastplatz blickten, hatten meine Frau und ich kein Wort gesprochen. Ich schämte mich zutiefst, daß Csikola mir entglitt²⁶ und ich eher bloß ihre Umrisse zu sehen vermochte. Ich hätte sie weder beschreiben noch zeichnen können. Es wunderte und bedrückte mich auch später. Ein bißchen noch heute.

Meine Frau wandte sich stumm von unserem für immer leergewordenen Hundetummelplatz ab. Ich nahm ihren Arm, und weil es mich drängte, unser Denken wieder gesprächsfähig zu machen, fiel mir verlegen mitzuteilen ein: „Ich kann Csikola nicht ganz deutlich sehen; ihr Gesicht verblaßt.“ Die Antwort war kurz, herb: „Gut für dich!“

* Josef-Gerhard Farkas: Totenklage um eine Chihuahua; vom Altern und Sterben unseres letzten Hündleins. (2008)

míg a maga is meghatott orvos annak elhalálózását a szemreflexek hiányából megállapította. *

Utolsó kutyácskánk eme intenzíven együtt átélt fájdalomteli halálának ki-mondhatatlan keserősége után²⁰ hetekig szinte érzelmi nyersességnek éreztük, ha valaki érdeklődött, hogy egy új már lebegne-e szemünk előtt. Az ártalmatlan barátságos kérdés úgy hangzott nekünk mint egy államfenntartó rámenős, royalista hurrá: „Az öreg csivava halott, éljen az új!“

Csikola halványul felejtetlenül.

Március 31-én, közel három hónappal Csikola halála után egy autótunk az Alpokba vezetett megint arra a helyre, ahol kutyáinknak mindig mozgási és szükségleti pihenőt iktattunk be. Csikola szerette ezt a helyet egészen különösen. Kiszálltunk és hallgatva gondoltunk rá. Én elképzelttem, amint ő előreszalad a megszokott játszóterére. Vizuális memóriám látta a kicsi barna alakot vidáman előre ugrabugrálni, mint szokott megállni, visszapillantani. De éppen az arcát az emlékezetem csak homályosan látta.²¹

Az nekem először különösnek tűnt.²² Erőltettem magam, akartam Csikola felénk fordított fejét világosan felismerni. A füleket, a figyelmes szemeket, az orroskát. Az orra hegye rózsaszínű volt?²³ Sötét? Volt a homloknak egy foltja? Hogy-hogy nem voltam biztos? Hiszen mind az évek során én is Csikolát alaposan megszemléltem,²⁴ ölelésközelből megnéztem. De minél jobban látni igyekeztem most,²⁵ annál inkább elhaványult az arc. Csak a teste mozgásait láttam világosan. Amíg az tovább távolodott. Még egy darabot előrefutott. Mint a már vissza nem hívható életben. És eltűnt.

A csak másodpercnyi élmény zsenírozott engem nagyon. Mióta az autóból kiszálltunk és a régi kutyapihenő-helyünkre pillantottunk, feleségem és én egy szót se szóltunk. Én legmélyebben szégyelltem magam, hogy Csikola nekem elsíklott²⁶ és én inkább csupán a körvonalait látni voltam képes. Én őt se leírni se lerajzolni nem tudtam volna. Ez csodálkozottatott és aggasztott engem később is. Egy kicsit még ma.

Feleségem némán elfordult a mi örökre üressé lett kutyajátszóterünktől. Fogtam a karját, és mivel vágy hajtott, gondolkodásunkat újból beszélőképessé tenni, eszembe jutott zavarodottan közölni: „Én nem tudom Csikolát egész világosan látni; az arca elhalványul.“ A válasz rövid volt, kesernyős: „Jó neked!“

* < Farkas: (Halottisirató egy csivaváért; utolsó kutyusunk öregedéséről és haláláról.)

Mich traf die ironische Bemerkung unerwartet. Unverdient. War es ein Vorwurf? Ich hatte nichts Dummes oder Offensives gesagt. Sondern im Gegenteil betont, daß ich sogar visuell am Gedenken teilgenommen habe. Nur wahrheitsgemäß hinzugefügt, daß ihr Gesicht verblaßt. Weshalb die spröde Reaktion? Meine Frau stieg ins Auto. Ich fragte: „Was meinst du mit ‚gut für dich‘?“ Sie blickte wortlos geradeaus durch die Windschutzscheibe ins Leere. Und weinte.

Während der Weiterfahrt begann ich zu verstehen. Wir hatten unsere Tiere unterschiedlich erlebt und gedachten ihrer in verschiedenen Dimensionen.²⁷ Meine Erinnerung hatte ein **Ereignis** gut gesehn: daß und wie Csikola läuft und sich tummelt. Nicht zu fokussieren jedoch vermochte mein Gedächtnis das ereignislose Gesicht. Denn daß ihre Nase schwärzlich war, sowas beispielsweise hatte ich nie bewusst wahrgenommen.

Für meine Frau hingegen war das Beobachten von Csikolas Laufbewegungen nicht wichtiger gewesen als das täglich aufmerksame Erforschen ihrer Augen,²⁸ die bei Entzündung wie später auch beim Erblinden mit Tropfen behandelt werden mußten. Wichtig wie das oft schwierige Prüfen des zahnarm gewordenen Mundes,²⁹ der gequetschte Nahrung brauchte. Ebenso nötig das gründliche Anschauen und nötigenfalls Reinigen von Nase und Ohren.³⁰ Um die Einzelheiten eines oft gesehenen Hundeköpfchens³¹ zu vergessen, ist entweder sehr viel Zeit erforderlich oder eben ein Mangel wirklicher Zuneigung von Anfang an.

Die dritte Möglichkeit: man hat zwar die Zuneigung, überläßt aber die Tierpflege anderen Händen. In meinem Fall: besseren. Für meine Frau war mein unbedachter Satz vom Verblassen unseres letzten Chihuahuagesichts³² ein schmerzliches Zurückrufen ihrer bis in den Tod liebenden Sorgen um Csikola. An der ihr alles unvergessen frisch geblieben war.

Ungleich erinnert.

Beim Zurückdenken an den 31. März halte ich es für nicht einmal mehr sehr beschämend,³³ daß ich nur von Csikolas heiterem Herumlaufen an diesem Ort klare farbige Bilder sah, ihr Gesicht aber eher verschwommen. Dumm freilich war, daß ich die Wortlosigkeit unseres Erinnerns an Csikola³⁴ mit der Bemerkung unterbrach: „Ihr Gesicht verblaßt“. Meiner Frau stach dieses Verblassen als scheinbares Vergessen des geliebten Hündleins ins Herz.³⁵ Es brauchte dann eine Weile, bis wieder feststand, daß ich Csikola genau so gern hatte und nicht vergessen habe. Nur halt Erlebnisse, Bewegungen, Ereignisse sich mir stärker einprägten als die Einzelheiten von Csikolas Gesicht. Das meine Frau täglich untersucht, naß abgeputzt, gepflegt, also gründlicher angeschaut hatte als jemals ich.

Engem az ironikus megjegyzés váratlanul ért. Meg nem érdemeltem. Szemrehányás volt? Semmi butát vagy támadót nem mondtam. Hanem ellenkezőleg hangsúlyoztam, hogy még vizuálisan is résztvettem az emlékezésben. Csak az igazságnak megfelelően hozzáfűztem, hogy az arca elhalványul. Miért a rideg reakció? Feleségem beszállt az autóba. Kérdeztem: „Mit értesz azon, ‚jó neked‘?“ Ő szótlánul egyenesen nézett a szélvédőn át a semmibe. És sírt.

A továbbutazás alatt kezdtem megérteni. Mi az állatainkat különbözőképpen éltük meg és visszaemlékeztünk rájuk különböző dimenziókban.²⁷ Az én emlékezetem egy **eseményt** látott jól: hogy és mint szalad Csikola és hancúrozik. Fokuszálni azonban nem bírta az emlékezetem az eseménytelen arcot. Mert hogy az orra feketés volt, ilyesmit például én tudatosan sosem észleltem.

Feleségem számára ellenben a Csikola szaladásmozgásainak megfigyelése nem volt fontosabb mint a naponta figyelmes felkutatása szemének,²⁸ amelyeket gyulladásnál mint később a megvakulásnál is cseppekkel kellett kezelni. Fontos mint a gyakran nehézkes vizsgálása a foghíjassá vált szájnak,²⁹ amely zúzott táplálékot igényelt. Éppolyan szükséges az alapos megtekintése és szükség esetén tisztítása az orrnak és a füleknek.³⁰ A részleteit egy gyakran látott kutyafejcskének³¹ elfelejteni vagy nagyon sok időt igényel vagy éppen az igazi odaadás hiányát kezdettől fogva.

A harmadik lehetőség: habár van odaadás, átengedni az állatápolást más keznek. Az én esetemben: jobbaknak. Feleségem számára az én megfontolatlan mondatom az elhalványulásáról utolsó csivava-arcunknak³² egy fájdalmas visszaidézése volt az ő haláláig szerető gondoskodásának Csikoláról. Akin neki minden felejtetlenül friss maradt.

Egyenlőtlenül emlékezve.

Visszagondolva március 31-re én nem tartom már nagyon megszégyenítőnek sem,³³ hogy én csak Csikola derűs szaladgálásáról e helyen láttam világos színes képeket, arcát azonban inkább homályosan. Buta volt persze, hogy én a szótlanságát emlékezésünknek Csikolára³⁴ azzal a megjegyzéssel szakítottam meg: „Az arca elhalványul“. Feleségemet ez az elhalványulás mint látzólagos elfelejtése a szeretett kutyácskának szíven szúrta.³⁵ Kellott aztán némi idő, amíg megint bizonyos volt, hogy én Csikolát éppen úgy szerettem és nem felejtettem el. Csak hát élmények, mozgások, események nekem erősebben vésődtek be mint a részletek Csikola arcából. Amelyet feleségem naponta megvizsgált, nedvesen lepucolt, ápolt, tehát alaposabban nézett meg mint valaha én.

Ihre Schmerzensäußerung auf meine mißverständene Bemerkung über teilweise verblässende Erinnerung an Csikola ließ mich an den Folgetagen³⁶ sowohl selber nach ihrer Absicht eines Hundekaufs fragen als auch bei anderer Leute Erkundigung auf ihre Entscheidung verweisen: „Meine Frau ist noch am Überlegen“. In beiden Fällen lautete ihre bestimmte Antwort: *k e i n* neuer Hund. Aber es gab auch leise Anzeichen, daß es kaum dabei bleiben wird.³⁷ Ich merkte vor allem auf, wenn ihr unterwegs einfiel: heute hat Mókus Geburtstag, sie wäre jetzt so alt geworden; gestern war Zarissas Todestag; morgen ist es schon so lange her, daß Pollerchen operiert werden mußte,³⁸ einen Tag eher hätte sie vielleicht eine Chance gehabt.

Mir ging das auswendige Erwähnen solcher Daten nicht aus dem Sinn. Nicht aus Neid, weil mir sogar die Geheimnummer der Scheckkarte leicht entfällt und ich die Geburtstage selbst meiner Geschwister alljährlich in den Kalender notieren muß.³⁹ Sondern weil auch meine Frau zwar manches vergessen kann.⁴⁰ Nicht aber die zu all unseren Chihuahuas gehörenden individuellen Daten unterschiedlicher Anlässe. Die von ihr ausgewählten, versorgten und geliebten, bis zum jeweiligen Sterben begleiteten Hündlein waren Bestandteile ihres Lebens geworden.⁴¹

In ihr konnte keines „verblässen“. Ihr Tierfriedhof blieb frisch. An bestimmten Tagen oder Orten legte ihre jeweilige Erinnerung frische Blumen auf ein mentales Grab, bei dem ihr Gedächtnis einen Trauermoment lang verweilte. Meine Gräberreihen hingegen welken datenmäßig vergleichsweise ungepflegt. Efeu nachgewachsener Geschehnisse⁴² überwuchert Zahlen, die ich oft nur noch mühsam entziffern kann.

<
< Mókus *

Das Rudel: li-re Pollerchen, Zarissa, Mimi & Csikola ** >
A falka: balról Kötélbak, Cárissza, Mimi & Csikola. ** >

Csikola, Sterbebild *** >>
Csikola, halotti kép *** >>

* Josef-Gerhard Farkas: Chihuahuas als junge Familie.(Csivavák mint fiatal család) G.Farkas, 2009. Bd I S.55. I.köt.55.o.

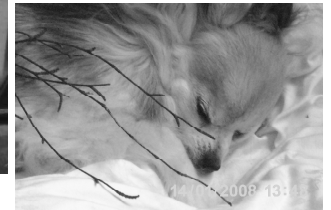
** ebenda S.61; ugyanott 61.o.

*** ebda S.61; uo. 61.o.

Az ő fájdalomkifejezése az én félreértett megjegyzésekre részben elhalványuló emlékezetre Csikolára engemet a következő napokban arra késztetett,³⁶ hogy úgy magam egy kutyavásárlás felőli szándékát megkérdezzem mint más emberek érdeklődésekor is az ő döntésére utaljak: „Feleségem még fontolgat“. Mindkét esetben így hangzott a határozott felelete: *s e m m i* új kutya. De voltak halk jelek is, hogy aligha fog maradni ennél.³⁷ Én mindekelőtt felfigyeltem, ha neki útközben eszébe jutott: ma van Mókusnak születésnapja, ő most ilyen idős lett volna; tegnap volt Cárissza halálnapja; holnap már olyan rég, hogy Kötélbakot megoperálni kellett,³⁸ egy nappal korábban talán lett volna egy sansza.

Nekem az ilyen dátumok könyv nélküli említése nem ment ki az eszemből. Nem irigységből, mert nekem még a csekkkártya titkosszáma is könnyen kiesik a fejből és én még saját testvéreim születésnapjait is évente a naptárba bejegyeznem muszáj.³⁹ Hanem mert feleségem is némely dolgot ugyan elfelejthet.⁴⁰ Nem azonban az összes csivavánkhöz tartozó individuális adatokat különböző alkalmakra. Az általa kiválasztott, ellátott és szeretett, a mindenkori halálukig elkísért kutyácskák alkotórészei lettek az ő életének.⁴¹

Benne egyik sem tudott „elhalványulni“. Az ő állatmetetője friss maradt. Bizonyos napokon vagy helyeken az ő mindenkori emlékezete friss virágokat helyezett egy mentális sírra, amelynél az ő emlékezete egy gyászpillanat hosszan időzött. Az én sírsoraim viszont elhervadnak dátumszerűen hasonlóképp ápolatlanul. Borostyánja utánaöött történéseknek⁴² túlbúrjányozza a számokat, amelyeket én gyakran már csak fáradságosan tudok megfejteni.

Wieder Hund? Welche Art?

Mein Standpunkt war, nicht noch einmal Kleinsthund. Weil die sich schwer tun in einem stöckigen Zweifamilienhaus mit mehreren Treppen, die hinaufherunter zu springen ihr Herz überanstrengt.⁴³ Mittelgroßen Hunden wie unserem früheren Towaoc machen Treppen nichts aus. Doch schon meine ersten Sätze in dieser Richtung prallten auf entschlossenen Widerstand meiner Frau. Die dazu eine von mir nicht widerlegbare Begründung hatte. Die Chihuahuas der Schwagerfamilie im gleichen Haus würden sich mit einem Größeren nicht vertragen. Und über einen kleineren Großen, der den Chihuahuas zumutbar wäre und das Treppensteigen lebenslang gesund aushalten würde, ließ meine Frau nicht mit sich verhandeln.

Ihr ging es mithin nicht um Hund überhaupt, sondern um eine bestimmte Art. Mir dagegen war Hund immer Hund. Jedenfalls ohne Beschränkung auf eine Rasse, wenn gegenseitige Sympathie spürbar war.⁴⁴ Groß durfte er freilich nicht sein. Nicht bloß mit Rücksicht auf städtische Wohnverhältnisse und den Bewegungsbedarf des Vierbeiners.⁴⁵ Sondern um ihm auch physisch deutlich überlegen zu sein. An der Leine sollte nicht er mich ziehen, sondern ich mühelos ihn. Nicht von seiner Einsichtigkeit hatte abzuhängen, ob er Gefundenes weiterkaut oder mir zeigt, was. Nötigenfalls mußte ich ihm das Maul weit öffnen können, furchtlos, daß er meine Hand zerfleischt. Zu klein durfte er allerdings auch nicht sein und mit dem Fuß hängen bleiben im Gitter eines Kellerschachtes am Gebäuderand. Maße, Kräfteverhältnis, Charakter sollten mir passen. Weiter nichts.

Mit der zu ihrem Wunschbild entsprechenden Hundearart wiederum hatte meine Frau soviel praktische Erfahrung, daß sie davon nicht mehr abzubringen war. Lieber gar keinen Hund, wenn nicht Chihuahua! Es war das handliche Format, welches sie nach der Hamster-Zeit ihrer Jugend vollständig beherrschte. Einen mittelgroßen unruhigen Hund halbwegs stillzuhalten, um ihn auf Ungeziefer und wunde Hautstellen zu kontrollieren, seinen Gaumen, die Zähne und Lefzen zu untersuchen, ihm die Krallen zu schneiden und die entzündete Anldrüse zu behandeln, ist ungleich schwieriger als das gewissenhafte, minutiöse Betreuen einer Chihuahua, die man mit einer Hand festhalten kann. Dafür lohnt es sich dann, beim Spaziergehen aufzupassen, daß so ein Füßchen nicht ins Souterrain-Gitter gerät.⁴⁶

Ich hatte Hunde einigemal gefüttert, gepflegt aber nie.⁴⁷ Mein Verhältnis zu Hunden bestand vornehmlich im gemeinsamen Spaß am Draußensein.⁴⁸ Dabei spielt weniger die konkrete Jahreszahl eine denkwürdige Rolle als vielmehr das Erlebte. Das behielt ich oft lebhafter im Gedächtnis⁴⁹ als meine Frau. Die

Megint kutya? Milyen fajta?

Álláspontom az volt, ne még egyszer minikutyát. Mert azoknak nehéz boldogulni egy emeletes kétszalados házban több lépcsővel, amelyeket fel-le ugrálni a szívüket túlterheli.⁴³ Középnagy kutyáknak mint a régebbi Towaokunknak a lépcsők nem tesznek semmit. De már első mondataim ebben az irányban a feleségem határozott ellenállásába ütköztek. Akinek ráadásul egy általam meg nem dönthető indoklása volt. A sógorcsalád csivavái ugyanabban a házban egy nagyobbal nem viselnék el egymást. És egy kisebb nagyobbbról, amely a csivaváknak eltűrhető lenne és a lépcsőjárást élethosszig egészségesen kibírná, a feleségem nem hagyott magával tárgyalni.

Neki tehát nem kutyára egyáltalában ment, hanem egy bizonyos fajtára. Nekem ellenben kutya mindig kutya volt. Mindenesetre korlátozás nélkül egy fajra, ha kölcsönös szimpátia érezhető volt.⁴⁴ Nagy persze nem szabadott lennie. Nemcsak tekintettel városi lakásviszonyokra és a mozgásigényére a négy lábúnak.⁴⁵ Hanem hogy fizikailag is érezhetően fölérendelt legyenek. A pórázon ne ő engem húzzon, hanem én fáradság nélkül őt. Ne az ő belátásától kellett függjön, hogy találtat továbbrag-e vagy megmutatja nekem, mit. Szükség esetén ki kellett a pofáját tágan nyitni tudjam, félelem nélkül, hogy kezemet szétmarcangolja. Túl kicsi persze se volt szabad legyen és lábával fennakadni egy pinceakna rostélyában az épület szélén. Méretek, erőviszony, jellem találjanak hozzám. Tovább semmi.

Az ő vágyképének megfelelő kutyafajtaival viszont feleségemnek annyi praktikus tapasztalata volt, hogy ő attól már nem volt eltéríthető. Inkább egyáltalán semmi kutya, ha nem csivava! Ez volt a kézhezálló formátum, amelyet ő fiatalkorának hörcsög-időszaka után teljesen uralt. Egy közép nagyságú nyugtalan kutyát féligmeddig csendbentartani, hogy őt férgekre és sebes bőrrészekre kontrolláljuk, szájpaplását, a fogakat és ajkakat megvizsgáljuk, karmait levágjuk és gyulladt anális mirigyét kezeljük, az összehasonlíthatatlanul nehezkesebb mint a lelkiismeretes, aprólékos ápolása egy csivavának, akit egy kézzel szilárdan lehet tartani. Ezért aztán megéri, a sétálásnál vigyázni, hogy egy ilyen lábacska ne a szuterén-rácsba kerüljön.⁴⁶

Én kutyákat néhányszor ettettem, de nem ápoltam soha.⁴⁷ Az én viszonyom kutyákhoz főleg közös élvezetéből a kintlétnék⁴⁸ állt. Annál kevésbé a konkrét évszám játszik emlékezetes szerepet mint sokkal inkább az átélte. Azt megtartottam én gyakran élénkebben emlékezetemben⁴⁹ mint a feleségem. Aki

dafür die möglichst mit Telefonnummern stets auswendig gewußten Namen von Tierärztinnen / Tierärzten behalten hatte. Für die sie wiederum während der Untersuchungen alle möglichen Fragen über das jeweilige Patientlein beantworten mußte. So trug auch dieses Gedächtnistraining dazu bei, daß ihr immer die Wiederkehr von Jahrestagen zu jeder Chihuahua einfiel, deren Leben weitestgehend von ihrer Liebe samt der Fürsorge ihrer Hände bestimmt worden war. Deren Körper wie Wesenszüge sie folglich bis ins Kleinste kannte.

Suchen Chihuahua.

Gut, dachte und sagte ich: Wenn Chihuahua, warum nicht gleich? Nur sollten wir uns wegen der Treppen etwas einfallen lassen, damit das nächste Kleinsthundherz nicht leidet. Doch drängen lassen wollte sich meine Frau zu nichts. Hatte aber nach dem monatelang unterdrückten Hündleinwunsch schon überlegt, beim Suchen das modernste technische Hilfsmittel zu nutzen: „Internet“.

Ich empfand schon den Begriff als Fremdwort. Von meiner Frau hatte ich mir nicht einmal erklären lassen, wie man einen Computer an- und abstellt. Außer man zieht den Stecker NICHT aus der Stromdose. Wieso sollten alle Chihuahuazüchterinnen und -züchter mehr von Elektronikgeräten verstehen als ich? Und weshalb sollten sie den größeren Teil der Bevölkerung als Käufer ausschließen, der lediglich einen Hund will? Ohne sich zuvor komplizierte teure Apparate anzuschaffen⁵⁰ und Volkshochschulkurse zu besuchen. Keinen unserer Hunde hatten wir darum nicht gefunden, weil es weder Computer noch irgendein „Net“ gab. Uns hat doch⁵¹ kein Hund gefehlt! Man sucht die Adressen von Züchtern. Das ja. Ruft an, fährt hin. Schaut sich was da ist an. Und entweder hat man als Käufer wie auch als Hund Glück oder nicht. Doch meine Frau bestand auf der aktuellen Suchweise.

Am 15. April zeigte sie mir ein paar vom Computer ausgedruckte Blätter mit in- und ausländischen Chihuahua-Klubs, Züchtern, Verkaufsannoncen. Und war sehr enttäuscht. Denn angeboten wurden nur Welpen,⁵² manche noch nicht einmal geboren. Sie aber wollte ein schon erwachsenes circa ein- bis anderthalb Jahre altes Hündlein. Das einzige solche war ein für Chihuahua-verhältnisse riesiges Tier, das sie auch in anderer Hinsicht nicht ansprach. Und das anzuschauen eine lange Fahrt auf ungueter Strecke bedeutet hätte. — Daß wir dann versehentlich in doppelt so weiter Entfernung kaufen würden, ahnten wir natürlich nicht.⁵³

Nachdem die Internet-Fehlanzeige mir aufzumüpfen bzw. rechtzuhaben gestattete, daß auf dem Computerbildschirm offenbar nicht der gesamte Chihuahua-markt erfaßt ist,⁵⁴ bot ich meiner Frau großmütig⁵⁵ eine Sonntagsfahrt in die nahe A-Ortschaft zum Besuch einer Züchterfamilie an. Die hatte ich im

ahelyett a lehetőleg telefonszámmal mindig kívülről tudott állatorvosnők/-állatorvosok neveit tartotta meg. Akik számára viszont a vizsgálatok alatt minden lehető kérdésre a mindenkori páciensike felől felelnie kellett. Így hozzájárult ez az emlékeztető is ahhoz, hogy neki mindig az évfordulók visszatérése mindenik csivavához eszébe jutott, akik élete legmesszebbmenően az ő szeretetétől úgymint kezei gondoskodásától meghatározott volt. Akiknek testét valamint jellemvonásait ő következőképpen a legkisebb részletig ismerte.

Csivavát keresünk.

Jó, gondoltam és mondtam: Ha csivavát, miért ne mindjárt? Csak legyen a lépcsők miatt valami ötletünk, hogy a következő minikutyaszív ne szenvedjen. Azonban magát sürgetetni hagyni nem akart a feleségem semmihez. De a hónapokig elnyomott kutyuskívánság után már megfontolta, a keresésnél a legmodernebb technikai eszközt használni: „internet”.

Én már a fogalmat idegen szónak éreztem. Feleségemtől még azt se magyaráztattam el magamnak, egy komputert hogyan kapcsolunk be és ki. Azonkívül hogy NEM húzzuk ki a dugaszt az áramdobozból! Hogyan értenének az összes csivavatenyésztőnek és -tenyésztők többet az elektronikai készülékekből mint én? És miért zárnák ki a lakosság nagyobb részét mint vásárlót, aki pusztán egy kutyát akar? Anélkül hogy magának előbb komplikált drága készülékeket szerezne be⁵⁰ és népfőiskolai kurzusokat látogatna. Egyik kutyánkat se azért nem találtuk, mert se komputer se „necc” nem volt. Nekünk hisz⁵¹ egy kutya se hiányzott! Keressük a tenyésztők címeit. Azt igen. Felhívjuk, odautazunk. Megnézzük mi van. És vagy van az embernek mint vásárlónak mint a kutyának is szerencséje vagy nincs. De feleségem ragaszkodott az aktuális keresési módhoz.

Április 15-én mutatott nekem egy pár komputerről kinyomtatott lapot bel- és külföldi csivava-klubokkal, tenyésztőkkel, eladási hirdetésekkel. És nagyon csalódott volt. Mert kínálva csak kölykek voltak,⁵² némelyek még meg se születten. Ő azonban egy már felnőtt kb. egy-/ másfél éves kutyust akart. Az egyetlen ilyen egy csivavaviszonyokhoz képest óriási állat volt, amely neki más szempontból se tetszett. És azt megtekinteni egy hosszú utazást nem jó szakaszon jelentett volna. — Hogy aztán tévedésből dupla olyan messzi távolságban vásárolnánk, azt nem sejtettük természetesen.⁵³

Miután a téves internet-hiányjelentés engemet ellentmondani ill. igazban lenni engedett, hogy a komputer képernyőjén nyilván nem a teljes csivava-piac van felvéve,⁵⁴ felajánlottam feleségemnek nagylelkűen⁵⁵ egy vasárnapi utat a közeli A-helységbe egy tenyésztőcsalád meglátogatására. Azt én az

Internet erblickt, als ich meiner Frau über die Schulter guckte. Annonciert wurde zwar nicht, was meine Frau suchte. Aber konnte man wissen? Vielleicht demnächst doch und das Kennenlernen lohnt sich. Fragen und Schauen kostet nichts. Doch auf mein gutgemeintes Angebot hin erlebte ich wieder eine Überraschung,⁵⁶ Von dieser Adresse hatte meine Frau schon gehört und würde keinen Hund nehmen! Denn ihr neuer soll auch ein gutes Zuhause gehabt haben.

Da ihrer auch meiner sein sollte, verstand ich nicht, weshalb unser künftiges Adoptivtier unbedingt eine schöne Kindheit und Jugend gehabt haben muß. Anstatt gerade nach nicht ideal gewesenen häuslichen Verhältnissen erst recht bei uns aufzublühen und das nun bessere Leben dankbar zu genießen. Meine Argumente verpufften. Um wenigstens mir selber kein Urteil nach bloß Hörensagen zu bilden, fuhr ich am 20. April hin. Alleine. Die Straße hatte ich im Kopf. Hausnummer und Namen vergessen. Aber Chihuahuazüchter kennt in einem verhältnismäßig kleinen Ort sowieso jeder. — Die Frau am Anfang der Straße war wohl die Ausnahme. Der Mann am Ende der Straße auch. Es war eine lange Straße, die Passanten alle Ausnahmen. Und von Tor zu Tür nach Leuten mit gewissen Hunden zu klingeln ging kaum.

Ich fragte an der Tankstelle. Die hatte keinen Kunden mit ganz-ganz kleinen Hunden der unaussprechlichen Rasse. Im Telefonbuch fehlte die Branche Hundezüchter. Der Name? Wenn ich den wüßte! Ein leider gängiger wie Meiermüllerschmidt, der jedem Strassennamen voran überall wohnt. Freundliche Leute informierten einander: Dem Herrn ist ein Züchterhund entlaufen. Kleiner als Schäfer. Von Tchibo-Tchibo. Ganz jung. Und so niedrig. Von Tchibo? Echt? [Vgl. rechts die ungarischen Irrtümer.]

Einem gutgekleideten gebildeten Herrn, dem „Chihuahua“ nicht als Tschibaba, Tschibomama, Tchiboambahndamm oder ähnlich klang, fiel einen solchen schon öfters gesehen zu haben ein. Im anderen Ortsteil, wo er der ehemalige Schulrektor gewesen ist. Als ich mich dort erkundigte und die Befragten nachdachten, wo jemand mit ja schon gesehen so kleinen Hunden, jedenfalls einem, wohnt, erblickte ich auf der anderen Straßenseite in einem Fenster der dort parkenden Autoreihe ein mir bekannt vorkommendes Schild. Gelbes schräges Quadrat mit Aufhänger am oberen Eck. Es zeigte einen schwarz skizzierten rundlichen Hundekopf. Während des Zuhörens fiel mir die Aufschrift ein: CHIHUAHUA ON BOARD! Das gleiche Schild hatte meine Frau von einer Freundin bekommen und an die Küchentür gehängt. Am Auto mochten wir es nicht.

Die Besitzerin war keine Züchterin. Wußte nicht einmal, daß sie ihren Chihuahua in der gleichen Verbandsgemeinde hätte kaufen können. Sie hatte

interneten pillantottam meg, amikor a feleségem vállá fölé kukucskáltam. Hirdetve ugyan nem volt, amit a feleségem keresett. De lehetett tudni? Talán legközelebb mégis és a megismerés megéri. Kérdezni és megnézni nem kerül semmibe. Azonban a jószándékú ajánlatomra fel átéltem ismét egy meglepetést.⁵⁶ Erről a címről feleségem már hallott és ettől kutyát nem venne! Mert az ő újának kell hogy jó otthona is volt.

Mivel az övének enyémnek is kellett lennie, nem értettem, miért kell hogy a jövőbeni örökbefogadott állatunknak feltétlenül szép gyermekkorra és ifjúságra volt. Ahelyett hogy éppen nem ideális volt házi viszonyok után juszt nálunk virágozzon fel és a most jobb életet hálásan élvezze. Az érveim eldurantak. Hogy legalább magamnak ne alkossak véleményt csupán hallomás után, oda utaztam április 20-án. Egyedül. Az utca a fejemben volt. Házzám és név elfelejtve. De csivavatenyésztőket ismeri egy viszonylag kis helységben úgyszintén. – A nő az utca elején meglehet a kivétel volt. A férfi az utca végén szintén. Hosszú utca volt, a járókelők mind kivételek. És kaputól ajtóig bizonyos kutyatartó emberek után csengetni aligha ment.

Kérdeztem a benzinkútnál. Annak nem volt kuncaftja egész-egész kicsi kutyákkal a kiejthetetlen fajtából. A telefonkönyvben hiányzott a kutyatenyésztők brans. A név? Ha én az tudnám! Egy sajnós gyakori mint Majormolnárkóvács, amely minden utcanév előtt mindenütt lakik. Barátságos emberek informálták egymást: Az úrnak egy tenyészkutya szaladt el. Kisebb mint juhász. Csipával [mit Triefaugen]. Egész fiatal. És ilyen alacsony. Csizmadiától [vom Stiefelmacher] ? Igazán?

Egy jólöltözött tanult embernek, akinek „csivava“ nem mint csigahal [Schneckenfisch], csibemama [Kükenmama], csigagomba [Schneckling] vagy hasonlón hangzott, eszébe jutott, hogy egy olyat már gyakrabban látott. A másik helységrészben, ahol ő az egykori iskolaigazgató volt. Amikor ott megérdeklődtem és a megkérdezettek elgondolkoztak, hogy valaki igen már látott olyan kicsi kutyákkal, mindenesetre egygyel, hol lakik, megpillantottam a túlsó utcoldalán egyik ablakában az ott parkoló autósornak egy nekem ismerősnek tűnő táblát. Sárga ferde négyszög akasztóval a felső sarkán. Egy feketén változott kerekded kutyafejet mutatott. Az odahallgatás alatt eszembe jutott a felírás: CSIVAVA A FEDÉLZETEN! Ugyanazt a táblát a feleségem egy barátjától kapta és a konyhaajtóra akasztotta. Az autón nekünk nem tetszett.

A tulajdonosnő nem volt tenyésztő. Nem is tudta, hogy az ő csivaváját ugyanabban a szövetségköztségben vehette volna. Ő a

sich ihr Hündlein vom Urlaubsort am anderen Ende Deutschlands mitgebracht. Ohne elektronikmediale Vermittlung.

Beglückt fuhr ich heim. Noch gab es jenseits von Computern und Internet auch eine Welt. Meine. Und in der Zeit meiner Abwesenheit bis zum Mittagessen war kein Hund aus gewünscht guter Familie meiner Frau ins Net gegangen.

Betreuen verlangt Gesundsein.

In der Woche nach dieser meiner persönlichen inneren Rehabilitierung vom elektronischen Minderwertigkeitskomplex führen wir beide zu Vorsorgeuntersuchungen.⁵⁷ Derlei war uns noch neu. In früheren Lebensjahrzehnten hatten wir wenig gesundheitliche Sorgen und deshalb keine Lust, daß bei uns trotzdem nach Anlässen zu eventueller Besorgnis herumgeforscht wird.⁵⁸ Allmählich änderte sich unsere Einstellung soweit, daß wir nun gemeinsam im Warte- raum saßen und einiges zu überlegen fanden. Vor allem den Hund. Nicht den Kauf mit Computer oder durch Zufall, Fügung. Sondern was aus ihm wird, wenn einer von uns beiden ...Hm. Natürlich der jeweils andere von uns. Meine Frau würde den Hund bestens versorgen wie alle bisherigen. Wenn es mich trifft. Aber warum ausgerechnet mich? Ich fühle mich momentan besser. Wird heute nicht hauptsächlich sie vorsorgeuntersucht? Die galgenhumorige Katzbalgerei erleichterte die Last bisher ungewogener Probleme.

Wartezimmer, radiologische Keller mit Krankenbetten vor den Türen sind keine idealen Besprechungsräume, um zu sachlich klaren Entscheidungen zu gelangen. Ich war der Meinung, wir sollten keinen Hund mehr haben. Sondern dankbar zurückblicken auf die Gehabten. In zunehmendem Alter bereitet ein Hund uns mehr und mehr Mühe. Ihn auf ohnehin beschwerlich werdende Reisen mitzunehmen wird schwieriger, unser Erwidern des von ihm empfangenen Wohlgefühls dürftig.

Meiner Frau dagegen lag das Fürsorgenwollen anscheinend im Blut. Man blickt nicht satt und zufrieden auf die getätigte Fürsorge. Sondern möchte sie wieder ausüben. — Wir beschlossen, die Entscheidung, ob noch einmal Hund oder keinen, zu vertagen. Zuerst einmal die medizinischen Befunde abzuwarten. Und je nachdem, wieviel gemeinsame Zukunft uns prognostiziert wird, einen entweder schon reifen oder noch recht jungen Hund zu suchen.

Das April-Ende und der Maianfang verliefen ohne Hundereignis. Zum Glück. Nach meinem selbständigen mißlungenen Besichtigungsversuch in der näheren Umgebung am 20. April hatte meine Frau zwar mit dem Vorstand eines im Internet gefundenen Chihuahuaklubs telefoniert,⁵⁹ der ihr beim Suchen zu helfen versprach. Doch der hatte nicht zurückgerufen, also wohl noch

kutyusát a nyaralóhelyről Németország másik végéről hozta magával. Elektronikmediai közvetítés nélkül.

Boldogítottan hajtottam haza. Még volt túl a komputeren és interneten is egy világ. Az enyém. És távollétem ideje alatt ebédig még semmi kutya kívántan jó családból a feleségemnek neccebe nem került.

Gondozás egészséget követel.

A rákövetkező héten ezen személyes belső rehabilitációm az elektronikus kisebbségi komplexustól mindketten utaztunk szűrővizsgálatokra.⁵⁷ Ilyesminkünk még új volt. Korábbi élet-évtizedek alatt kevés egészségi gondjaink voltak és ezért semmi kedvünk, hogy nálunk ennek ellenére okok után kutaszanak esetleges aggódásra.⁵⁸ Lassanként változott beállítódásunk annyiban, hogy most közösen ültünk a váróteremben és egyet-mást megfontolni találtunk. Mindenekelőtt a kutyát. Nem a vásárlást komputerrel vagy a véletlen, végzés által. Hanem ami belőle lesz, ha egyik a kettőnk közül... Hm. Természetesen a mindenkori másik közülünk. A feleségem a kutyát legjobban látná el mint az összes eddigit. Ha engemet ér. De miért pont engem? Én momentán jobban érzem magam. Ma nem főleg ő lesz profilaktikusan megvizsgálva? Az akasztófahumorú hentergőzés megkönnyítette a terhét eddig megméretlen problémáknak.

Várószoba, radiológiai pincék betegágyakkal az ajtók előtt nem ideális megbeszélési helyiségek, hogy tárgyiasan világos döntésekhez jussunk. Én azon a véleményen voltam, ne legyen többé kutyánk. Hanem hálásan visszatekinteni a voltakra. Növekedő korban egy kutya nekünk több és több fáradságot okoz. Őt amúgyis fáradságossá váló utazásokra magunkkal vinni nehezkesebbé válik, a mi viszonzásunk a tőle kapott jóézésre szűkös.

Feleségemnek ellenben a gondoskodniakarás úgy látszik a vérében volt. Az ember nem tekint jóllakottan és elégedetten a megtett gondoskodásra. Hanem szeretné azt megint gyakorolni. — Elhatároztuk, a döntést, vajon még egyszer kutya vagy nem, elnapolni. Először is az orvosi leleteket kívárni. És aszerint, hogy mennyi közös jövőt jósolnak nekünk, egy vagy már érett vagy még igazán fiatal kutyát keresni.

Az április vége és a május kezdete eltelték kutyaesemény nélkül. Szerencsére. Az én önálló félresikerült látogatási próbálkozásom után a közeli környéken április 20-án feleségem az elnökével egy az internetben talált csivavaklubnak telefonált ugyan,⁵⁹ aki neki a keresésnél segíteni ígért. Azonban az nem hívott vissza, tehát bizonyára még

keinen genau den Wünschen meiner Frau entsprechenden Hund gefunden. Am 2. Mai hatte meine Frau ihn zu erinnern geplant. Aber just an diesem Tag erbrachte die wichtigste Voruntersuchung bedenkliche Signale. Nun galt es, das Resultat der Biopsie abzuwarten.

In der Woche dann bangen Wartens waren wir froh, daß es bisher nicht zum Hundekauf gekommen war. Was würde ich jetzt mit einem Hündlein anfangen, wenn meine Frau ins Krankenhaus kommt? Was erst recht würde das Tierlein erleiden in plötzlich einer fremden Wohnstätte, wo ihm alles ungewohnt ist, bei einem täppischen Mann, der ihm neue Verhaltensweisen beizubringen trachtet und nicht weiß, wie?

Die quälende Ungewißheit wegen der Biopsie kürzte eine mutige Krankenhausmitarbeiterin ab, die menschliches Mitgefühl höher achtete als ihre Dienstvorschrift. Es war die Pfingstwoche. Als das ärztliche Personal sich bereits verabschiedet hatte und sie die Bürotür verschließen wollte, traf der gefaxte Befund ein. Ein guter Befund! Beim Herausnehmen des Blattes aus dem Faxgerät und Hinbringen zum Posteingangsstapel der bis Dienstag abwesenden Oberärztin fühlte sie sich in die bedrückte Lage der Patientin versetzt, die sich weitere mehrere Tage zunehmend ängstigt, nachdem dieser Befund ohnehin länger als üblich gebraucht hat. Als mitfühlende Unbekannte, die einer anderen ihr unbekanntem bekümmerten Frau von Herzen unbeschwerte Pfingsten gönnt, telefonierte sie, eigentlich unbefugt, meiner Frau die erlösende Nachricht.

Weitersuche und erster Zufall.

Noch während der frohen, bewußt frohesten Pfingsttage unseres Lebens⁶⁰ wurde die Suche nach einem Hund wieder aufgenommen. Diesmal einträchtig. Ohne Wenn und Aber. Wir erreichten den Chihuahuaklubvorsitzenden, der nach der Aprilanfrage meiner Frau selber im Internet nachgeschaut und daraufhin Ergänzungen veranlaßt hatte. War denn für uns nichts dabei? Es stellte sich heraus, daß meine Frau nicht wußte, welche Netzseiten sie elektronisch noch öffnen mußte, um mehr zu finden als das zu Wenige ihres ersten Anlaufs.

Nun fand sie auch Abbildungen.⁶¹ Ich setzte mich hinzu und betrachtete eine Chihuahua, deren Gesicht meine Frau entzückte. Auch mich schaute es halb bekannt freundlich an. Unter der angegebenen Handy-Rufnummer meldete sich die Züchterin von einer Ausstellung, wo dieses ihr unverkäufliches Werbefotomodell soeben wieder einen Preis errang. Aber eine quasi Schwester dieser Hündin könne sie demnächst abgeben. Weil die nach dem jetzt zweiten Kaiserschnitt nicht mehr gebären soll. Ein paar Wochen säugt sie noch ihre Babies, ist dann frei.

nem talált pontosan a feleségem kívánságainak megfelelő kutyát. Május 2-án feleségem őt emlékeztetni tervezte. De pont ezen a napon a legfontosabb elővizsgálat aggasztó jeleket hozott. Most kellett a biopszia eredményére várni.

Az aztán aggódó várakozás hetében örültünk, hogy eddig a kutyavásárláshoz nem jutott. Mit kezdenék én most egy kutyussal, ha feleségem kórházba kerül? Hát még mit szenvedne el az állatka egy hirtelen idegen lakhelyben, ahol neki minden szokatlan, egy esetlen férfinál, aki őt új viselkedési módokra igyekszik tanítani és nem tudja, hogyan?

A kínzó bizonytalanságot a biopszia miatt megrövidítette egy bátor kórházi alkalmazottnő, aki emberi együttérzést magasabbra értékelt mint az ő szolgálati előírását. Pünkösdi hete volt. Mikor az orvosi személyzet már elbúcsúzott és ő az irodaajtót be akarta zárni, bejött a faxolt lelet. Egy jó lelet! A lap kivételek a faxkészülékből és elvitelénél a keddig távollévő főorvosnő beérkezett-posta rakásához, behelyezve érezte magát szorult helyzetébe a páciensnőnek, aki további több nap fokozottan retteg, miután ez a lelet egyébként is a szokásosnál hosszabb időt igényelt. Mint együttérző ismeretlen, aki egy másik neki ismeretlen aggódó nőnek szívből gondtalan pünkösdi kíván, megtelefo-nálta, tulajdonképpen illetéktelenül, feleségemnek a megváltó hírt.

Továbbkeresés és első véletlen.

Még a boldog, tudatosan legboldogabb pünkösdi napjai alatt életünknek⁶⁰ a keresés egy kutya után megint felvétel. Ezúttal egyetértésben. Ha és de nélkül. Elértük a csivavaklubelnököt, aki feleségem áprilisi kérdése után maga nézett utána az internetben és arrafel kiegészítéseket kezdeményezett. Hát nem volt számunkra semmi ott? Kiderült, hogy feleségem nem tudta, milyen neccoldalakat kellett elektronikusan még megnyitnia, hogy többet találjon mint a túl keveset az ő első nekifutásán.

Most talált illusztrációkat is.⁶¹ Én odaültem mellé és megtekinttem egy csivavát, amelynek arca feleségemet elragadtatta. Engemet is félig ismerősnek barátságosan nézett. A megadott mobil-hívószám alatt jelentkezett a tenyésztő egy kiállításról, ahol ez a neki nem eladó reklámfotomodell éppen most megint egy díjat nyert. De egy kvázi nőtestvérét ennek a szukanak tudná legközelebb odaadni. Mert az a most második császármetszés után többé ne szüljön. Egy pár hétig még szoptatja a bébijeit, aztán szabad.

Bei Telefonaten mit anderen Züchtern⁶² wurden derzeit nur Rüden angeboten. Die wollte meine Frau wegen nie vollständig erreichbarer Stubenreinheit nicht. Außerdem ein Weibchen, das ihr mißfiel, weil es Schlappohren hatte. Mir wäre das bei einem ansonst fast perfekten Hündlein egal gewesen, doch war dies ja nicht mein Kauf. Wir beschlossen zunächst einen unverbindlichen Besuch bei der Züchterin mit der Schönheitskönigin, um deren „quasi“ Schwester zu sehen. Den Ortsnamen kannten wir als Randbezirk der benachbarten Stadt. Fahrzeit dreißig Minuten.

Handyzufall und zufälliges Nichtbeachten der Postleitzahl ließen unsere Vorstellungen irrtümlich um einen Zuchtort kreisen, den wir anders gar nicht in Betracht gezogen hätten. Weil er viel zu weit weg ist. Dahin konnten wir nicht nachmittags mal kurz hinfahren, um die Hündin bei einem kleinen Spaziergang ein bißchen kennenzulernen.

Mitgefühl wählt mit.

Am Tag nach der Hundausstellung war der Züchterin uns zu empfangen unmöglich. Sie rief uns aber an. Beim unsererseits vermeintlich nachbarschaftlichen Plausch über den Stadtzaun, wozu es sonst gar nicht gekommen wäre, erfuhren wir einiges über ihre „Chivi“. Bloße Kurzform für Chihuahua, weil sie noch eine andere Kleinhundrasse züchtet. Der eigennamenlosen Chivi geglückte Kaiserschnittbindung Ende März brachte fast eine Sensation: zwei Welpen extrem unterschiedlicher Größe. Ein winziges Weibchen, das sie mühelos zur Welt gebracht hätte. Dem vorgelagert aber ein ungewöhnlich großes Männlein, an dem sie beinahe starb. Noch einmal gedeckt werden soll die hübsche Zucht-Chivi nach diesem ihrem zweiten überstandenen Kaiserschnitt nicht. Obwohl sie erst fünf ist.

Dieses unfrohe Los der uns vorerst nur fernmündlich vorgestellten Chihuahua-Chivi – , wir kannten ja nur das Internetfoto ihrer schönen „quasi“ Schwester –, weckte mein Bedauern. Das wob eine deutlich gefühlte Verbindung⁶³ herüber von der fremden kleinen Hündin, die ihre Lebensaufgabe, züchterisch genommen, erfüllt hatte mit zwei schweren Geburten. Den Rest ihrer Zeit wird sie von jemandes Gnadenbrot leben. Warum nicht von unserem? Die auf einmal innerlich persönliche Hinwendung zu der mir nicht mehr gleichgültigen rufnamenlosen Bloß-Chihuahua befließigte mein Argumentieren für deren Erwerb.

Meiner Frau war mein plötzliches Interesse an dieser „Chivi“ nicht angenehm. Als uns das Internetbild der Quasischwester ins Auge stach, war nicht voraussehbar, daß schließlich eine mindestens fünfjährige und womöglich ramponierte Hündin zum Vorschein kommt. Eine schon fünf Jahre alte

Telefonálgatásoknál más tenyésztőkkel⁶² jelenleg csak hímeket ajánlottak. Azokat feleségem a teljesen soha nem elérhető szobatisztaság miatt nem akarta. Azonkívül egy nőstényt, ami neki nem tetszett, mert kónyafülei voltak. Nekem az egy egyébként majdnem perfekt kutyusnál mindegy lett volna, de hát ez nem volt az én vásárlásom. Elhatároztunk egyelőre egy kötelezettség nélküli látogatást a szépségkirálynős tenyésztőnőnél, hogy annak a „kvázi“ nőtestvérét lássuk. A helységnevet ismertük a szomszédos város külperemeként. Utazási idő harminc perc.

Mobiltelefon-véletlen és véletlen figyelembenemvétele a postai irányítószámunk elképzeléseinket tévesen egy olyan tenyésztőhely köré keringették, amelyet másképp egyáltalán nem vettük volna tekintetbe. Mert az túlságosan messze van. Oda nem tudtunk délután csak úgy röviden odahajtani, hogy a szukát egy kis sétánál kicsit megismerjük.

Együttérés velünk választ.

A kutyakiállítás utáni napon a tenyésztőnőnek minket fogadni lehetetlen volt. De felhívott minket. A részünkről vélt szomszédos csevegésből a városkerítésen át, amihez máskülönben egyáltalán nem jutott volna, megtudtunk egyetmást az ő „Csivi“-jéről. Csupán rövid formája csivavának, mert ő még egy másik kicsikutyafajt tenyészt. A sajátnévtelen Csivi sikeres császármetszéses szülése március végén majdnem egy szenzációt hozott: két kölyket extrém különböző nagyságban. Egy pici nőstényt, amelyet fáradtság nélkül világra hozott volna. Annak előtte helyezten azonban egy rendkívül nagy hímke, amelynél szinte meghalt. Még egyszer fedeztetve ne legyen a csinos tenyészcsvi ezen második kiállt császármetszése után. Habár csak öt éves.

Ez a boldogtalan sorsa a nekünk egyelőre csak távszöbelileg bemutatott csivava-Csivinek –, mi csak az internetfotóját ismertük a szép „kvázi“ nőtestvérének –, felébresztette sajnálatomat. Ez szőtt egy világosan érzett kapcsolatot⁶³ ide az idegen kis szukától, aki az életfeladatát, tenyészetileg véve, teljesítette két nehéz szüléssel. Maradék idejét valaki kegyelemkenyeréből fogja élni. Miért ne a miénkiből? Az egyszerre belső személyes odafordulás a nekem már nem közömbös hívónévtelen csak-csivavához szorgosította argumentálásomat annak megszerzéséért.

Feleségemnek az én hirtelen érdeklődésem e „Csivi“ iránt nem volt kellemes. Amikor nekünk az internetképe a kvázi-nőtestvérnek szemet szúrt, nem volt előrelátható, hogy végül egy legalább öt éves és netalán ramponált szuka kerül napvilágra. Egy már öt év idős

Neuanschaffung wollte meine Frau nicht. Andererseits wirkte pfingstliche Dankbarkeit wegen des erlösenden Biopsiebefundes in uns nach.

Mir erschien es problemlos, den Hundekauf unter Vorbehalt der hier tierärztlichen Untersuchung zu tätigen, falls die arme Chihuahua ihre Entbindungsoperationen nicht so gut überstanden hat wie die Züchterin sagt. Jedenfalls sollten wir vorläufig nicht woanders nach einem Hund suchen. Wo es doch ganz in unserer Nähe diese bessere Adresse gibt als die von mir am 20. April nicht gefundene in der A-Ortschaft.

Meine Frau lenkte ein, war einverstanden. Das erlaubte mir gedankliche Beschäftigung mit dem vielleicht tatsächlichen Erwerb dieser Chihuahua,⁶⁴ als sich der nächste Zufall ereignete. Ein recht ungewöhnlicher. Denn daß ein wohlgenährt gesunder ausgeruhter berufsmäßiger Hunderüde eine attraktive läufige Hündin verschmäht, obwohl seine und ihre Eigentümer ihn um den heiß erwarteten Liebeserweis geradezu bitten, war „nach menschlicher Voraussicht nicht zu erwarten“. Der Züchterin war sowas noch nie vorgekommen. Sie verschob den mit uns für die Chivi-Besichtigung vereinbarten Termin 15. Mai. Als letzten Tag, an dem sie für ihre läufige andere Hündin einen willigeren als den vorgesehenen Deckrüden gefunden haben muß.

Stafette der Lebensdauer.

Unser neuer Termin am 22. Mai bedeutete, daß entweder meine Frau eine Woche lang die Hundsuche einstellt oder mein Mitleidsobjekt Gefahr läuft, daß sie etwas anderes findet. Hat Chivi auch nur einen Hauch jener Anmut, womit ihre Quasischwester Preise kassiert, und keine Schlappohren, stört meine Frau nur das Alter. Aber die nicht mehr ideal ein- bis anderthalbjährige Fünfjährige hat doch ein Töchterchen. Ein im Unterschied zum gewaltig geratenen Brüderchen so kleines, daß es nicht zuchtzulässig ist. Zieht man von Chivis Über-Alter das noch nicht einmal zählbare Babyalter des Winzlings ab, ergibt das ein glückliches langlebiges Kleinsthündinnenpaar. Weil die bei uns aufwachsende Tochter uns noch bleibt, wenn die von uns nach den schweren operativen Würfen aufgenommene Mutter uns einmal verläßt.

Auf dem Abakus ihrer Chihuahualliebe von Herzen nachgerechnet, fand meine Frau diese auf dem Rechenbrett meiner Chivianteilnahme addierte-subtrahierte Kalkulation für stimmig. Freilich belustigte es sie zunächst, berechnetermaßen, daß ich zuerst gar keinen Hund haben wollte und ihr jetzt z w e i aufschwätze.

Am 15. Mai überwies sie eine gehörige Anzahlung auf Chivi und „Bella“, wie wir das Welplein taufen wollten, ohne auch nur eine davon gesehen zu haben.

új szerzeményt feleségem nem akart. Másrészt hatott pünkösdi hála a megváltó biopszia-lelet miatt bennünk még utólag.

Nekem problémamentesnek tűnt, a kutyavásárlást az itteni állatorvosi vizsgálat fenntartásával megkötni, arra az esetre ha a szegény csivava az ő szülési operációit nem állta ki olyan jól mint a tenyésztő mondja. Mindenesetre egyelőre ne máshol keressünk kutyát. Mikor hát egészen a közelünkben ez a jobb cím van mint az általam április 20-án meg nem talált az A-helységben.

Feleségem engedett, egyetértett. Ez megengedett nekem gondolati foglalkozást a talán tényleges megszerzésével ennek a csivavának,⁶⁴ amikor a következő véletlen történt. Egy igen rendkívüli. Mert hogy egy jóltáplált egészséges kipihent foglalkozásos kankutya egy vonzó tüzelő szukát megvet, habár az ő és az ő tulajdonosai őt a forrón elvárt szerelmi bioznyítékra egyenesen kéri, „emberi előrelátás szerint nem volt várható“. A tenyésztő ilyesmivel még soha nem találkozott. Eltolta a velünk a Csivi-megtekintésre megegyezett május 15-iki terminust. Mint utolsó napot, amelyen a másik tüzelő szukája számára egy készségesebbet mint a tervezett fedező kankutyát találnia muszáj.

Az élettartam stafétája.

A mi új terminusunk május 22. azt jelentette, hogy vagy feleségem egy hétre a kutyakeresést leállítja vagy az én szánalmam tárgyát a veszély fenyegeti, hogy ő valami mást talál. Ha van Csivinek csak egy lehelletnyi abból a kecsességből, amivel a kvázinőtestvére díjakat kasszíroz, és nincs konyafüle, feleségemet csak a kora zavarja. De hiszen a már nem ideális egy- / másfél- éves ötévesnek van egy leánykája. Egy különbségül a hatalmassá sikerült bátyuskához olyan kicsi, hogy nem tenyészteti-engedélyezett. Ha Csivi túl-korából levonjuk a még nem is számolható békikorát a picinek, adódik egy boldog hosszúéletű miniszukapár. Mert a nálunk felnövő leány nekünk még megmarad, ha a tőlünk a nehéz operációs ellések után felvett anya minket egyszer elhagy.

A csivavaszeretete abakuszán szívből utánaszámolva, feleségem ezt az én csivavarészvételem számlécén hozzáadott-kivont kalkulációt egyezőnek találta. Persze mulattatta őt eleinte, jogosan, hogy először egyáltalán nem akartam kutyát és most k e t t ő t dumálok rá.

Május 15-én átutalt egy illő előleget Csivire és „Bella“-ra, ahogy a kölykecskét keresztelni akartuk, anélkül hogy közülük csak egyiket is láttuk volna.

Herzproblem Stufenspringen !

Zufällig rechtzeitig noch vor der Einwilligung meiner Frau in den Doppelkauf hatte sie auch meine Bedingung akzeptiert, daß im Treppenhaus eine andere Steigmöglichkeit als die für Menschen gebauten Stufen konstruiert werden muß.⁶⁵ Darüber hatten wir nach dem 31. März kontrovers gesprochen; Stufen für Menschenmaß, circa 19 Zentimeter hoch, können Chihuahuas töten, deren Herz den langfristigen Höchstleistungssport des Springens über mehr als ihre Schulterhöhe oft nicht verträgt. Einen von mir deshalb vorgeschlagenen etwas größeren Kleinhund hatte meine Frau abgelehnt: wenn nicht Chihuahua, dann lieber nichts. Nun würde es eine solche geben, aber mit einer winzigen dazu, die selbst später als Erwachsene unsere Stufen kaum schafft.

Das Wiederholen meiner seit März gegenstandslosen Bedingung⁶⁶ fiel mir gerade noch ein, als wir über die Anzahlung für Chivi samt deren Baby sprachen. Eine ernsthafte Bedingung konnte mein Treppenhausänderungswunsch jetzt nicht mehr sein, wo just ich diesen Hundekauf zusammengedacht hatte. Doch meine Frau stimmte zu. Die gefundene Steigrampenlösung sollte dann im Laufe der Jahre für alle Hunde in unserem Haus segensreich werden. Vor allem natürlich bei steigendem Alter. Zufall? Bella als Fügung?

Besichtigung Mutter und Tochter.

Von der pfingstlich frohen Gesundheitsnachricht am 9. Mai waren es bis zu dem durch Geldüberweisung am 15. Mai getätigten Kauf knapp sieben Tage. Die Bankanschrift des Empfängers wunderte uns, aber die Wahl des Geldinstituts⁶⁷ des Züchterin-Ehemannes⁶⁸ ging uns ja nichts an. Am 21. Mai vergewisserten wir uns im ADAC-Straßenplan der bequemsten Strecke zum namentlich bekannten Vorort der Nachbarstadt. Und stellten entsetzt fest, daß die für uns richtige Adresse ein eigener, weit entfernter Ort ist. Nicht der benachbarte Vorort gleichen Namens! Reichlich 200 Kilometer weiter als dieser. Jenseits von Berg und Wald. Hin und retour keine halbstündige, sondern eher eine beschwerliche Ganztagsfahrt. Niemals hätten wir jene Chihuahua-züchterei in Betracht gezogen. Sondern uns auf die viel näheren versteift und irgendwann da gekauft. Nun hatten wir die Anzahlung schon überwiesen und konnten schlecht anrufen: Bitte Geld zurück, wir wollen Chivi und Bella nicht sehen, die zu lange Fahrerei ist uns lästig.

Die sehr früh angetretene Autoreise am 22. Mai zum fest vereinbarten Besichtigungstermin verkürzte uns die verständlicherweise angeregte Konversation, wer für den Zufall versäumter Beachtung der Postleitzahl⁶⁹ verantwortlich ist und weshalb wir jetzt vor dem Aufstehen um die halbe Welt kutschieren.

Szívprobléma lépcsőugrás !

Véletlenül idejében még feleségemnek a duplavásárba való beleegyezése előtt elfogadta ő azt a feltételemet is, hogy a lépcsőházban egy más háglehetőséget mint az emberek számára épített lépcsőfokokat konstruálni muszáj.⁶⁵ Arról március 31. után vitásan beszéltünk; lépcsők emberi méretre, kb. 19 cm. magasságú, csivavákat megölhetnek, akiknek a szíve az ugrásnak magasabban mint az ők vállmagasságuk hosszantartó nagyteljesítményű sportját gyakran nem viseli el. Egy általam ezért javasolt valamivel nagyobb kicsikutyát feleségem visszautasított: ha nem csivava, akkor inkább semmi. Most lenne egy ilyen, de egy picivel hozzá, aki később is mint felnőtt a mi lépcsőfokainkat aligha bírja.

Az ismétlése a március óta tárgyaltan feltételnek⁶⁶ éppen hogy még eszembe jutott, amikor az előlegről Csivire bébijével együtt beszéltünk. Egy komoly feltétel az én lépcsőházváltotatáskívánságom most már nem lehetett, amikor épp én gondoltam össze ezt a kutyavásárt. Azonban feleségem beleegyezett. A megtalált hágorámpa-megoldás aztán az évek során az összes kutyáknak házukban áldásos lett. Mindenekelőtt természetesen növekvő életkorban. Véletlen? Bella mint végzés?

Anya és leánya megtekintése.

A pünkösdi örvendetes egészségi hírtől május 9-én a pénzátutalás által május 15-én megtett vásárlásig szűk hét nap volt. Az átvevő bankcíme csodálkoztató bennünket, de választása pénzintézetének⁶⁷ a tenyésztőnő-férjnek⁶⁸ nem tartozott rá. Május 21-én megbizonyosodtunk az ADAC-[autóklub]-útitérképen a legkényelmesebb szakasz felől a szomszédos város névszerint ismert külvárosához. És rémülten állapítottuk meg, hogy a számunkra helyes cím egy saját, messze távoli helység. Nem a szomszédos külváros ugyanazzal a névvel! Bő 200 kilométerrel távolabb mint ez. Túl hegyen és erdőn. Oda és retur nem félórás, hanem inkább egy nehézkes egézsnapos út. Soha azt a csivavatenyészetet nem vettük volna tekintetbe. Hanem a sokkal közelebbekhez makacsul ragaszkodtunk volna és valamikor itt vettünk volna. Most az előleget már átutaltuk és rosszul tudtunk felhívni: Kérjük pénzt vissza, nem akarjuk Csivit és Bellát látni, a túl hosszú utazgatás nekünk terhes.

A nagyon korán megkezdett autótutazást május 22-én a szilárdan megegyezett látogatási terminusra megrövidítette nekünk az érthetően élénk konverzáció, hogy a véletlenért az elmulasztott figyelembevételéért a postai irányítószámnak⁶⁹ ki felelős és mimiatt mi most felkelés előtt a fél világ körül kocsikázunk.

Der Anblick der Hündlein dann glättete die Wogen. Auf plötzlich spiegelglatt hellgrüner See heiterer Begegnung wedelte uns neugierig eine kleine Hündin entgegen. Die an unsere pferdeliebende erste Chihuahua erinnerte: weiß mit milchkakaohellen Flecken. Die auch zweifarbige Stirn hatte Mókus zwar nicht. Bei der belebte nur eine hellbraune Strähne am langhaarigen Ohr das rosanäsige Weißköpflein. Dennoch erschien uns die vorerst noch chihuahua-pauschal „Chivi“ gerufene kurzhaarige Neue farblich sofort vertraut.

Neben ihr reckten sich zwei unterschiedlich kleine ganzbraune Welpen an den Stäben des auf die Terrasse gestellten Hundegatters empor. Soweit am noch Babyfell sichtbar, Langhaarchihuahuas. Von der zweifarbigen Kurzhaarmutter. Das war interessant, amüsant. Und das von uns als vorweggenannt „Bella“ gekaufte Töchterchen erkannten wir ohne Nachhilfe. Es war das winzige eidechschlanke Welplein, dessen Vorderfüße kaum bis zum unteren Gitterband reichten. Während das andere sich kräftig schon erheblich höher hinaufstreckte. Aha, Chivis Schmerzsohn und beinahe Todesverursacher. Wir nahmen zur Kenntnis, daß der schon verkauft ist und nur bis zur Entwöhnung hier bleiben muß.

<
22. Mai
május 22
<
5. 5.
V. 5
>

Auf der Rückfahrt mieden wir das Zufalls-Thema. Aus Bescheidenheit und gegenseitiger Höflichkeit. Wem die Anerkennung gebührt für das Verdienst, beim Blick ins Internet die Postleitzahl der jetzt so zufriedenen verlassenen Ortschaft⁷⁰ absichtlich zu übersehen, ohne daß es der andere merkt: war das denn noch wichtig?

Ausländischer Stammbaum.

Daheim studierten wir Chivis Stammbaum. Und begriffen, weshalb die Züchterin sich wie uns erspart hatte, den registrierten Namen anzugeben oder gar zu verwenden: VIDÁMHÁZI JÁZMIN. Er stand zuoberst auf der schön gestalteten, kolorierten, signierten, nummerierten Urkunde mit großem Stempel. Von dessen Umschrift wir nichts und von der Inschrift nur „Budapest 1899“ verstanden. Woraus wir schlossen, daß der Aussteller ein vertrauenswürdiger älterer Hundezüchterverein ist.

A kutuskák megpillantása aztán simította a hullámokat. Hirtelen tükörsíma világoszöld taván derűs találkozásnak csóvált egy kicsi szuka elénk. Aki a mi lovakat szerető első csivavánkra emlékeztetett: fehér tejeskakaóvilágos folttokkal. A szintén kétszínű homloka Mókusnak ugyan nem volt. Annál csak egy világosbarna tincs a hosszúsőrű fülén élénkítette a rózsaszínorrú fehér-fejecskét. Mindazonáltal nekünk az egyelőre még csivava-pausálisan „Csivinek” szólított rövidsőrű új szinszerint azonnal ismerősnek tűnt.

Mellette nyújtózkodott két különbözőn kicsi egészbarna kölyök a teraszra állított kutyaól botjain. Amennyire a még bébibundán látható, hosszúsőrű csivavák. A kétszínű rövidsőrű anyától. Az érdekes volt, mulatságos. És az általunk mint előrenevezett „Bella” megvásárolt leánykát korrepetálás nélkül felismertük. A parányi gyökkarcsú kölykőcske volt, amelynek mellsőlábai alig érték az alsó rácspántig. Míg a másik erőteljesen már lényegesen magasabbra felnyújtózott. Ahá, Csivi fájdalomának fia és majdnem halálokozója. Tudomásul vettük, hogy az már el van adva és csak az elválasztásig itt maradnia muszáj.

A visszaúton kerültük a véletlen-témát. Szerénységből és kölcsönös udvariaságból. Kinek jár az elismerés az érdemért, hogy az internetbe való pillantásnál a postairányítószámát a most annyira elégedetten elhagyott helységnek⁷⁰ szándékosan elnézte, anélkül hogy azt a másik észreveszi: hát fontos volt ez még?

Külföldi családfa.

Itthon tanulmányoztuk Csivi családfáját. És megértettük, a tenyésztő miért kímélte meg magát és minket attól, hogy a bejegyzett nevet megadja vagy netalán használja: VIDÁMHÁZI JÁZMIN. Az ott állt legfölül a szépen alakított, színezett, szignált, számozott okmányon nagy pecséttel. Amelynek a körfeliratából mi semmit és a feliratából csak „Budapest 1899”-et értettünk. Amiből következtettünk, hogy a kiállító egy bizalomraméltó idősebb kutya-tenyésztőegyesület.

Unterhalb von „Vidámházi Jázmin“ standen in 4 Rubriken Namen wie „Quetzal-Höhe Nora; Mayataler Bessy; Mayataler Alice; Österreichs Hokuspokus; Böbi von Tampico.“.

Nach der Lektüre von 30 Einträgen war nicht zu bezweifeln, daß im Ungarischen die Vornamen hinten und die Nachnamen vorne stehen. Also hieß unsere provisorisch „Chivi“-hua Gerufene deutsch gesprochen „Jasmin“. Der [maskulin] Jasmin. Das wollten wir uns und der Hündin nicht antun und wäre auch unpraktisch. Ich kann auf der Straße nicht „Jasmi-i-i-n“ rufen, auch nicht mit weiblicher Endung „Jasmi-i-i-ne-e“. Dagegen klingt „Tschi-i-w-i-i koo-o-m“ gescheiter. Jedenfalls wollten wir es vorläufig bei „Chivi“ belassen. Vielleicht assoziiert das Hündlein mit diesem wohl oft genug gehörten Klang den Ruf nach sich. Obwohl die Züchterin alle Chihuahuas Chivi ruft.

Nach Klärung des Vornamens blieb die Frage, was VIDÁMHÁZI bedeutet. Das erwies sich als schwer, es gab keinen Hinweis. Mit „Quetzal-Höhe“ oder „Maya“-Dingsbums sowie „Alexandro of New Mexico“ und „Mechico, Sombrero, Tarantella“ etc. deutete der jeweilige Züchter an, seine Tiere fast direkt aus altindianischen Sonnentempeln importiert zu haben. Dabei waren lediglich zwei-drei unmittelbare Vorfahren Chivis aus Mexiko nach Europa geholt worden. Die übrigen waren schon in Spanien, Italien, der Schweiz, Österreich und der Tschechoslowakei geboren. Was sollte VIDÁMHÁZI ausdrücken?

Die Suche in Taschenwörterbüchern und hernach gewichtigen Bibliotheks-diktionären begann. Die einzig richtige Übersetzung ins Deutsche haben wir bis heute nicht gefunden. „Vidám“ heißt „lustig“. Der anschließende Wortteil „házi“ heißt „häuslich“, abgeleitet von „ház, Haus“. Zusammengesetzt „lustighäuslich“ gibt deutsch keinen Sinn. Wir kennen „Lusthaus“. Wofür es jedoch madjarisch drei Wörter gibt. 1. Laube, 2. Gartenhaus. Und das dritte ist auch in gemilderter Wortwahl eher unlustig: „Freudenhaus“. * Wir schreiben, wo das Dokument übersetzt gehört, „Jasmine vom Lustighaus“.

Chivis Schwester bzw. Quasischwester sahen wir nicht. Der Züchterin-Ehemann hatte sie für eine Weile nach außerhalb mitgenommen, damit unser Bekanntschaftschließen mit der gekauften Chivi samt Bella ungestört verläuft. Wir wiederum mochten wegen der langen Fahrt nicht auf seine Rückkehr warten. Wie verschwistert Chivi und die Schönheitskönigin sind, ließen wir angesichts der komplizierten ausländischen Familienverhältnisse offen.

Die Augenbrauen hochgezogen haben wir allerdings, als wir Chivis Geburtsdatum lasen. Sie muß die erheblich ältere Schwester von Quasi sein. Denn sie

* E. Halász: Deutsch-Ungarisches Wörterbuch. Band II, 9. Auflage, Budapest 1988: Lusthaus

Alatta a „Vidámházi Jázmin“-nak álltak 4 rubrikában nevek mint „Szuruku-Magasság Nóra; Majavölgyi Bözsi; Majavölgyi Aliz; Ausztria Hokuszpókusa; Tempikoi Böbi.“

A 30 bejegyzés olvasása után nem lehetett kételkedni, hogy a magyarban az utónevek hátul és a családnevek elől állnak. Tehát a mi provizórikusan „Csivi“-vának hívottat németül szólva Jasmin-nak hívták. A [hímnem] jázmin. Ezt nem akartuk magunkkal és a szukával elkövetni és nem is lenne praktikus. Én az utcán nem tudok „Jázmi-i-i-n“-t kiáltani, nőnemű végződéssel „Jázmi-i-i-né-é“t sem. Ezzel szemben a „Csivi-i-i-i gyeeee-e-re“ okosabban hangzik. Mindenesetre egyelőre a „Csivi“-nél akartuk hagyni. Talán asszociálja a kutytus ezt a bizonyára elég gyakran hallott hangzást az őutána való hívással. Habár a tenyésztő az összes csivavát Csivinek hívja.

Az utónév tisztázása után maradt a kérdés, VIDÁMHÁZI mit jelent. Ez nehéznék bizonyult, nem volt utalás. A „Szuruku-Magasság“ vagy „Maja“-Kutyabagos valamint „Új-Mexikói Sándor“ és „Mehikó, Szombréró, Tarantella“ stb. nevekkel a mindenkori tenyésztő azt jelezte, hogy állatait szinte direkt óindán naptemplomokból importálta. Pedig Csivinek csupán két-három közvetlen őse lett Mexikóból Európába hozva. A többiek már Spanyolországban, Olaszországban, Svájcban, Ausztriában és Csehszlovákiában születtek. Mit fejezhetett ki VIDÁMHÁZI?

A keresgélés zsebszótárakban és utána nyomós könyvtári szótárakban elkezdődött. Az egyetlen helyes fordítást németre máig se találtuk meg. „Vidám“ az „lustig“. A hozzákapcsolódó szórész „házi“ az „häuslich“, képződés „ház-, Haus“-ból. Összetett „lustighäuslich“ németül nem ad értelmet. Ismerjük a „Lusthaus“t. Amire azonban magyarul három szó van: 1. szaletli, 2. kerti ház. És a harmadik szelidített szóválasztásban is inkább nem vidám: bordélyház. * Mi úgy írjuk, ahol a dokumentumot fordítani kell, „Lustigházbóli Jázmin“.

Csivi nőtestvérét ill. kvázinőtestvérét nem láttuk. A tenyésztőnőférfj őt egy ideig kifelé vitte, hogy ismeretség-kötésünk a megvásárolt Csivivel Bellával együtt zavartalanul folyjék le. Mi meg nem kívántunk a hosszú utazás miatt a visszatérésére várni. Hogy mennyire testvériesek Csivi és a szépségkirálynő, mi tekintve a komplikált külföldi családi viszonyokat nyitva hagytuk.

A szemöldököket mindazonáltal felhúztuk, amikor Csivi születési dátumát olvastuk. Ő a jelentékenyen idősebb nővére Kvázinak kell legyen. Mert ő

* Halász E.: Német-Magyar Szótár, II. kötet, 9. kiadás, Budapest 1988: Lusthaus

war nicht wie anfangs mitgeteilt fünf, sondern hatte am 8. Mai ihr sechstes Lebensjahr vollendet, mithin das siebente angetreten. Soll man pingelig sein wegen ein-zwei Jahren? Eigentlich schon. Weil jedes Hundejahr mehreren Menschenjahren entspricht. Aber die persönliche Beziehung zur leider nicht mehr jungen Hundemutter und ihrer winzigen Herzensbrecherin Bella war zu weit gediehen, um die gute Verbindung abubrechen und den Kauf anzufechten.

Dazukauf Hundesohn.

Der dann seltsamste Zufall ereignete sich mit Chivis männlichem Welpen, der ganz schnell verkauft worden war. Das kleingeratene zarte Töchterchen kauften erst anschließend wir. Mit ihr besaßen wir eine Mutter, die nach der schweren Entbindung wenigstens eins ihrer Welpen behalten durfte. Bezüglich des anderen bestand der zunächst sachlich simple Zufall darin, daß dessen kurzentschlossene Käuferin den vereinbarten Preis nicht zu bezahlen vermochte, der fällig wurde zum Zeitpunkt der Abholung. Daß das finanzielle Manko bei einer fremden Frau für uns zur Fügung werden konnte, war wiederum auf ein paar kleinere Zufälle zurückzuführen. Es war so:

Am 22. Mai bei der Besichtigung von Chivi und Bella machte ich beim Streicheln auch des männlichen Welpen beiläufig die Bemerkung, daß der mir ebenfalls sehr gefällt. Eine völlig ungefährliche Aussage, weil der kleine Rüde schon verkauft war. Den meine Frau sowieso nicht genommen hätte. Dafür hatten wir ja Chivi mit Tochter. Nur war zufällig bei uns im Treppenhaus die geplante Steigrampenkonstruktion, damit der Chihuahua-Neuzugang nicht hohe Stufen springen muß, nicht fertig. Ein paar Tage brauchte es noch.

Zufälligerweise eilte das nicht mehr, weil wir Chivi nicht gleich mitnehmen konnten. Ein bißchen länger nämlich sollte sie ihren Sohn noch säugen, damit er nicht abrupt zu anderer Nahrung gezwungen wird, sondern gemeinsam mit Bella sanft entwöhnt wird. Zufällig schließlich wurde in der darauffolgenden Woche absehbar, daß mein Schwager bald danach in der Nähe der Zuchtortschaft sein würde und heimwärts Chivi samt Bella mitbringen kann. Statt daß die umständlich lange Fahrt wir machen. Zufällig... Der Züchterin jedenfalls war es nun auch recht, daß Chivi und Bella bis zum 22. Juni bei ihr bleiben. Länger als vorgesehen.

In den Wochen seit dem 22. Mai sprachen wir natürlich täglich über das künftig erneute Hundeleben bei uns, bereiteten mit Vorfreude umsichtig alles vor. Dabei bedauerte ich, wiederum beiläufig, das unbekannte Schicksal des bei Chivi und Bella gesehenen Kleinrüden. Anstatt hier bei Mutter und Schwesterchen aufzuwachsen, kommt er irgendwohin als Einzeltier. Statt Spielgefährten für seine Kindes- und Jugendzeit bekommt er nur erwachsene

nem öt éves volt mint kezdetben közölt, hanem május 8-án betöltötte hatodik életévét, ezzel a hetedikbe lépett be. Legyen az ember fontoskodó egy-két év miatt? Tulajdonképpen igen. Mert minden kutyaév több emberi évnél felel meg. De a személyes kapcsolat a sajnos már nem fiatal kutya-anyához és az ő pici szívtipró Bellájához túl messzi jutott ahhoz, hogy a jó kapcsolatot megszakítsuk és a vásárlást megtámadjuk.

Kutyafi hozzávásárlása.

Az aztán legkülönösebb véletlen történt Csivi hímkölykével, aki egészen gyorsan lett eladva. A kicsivé sikerült gyöngéd leánykát csak azután vettük meg mi. Vele bírtunk egy anyát, aki a nehéz ellés után legalább egyik kölykét megtarthatta. A másakra vonatkozóan abban állt az eleinte tárgyilagosan egyszerű véletlen, hogy annak a gyorsan elhatározott vásárlónője a megegyezett árat nem volt képes kifizetni, ami esedékes lett az elvitel időpontján. Hogy a pénzügyi mankó egy idegen nőnél nekünk végzéssé válhatott, az megint egy pár kisebb véletlenre volt visszavezető. Így volt:

Május 22-én Csivi és Bella megtekintésekor a hímkölyök szintén megsimogatásánál tettem mellesleg a megjegyzést, hogy az nekem ugyancsak nagyon tetszik. Egy teljesen veszélytelen kijelentés, mert a kis kankutya már el volt adva. Akit a feleségem úgyse vette volna meg. Hiszen azért volt nekünk Csivi a leányával. Csakhogy nálunk véletlenül a lépcsőházban a tervezett hágórámpa-konstrukció, hogy a csivava-újbeérkezésnek magas lépcsőfokokat ugrálnia ne kelljen, nem volt kész. Egy pár nap kellett még.

Véletlenül ez nem sietett már, mert Csivit nem tudtuk mindjárt magunkkal vinni. Egy kicsikét hosszabban ugyanis kellett a fiát még szoptassa, hogy ne legyen hirtelen más táplálékra kényszerítve, hanem együtt Bellával szelíden leszoktatva. Véletlenül végül a következő héten lett előrelátható, hogy sógorom nemsokára azután a tenyésztőhelység közelében lenne és hazajövet Csivit Bellával együtt magával hozni tudja. Ahelyett hogy a körülményes hosszú utat mi tegyük meg. Véletlenül... A tenyésztőnőnek mindenesetre most megfelelt az is, hogy Csivi és Bella június 22-ig nála maradnak. Tovább mint előre tervezett.

A hetekben május 22. után természetesen beszélünk naponta a jövőbeni megújult kutyaéletéről nálunk, előkészítettünk előzetes örömmel körültekintően mindent. Emellett sajnáltam, megintcsak mellesleg, az ismeretlen sorsát a Csiviné és Bellánál látott kis kankölyöknek. Ahelyett hogy itt az anyjánál és nőtestvérkéjénél nőne fel, elkerül valahová mint egyes állat. Gyermek- és ifjúkorának való játszótársak helyett csak felnőtt

Menschen, die ihn sich abrichten. Meine Frau hörte meine rüdenfreundlichen Bemerkungen ungerührt an. Als glücklicherweise erledigtes Thema. Zwei Hündinnen sind genug und ein Rüde kam sowieso nicht in Frage.

Das totgeglaubte Thema explodierte am 16. Juni abends zu ungeahnt lebendiger Diskussion. Die Züchterin teilte uns mit, daß die enthusiastische Erwerberin des kleinen Rüden heute, wo die Abholung stattfinden sollte, vom Kauf zurückgetreten ist. Weil sie nicht zahlen kann. Und ihr buchstäblich die Nase des Kleinen mißfällt. Als sie das Geld für den Kauf zu haben glaubte und sich den Welpen reservieren ließ, hatte sie nicht bemerkt, daß die Nase für ihren Schönheitsbegriff zu lang ist. Jetzt also die klassischen sauren Trauben. Nach der sehr ärgerlichen Überraschung dachte die Züchterin an mein Wohlgefallen an Chivis Sohn. Nun könnten wir ihn haben.⁷¹

Die Nacht und drei folgenden Tage wurden ein anstrengendes Ringen von Verstand und Gefühl. Vor allem der Fähigkeiten in uns beiden, den Kauf oder Nichtkauf des dritten Hundes zu ertragen.⁷² Für mich war die zuvor nie erwogene Möglichkeit, drei Hündlein als Familie statt lediglich als allmählich zusammengekommenes Rudel zu haben, eine unwiederbringliche Chance. Es galt keine Welpen aus einem größeren Wurf auszuwählen oder alle zu nehmen und viele Hunde herumwieseln zu haben. Chivi konnte sich vor unseren Augen um ihre zwei Einzigen kümmern, sie erziehen. Wann erlebt unsereins sowas?

Meine Frau störte der angeblich nie stubenrein werdende Rüde. Mir fiel als Kompromißvorschlag ein: den kleinen Rüden für zunächst ein Jahr an uns zu nehmen und dann je nach Sauberkeitserfahrung etc. zu entscheiden, ob wir ihn kastriert oder unkastriert behalten oder verkaufen.

Die Konsequenzen bagatellisierte ich. Wo zwei Hunde essen, muß der dritte nicht hungern. Tierarztkosten sind bei gesunden Hunden gering. Die schon luxuriöse Hundesteuer beim dritten ist zwar unverschämt hoch, aber dafür hat man auch Freude. Den Hund zu pflegen, nach ihm zu putzen allerdings würde meine Frau sehr wohl extra belasten. Ich konnte nicht viel Hilfe versprechen und verlegte mich, was blieb denn übrig, auf dezentes Bitten.

Am dritten Tag erhielt ich von meiner Frau das vorgezogene Geburtstagsgeschenk. Damit es nicht durch Zögern entschwindet, riefen wir an und bezahlten.

Von der Abholung durch meinen Schwager am 22. Juni waren wir nach reiflichen Überlegungen abgekommen. Es war besser, es selber zu tun. Das Datum als Lkw-freier Wochenendtag blieb. Ohne Güterverkehr auf den Straßen war die Hoffnung realistisch, die teils wechselvollen 250 km Rückfahrt

embereket kap, akik őt abriktojják maguknak. Feleségem meghallgatta az én kankutyabarátságos megjegyzéseimet meghatottlanul. Mint szerencsére elintéztémát. Két szuka elegendő és kankutya ügyse jött szóba.

A halottnak hitt téma június 16-án este robbant nem sejtett eleven vitatémává. A tenyésztő közölte velünk, hogy a lelkes vásárlója a kis kankutyának ma, amikor az elvitelnek lennie kellett volna, a vásárlástól visszalépett. Mert nem tud fizetni. És neki betűszerint az orra a kicsinek nem tetszik. Amikor a pénz a vásárlásra azt hitte megvan és a kölyket magának rezerváltatta, nem vette észre, hogy az orra az ő szépségfogalmához képest túl hosszú. Most tehát a klasszikus savanyú szőlők. A nagyon bosszantó meglepetés után gondolt a tenyésztő az én tetszésemre a Csivi fia iránt. Most őt megkaphatnánk.⁷¹

Az éjjel és a következő három nap egy megerőltető birkózás lett értelem és érzelem közt. Mindenekelőtt a képességé mindkettőnknek, a megvásárlását vagy nemvásárlását a harmadik kutyának elviselni.⁷² Számomra az előbb soha nem fontolgatott lehetőség, hogy három kutyácskánk mint család csupán fokozatosan összejött falka helyett legyen, egy visszahozhatatlan sansz volt. Nem kellett kölykeket egy nagyobb alomból kiválasztani vagy mindannyiukat venni és azzal sok kutya nyüzsgölődjön körül. Csivi a szemeink előtt gondoskodhatna a két egyetlenjeiről, nevelhetné őket. Mikor él meg magunkfajta ilyesmit?

Feleségemet zavarta az állítólag soha szobatisztává nem váló kankutya. Nekem kompromisszumos javaslatként eszembe ötlött: a kis kankutyát először egy évre magunkhoz venni és aztán a tisztasági tapasztalat etc. szerint eldönteni, hogy kasztrálva vagy kasztrálatlanul megtartjuk-e vagy eladjuk.

A konzekvenciákat bagatellizáltam. Ahol két kutya eszik, nem muszáj a harmadiknak éheznie. Állatorvosi költségek egészséges kutyáknál csekélyek. A már luxuriózus kutyaadó a harmadiknál ugyan szemtelenül magas, de hát azért van örömünk is. A kutyát ápolni, utána takarítani persze a feleségemet igenis extrán megterhelné. Én nem tudtam sok segítséget ígérni és nekifeküdtem, mi más maradt hátra, decens kérésekre.

A harmadik napon megkaptam a feleségemtől az előrevont születésnap ajándékot. Hogy az tévovázással el ne tűnjön, felhívtuk és fizettünk.

Az elhozástól sógorom által június 22-én alapos megfontolások után eltérünk. Jobb volt, ezt magunk megtenni. A dátum mint teherautó-mentes hétfői nap maradt. Teherforgalom nélkül az utakon a remény reális volt, a részben változatos 250 km visszautat

binnen 3-4 Stunden zu schaffen. Ohne Notdurftpause für die Hunde. Denn wir und sie waren einander fremd. Chivi mußten wir sicherheitshalber ein Brustgeschirr anlegen, damit sie nicht aus dem Leinenhalsband schlüpft und davonrennt, ⁷³ verstört, wie sie von allem Unbekannten ist. Ihre Welpen kann man sowieso nicht aus dem Auto lassen. Wo denn auch? Und unglückliche verängstigte Hunde während der Woche durch stauigen Verkehr zu transportieren, die in einen Käfigkoffer gesperrt sich winselnd entleeren und in ihrem Schmutz hocken, das wollten wir auf keinen Fall. Die Hunde sollten das Auto nicht hassen. Sonntag 22. Juni war gut.

Hausgemeinschaft mit Älteren.

Wichtiger als das Vermeiden von Unannehmlichkeiten ⁷⁴ unterwegs war freilich die Vorsorge für die Ankunft der Hundefamilie bei uns und die Zeit des Einlebens. Vom Empfang hing sehr viel ab. Haushunde sind Revierverteidiger. Sie beißen den Eindringling. Theoretisch den Dieb, praktisch eher den Briefträger. Am liebsten einen fremden Hund eigener Größe. Wann haben Chihuahuas als Kleinsthunde dazu schon Gelegenheit? Im Haus, wo wir wohnen, leben schon Chihuahuas. Die gehören der Schwagerfamilie. Seit Jahren verteidigen sie pflichtbewußt ihren Parterrefensterplatz gegen alle suspekten Passanten. Erst recht gegen die Stehenbleiber, die über den Vorgarten hinweg dämliche Grimassen schneiden! Wenn diesen frustrierten Kampfhennen, den Schwagerhündinnen, die auf dem Fensterpolster unter nie abreagierter Dauerhochspannung sitzen, plötzlich die fremde Chivi mit Anhang über die Schwelle kommt, ist die ernsthafte Auseinandersetzung da.

Damit die gegenseitige laute Zurkenntnisnahme nicht in unversöhnliche Feindschaft ausartet oder das Aneinandergewöhnen nicht ewig lange braucht, sondern bald Ruhe im Zweifamilienhaus herrscht, hatte meine Frau die wohlbedachte Idee, am Abholungstag mich alleine das Haus hüten oder verteidigen zu lassen. Während sie an meiner statt ihre Schwägerin und deren ganzes dreiköpfiges Hundegefolge mitnimmt. Auf Friedensmission in weiter Ferne, bevor hier bei uns Krieg ausbricht. Gemäß folgendem Plan:

Gemeinschaftliche Abholung.

Im Hause der Züchterin sind die schwägerlichen Hunde Gäste. Haben dort gar nichts zu bellen, sondern halten gefälligst die Hundeschmäuzen. Chivi als eins-zu-drei Unterlegene wird von der Züchterin den Besuchern entgegengetragen, hat nichts zu fürchten. Das ungefährliche große gegenseitige Beriechen beginnt. Kennenlernen bei ständigem Belobigt- und Belohntwerden. Menschlich eine Kaffeetafel.

3-4 órán belül megtenni. Szükségleti szünet nélkül a kutyáknak. Mert mi és ők egymásnak idegenek voltunk. Csivinek biztonság kedvéért egy hámot kelene feltennünk, hogy a poráznnyakörvből ne csússzon ki és elszaladjon, ⁷³ zavarodottan, mint ő a mindenféle ismeretlentől az. A kölykeit úgyse lehet az autóból kiengedni. Hát hol is? És boldogtalan megfélemlített kutyákat hétközben torlódásos közlekedésen át szállítani, akik egy ketrecbőröndbe bezárva vonyítva üritkeznek és piszkukban csücsülnek, azt semmi esetre sem akartuk. A kutyáknak ne kelljen az autót gyűlölni. Vasárnap június 22-ike jó volt.

Házközösség idősebbekkel.

Fontosabb mint az elkerülése kényelmetlenségeknek ⁷⁴ útközben volt persze az előregondoskodás a kutyacsaládnak hozzánk való megérkezéséről és a beleélés idejéről. A fogadtatástól nagyon sok függött. Házikutyák körzetvédők. Megharapják a betolakodót. Teoretikusan a tolvajt, gyakorlatilag inkább a levélhordót. Legszívesebben egy saját nagyságú idegen kutyát. Mikor van erre csivaváknak mint minikutyáknak már alkalmuk? A házban, ahol lakunk, élnek már csivavák. Azok a sógorcsaládéi. Évek óta védik kötelességtudóan a földszinti ablakhelyüket minden gyanús járókelő ellen. Hát még a megállók ellen, akik az előkerten át hülye grimaszokat vágnak! Ha ezeknek a frusztrált harci tyúkoknak, a sógori szukáknak, akik az ablakpárnán soha le nem reagált állandó magasfeszültségben ülnek, hirtelen az idegen Csivi hozzátartozóival a küszöbön átjön, itt a komoly vita.

Hogy a kölcsönös hangos tudomásulvétel ne fadjuljon kibékíthetetlen ellenségességgé vagy az egymáshozszokás ne örökös hosszsan tartson, hanem hamarosan nyugalom uralkodjék a kétcsaládos házban, feleségemnek az a jól megfontolt ötlete volt, az elhozatal napján engemet egyedül a házat őrizni vagy védeni hagyni. Miközben ő helyettem a sógornőjét és annak egész háromfős kutyakíséretét magával viszi. Békemisszióba a messzi távolba, mielőtt itt nálunk a háború kitör. A következő terv szerint:

Közös elhozatal.

A tenyésztő házában a sógori kutyák vendégek. Ott egyáltalán nincs mit ugatniuk, hanem tetszetősen befogják a kutyaszájukat. Csivit mint egy-a-háromhoz alávetettet a tenyésztő eléjeviszi a látogatóknak, nincs mit félnie. A veszélytelen nagy kölcsönös megszaglálás kezdődik. Ismerkedés állandó megdicséres és jutalmazás mellett. Emberileg egy kávázás.

Leckerbissen locken Chivi in den für sie mitgebrachten Transportbehälter. Der vorerst offen ist. Sie kann rein und raus, ein lustiges Spiel. Dann streichelt die Züchterin Chivi und ihre Kinder zum Verbleib in den vertraut gewordenen Behälter. Nachdem der ins Auto gehoben ist, bleibt die Züchterin bis zur Abfahrt vor dem Gittertürlein. Denn Chivi soll sich nicht gewaltsam von zwei Frauen entführt fühlen.

Sehr bald, hoffentlich nicht schon im Züchternhof, wird sie es wissen. Hört dann aber während der ganzen Fahrtdauer die beruhigenden, schon bekannten Stimmen meiner Frau sowie der Besitzerin der zuvor kennengelernten drei Chihuahuas. Deren Transportbehälter neben Chivis sind. Man hat sich berochen, was geschieht ist offenbar in Ordnung. Die zu Chivi mitgenommenen Hunde sind das Autofahren gewöhnt und dürften sich eigentlich wegen Chivis Anwesenheit nicht echauffieren.

Soweit der Plan. Ich verabschiedete die zeitig startende Hundexpedition mit besten Wünschen für gutes Gelingen. Allzu lange wurde ich nachmittag nicht auf die Folter gespannt. Die rund 500 km Sonntagsfahrt bei schwülheißen Wetter bewältigte meine Frau hervorragend. Die Insassen aller nun vollen Reisecontainer kamen aus der Garage ohne Radau ins Haus. Die drei älteren kehrten einfach wie üblich heim und die drei jüngeren erwartungsvoll still in dies neue Zuhause. Kein Ärger, kein Revierstreit.

Ankunft.

Das Problem war nur der nach langer Reise auch bei Hunden übliche Drang zur Toilette. Weil der Schlußteil des gelungenen Abholplanes vergessen worden war. Nämlich das dortige urinrühige Papier in Alufolie eingepackt mitzunehmen, damit Chivi schnuppernd versteht, wo sie sich bei uns hinhocken soll. Ehe meine Frau sich versah, erleichterten sich die Ankömmlinge an mehreren falschen Zimmerstellen.

Was Chihuahuas wie schnell begreifen, ist uns zumeist verborgen. Im Falle von Chivis Wohnortwechsel war es anscheinend so, daß sie wohl noch am Ankunftsabend begriff, jetzt wohnt sie hier. Der kleinen Bella wiederum genügte es, bei Muttern zu sein. Heimwehkrank war allein Chivis Sohn. Mindestens fünf Minuten lang richtig. Er weinte ununterbrochen, weinte, war von uns durch nichts zu beruhigen. Dann merkte er, daß Chivi ihn nicht unterstützt und hörte mit dem lauten Gejammer auf.

Den Appetit aufs gute Abendessen hatte ihm der Wechsel von Geographie und zuständigen Personen ohnehin nicht verdorben. Danach kuschelten er wie

Finom falatok csalják Csivit a számára hozott transzporttartályba. Amely eleinte nyitva van. Be és ki tud, egy vidám játék. Aztán simogatja a tenyésztő Csivit és a gyermekeit maradáshoz a megszokottá vált tartályba. Miután az az autóba van emelve, marad a tenyésztő az indulásig a rács-ajtócska előtt. Mert Csivi ne érezze magát két nőtől erőszakosan megszőktetve.

Nagyon hamar, remélhetőleg nem még a tenyésztő udvarában, fogja ezt tudni. De aztán hallja az utazás egész tartama alatt a megnyugtató, már ismert hangjait feleségemnek és az előzőleg megismert három csivava tulajdonosnőjének. Akiknek a transzporttartályuk a Csivié mellett vannak. Megszimatolták egymást, ami történik nyilvánvalóan rendben van. A Csivihez magukkal vitt kutyák az autótutazáshoz szokva vannak és Csivi jelenléte miatt tulajdonképpen nem szabadna felizgulniuk.

Eddig a terv. Én elbúcsúztattam a korán induló kutyáexpedíciót legjobb kívánságokkal jó sikerülésért. Túl hosszan nem voltam délután a kőpadra feszítve. A kerekén 500 km vasárnapi utat fülledt forró időben feleségem kitűnően győzte. Az összes most tele útikonténernek bennülői a garázsból zsvijav nélkül jöttek a házba. A három idősebb egyszerűen szokás szerint tért haza és a három fiatalabb várakozásteljesen csendesen ebbe az új otthonba. Semmi bosszankodás, semmi körzetvita.

Érkezés.

A probléma csak a hosszú utazás után kutyáknál is szokásos szorongatás a toalettához volt. Mert a sikeres elhozatali terv záró része elfelejtődött. Ugyanis az ottani hűgyszagú papírt alufóliába becsomagolva magukkal hozni, hogy Csivi szaglászva megértse, hol kell nálunk odaguggolnia. Mielőtt feleségem észbe vehette, könnyítettek magukon a jövevények több téves szobahelyen.

Hogy csivavák mit milyen gyorsan fognak fel, számunkra többnyire rejtett. Csivi lakhelyváltozása esetében látszólag úgy volt, hogy ő valószínűleg még a megérkezés estéjén felfogta, most itt lakik. A kis Bellának viszont elég volt, anyunál lenni. Honvágybeteg egyedül Csivi fia volt. Legalább öt perc hosszan igazán. Ő sírt szakadatlanul, sírt, általunk nem volt semmivel se megnyugtatható. Aztán észrevette, hogy Csivi őt nem támogatja és felhagyott a hangos siránkozással.

Étvágyát a jó vacsorára a geográfia és az illetékes személyek változása amúgy se rontotta el. Azután ő mint

sein Schwesterchen sich im großen Transportkorb an Chivi. Den, worin sie gekommen war, hatte die sich gleich als Schlafraum ausgewählt.

Dieses Hundeschlafkammerlein stellten wir in unser Schlafzimmer, dämpften eine Nachttischlampe zum matten Orientierungslicht, löschten die Deckenbeleuchtung. Schauten den Korb und einander an. Tatsächlich, wir besitzen eine Chihuahuafamilie!

Am 31. März, als unterschiedliche Erinnerungsfähigkeit an die im Januar verstorbene Csikola uns entzweite, waren Chivi nach der Kaiserschnittbindung noch nicht ganz außer Lebensgefahr und ihre Kleinen noch blind. Weder sie oder auch nur eines ihrer Kinder⁷⁵ wären an uns gekommen ohne die Kette jedesmal merkwürdiger Zufälle. Von der falschen Zuordnung des Ortsnamens angefangen über die zeitversetzt einzelnen Begebenheiten bis hin zur Rückgabe des verkauften Welpen, bevor wir Chivi und Bella holten.

Aus nicht zu erwarten gewesenem Zufalls-Ereignissen entstand eine lebensbestimmende Fügung. Die jetzt reisemüde vor uns schläfrig atmet.

Wir gingen ins Arbeitszimmer meiner Frau. Im Computer betrachteten wir die Bilder vom Vormittag.

Die Erinnerungsfotos des sowohl für unsere in jeder Hinsicht kleine Kleinsthundfamilie Jasmin/Chivi-Bella-Boubou und natürlich für uns Hundehalter bedeutsamen 22. Juni hatten verschiedene Dortgewesene geknipst. Mit einer von Hand zu Hand gewanderten Digital-Taschenkamera, bei der man ohne viel Federlesens auf den Auslöser drückt. So oft man mag. Weil der Film nichts kostet, den sie ja nicht hat. Und deren Aufnahmen man hernach löscht, wenn sie nichts taugen. Und die sowieso größtenteils Glücksache sind. Erst recht bei quirligen Hündlein. Weil man den digitalen Flachschachtelapparat nicht ans Auge halten kann, um im Sucher den besten Moment abzapfen.

Auf diese Weise waren über 100 halbgeglückte, viertelsmißratene, dazwischen sogar etliche gute Bilder zustande gekommen.

nötestvérkéje a nagy transzportkosárban Csivihez simultak. Azt, amelyben jöttek, ő azonnal hálöhelyiségül választotta ki magának.

Ezt a kutyahálókamrácskát a hálószobánkba állítottuk, tompítottunk egy éjjeliasztallámpát fakó orientálófénnyé, kioltottuk a mennyezetvilágítást. Néztük a kosarat és egymást. Tényleg, van egy csivava-családunk!

Március 31-én, amikor különböző emlékezőképesség a januárban elhalt Csikolára meghasonlított minket, Csivi a császármetszéses szülés után még nem volt teljesen életveszélyen kívül és a kicsinyei még vakok. Sem ő vagy csak egyike is a gyermekeinek⁷⁵ se jöttek volna hozzánk a mindannyiszor különös véletlenek láncá nélkül. A helységnév hibás besorolásától kezdve az időbeni eltolt egyes eseteken át egészen az eladott him visszaadásáig, mielőtt Csivit és Bellát hoztuk.

El nem várható volt véletlen-eseményekből keletkezett egy életmeghatározó végzés. Ami most az utazástól fáradtan előttünk álmosan lélegzik.

Bementünk a feleségem dolgozószobájába. A komputerben nézegettük a délelőtti képeket.

Az emlékfotókat az úgy a mi minden tekintetben kicsi Jázmin/Csivi-Bella-Bubu minikutyacsaládunk számára és természetesen nekünk kutyatartóknak jelentős június 22-ről különböző otlévők kattintgatták. Egy kézzől-kézre vándorolt digitális zsebfényképezőkamerával, amelynél sok teketória nélkül a kioldóra nyomnak. Amilyen gyakran tetszik. Mert a film semmibe se kerül, hisz annak nincs. És amelynek felvételeit azután törlik, ha semmit nem érnek. És amelyek amúgyis nagyrészt szerencse dolga. Hát még ugrabugra kutyusoknál. Mert a digitális laposdoboz-apparátust nem lehet szemhez tartani, hogy a keresőben a legjobb pillanatot kifogjuk.

Ilyenmód több mint 100 félig sikerült, negyedrosszulsikerült, sőt közben néhány jó kép jött létre.

<

<

Foto: Mit Kopfstreif Mutter Jasmin „vom Lustighaus“, neben ihr rechts Tochter Bella und links Sohn Boubou „vom Dörnet Hof“. — Links außen deren Erzeuger „Dasti vom Traumland“

<

Fotó: Fejcsikkal „Vidámházi” Jázmin anyja, mellette jobbra „Dörnet Udvari” Bella leánya és balra Bubu fia. — Balszájelen nemzójük „Álomországi” Daszti.

>

Foto: Aufnahmen, wo auch Personen sind, lassen Chihuahuas besonders winzig erscheinen. Die Welpen auf diesem Foto sind kaum größer als die sie haltenden Hände. Wir vergrößerten den Bildausschnitt; siehe Vorseite. >

>

Fotó: Felvételek, ahol személyek is vannak, csivavákat különösen piciknek tüntetik. A kölykek ezen a képen alig nagyobbak mint az őket tartó kezek. Mi megnagyítottuk a képkivágást; lásd előző oldalt. >

>

Beim Betrachten aller Fotos erklärte mir meine Frau die bei der Stippvisite am 22. Mai nicht gesehenen oder unbeachteten Details. Nach einer Weile war das Geschaute so ermüdend viel, daß wir uns in die Situation der hergebrachten Hunde hineinzuhauen vermochten. Für die mußte die binnen wenigen unbequemen Transportstunden vom Züchterin-Ort zu uns erzwungene Umstellung eine gewaltige Belastung sein. Offenbar waren sie davon so erschöpft schläfrig, daß sie unser leises Hereinkommen ins Schlafzimmer kaum bemerkten. Lediglich Chivi knurrte und bläffte etwas. Ließ sich aber durch die Stimme meiner Frau gleich beruhigen.

Chivis Kindern hingegen genügte die unterschwellig vernommene Bewachung durch ihre Mutter. Sie verbesserten bloß ihre Schlafpositionen. Nach diesen kleinen Bewegungen blieb es im Hundetransportquartier ruhig.

Nachtschlaf erster Versuch.

Wo und wie wir unseren neuen Hündlein den diesmal allen und immer rechten Schlafplatz zuweisen, einrichten, war die wohl wichtigste Frage gewesen. Vergleichbar der für Zwerghunde lebenswichtigen Lösung des Treppenhausproblems, dessen ihnen viel zu hohe Stufen ihr Herz schädigen und sie umbringen können. Gestörter Schlaf mit Chihuahuas im gleichen Raum, die einmal aufs-ins Bett gelassen kaum mehr herauszuhalten sind, tötet wiederum Menschen den Nerv. Unwirsche Stimmung schlägt dann den Tierlein aufs Gemüt. Die gemäß Rudelinstinkt gerade nachts die Nähe ihrer Besitzer schätzen und nachdrückliche Abweisung nicht verstehen. Abhilfe gegen das ungesunde Stufenspringen hatten wir erdacht. Geblieben und akut war die Ungewißheit wegen der absolut erholungsnotigen Nachtruhe.

Die gegenwärtige Idee, daß man Chihuahuas ganze Nächte lang schadlos in einen genaugenommen doch Kunststoffkäfig sperren kann, hatte meine Frau

Az összes fénykép megtekintésekor feleségem elmagyarázta nekem a május 22-i rövid látogatáskor nem látott vagy figyelembenemvelt részleteket. Egy idő után a megnézett oly fárasztóan sok volt, hogy magunkat az idehozott kutyák szituációjába belesejtetni bírtuk. Számukra a kevés kényelmetlen transzportálási óra alatt a tenyésztő-helytől hozzánk kikényszerített átállítás egy hatalmas megterhelés kellett legyen. Nyilvánvalóan ettől voltak annyira kimerülten álmosak, hogy halk bejövetelünket a hálósobába alig vették észre. Csupán Csivi morgott és vakkantott valamit. De hagyta magát feleségem hangjától mindjárt megnyugtatni.

Csivi gyermekeinek ezzel szemben elég volt a küszöbalattin meghallott felügyelet az anyjuk által. Ők csak megjavították alvópozícióikat. E kis mozgások után a kutyatranszportkvártélyban nyugalom maradt.

Éjjeli alvás első kísérlet.

Hol és hogyan jelöljük ki, rendezzük be új kutyusainknak az ezúttal mindenkinek és mindig megfelelő hálóhelyet, ez a talán legfontosabb kérdés volt. Összehasonlítható a törpekutyák számára életfontos megoldásával a lépcsőházproblémának, amelynek számukra igen túl magas fokai a szívüket károsítják és őket megölhetik. Megzavart alvás csivavákkal egyazon szobában, akiket egyszer ágyra-ágyba engedve többé már alig lehet kívülrantani, az viszont embereknek öli az ideget. Mogorva hangulat aztán rásújt az állatkák kedélyére. Akik falkaöszön szerint éppen éjjel a tulajdonosaik közelségét becsülik és nyomatókos elutasítást nem értenek meg. Segítségét az egészségtelen lépcsőugrás ellen kieszeltünk. Maradt és akut volt a bizonytalanság az abszolút pihenésszükségés éjjeli nyugalom miatt.

A jelenlegi idea, hogy csivavákat egész éjjeleken át kártalanul egy pontosan véve mégiscsak műanyagketrecbe zárni lehet, feleségem

aus der Unterhaltung mit der Züchterin gefiltert. Die hat mit Welpen selbstverständlich öfter zu tun. Damit die unbeholfenen Winzlinge nachts nicht im Hundegemeinschaftsraum herumtapsen, bei einer falschen Mutter Milch suchen und vor allem nicht den gesamten Fußboden verschmutzen, schließt sie die Geschwister eines Geburts-Wurfes abends in die jeweilige Babyunterkunft, in die sogenannte Wurf-Kiste ein. Morgens um sieben, wenn im Züchterinhaus der Tagesablauf beginnt, ist so das Hunderevier in gutem Zustand. Jedenfalls ohne Stallstiefel betretbar.

Um sieben also. Eine sehr sympathische Uhrzeit. Vielleicht verlängerbar auch bis halbnacht. Was uns jedenfalls noch etliche Stunden verhieß, in denen wir das spannende Erlebnis der Abholung und Ankunft unserer kleinen Chihuahuafamilie beenden, verlassen, ausschlafen konnten. Denn daß alles so wunderbar geklappt hatte und die Hündlein sich seit dem Abend ruhig verhielten, wogte in uns als nur langsam verebbende freudige Aufregung nach. Vom Betrachten der Bilder des Tages waren wir allmählich beruhigt. Beim Besprechen der Pläne für morgen dann soweit gedanklich abgerückt von unseren friedlich träumenden Untermietern im Transportbehälter vis-à-vis unserem Bett, daß wir entspannt dahinzugleiten begannen.

Hinwegzuschweben. Bis mich der Rüdenjunge einholte, der beim Ruf „Bou-bou“ aufmerksam zu mir heraufblickte und den Fingerzeig vorwärts begeistert als Aufforderung zum Vorauslaufen befolgte, indes Bella artig bei Chivi tipelte, die meine Frau an der roten Leine unserer reitfreudigen ersten Chihuahua⁷⁶ führte, die uns entgegenflog und wir alle angeregt in der nun hörbar bremsenknirschenden Zahnradbahn mit dem von der japanisch beschrifteten blauweißen Bahnstation unter der Zugspitze vollzählig zurückgekehrten alten Rudel samt dem Indianerhund „Towaoc“ zur sonderbar unregelmäßig blätterrauschenden Bananenplantage gelangten, worin schon beide Dingos Schutz suchten vor dem heran- und hinabpolternden Riffel-Steinschlag, der vom Eibsee-Ufer scharrend-kratzend Schübe von Kieselsteinen hinunterrollte, schüttete, streute, so daß Kai beim Schwimmen kleine helle Laute japste. Das kratzige Kieselkullern hörte nicht auf, wunderte, weckte mich.

Meine Frau war ebenfalls wach geworden. Die Geräusche fortwährender Unruhe statt gelegentlicher Bewegung beim Schlafen, dazu die kleinen Laute fröhlicher Ungeduld ließen keinen Zweifel: im Transportkorb begrüßten unsere neuen Hündlein lebhaft den neuen Tag.⁷⁷ Obwohl der sich gar nicht zeigte. Denn bis auf das angelassene schummrige Nachtlicht war es noch dunkel. Nicht einmal ganz vier Uhr! An dieses Schlafproblem hatten wir nicht gedacht. Die Züchterin hatte doch **s i e b e n** Uhr gesagt.

Was war zu tun? Das angeknipste große Licht beförderte die hörbar erwartungsvolle Unrast in der Hundekiste. Wir dachten ans menschliche Bedürfnis

a tenyésztőnővel való beszélgetésből szűrte le. Annak kölykekkel természetesen gyakrabban van dolga. Hogy a gyámoltalan picinyek éjjel a kutyaközösségszobában ne tappogjanak körül, egy helytelen anyánál tejet ne keressenek és mindenekelőtt ne az egész padlót piszkolják be, bezárja ő az egy szüléssel testvéreit esténként a mindenkori bébiszállásba, az úgynevezett ellető-ládába. Reggel hétkor, amikor a tenyésztőházban a naplefordulás kezdődik, így a kutyakörzet jó állapotban van. Mindenesetre istállócsizma nélkül léphető.

Hétkor tehát. Nagyon szimpatikus időpont. Talán meghosszabbítható félnyolcig is. Ami nekünk mindenesetre még néhány órát ígért, amelyben az érdekesítő élményt a kis kutyacsaládunk elhozatalának és megérkezésének bevégezhetjük, elhagyhatjuk, kialudhatjuk. Mert hogy minden olyan csodálatosan klappolt és a kutyácskák este óta nyugodtan viselkedtek, utánhullámozott bennünk mint csak lassan elapadó örvendetes izgalom. A napi képek megtekintésétől lassanként megnyugodtunk. A holnapra való tervek megbeszélésénél aztán gondolatilag annyira mozdultunk el békésen álmodó albrőlőinktől a transzporttartályban szemközt az ágyunkkal, hogy fesztelenül elsiklani kezdtünk.

Elszállani. Amíg engemet a kutyafiú utolért, aki a „Bubu“ hívásra figyelmesen hozzám felpillantott és az ujjmutatást előre lelkesen mint felszólítást az előreszaladásra követte, míg Bella illedelmesen Csivavinél tipegett, akit feleségem piros pórázán a lovagolnyszerető első csivavánknak vezetett,⁷⁶ aki elibénk repült és mi mindnyájan élénken a most hallhatóan fékcsikorgató fogaskerékvonaton a japánul feliratozott kékfehér vonatállomáson a Zugcsúcs alatt teljes létszámban visszatért régi falkával a „Towaoc“ indiánkutyával együtt a különösen rendhagyóan leveleket susogató banánültetvényre érkeztünk, amiben már mindkét dingo védelmet keresett az erre- és lefelédörömbölő Riffel-sziklaköütés elől, amely az Eib-tó-parttól kaparva-karcolva kavicsrakományokat legurított, öntött, szórt, úgy hogy Kai az úszásnál kis csengő hangokat hápogott. A karcolós kavics hullás nem szűnt meg, csodálkozott, felébresztett engem.

Feleségem szintén éber lett. A folytonos nyugtalanság zajai az alkalmi mozgás helyett alvás közben, hozzá a kis hangjai vidám türelmetlenségnek nem hagytak kétséget: a transzportkosárban a mi új kutyácskáink élénken üdvözölték az új napot.⁷⁷ Habár az még egyáltalán nem mutatkozott. Mert a bekapcsoltan hagyott halványos éjjeli fényen kívül még sötét volt. Még nem is egészen négy óra! Erre az alvási problémára nem gondoltunk volt. Hiszen a tenyésztő **h é t** órát mondott.

Mit kellett tenni? A felkattintott nagy fény előmozdította a hallhatóan várakozásteli nyugtalanságot a kutyaládában. Gondoltunk az emberi szükségletre

beim Erwachen. Ob zumindest die Welpen sich vielleicht schon im Kistenbett ihrer Not entledigt hatten, konnten wir nicht sehen. Es roch auch nicht. Raus mußten sie auf jeden Fall. Wir trugen den Hundekäfig in jenes Zimmer, in dem sie gestern nach der Ankunft waren und sich ein Zwinger befand, worin eine Ecke mit nun etwas aufbewahrttem harnbetupftem Papier die vorgesehene Notdurftstelle markierte.

Die daraufgesetzten Kleinen, deren Bettzeug erfreulicherweise unbeschmutzt geblieben war, entleerten sich sofort. Ihre Mutter jedoch machte keinerlei Anstalten dazu. Sondern wartete offenkundig darauf, wie bei der Züchterin in den Garten gelassen zu werden.

Darauf waren wir nicht vorbereitet. Nach einer Weile vergeblichen Zuredens mußten wir uns trotzdem dazu entschließen. Obwohl das durchzuführen bei uns im Zweifamilienhaus keineswegs einfach ist. Zumal in so früher Stunde niemandes Schlaf gestört werden darf. Um nicht vom ersten Stock hinabzusteigen ins Erdgeschoß und mit einem womöglich bellenden Hund über die schwägerliche Terrasse in den Garten zu gelangen, stiegen wir vom Balkon eine feuerleiterschmale Metalltreppe hinunter. Den Hundekorb vorsichtig balancierend, damit Chivi nicht erschreckt mault. Unten überlegten wir, an welchem Teil der Rasenfläche meine Frau und ich uns wie aufstellen, damit das flinke Hündlein nicht entwischt.

Gestern nämlich — das erfuhr ich jetzt zugeflüstert — war Chivi bei der Ankunft in der Garage aus dem für eine Sekunde geöffneten Transportkorb geflohen. Beim Einfangen und Wiedereinsetzen hatte sie meine Frau sogar gebissen. Nicht richtig, aber ordentlich gekniffen. Von der für sie gestern noch fremden Person wollte sich Chivi nicht widerstandslos dirigieren und um den Leib fassen lassen.

Daß der verstohlene Gang zur Freilufttoilette nicht als Chihuahua jagd endet, erhofften wir einmal vom Transportbehälter, in dem Chivi sich und ihre Kinder wohlgefühlt hatten und worin deren Geruch war. Zum andern von einer mit Leckerbröcklein gefüllten Tüte, deren absichtsvoll lautes Rascheln die Züchterin als unwiderstehliches Lockmittel empfohlen hatte. Als nun Chivi das taufrische Gras unter ihren Füßchen spürte, schnupperte sie kurz und strömte eine große Lake aus. Lobend hielt meine Frau ihr eine handflächevoll Hundeleckerlis hin, die Chivi gierig ohne innezuhalten verschluckte. Auf Weglaufenwollen deutete heute nichts.

Wir wagten noch etwas zu warten, bis Chivi sich dann selber dem Transportkorb zuwandte und einschließen ließ. Wir atmeten auf. Alles war gutgegangen. Im Bademantel bzw. Morgenrock schritten wir beim herandämmernden Tag zurück zur Feuerwehleiter. Daß Nachbarn zuschauen, wie wir um diese

felébredéskor. Hogy legalább a kölykek talán már a ládaágyban végezték-e szükségüket, nem láthattuk. Nem is büzlött. Ki muszájt nekük mindenesetre. Vittük a kutyaetrecet abba a szobába, amelyben ők tegnap a megérkezés után voltak és egy kutyaól állott, amelyben egy sarok most némi megőrzött húgy-petyezett papírral az előirányzott szükséglet helyet jelölte.

A ráhelyezett kicsik, akiknek az ágyneműjük örvendetes módon piszkolatlanul maradt, azonnal ürítettek. Az anyjuk azonban nem tett semmiféle készülődést erre. Hanem várt nyilvánvalóan arra, hogy mint a tenyésztőnőnél a kertbe engedve legyen.

Erre nem voltunk felkészülve. Hiábavaló rábeszélés egy ideje után magunkat mégis erre kellett elhatározni. Habár ezt megvalósítani nálunk a kétcsaládos házban semmiképp nem egyszerű. Kivált mivel ilyen korai órában senki álmát megzavarni nem szabad. Hogy ne kelljen az első emeletről leszállni a földszintre és egy netalán ugató kutyaával a sógori teraszon át a kertbe érni, leszálltunk a balkonnól egy tűzoltólétrakeskeny fémlépcsőn. A kutyakosarat óvatosan balanszírozva, nehogy Csivi megijedve szájaljon. Lent fontolgattuk, hogy melyik részén a gyepterületnek feleségem és én hogyan álljunk, hogy a ürge kutya el ne illanjon.

Tegnap ugyanis – ezt most tudtam meg idésúgva – Csivi megérkezésakor a garázsban az egy másodpercre kinyitott szállítókosárból megszökött. A befo-gásnál és visszahelyezésnél a feleségemet még meg is harapta. Nem igazán, de alaposan megcsípte. A számára tegnap még idegen személy által Csivi nem akarta magát ellenállás nélkül dirigáltatni és a testét átfogni hagyni.

Hogy a titkos menés a szabadtéri toalett-hoz ne végződjön mint csivava-vadászat, azt reméltük egyrészt a szállító-tartálytól, amelyben Csivi és gyermekei jól érezték magukat és amelyben azoknak a szaga volt. Másrészt egy inyenc-morzssákkal töltött papirzacskótól, amelynek szándékosan hangos zizegését a tenyésztőnő mint ellenállhatatlan csalogatószert ajánlotta. Amikor most Csivi a harmatfriss füvet a lábcskái alatt érezte, szaglászott röviden és kiárasztott egy nagy tavat. Dicsézően elébe tartott a feleségem neki egy tenyérnyi kutya-csemegét, amit Csivi mohón megállás nélkül lenyelt. Elszaladni akarásra nem utalt ma semmi.

Merészeltünk még egy kicsit várni, amíg Csivi aztán magától a transzportkosár felé fordult és magát bezárni hagyta. Fellélegeztünk. Minden jól ment. A fürdőkabátban ill. pongyolában visszalépkedtünk a felpitymalló napon a tűzoltólétrához. Hogy szomszédok nézik, mi ilyenkor

Zeit einen Gartenspaziergang mit großem Picknickkorb veranstalten, war nicht zu befürchten. Im Korb gar einen Hund zu vermuten, der schon vor den Hühnern aufsteht, wäre niemandem eingefallen oder geglaubt worden. Beim ersten Vogelgezwitscher schlichen wir unbehelligt wieder ins Haus.

Nachtschlaf zweiter Versuch.

An der Fortsetzung des wie uns schien gerade erst begonnenen Nachtschlafs⁷⁸ war allerdings nicht mehr zu denken. Mit hellwach gewordenem Hirn, dafür müden Augen, verspannten Schläfen bereiteten wir uns einen Pulverkaffee und spekulierten, was man so früh machen soll mit einem Häuflein Chihuahuas. Mit dem man gegenseitig kaum bekannt ist. Das man nicht frei herumlaufen lassen kann. Und das sich im Zwinger die Morgenzeit mit Zerreißen des für die Notdurft frisch hingelegten Zeitungspapiers vertreibt.

Könnte ein jetzt verfrühtes Frühstück vielleicht bewirken, daß die gesättigten Hündlein ruhiger werden und noch ein bißchen Nach-Schlaf halten? Dieser Wunsch erfüllte sich nicht. Mit großem Appetit schleckten zwar alle ihre Futtertellerchen leer und gewissenhaft rein. Um sich dann jedoch gut gekräftigt desto intensiver dem Zerbeißen von Spielsachen zu widmen. Ließ die Lust darauf zwischendurch nach, spielten sie miteinander.

Genau das freilich hatten wir ja erhofft vom Kauf der kleinen Familie. Die nicht getrennt zu verschiedenen Leuten kommt als Einzeltiere, die sich jämmerlich nach einander sehnen. Bei uns hatten Chivi ihre beiden Kinder und diese ihre Mutter als denkbar vertrauteste Spielbeteiligte. Das quirlige Gerangel erzeugte leider erst vormittags schläfrige Müdigkeit. Bis zur zweiten von täglich drei Mahlzeiten, die sie bei der Züchterin gewöhnt waren. Der anschließend ausgiebige Nachmittagschlaf erklärte sich eventuell aus dem mehrere Stunden vorzeitigen Wachwerden. Das wir beim Betrachten der miteinander lieblich ruhenden Tierlein⁷⁹ neidvoll gähnend nachempfinden.

Was die Neuankömmlinge so früh wachgemacht hatte, vermochten wir jedoch nicht zu ergründen. Gestern waren sie angekommen und ... Halt! D a s konnte es sein: neu angekommen. Natürlich! Sowas erlebt auch unsereins mal im Urlaub. Spät trifft man ein, die Umgebung gleich zu erkunden ist unmöglich, zuerst muß dies-das ausgepackt und getan werden. So bleibt zur Nacht alles Neue, Fremde unbekannt. Man ist neugierig, was der Morgen bringt. Unterhalb der Bewußtseinschwelle wünscht und holt man den kommenden Tag im Schlaf sich heran. Indem man sehr früh, allzu früh erwacht, wo man noch kaum etwas Gescheites unternehmen kann. Ist es nicht so? Warum sollte es dann gefühlvollen Chihuahuas nicht sinngemäß ähnlich ergehen?

mint rendezünk egy kerti sétát nagy piknikkosárral, nem volt féltő. A kosárban méghozzá egy kutyát sejteni, aki már a tyúkok előtt felkel, senkinek se jutott volna eszébe vagy nem hitték volna el. Az első madárcsicsergéskor visszaosontunk háborítatlanul megint a házba.

Éjjeli alvás második kísérlet.

Folytatására az amint nekünk tűnt éppen csak megkezdett éjjeli alvásnak⁷⁸ persze már nem lehetett gondolni. Teljesen éberré lett aggyal, ellenben fáradt szemekkel, feszült halántékokkal készítettünk magunknak egy porkávét és spekuláltunk, mit csináljunk ilyen korán egy rakáska csivavával. Amellyel kölcsönösen alig ismerjük egymást. Amelyet nem lehet szabadon szaladgálni engedni. És amely a kutyaólbán a reggeli időt a szükségletre frissen odahelyezett újságpapír széttevével tölti el.

Vajon egy most túlkorai reggeli talán odahathatna, hogy a jóllakott kutyácskák nyugodtabbak lesznek és még egy kis utó-alvást tartanak? Ez az óhaj nem teljesült. Nagy étvággal nyalták ugyan mindnyájan az etetőtányékaikat üresre és lelkiismeretesen tisztára. Hogy magukat aztán azonban jól megerősödvé annál intenzívebben játékszerek szétrágásának szenteljék. Ha ebbéli kedvük közben alábbhagyott, játszottak egymással.

Éppen ezt persze reméltük volt a kis család vásárlásától. Amely nem elválasztva különböző emberekhez kerül mint egyes állatok, akik siránkozva egymás után vágyódnak. Nálunk megvolt Csivinek mindkét gyermeke és ezeknek az anyjuk mint elgondolhatóan legmeghittebb játékrésztvevők. Az ugrabugra hancurozás sajnos csak délelőtt termelt álmos fáradtságot. A második napi három étkezés közül, amelyeket a tenyésztőnőnél szokva voltak. A csatlakozó kiadós délutáni alvás megmagyarázható volt esetleg a több órával túlkorai felébredésből. Amit mi megtekintésénél az egymással bájosan pihenő állatoknak⁷⁹ irigyen ásítva átérettünk.

Ami az új jövevényeket oly korán felébresztette, azt azonban nem bírtuk kideríteni. Tegnap érkeztek meg és....Állj! E z lehetett: újonnan érkezettek. Természetesen! Ilyesmit átél magunkfajta is néha vakációban. Későn érkezünk meg, a környezetet azonnal feltárni lehetetlen, először muszáj ezt-azt kipakolni és tenni. Így éjjelre minden új, idegen ismeretlen marad. Az ember kíváncsi, mit hoz a reggel. A tudatküszöb alatt óhajtjuk és hozzuk a következő napot alvás közben magunkhoz. Azáltal hogy nagyon korán, túlkorán felébredünk, amikor még alig lehet valami okosat tenni. Nem így van? Miért nem járnának akkor érzelmetlen csivavák értelemszerűen hasonlóan?

Diese logisch anmutende Enträtselung des hundsmäßig verfrühten ersten Morgens unserer kleinen Neuankömmlinge⁸⁰ verwandelte das Unbehagen ob ihres unpassenden Verhaltens in mitfühlend volles Verständnis. Brachte die uns innerlich sogar näher. War es doch schön, daß sie bezüglich des Erlebens von Unbekanntem, von anderer Umgebung, von ihnen noch nicht familiären Personen anscheinend uns seelenverwandte Regungen haben. Diese Annahme von Übereinstimmung und Harmonie⁸¹ bestärkte unsere Zuversicht, daß wir den heute abgebrochenen Nachtschlaf dafür morgen nachholen werden. Bis mindestens um Sieben. Beruhigt stellten wir den Transportkäfig wieder zu uns in Schlafzimmer.

Aber wenn die Hündlein bei der Züchterin lernten, daß bis sieben Uhr Nachtruhe herrscht und die Wurfkiste wie auch die Haustür zur Terrasse und Garten bis dahin geschlossen sind, war ihnen durch die Übersiedlung zu uns offenbar gänzlich entfallen, wie lange die Schlafenszeit selbst dauert. Denn statt früh um Sieben oder wie gestern vor Vier begann diesmal das muntere, nachdrückliche Rumoren gegenüber unserem Bett wesentlich eher. Verschlafen schaute ich zweimal auf die Uhr. Weil es nicht zu glauben war: erst drei Uhr dreißig!

Da wir heute noch müder waren als gestern, erwies es sich als nützlich, daß wir schon eine konkrete Vorstellung besaßen vom weiteren Ablauf des abrupten Nacht-Endes vor Tagesanfang.⁸² Tatsächlich mußten wir auch die unangenehme Kletterpartie über die Leitertreppe an der Hausmauer wiederholen. Chivi erkannte und benutzte das gestrige Rasenstück anstandslos als das ihr zustehende Örtchen. Folgte anschließend dem verlockenden Geruch des geliebten Hundegebäcks⁸³ in den Käfig. Worin sie sich artig zurückbefördern ließ ins Haus zu ihren Kindern. Mit denen sie herzliches Wiedersehen feierte. So weit, so gut.

Frühzeittoilettegang.

Schlimm war allerdings, daß Chivi sich erneut durchgesetzt hatte. Daß sie gestern, am Morgen nach der Ankunft, das bei der Züchterin gewohnte Procedere erwartet und auch erlangt hatte, mochte als Einmal-ist-keinmal durchgehen. Heute jedoch hatten wir ihr bestätigt, daß sie in der Frühe nicht wie ihre Kinder im Hundegatter aufs Zeitungspapier muß. Sondern in den Garten getragen und dann noch schmackhaft belohnt wird. Tagsüber hatte sie merkwürdigerweise keine unüberwindliche Abneigung gegen die mit ihnen gemeinsam zu nutzende Gatter-Ecke. Wohl darum, weil bei der Züchterin da die Welpen schon aus der Wurfkiste herausgelassen worden waren. Die nächtlich gewohnt gewesene Trennung somit tags nicht bestand.

Ez a logikusnak tűnő megfejtése a kutyául túlkorai első reggelének a kis jövevényeinknek⁸⁰ átalakította a kellemetlen érzést az ő alkalmatlan viselkedésük miatt együttérző teljes megértéssé. Sőt bensőleg azokat közelebb hozta hozzánk. Hiszen szép volt, hogy nekik az ismeretlennek átélése tekintetében, más környezetnek, nekik még nem családias személyeknek látszólag velünk rokonlelkű rezdüléseik vannak. Eme feltételezése az összhangnak és harmóniának⁸¹ megerősítette bizakodásunkat, hogy a ma megszakított éjjeli alvást azért holnap bepótolni fogjuk. Legalább hétig. Megnyugodva beállítottuk a transzportketrecet megint hozzánk a hálószobába.

De ha a kutyácskák a tenyésztőnőnél azt tanulták, hogy hét óráig éjjeli nyugalom uralkodik és az elletőláda úgy mint a házajtó a teraszra és kertbe is addig zárva van, nekik a hozzánk való átköltözés által nyilvánvalóan teljesen elfelejtődött, meddig tart az alvásidő maga. Mert reggel hét helyett vagy mint tegnap négy előtt ezúttal a vidám, nyomatékos zajongás az ágyunkkal szemben lényegesen korábban kezdődött. Álmosan néztem kétszer az órára. Mert hihetetlen volt: csak három óra harminc!

Mivel ma még fáradtabbak voltunk mint tegnap, hasznosnak bizonyult, hogy már egy konkrét elképzelésünk volt további lefolyásáról a hirtelen éjszaka-végnek napkezdet előtt.⁸² Tényleg muszáj volt megismételnünk a kellemetlen mászópartit is a létralépcsőn át a házfalon. Csivi felismerte és használta a tegnapi gyepdarabot simán mint az őt megillető illemhelyecskét. Követte nyomában a csalogató illatát a szeretett kutyasüteménynek⁸³ a ketreche. Amiben illedelmesen visszazállíttatni hagyta magát a házba a gyermekeihez. Akikkel szívélyes viszontlátást ünnepelt. Eddig jó, amennyire jó.

Korai toalettramenés.

Rossz volt bezzeg, hogy Csivi újból érvényesült. Hogy tegnap, az érkezés utáni reggelen, a tenyésztőnőnél megszokott procedurát elvárta és el is érte, mint egyszer-nem-számít elmehetett. Ma azonban megerősítettük neki, hogy ő reggel nem muszáj mint gyermekei a kutyáolban az újságpapírra. Hanem a kertbe kivisszük és aztán még ízetesen megdicséjük. Napközben különösképpen nem volt legyőzhetetlen ellenszenve a velük közösen használandó rács-sarok ellen. Valószínűleg azért, mert a tenyésztőnőnél a kölykek akkor már az elletőládából ki voltak engedve. Az éjjelente megszokott elválasztás így nappal nem állt fenn.

Selbstverständlich hatten wir gewußt, daß wir Chivi nicht nachgeben dürfen. Doch wie sollten wir das schaffen? Eine Weile saßen wir und sie uns beiderseits des Hundegatter-Gitters gegenüber. Ihre anfangs erwartungsvoll stürmische Unruhe war rasch vergangen. Sie konnte ihren Erleichterungsreiz offenkundig mühelos beherrschen. Daß das Warten auf allmählich starken Drang unter Umständen Stunden dauern kann, war uns schon seit Beginn unserer Hundeerfahrungen leidvoll bekannt. Jetzt mit drei Hündlein bedeutete dies das wirklich pausenlose Beobachten von Chivis sämtlichen Unternehmungen.⁸⁴ Wie sonst wäre es feststellbar, von wem eine hinterlassene Lache oder mehr stammt? Aber gegen Chivis vermutlich beliebig langes Beharrungsvermögen auf ihren Anspruch morgendlichen Freigangs war unsere zunehmend geschwächte Wachbleibenskraft chancenlos.

Denn für uns waren die Nächte seit der Sommersonnenwende kürzer geworden statt länger. Obwohl heute schon der 24. Juni war. Auch vor und zum Einundzwanzigsten hatten Vorbereitungen für die Ankunft unserer Chihuahuafamilie zu Schlafeinsparungen geführt. Das war in Ordnung und gerne hingenommen. Dem kalendermäßig längsten Tag des Jahres folgte für uns das noch längere Abholungsereignis 22. Juni. Was wir am Dreiundzwanzigsten bis wenigstens sieben Uhr hatten ausschlafen zu können gehofft. Doch das Rumoren in der Hundekiste weckte uns schon vor Vier. Heute sogar um Halbvier.

Nun abzuwarten, wie lange Chivi es aushält, auf Hinauslaß in den Garten zu bestehen anstatt sich mit dem ausgelegten Papier im Zwinger zu begnügen, — was sie laut der Züchterin und unserer tagsüber gemachten Feststellung kannte und konnte, — das wäre vor allem im Hinblick auf ihre Welpen nicht in Ordnung gewesen. Die mußten morgens unbedingt gefüttert werden. Am 22. Mai bei der Besichtigung unseres Chihuahuaakufs — damals noch ohne Boubou — hatten wir gesehen, daß die erst zwei Monate Kleinen wiederholt an Chivis bereitwillig gewährte, wiewohl bereits milcharme Zitzen stubsen. Babies halt. Mit inzwischen drei Monaten ganz auf feste Welpennahrung umgewöhnt, waren es aber weiterhin Babies. Die nach dem Aufwachen Nahrung verlangen. Die kann man nicht werweißwielange hungern lassen, wenn ihre Mutter nicht genau dort das tut, wo wir es wollen.

Etliche Tage unbarmherzig mit dem Anhören-Anschauen jämmerlich flennender Chihuahuaabies zu beginnen, die unbeabsichtigt und unschuldig bestraft werden für den hübsch gestreiften kleinen Dickschädel ihrer Mutter, wäre auch sinnlos gewesen. Tieren kann man nicht erklären, was sie weshalb tun sollen. So besehen konnte Chivi gar nicht hartnäckig sein. Sondern hatte bloß nicht erfahren, daß es auch für die Benutzung der Papiertoilette schon morgens etwas Feines gibt. Wogegen der erste Gang zur Garten-Außentoilette unbelohnt bleibt. Künftig.

Magától értetődően tudtuk, hogy Csivinek nem szabad engednünk. De ezt hogyan csináljuk? Egy ideig ültünk mi és ő a kutyaól-rács mindkét oldalán egymással szemben. Az ő kezdetben várakozásteli viharos nyugtalansága gyorsan elmúlt. Megkönnyebbülési ingerét nyilvánvalóan fáradság nélkül tudta uralni. Hogy a várakozás a lassanként erős nyomásra esetleg órákhosszan tarthat, számunkra már kutyatapasztalataink kezdetétől bánatosan ismert volt. Most három kutyácskával ez a valóban szüntelen megfigyelését Csivi összes vállalkozásainak⁸⁴ jelentette. Egyébként hogy lenne megállapítható, egy hátrahagyott tócsa vagy több kitől származik? De Csivi feltehetőleg tetszés szerint hosszú kitartási képessége ellen reggeli szabadonjárkálás igénye mellett a mi fokozódóan meggyengült ébrenmaradási erőnk sánsztalan volt.

Mert számunkra az éjjelek a nyári napforduló óta rövidebbek lettek hosszabbak helyett. Habár ma már június 24-ike volt. Huszonegyediké előtt és aznap is az előkészületek a csivavacsaládunk érkezésére alvásmegtakarításokhoz vezettek. Az rendben volt és szívesen eltűrtük. A naptárszerinti leghosszabb napját az évnek követte számunkra a még hosszabb június 22-i elhozási esemény. Amit huszonharmadikán legalább hét óráig kialudni tudni reméltünk. De a zajongás a kutyalárában már felébresztett négy előtt. Sőt ma félnégykor.

Most kivárni, Csivi meddig bír ki a kertbe való kiengedéshez ragaszkodni ahelyett hogy a kített papírral a kutyaólban megelégedne, - amit a tenyésztő és a mi napközben tett megállapításunk szerint ismert és tudott, - ez mindenekelőtt a kölykeire való tekintettel nem lett volna rendben. Azokat reggelente feltétlenül etetni kellett. Május 22-én a csivavavásárlásunk megtekintésekor – akkor még Bubu nélkül – láttuk, hogy a csak kéthónapos kicsik ismételten a Csivi készségesen odanyújtott, ámbár már tejszegény cicijein bökdösnek. Hát bébik. Közben mint háromhónaposok teljesen szilárd kölyöktáplálékra átszoktatva, mégis továbbra bébik voltak. Akik a felébredés után eledelt követelnek. Őket nem lehet kitudjameddig éhezni hagyni, ha az anyjuk nem éppen ott teszi azt, ahol mi akarjuk.

Néhány napot könyörtelenül a szánsztalisan siránkozó csivava-bébik meghallgatásával-megnézésével elkezdni, akiket akaratlanul és ártatlanul büntetünk az anyjuk csinosan csikozott kis keményfeje miatt, értelmetlen is lett volna. Állatoknak nem lehet megmagyarázni, mit kell miért tenniük. Így nézve Csivi nem is lehetett nyakas. Hanem csupán nem tapasztalta, hogy a papírtoilette használatáért már reggel is valami finomság jár. Amivel szemben az első menés a kerti kültoilette jutalmazatlan marad. Ezentúl.

Dieses durch erinnerte Gaumenfreude anstatt Geist geschehende Angewöhnen statt wirkliche „Erlernen“ eines bestimmten Verhaltens gelingt am schnellsten, wenn man tatsächlich bis zum Eintritt des gewünschten Ereignisses freundlich beim Tier ausharrt und ihm das Schmachhafte augenblicklich beschert. Nach etlichen Wiederholungen ist der Zusammenhang von Ursache und Wirkung, in diesem Fall die Entleerung in einer bestimmten Zimmerecke auf Papier und der anschließend genossene Gaumenkitzel, gedächtnismäßig erfaßt. Analog dem unerbittliche Menschenlenkung charakterisierenden „Zuckerbrot“, das interessanterweise vor „Peitsche“ rangiert. Entfällt später der übliche Genußhappen für die erfüllte Voraussetzung, ist die genug oft mit Annehmlichkeit verbunden gewesene Art des Tuns schon feste Gewohnheit. Beim Hund jedenfalls.

Chivis Kinder Bella und Boubou bereiteten uns kein Notdurftzurückhaltungsproblem. Sie wollten nur wie seit Mutters Brüstlein gewohnt alsbald frühstücken. Wir brauchten daher einesteils glücklicherweise nicht mit drei Hündchen die Hauswand hinab und sie nachher unter Büschen und zwischen Blumen irgendwie zusammenzufangen. Falls die Leckerlis als Wunder versagen. Andernteils hatten wir unglücklicherweise so überhaupt keine Handhabe, um Chivi wegzugewöhnen von ihrer Gartensucht zur Unzeit.

Damit sie draußen brav bei uns bleibt, müssen wir ihren Gaumen verwöhnen und können ihr bei der Heimkehr zu den Welpen das Frühstück nicht verweigern. Wie soll sie bei dieser liebevollen Behandlung ahnen, daß wir genau das Gegenteil dessen wollen, was wir schmeckbar und fühlbar unterstützen?

Im Arm wohlgeborgen tragen wir sie hinaus zu einem schönen Plätzchen. Hernach belohnen und leiten wir sie mit sanfter Stimme und Streicheln in den anheimelnden Rücktransportkorb. Bringen sie bequem zu ihren Welpen und servieren ein gutes Essen. Die ideale Methode, um selbst dem stubenhockigsten gartenverachtendsten verpimpeltsten Schoßhund den täglichen Gang in die Botanik anzugewöhnen.

Wären wir nicht so übernächtigt gewesen, hätten wir vermutlich einen komplizierten Versuch unternommen, Chivi das Frühstück erst nach dem Vorweisen einer eigenen Pfütze zu geben. Ohne ihre Kinder bis dahin darben zu lassen. Das allerdings hätte räumliches Trennen bedingt. Einen zweiten Zwinger, um Chivis Papierunterlage als Dokument sozusagen persönlich erbrachter statt bei Kinderspiel vertropfter Leistung zu werten. Es hätte aber nicht nur zwei Gatter, sondern zwei Zimmer erfordert, damit Chivi keine psychische Störung erleidet, wenn Boubou und Bella sich sattschlabbern und sie nichts kriegt. Aus zwei Zimmern wiederum hätten Hundemutter und Hundekinder ihren leidenschaftlichen Zusammengehörigkeitswunsch so laut kundgetan, daß auch unsere Schwagerfamilie aus dem Schlaf gerissen worden wäre. Wir

Ez az emlékezett szájpaddás-öröm mintsem szellem általi részoktatása igazi „megtanulása” helyett egy bizonyos magatartásnak a leggyorsabban sikerül, ha az ember tényleg az óhajtott esemény belépéséig barátságosan kitart az állatnál és neki az ízleteset azonnal ajándékozza. Néhány ismétlés után az összefüggés ok és hatás közt, ebben az esetben az ürítés egy bizonyos szobasarkokban papírra és az utána élvezett inycsiklandó, emlékezetileg fel van fogva. Analóg a könyörtelen emberkormányzást karakterizáló „cukroskenyérhez”, amely érdekes módon az „ostor” előtt rangsorol. Ha elmarad később a szokásos élvezetfalat a teljesített feltételért, akkor az eléggé gyakran kellemességgel összekötött volt módja a tevésnek már szilárd szokás. Kutyánál mindenetre.

Csivi gyermekei Bella és Bubu nem csináltak nekünk szükségletvisszatartási problémát. Ők csak mint az anya emlői óta megszokottan egyhamar reggelizni akartak. Ezért nekünk egyrészt szerencsére nem kellett három kutyussal a házfalon lefelé és őket azután bokrok és virágok közt valahogy összefogdosnunk. Ha a csemegék mint csoda csődöt mondanak. Másrészt szerencsétlenségünkre úgy egyáltalán semmi módunk nem volt, hogy Csivit elsoktassuk a rosszkori kertkórságáról.

Hogy kint deréken nálunk maradjon, el kell kényeztetnünk az ínyét és hazatéréskor a kölykekhez a reggelit nem tagadhatjuk meg tőle. Hogyan sejtse enél a szeretetteljes kezeléssel, hogy mi pont az ellentétét akarjuk annak, amit ízletesen és érezhetően támogatunk?

Őlben jólóvottan visszük őt ki egy szép helyecskére. Azután megjutalmazzuk és visszavezetjük szelíd hanggal és simogatással az otthonos visszatranszportkosárba. Visszük kényelmesen a kölykeihez és szervírozunk egy jó ételt. Az ideális metódus, még a legszobábanguggolóbb legkertmegvetőbb agyondédelgetett ölebet is a naponkénti menésre a botanikába részoktatni.

Ha nem lettünk volna annyira másnaposak, feltehetőleg tettünk volna egy komplikált kísérletet, Csivinek a reggelit csak egy saját pocsolja felmutatása után adni. Anélkül hogy gyermekeit addig nélkülözni hagyjuk. Az persze térbeli elválasztást feltételezett volna. Egy második kutyától, hogy Csivi papíralátétét mint dokumentumot úgyszólván személyesen meghozott semmint-hogy gyerekjátéknál elcsöpögtetett teljesítménynek értékeljük. De ez nemcsak két ólt, hanem két szobát követelt volna, hogy Csivi ne szenvedjen pszichikai zavart, ha Bubu és Bella telecsámcsogják magukat és ő semmit se kap. Két szobából viszont kutyaaanya és kutyagyermek a szenvedélyes összetartozási óhajukat olyan hangosan hírül adták volna, hogy a mi sógorcsaládunk is álmából felvert lett volna. Mi

also umsonst den Weg zum und vom Garten still via Hausmauer gewählt hätten anstatt über ihre Terrasse. Auf Zehenspitzen zwar, jedoch mit unvermeidlichem Hochrattern des Rollos.⁸⁵ Hundefrühstück getrennt? Keine sehr glorreiche Idee.

Wieviel Schlafplatz ?

Chivis Gartenabortsversessenheit bildete freilich nur die kleinere Hälfte unseres Kummers.⁸⁶ Der größere Teil bestand in ihrer und ihrer Kinder Schlaflosigkeit. Wo Hühner sich noch einmal geschickt umdrehen auf der Leiter, ohne die Augen zu öffnen, und den Kopf unter den andern Flügel stecken.

Weshalb unsere Hündlein nicht wenigstens übernächtigt waren, obwohl sie da schon hörbar aufstanden, in der Schlafkiste zu rumpeln begannen, war klar und wahrscheinlich unabänderlich. Sie konnten, wenn ihnen der lange Sommertag langweilig wurde, sich hinlegen zur Hühnerzeit. Chivi als Glücke mit schläfrigen Küken. Das Hinauszögern der Abendfütterung versprach wenig Erfolg. Nach hungrigem Maunzen gemäß der Magenuhr würden sie nach einer Weile eindösen, bis sie halt etwas bekommen. Beziehungsweise bekommen dürfen, so bei Medikation. Das wußten wir von früher. Und geriet ihnen eine Nacht aus irgendwelchen Gründen zu kurz, fand sich über den Tag verteilt genügend Nachholmöglichkeit. Damit sie abends später ins Bett kriechen, — ins Hundebett wohlgemerkt, — konnten wir sie nicht fernzusehen oder Hundeschichten zu lesen zwingen. Katzenmusik fiel uns nicht ein. Die hätte sie natürlich bis Mitternacht wachgehalten. Leicht.

Aber abgesehen davon, daß das verfrühte Aufstehen ihnen nicht schadete, nur uns: was hatten sie davon? Die am ersten Morgen menschliche Neugier auf Neues, die wir den bei uns noch fremden Hündlein unterstellten, konnte es nicht mehr sein. Kein Urlaubsgast steht täglich früher, vom Halbdunkel zur Dunkelheit auf, weil es allabendlich immer noch soviel auszupacken gab, daß man den Bauernhof bisher nicht zu erkunden vermochte und endlich den Pferdestall entdecken will.

Konnte es nicht vielmehr sein, daß es für drei Hunde zu eng ist in bloß einer Käfigkiste? Daß zwar abends Mutter Chivi ihre Kinder bei sich haben möchte und diese sich an sie schmiegen wollen. Nach mehreren zusammengerollt verbrachten Nachtstunden jedoch wird selbst das anfangs beste Schmiegen allen zu lästigen Schmerzen im Kreuz. Was auch Menschen durch Räkeln und Strecken mehr-minder geräuschvoll, bettabhängig eben, zu lindern trachten.

Rücksichtsvoller Welpenverkauf vermeidet das plötzliche Entfernen der Tierlein aus der behaglichen Geborgenheit des Geburtsnestes, der Wurfkiste. Damit das einzelne Baby nicht direkt vom vertrauten ständigen Körperkontakt

tehat hiába választottuk volna az utat a kerthez és a kertből vissza a házfalon át ahelyett hogy a teraszukon át. Lábujjhegyen bár, de elkerülhetetlen feldübbögésével a rollónak.⁸⁵ Kutyareggeli külön-külön? Nem nagyon gloriózus idea.

Mennyi hálóhely ?

Csivi kert-illemhelyhez való esztelen ragaszkodása persze csak a kisebbik felét képezte gondunknak.⁸⁶ A nagyobbik rész az ő és gyermekei álmatlanságában állt. Amikor tyúkok még egyszerűen megfordulnak a létrán, anélkül hogy szemeiket kinyitnák, és a fejet a másik szárny alá rejtik.

Hogy miért nem voltak kutyácskánk legalább másnaposak, habár akkor már hallhatóan felkeltek, az alvóládában dörömbölni kezdtek, az világos volt és valószínűleg megváltoztathatatlan. Ők tudtak, ha nekik unalmas lett a hosszú nyári nap, lefeküdni tyúkidéjében. Csivi mint kotlóstyúk álmos csibékkal. Az esti etetés elodázása kevés sikert ígért. Éhes nyivákolás után a gyomoróra szerint egy idő után elbóbiskolnának, amíg hát valamit kapnak. Illetve kapniuk szabad, úgy gyógyszerelésnél. Ezt tudtuk korábbról. És ha egy éjszaka valamely okokból túl rövid lett nekik, a nap során felosztva került elég pótlási alkalom. Ahhoz hogy este később másszanak az ágyba, — a kutyágyba hangsúlyozottan, — nem tudtuk őket tévénni vagy kutyatörténeteket olvasni kényszeríteni. Macskazene nem jutott eszünkbe. Az természetesen éjfélig ébren tartotta volna őket. Könnyen.

De eltekintve attól, hogy a túlkorai felkelés nekik nem ártott, csak nekünk: mi hasznuk volt ebből? Az első reggel emberi kíváncsisága az újra, amit a nálunk még idegen kutyusoktól feltételeztünk, az már nem lehetett. Egy nyaralóvendég sem kel fel naponta korábban, a félsötétől a sötéthez, mert esténként még mindig annyi kipakolni való volt, hogy a parasztudvart még eddig felderíteni nem bírta és végre a lóistállót fel akarja fedezni.

Nem lehetett-e sokkal inkább, hogy három kutyának túl szűk csupán egy ketrecládjában? Hogy este ugyan Csivi anya a gyermekeit magánál szeretné és ezek hozzá simulni akarnak. Több összegöngyöltén eltöltött éjszakai óra után azonban a kezdetben legjobb simulás is mindenkinek terhes fájdalommal válik a keresztben. Amin emberek is terpeszkedéssel és nyújtózkodással többé-kevésbé zajosan, ágytól függően hát, enyhíteni igyekeznek.

Tapintatos kökyökkeladás elkerüli az állatocskák hirtelen eltávolítását a születési fészek, az elletőláda kényelmes védettségéből. Hogy az egyes bébi ne direkt a meghitt állandó testi kapcsolatból

zur Mutter in die beängstigende Fremdheit unbekannter Menschen stürzt, werden die Welpen schon vor der Entwöhnung vom Säugen auch für die Nacht von der Hündin getrennt. Das ist deren entscheidendes Erlebnis. Denn daß sie tagsüber zwischen den Trinkzeiten kürzer-länger alleine sind, während die Mutter sich mal um sich selber kümmert, ist nur der erste kleine, noch kaum bemerkte Schritt in Richtung Selbständigkeit.

Die Züchterin hatte das Gewöhnen des Chihuahuanachwuchses ans baldige Einzelleben routinemäßig vor circa drei Wochen begonnen. Chivis Schlafplatz war fortan außerhalb der Wurfkiste. Daß schließlich zufällig beide Babies mitsamt der Mutter an uns kommen, war nicht vorhersehbar. Die gemeinsame Übersiedlung hierher nun erlaubte nicht bloß die Aufhebung getrennten Schlafens. Eben dieses erneute nächtliche Beisammensein der kleinen Familie war eine sonst seltene Hilfe zum freiwilligen Sicheinleben in der fremden Umgebung.

Wobei uns freilich klar war, daß das bei der Ankunft überraschend glückliche Zusammenbetten von Chivi und ihren Kindern in eine buchstäblich Familienbox keine Dauerlösung ist. Die Welpen wachsen schnell, sind bereits beträchtlich größer als bei der Besichtigung vor viereinhalb Wochen am 22.Mai. Für drei demnächst etwa gleichgroße Tiere wird der Transportkäfig definitiv zu klein. Aber bis dahin ist verschiedene Möglichkeiten zu überlegen und den Hündlein anzubieten Gelegenheit. — Doch leider, wie es schien, war der Platzmangel schon jetzt akut. Wir fanden keine andere Erklärung für den uns arg belastenden zu kurzen Hundeschlaf.

Getrennte Schlafzimmer.

Gut eine Woche lang experimentierten wir mit allen Containervariationen, damit die Hündleinfamilie ihr Nachtkämmerchen in unserem Schlafzimmer haben kann. Sich in unserer Nähe geborgen fühlt, ohne zu uns ins Bett zu steigen, und wir jederzeit merken, wenn etwas nicht in Ordnung ist. Die ganze Chihuahuafamilie in einen einzigen Transportbehälter zu stopfen ging allenfalls als Notlösung. So wie man als Mensch die beengten Verhältnisse in einem Fahrzeug während des Transports zum Zielort anstandslos erträgt, wenn man darin nicht auch übernachten muß. Sondern sich dann ausstrecken kann.

Die Familie in zwei separaten Behältern unterzubringen, erregte herzerreißenden Protest. Bella und Boubou fiepten um Hereinlaß ihrer Mutter Chivi. Die natürlich wehleidige Antworten bellte aus ihrem Container und sich an der Gittertür die Pfotenägeln bald wundgekratzt haben würde. Bei der Züchterin war das getrennte Nächtigen von Mutter und verkäuflichen Welpen zwar eingeleitet worden. Aber Chivi wurde nicht separat weggesperrt. Sondern

az anyához ismeretlen emberek ijesztő idegenségébe zuhanjon, a kölykeket már a szopástól való leszoktatás előtt az éjszakára is a szukától elválasztják. Az a döntő élményük. Mert hogy ők napközben az ivási idők között rövidebben-hosszabban egyedül vannak, miközben az anya egyszer saját magával tördök, az csak az első kicsi, még alig észrevett lépés az önállóság irányába.

A tenyésztőnő a csivavaivadékok hozzászoktatását a közeli egyedülethez rutinszerűen ezelőtt cirka három héttel kezdte meg. Csivi alvóhelye ezentúl az elletőládán kívül volt. Hogy végül véletlenül mindkét bébi az anyával együtt hozzánk jön, nem volt előrelátható. A közös átköltözés ide most nemcsak megengedte a külön alvás felszámolását. Éppen ez az újult éjjeli együttléte a kis családnak volt a különben ritka segítség az önkéntes beleéléshez az idegen környezetben.

Aminél számunkra persze világos volt, hogy a megérkezéskori meglepően boldog együvéagyazása Csivinek és gyermekeinek egy szó szerint családboxba nem tartós megoldás. A kölykek gyorsan nőnek, már jelentősen nagyobbak mint a megtekintésnél negyedfél héttel ezelőtt május 22-én. Három legközelebb egyforma nagy állatnak a transzportketrec definitív túl kicsi lesz. De addig különféle lehetőségeket fontolgatni és a kutyusoknak felkínálni van alkalom. — Azonban sajnos, úgy tűnt, a helyhiány már most volt akut. Nem találtunk más magyarázatot a minket súlyosan megerhelő túl rövid kutyaválásra.

Külön hálószobák.

Jó egy hétig kísérleteztünk minden konténervariációval, hogy a kutyuscsalád éjjeli kamrácskája a mi hálószobánkban lehessen. Közelünkben óvatosan érezze magát, anélkül hogy felszállna hozzánk az ágyba, és mi mindenkor észrevegyük, ha valami nincs rendben. Az egész csivavacsaládot egyetlen transzporttartályba gyömöszölni legfeljebb szükségmegoldásként ment. Úgy mint ahogy az ember a szűk viszonyokat egy járműben a transzport közben a célhelyhez simán elviseli, ha abban nem kell éjszakáznia is. Hanem ki tud aztán nyújtózkodni.

A családot két szeparát tartályba elhelyezni, szívészaggató tiltakozást váltott ki. Bella és Bubu sípítottak Csivi anyjuk beengedéséért. Aki természetesen bánatos válaszokat ugatott az ő konténeréből és a rácsajtón a mancskörmeit hamarosan sebessé karmolta volna. A tenyésztőnőnél a külön éjszakázása az anyának és eladandó kölykeknek meg volt ugyan indítva. De Csivi nem lett külön elzárva. Hanem

durfte vor dem Käfig ihrer Kinder liegen im Hunde-Gemeinschaftsraum. Lediglich ein paar Gittermillimeter verwehrten das hautnahe Beisammenliegen. Mit weitmaschig unbehinderter Freiheit für Nasenkontakt. Unmöglich jedoch bei uns, durch zwei Türgitter von zwei nicht aneinanderpaßbaren Behältern.⁸⁷ Ebenso unmöglich war es freilich, Chivi vor dem Welpenkäfig einen Liegeplatz zuzuweisen. Von dem sie sich erheben und im Schlafzimmer herumvagabundieren kann. Früher oder später, sobald sie mit uns vertraut ist, hätten wir sie im Bett. Das wollten wir auf gar keinen Fall.

Wenn nun die Chihuahuafamilie nicht bei uns im Schlafzimmer bleiben sollte, mußte sie logischerweise raus. Wohin? Wie? Vor die Tür? Dann kraxelt Chivi zwischendurch im ganzen Haus herum und hinterläßt beim Suchen nach einem Ausgang zum Garten üble Spuren. Die rettende Idee entsprang der unterschwellig Erinnerung an die beneidenswert bis sieben Uhr ungestörte Züchterin. Es war ganz einfach: ein extra Raum für Hunde. Wir hatten noch am Ankunftsstag in einem Zimmer eine Ecke abgezäunt und mit Papier ausgelegt als Lehrtoilette. Von diesem momentan wichtigsten notdurftigen Schulungszentrum reicht das Gatter weit genug, um das andere Ende als Schlafplatz herzurichten. Wir legten Decken hin sowie ein großes Polster. Und stellten dort, damit die Hündlein das Projekt als Internat verstehen, ihren Transportkorb hin.

Meine Frau wollte der unruhigen kleinen Kleinsthundfamilie die verzweifelte Ausweisung aus unserem Schlafzimmer als heiteres Hinauskomplimentieren schmackhaft machen, indem sie eine Handvoll Leckerbröcklein in den Container streute. Doch das war gar nicht nötig und bei der hier im Zwinger absichtlich unverschlossenen Containertür auch müßig.

Denn die Hündlein waren erpicht darauf, ihren nun auf angenehm weiches Fundament gestellten, nicht erweiterten alten Einkammer-Transportbehälter wieder in Besitz zu nehmen. Erfreut natürlich, darin sogar Leckerbissen vorzufinden. Die sie teils drinnen verzehrten und soviel möglich in den Mäulern durchs offene Türlein herausbrachten, wo zum Fressen mehr Ellbogenraum war. Hernach aber begaben sie sich ohne erneute Nachhilfe freiwillig zurück in den Familienkäfig. — Huch! Geschafft! Welch ein Segen, daß wir die viel zu frühen Weckgeister unserer halbschlafigen Nächte so einfach los waren! Endlich wieder Nachtruhe!

Eine leider voreilige Annahme. Denn daß wir fortan würden ausschlafen können, wie die Züchterin gemeint hatte: bis sieben Uhr; das erwies sich auch in den Nächten ohne Hunde im Schlafzimmer als Illusion. Noch fast einen Monat lang. Laut Tagebuch bis einschließlich 27. Juli. Und erstmals wirklich gut ausruhen konnten wir am 5. August.

szabadott a gyermekei ketrece előtt feküdni a kutya-közösségi helyiségben. Csupán egy pár rácsmilliméter akadályozta meg a testközeli együttfekvést. Nagylyukú akadálytalan szabadsággal orrkontaktushoz. Lehetetlen azonban nálunk, két rácsajtán két egymáshoz nem illeszthető tartályon át.⁸⁷ Éppolyan lehetetlen volt persze, Csivinek a kölyökketrec előtt egy fekvőhelyet kijelölni. Amelyről fel tud emelkedni és a hálószobában körülkóborolni. Előbb vagy utóbb, mihelyt jóban van velünk, az ágyunkban lenne. Ezt semmi esetre sem akartuk.

Ha mármost a csivavacsalád ne nálunk a hálószobában maradjon, annak logikusan ki kellett. Hová? Hogyan? Az ajtó elé? Akkor Csivi közben az egész házban körülmászkál és egy a kerthez való kijárat keresésnél csúnya nyomokat hagy hátra. A megmentő idea az irigylésreméltóan hét óráig meg nem zavart tenyésztőnőre való tudatalatti emlékezésből pattant ki. Egész egyszerű volt: egy külön heység kutyák számára. Még az érkezés napján egy szobában egy sarkat kerítettünk le és papírral borítottuk mint oktatótalettet. Ettől a momentán legfontosabb szükségletes iskolázási centrumtól a rács eléggé messze ér, hogy a másik véget mint hálóhelyet készítsük el. Takarókat terítettünk le valamint egy nagy párnát. És oda állítottuk, hogy a kutyusok a projektet mint internátust fogják fel, a transzportkosarukat.

Feleségem a nyugtalan kis minikutyacsaládnak a hálószobánkból való kétségbeesett kiutasítást mint derűs kikomplimentálást akarta ízletessé tenni, azáltal hogy egy marok csemegeomorszát szórt a konténerbe. De az egyáltalán nem volt szükséges és az itt a kuyaóiban szándékosan bezáratlan konténerajtónál fölösleges is.

Mert a kutyusok mohón kívánták a most kellemesen puha fundamentumra állított, nem kibővített régi egykamrás-transzporttartályukat ismét birtokba venni. Örülve természetesen, abban még nyalánkfalatokat is találni. Amiket részben bent fogyasztottak el és amennyit lehetett a szájukban a nyitott ajtócskán keresztül hoztak ki, ahol a zabáláshoz több könyöklési hely volt. Azután azonban újabb korrepetálás nélkül önként visszamentek a családi ketrecebe. – Huhú! Sikerült! Milyen áldás, hogy a félighált éjszakáink túlságosan korai ébresztőszellemeitől ilyen egyszerűen megszabadultunk! Végre megint éjszakai nyugalom!

Egy sajnós elsietett feltételezés. Mert hogy ezentúl sikerülne kialudnunk, amint a tenyésztő nő vélte: hét óráig; ez az éjszakákban kutyák nélkül a hálószobában is illúzióknak bizonyult. Még szinte egy hónapig. Napló szerint július 27-ig bezárólag. És első ízben igazán jól kipihenni csak augusztus 5-én tudtunk.

Leinenloses Verbundensein.

Die augenfälligste Manifestation der Verbundenheit von Mensch und Hund⁸⁸ ist ein Spaziergang in offenem Gelände. Und zwar ohne Leine. Wenn also der Hund entlaufen könnte, es aber nicht tut.

Am deutlichsten ist die innere Zusammengehörigkeit ohne äußere Hilfsmittel in jenen Momenten, wo das die Freiheit gerade beliebig nutzende Tier die Herumtollerei unterbricht und zwanglos, ohne Zuruf zurückläuft zu seinem Menschen. Um beweglich Freude zu demonstrieren bei der erkennbar gleichfalls erfreuten Bezugsperson. Die es hierher gebracht hat ins Freie zum ungehinderten Spaßhaben. Es noch weiter alles Interessante erkunden läßt. Und es dann wieder heimmimmt in die häusliche Geborgenheit.

Dabei fällt mir ein, daß draußen meine Frau und ich unseren Hunden stets als eine, nämlich gemeinsame Bezugsperson galten. Wer von uns beiden gerade etwas rief, der oder dem wurde gehorcht. Jedenfalls gleichermaßen gut oder zögernd, unabhängig von wessen Ruf. Waren wir jedoch nicht beieinander, weil ich aus irgendeinem Grund zurückblieb oder abseits des Weges ging, hielten sich die Hunde - jedenfalls die Chihuahuas - im allgemeinen an meine Frau.

Ungerechterweise. Denn unseren Tieren so bald und so viel Freiheit wie möglich zu gewähren, war stets mein Betreiben. Meine Frau war vorsichtiger.

Leinenunterricht.

Nachdem wir seit Jahresanfang kein eigenes Hündlein gehabt hatten und die gelegentlich von der Schwagerfamilie für einen Spaziergang geborgten zunehmend langsam wurden, wie es unsere Csikola dahin-alternd geworden war, * überkam mich beim Anblick unserer neuen jungfüßigen Kleinsthundfamilie die Sehnsucht nach erneut Ausfahrten ins Freie mit dafür nun begeisterungsfähigen Tieren. Bei meiner Frau konnte mein Wunschdenken allerdings kaum Zustimmung erwirken.

Doch es gab nicht ganz von der Hand zu weisende Argumente, den ersten Ausflug möglichst bald zu versuchen. Vielleicht würden die zu nachtschlafender Zeit leider schon wachen Hündlein etwas müder von frischer schmeckender Luft als bloß der im Garten. Wir wiederum könnten durch die Bewegung draußen unsere Übernachtigung für eine Weile abstreifen. Und schließlich ist das Wetter gerade sehr schön, um die aus ferner Region hergebrachten, andere Verhältnisse gewohnten Jungeinwohner einzuführen in die neue Heimat.

* Josef-Gerhard Farkas: Totenklage um eine Chihuahua; vom Altern und Sterben unseres letzten Hündleins. S. 16-19

Póráztalan összekapcsoltság.

A legszemelláthatóbb manifesztációja az ember és kutya összekapcsoltságának⁸⁸ egy séta nyílt terepen. Éspedig póráz nélkül. Amikor tehát a kutya meg tudna szökni, de nem teszi.

Legvilágosabb a belső összetartozás külső segédeszközök nélkül azon pillanatokban, amikor a szabadságot éppen tetszés szerint használó állat a körülkergetőzést megszakítja és kényszer nélkül, hívás nélkül visszaszalad az emréhez. Hogy mozgékonyan örömet demonstráljon a felismerhetően hasonlóképp örvendező rávonatköző személynél. Aki idehozta a szabadba akadálytalan kedvtelésre. Azt még tovább minden érdekeset felfedezni hagyja. És őt aztán megint hazaviszi a házi védettségbe.

Ennél eszembe jut, hogy kint feleségem és én a kutyáinknak állandóan mint egy, ugyanis közösen rájukvonatköző személynek számítottunk. Aki közülünk éppen kiáltott valamit, annak (nőnem vagy hímnem) szótfogadtak. Mindenesetre azonosan jól vagy habozva, függetlenül attól, kinek a kiáltása. Ha pedig nem voltunk együtt, mert én valamely okból visszamaradtam vagy az útról félrementem, a kutyák – mindenesetre a csivavák – általában feleségemhez tartották magukat.

Igazágtalanul. Mert állatainknak oly hamar és annyi szabadságot amennyit lehet engedni, mindig az én szorgalmazásom volt. Feleségem óvatosabb volt.

Póráztanítás.

Miután év eleje óta nem volt saját kutyusunk és az alkalmanként a sógori családtól egy sétára kölcsönvettek egyre lassabbak lettek, mint ahogy a mi Csikolánk is odaöregedvén lett volt, * engem a fiatallábú új minikutyacsaládunk szemléleténél elkapott a vágy újbóli kikocsikázásokra a szabadba azért most lelkesülni képes állatokkal. Feleségemnél az én vágygondolkozásom viszont alig eszközölhetett ki beleegyezést.

De voltak nem egészen elutasítható érvek, az első kirándulást lehetőleg ma-holnap megpróbálni. Talán az éjjeli alvásidőben sajnos már éber kutyusok valamivel fáradtabbak lennének frissebben ízlő levegőtől mint csak a kertbelitől. Mi viszont a kinti mozgás által a másnaposságunkat egy ideig le tudnánk vetni. És végül az idő éppen nagyon szép, hogy a távoli régióból idehozott, más viszonyokhoz szokott ifjúlakosokat bevezessük az új hazába.

* < Farkas: (Halottsirató egy csivaváért; utolsó kutyusunk öregedéséről és haláláról.) 16-19 o.

Am 25. Juni, dem dritten Tag nach der glücklichen Ankunft unserer drei lebhaften Hündlein, war ans Freilassen im Freien natürlich noch nicht zu denken. Das war auch mir völlig klar. Erst mußten sie sich an uns gewöhnt haben, zu uns gehörig fühlen, das Wort „komm“ verstehen und es verlässlich befolgen. Der Anfang vom Freisein bestand somit darin, sie zum Lernen vorerst an der Leine zu führen.

An drei Leinen. Die hatten wir schon. Eine für Chivi von der Züchterin geschenkt, zwei für die Welpen gekauft. Das Üben konnte sofort beginnen. Zwei Leinen würde meine Frau festhalten, die jeweils dritte ich.

Kleinsthunde nimmt man tunlichst nicht mittels Halsband an die Leine. Bei deren noch kleineren Kindern könnte man das gar nicht. Ist das Band nicht eng genug, winden erwachsene Zwerglein ebenso wie die Kleinen ihren kugeligen Kopf erstaunlich geschickt heraus. Zieht man das Halsband zur Sicherheit strammer, würgt man sie. Schnallt man ihnen jedoch ein Riemenwerk um den Leib, das „Brustgeschirr“, entschlüpfen sie daraus nicht, ersticken darin nicht. Ist die Leine noch nicht oder nicht mehr am Geschirr befestigt, hat man eine Handhabe, woran man auch schlupfige Hündlein festhalten kann.

Alle unsere jemals gehabtten Chihuahuas, auch die erprobtesten Nichtwegläufer, bekamen ihr Brustgeschirr angelegt, wann immer sie an die Leine sollten. Und sei es auch nur symbolisch. Wie auf kontrollierten Wegen in Wäldern, wo große Hunde gewildert haben und deshalb dem Gesetz nach unterschiedslos sogar Chihuahuas, die höchstens einer Maus gefährlich würden, als blutrünstige Reh- sowie Hirschjäger gelten und unter Strafe an die Leine müssen. Auf Feldern und Wiesen jedoch waren unsere Hündlein wirklich frei. Ohne Geschirr. Aber davon waren die Neuen noch sehr weit. Die noch niemals an hatten, was man ihnen hätte abnehmen oder erlassen können bei Ausflügen ins Abenteuer Natur.

Selbst Chivi kannte das für sie zum Abschied Geschenke nicht. Noch nie war sie an der Leine. Ihr Lebensraum reichte von der Terrasse in den Garten. Meine Frau mußte ihr das Bänderwerk anpassen. Die zwei Satz Welpengeschirr wiederum waren anders konstruiert. Die farblich jeweils passenden Leinen bekam ich zum Halten. Und sollte helfen, daß die einzelnen Hündlein ruhig auf dem Schoß meiner Frau bleiben, ⁸⁹ während sie die Bänderlängen einstellt.

Bella und Boubou mehr noch als Chivi faszinierte schon das Sortieren. Das neue Spiel mit Garnituren aus buntem Riemengeflecht samt Schnallen und langen flachen Schnüren fanden sie offenbar weit aufregender als das Erbeuten von Schnürschuhen.

Június 25-én, harmadik nap a három élénk kutyánk boldog megérkezése után, szabadonengedésre a szabadban természetesen még nem lehetett gondolni. Ez nekem is teljesen világos volt. Először meg kellett szokniuk minket, magukat hozzánk tartozóknak érezniük, a „gyere” szót megérteni és azt megbízhatóan követni. A szabadlét kezdete tehát abban állt, őket a tanuláshoz egyelőre pórázon vezetni.

Három pórázon. Azok már megvoltak nekünk. Egy Csivi számára a tenyésztőnőtől ajándékozott, kettő a kölykek számára vásárolt. A gyakorlás azonnal kezdődhetett. Két pórázt a feleségem tartana, a mindenkori harmadikat én.

Minikutyákat lehetőleg nem nyakörvv segítségével vesszük pórázra. Az ők még kisebb gyermekeinél ezt egyáltalán nem lehetne. Ha a pánt nem elég szűk, felnőtt törpécskék éppúgy mint a kicsik a gömbölyded fejüket bámulatosan ügyesen kicsavarják. Ha a nyakpántot biztonságból szorosabbra húzzuk, fojtogatjuk őket. Ha azonban felcsatolunk egy szíjszerelékét testük köré, a „mellhámot”, nem síklanak ki belőle, nem fulladnak meg benne. Ha a póráz még nincs vagy már nincs a hámphoz rögzítve, akkor van egy fogó, amin csúszós kutyusokat is szilárdan lehet tartani.

Az összes valaha volt csivavánk, még a legkipróbáltabb elnemszaladók is, rákapták a mellhámukat, bármikor pórázra szorultak. És legyen is csak szimbolikusan. Mint kontrollált utakon az erdőkben, ahol nagy kutyák vadra kószáltak és ezért a törvény szerint különbség nélkül még csivavák is, akik legfeljebb egy egérnek lennének veszélyesek, vérszomjas öz- valamint szarvasvadászoknak számítanak és büntetés terhe mellett pórázra muszájnak. Mezőkőn és réteken azonban kutyusaink valóban szabadok voltak. Hám nélkül. De attól az újak még nagyon messzi voltak. Akik még sose hordtak, amit róluk le lehetett volna venni vagy nekik elengedni kirándulásokon a természet kalandjába.

Még Csivi sem ismerte a számára búcsúzaskor ajándékozottat. Még sose volt pórázon. Az ő élettere a terasztól a kertbe terjedt. Feleségemnek rá kellett találtatni a hámot. A két rend kölyökhám viszont másképp volt konstruálva. A színben mindenkor találó pórázokat én kaptam tartásra. És segítsek, hogy az egyes kutyák nyugodtan ölén maradjanak a feleségemnek, ⁸⁹ mialatt ő a pántok hosszúságait beállítja.

Bellát és Bubut még inkább mint Csivit lenyűgözte már a szortírozás. Az új játékot garnitúrákkal színes szíjfonatból csatokkal együtt és hosszú lapos zsinórokkal nyilván sokkal izgatóbbnak találták mint a fűzőscipők zsákmányolását.

Das Schuhregal hatten sie am zweiten Tag entdeckt, geplündert. Die Fußbekleidung nach Duft- und Kauqualität zu unterscheiden gelernt. Oberflächlich betrachtet ist zwar jederlei Schuhzeug das, was ihnen von den Menschen am nächsten kommt. Weil die es zuunterst tragen. Alles auf richtiger Augenhöhe für Chihuahuas. Aber Pantoffeln besitzen weder die zum Anbeißen geeigneten Sohlenränder noch das außerhäusliche betörende Aroma, das Schuhe auszeichnet, mit denen die Menschen nach Hause kommen. Jenes stets abwechslungsreiche Gemisch interessanter Gerüche von unbekanntem Dingen, fremden Wesen.⁹⁰

Außerdem sind nur diese ledern schmeckenden Stücke mit Schnüren ausgestattet, die kräftig gezogen den Schuh aus einem Abstand zu bewegen vermögen ohne Schnauzenberührung. Oder wo Bella, wenn Boubou den Schuh verbissen hält, den Schnürsenkel gänzlich herausziehen und damit wegrennen kann. Bis Boubou hinterherhetzt und das knurrende Tauziehen beginnt. Hausschuhe dagegen sind im allgemeinen bereits nach wenigen Minuten langweilig. Wenn denen nicht etwas angenäht ist, womit zu beschäftigen sich lohnt und was man abtrennen kann.

Die Hundegeschirre sowie Leinen besaßen sämtliche Vorzüge der Straßenschuhe. Und noch viel mehr. Obwohl sie nicht pikant dufteten, sondern bloß fabrikneu rochen. Dafür aber waren die Leinen die längsten und stärksten Schnürsenkel, die man sich als Chihuahua vorstellen und in die man gemeinsam hineinbeißen kann, um daran nach Leibeskräften zu zerren. Bis der am andern Ende hängende Mensch nachkommt, seinerseits zieht. Wiederholt zieht. Da ist doch das komplette Schuhregal vergessen!

Für unsere Hundefamilie war das Sortieren sowie Bereithalten der Leinen und Geschirre ein besonders attraktives Spiel, weil sowohl meine Frau wie ich rege beteiligt waren und jeder von ihnen an die Reihe kam. Nämlich auf den Schoß meiner Frau, die jeweils ein Geschirr in der Hand hielt, es aber partout nicht hergeben wollte. Sondern es dem jeweiligen Hündlein um den Leib schlang, wieder abnahm, daran hantierte. Es sich dann trotzdem nicht wegschnappen ließ, vielmehr höher und zur Seite hielt. Also konzentrierte Geschicklichkeit herausforderte.

Hatte sie das Geschirr schließlich an einem Hündlein angebracht und es zu Boden gelassen, konnten sich gleich zusätzliche Mitwirkende am sportlichen Spiel beteiligen. Denn jetzt waren die Bänder nicht mehr in unseren Händen, sondern am Körper von Chivi, dann Bella und auch Boubou. Die konnten ohne Verrenken und vergeblich Menschaufspringen einander auf gleicher Ebene die Verschnürung abzureißen versuchen. Sich selber auf dem Teppich wälzen und die ulkigen Schnürsenkel abzurubbeln probieren.

A cipőspolcot a második nap fedték fel, fosztották ki. A lábbeliket illat- és rágóminőség szerint megkülönböztetni tanulták meg. Felszínesen nézve ugyan mindenféle lábbeli az, ami nekik az emberektől legközelebb jön. Mert azok ezt legalul hordják. Minden helyes szemmagasságban csivavák számára. De papucsoknak nincs sem a megharapásra alkalmas sarokszélük sem a házonkívüli bódító aróma, ami azokat a cipőket tünteti ki, amelyekkel az emberek hazajönnek. Azt az állandóan változatos keverékét érdekes szagának ismeretlen dolgoknak, idegen lényeknek.⁹⁰

Azonkívül csak ezek a bőrszagú darabok vannak zsinórokkal ellátva, amelyek erősen húzígálva a cipőt egy távolságról megmozgatni engedik pofaérintés nélkül. Vagy hol Bella, ha Bubu a cipőt makacsul tartja, a cipőfüzöt teljesen kihúzni és vele elrohanni tud. Amíg Bubu utánarohan és a morgó kötélfűzés kezdődik. Házicipők ezzel szemben általában már kevés perc után unalmasak. Ha azoknak nincs valami rávarrva, amivel foglalkozni érdemes és amit le lehet fejteni.

A kutyahámoknak valamint pórázoknak megvoltak az utcai cipők összes előnyei. És még sokkal több. Habár ők nem pikánsan illatoztak, hanem csak úgyártásos szaguk volt. De azért a pórázok a leghosszabb és legerősebb cipőfüzők voltak, aminőt mint csivava elképzelné és amelyekbe közösen beleharapni lehet, hogy azon teljes erőből rángassanak. Amíg a másik végén függő ember utána jön, részéről húzza. Ismételtén húzza. Akkor hát a komplett cipőspolc el van felejtve!

A mi kutyacsaládunk számára a pórázok és a hámok szortírozása valamint készentartása egy különösen vonzó játék volt, mert mind a feleségem mind én elevenen résztvettünk és mindegyikük közülük sorra jött. Ugyanis a feleségem ölére, aki mindenkor egy hámot a kezében tartott, de semmiképpen nem akarta ideadni. Hanem a mindenkori kutyusnak a teste köré hurkolta, megint levette, tett-vett rajta. Aztán mégsem engedte elkapni tőle, hanem ellenkezőleg magasabban és oldalra tartotta. Tehát koncentrált ügyességet hívott ki.

Ha a hámot végül egy kutyuson felerősítette és azt a padlóra engedte, mindjárt kiegészítő közreműködők vehettek részt a sportos játékban. Mert most a pántok már nem voltak a mi kezeinkben, hanem Csivi testén, majd Bellán és Bubuján is. Azok kifiamodás és hiábavaló emberrefelugrás nélkül azonos síkon próbálhatták egymásnak letépni a zsinórzatot. Saját magukat a szőnyegen hempergetni és a mókás cipőfüzőket ledörzsölni próbálni.

Ein Heidenspaß. Mit viel Gebell und Streicheln und Leckerlis. Bis vor allem die Welpen begriffen, daß es bei diesem großartigen Unterhaltungsereignis letztlich darum geht, daß sie den ihnen aufgebundenen Schnürsenkeldress zunächst anbehalten. Der kaum stört, bloß halt ungewohnt ist, so daß man die Beine mal steift, rekt-streckt und den Nacken schüttelt.

Chivi fügte sich als erste in die neue Situation und merkte nach dem Einknippen der Leine bald, daß die ihren Gang beeinflusst. Ihren Körper nach links oder rechts zieht oder sie stehenzubleiben nötigt. Daß meine Frau und dann ich sie beim Herumgehen im Zimmer lenken, ohne uns zu bücken und sie mit den Händen zu berühren. Daß sie dann herzlich gelobt wird und mit Leckerlis belohnt, wenn sie hinter uns dem Leinenzug nachgibt und ihm durch die Tür in den Flur folgt. Dort aber nicht freudig wegzuspringen vermag, weil der zu keinem Schuh gehörende Senkel unsere Fortbewegung fühlbar mitteilt und Anpassung verlangt. Beim Vorwärtsgehen drängt das Brustgeschirr sie in die gleiche Richtung. Hören unsere Füße bzw. Schuhe zu schreiten auf, hebt das Geschirr ihren Bauch und Brustkorb an, so daß sie strampeln, aber nicht weglaufen kann. Drehen wir uns um, schleppt die Leine sie mit uns mit. – Chivi ertrug es geduldig.

Bella und Boubou wiederum empfanden das Leineanhaben und Gelenktwerden anscheinend als den Höhepunkt des Vergnügens. Der von einer unserer Hände mit dem Rücken des jeweiligen Hundespielgefährten verbundene Senkel baumelt nicht mehr schwierig erhaschbar herum. Sondern strafft sich schnappsicher und beißfest, wenn der andere dem Fangsprung ausweichen will. Und beim Emporschnappen sowie Höherstreben am unwehnehmbar befestigten Wundersenkel erlebt man eine Sensation: der um den eigenen Leib gebundene Dress wird spürbar und verschafft jedesmal einen Luftsprung, wenn oben „Neinlaßdas“ ertönt und man diesen ernsthaft klingenden wohl doch Ansporn beherzigt.

Also bei der Lautfolge n-e-i-n-l-a-ß-d-a-s Anlauf nimmt und sich auf die nächste Leine stürzt. Mitten im Flug wird man auf geheimnisvolle Weise abgebremst. Kann ohne Anstrengung auf den Hinterbeinen stehen, gehalten von der Umgürtung am Leib. Fällt weder vorwärts noch seitlich. Und mit etwas Glück tappen die Pfoten beim nochmaligen Anlaufversuch plötzlich nicht mehr auf dem Teppich, der nur noch die Sohlen streichelt, während man selber schwebt. Ohne eigenes Zutun zurückgeholt zu den Füßen eines leinehaltenden Menschenmitspielers.

Chivi legte keinen Wert darauf, die Bodenhaftung zu verlieren wie ihre Kinder und sich um viele kurze Schwebstrecken zu bemühen. Die zudem nie so berechenbar sind wie Sprünge von den für Hunde aufgestellten Kartons und Schemeln. Sie alleine hätte sich wohl recht bald anstandslos an der Leine

Egy pokoli élvezet. Sok kiabálással és simogatással és ingyencségekkel. Amíg mindenekelőtt a kölykek megértették, hogy ennél a nagyszerű szórakozási eseménynél végülis arra megy, hogy ők a rájuk kötött cipőfüződresszt egyelőre magukon tartják. Amely alig zavar, csakhát szokatlan, úgyhogy az illető a lábait hol merevíti, nyújtja-nyújtoztatja és a tarkót rázza.

Csivi elsőként illeszkedett bele az új szituációba és észrevette a póráz becsatolása után nemsokára, hogy az a járását befolyásolja. A testét balra vagy jobbra húzza vagy őt megállni unszolja. Hogy feleségem és aztán én őt a szobában való körüljáráskor irányítjuk, anélkül hogy lehajolnánk és őt a kezünkkel megérintenénk. Hogy ő aztán szívélyesen meg lesz dicsérve és ingyencségekkel jutalmazva, ha mögöttünk a pórázhúzásnak utánaenged és azt az ajtón át a folyosóba követi. Ott azonban boldogan elugrani nem bír, mert a semmelyik cipőhöz nem tartozó füző a továbbmozgásunkat érezhetően közli és alkalmazkodást követel. Az előrehaladásnál nyomja a mellhám őt ugyanabba az irányba. Ha lábaink ill. cipőink megszűnnek lépkedni, a hám az ő hasát és mellkösarát megemeli, úgy hogy ő rugdalózni, de elszaladni nem tud. Ha megfordulunk, húzza a póráz őt velünk. – Csivi elviselte türelmesen.

Bella és Bubu viszont a pórázviselést és az irányíttatást látszólag az élvezet tetőpontjának érezték. A mi egyik kezünktől a mindenkori kutyajátéktárs hátával összekötött füző már nem himbálódzik nehézkesen elkaphatóan körül. Hanem kifeszül elkapásbiztosan és harapásszilárdan, ha a másik a fogásugrás elől kitérni akar. És felfelékapásnál valamint fennebbtörekvéskor az elvehetetlenül megerősített csodafüzőn átélni egy szenzációt: a saját test köré kötött dressz érezhető lesz és mindannyiszor szerez egy légugrást, ha fent „Nem-hagydezt” hangzik és valaki ezt a komolyan hangzó ám inkább ösztönzést megszívleli.

Tehát a n-e-m-h-a-gy-d-e-z-t hangsorozatnál lendületet veszünk és a következő pórázra rontunk. A repülés közepette titokzatos módon le leszünk fékezve. Erőlködés nélkül tudunk a hátsó lábakon állni, tartva a körülövezéstől a testen. Nem esünk le sem előre sem oldalt. És egy kis szerencsével a mancsok a mégegyszeri nekifutáskísérletnél hirtelen már nem botorkálnak a szőnyegen, amely már csak a talpokat simogatja, miközben magunk már lebegünk. Saját közreműködés nélkül visszahozottan egy póráztartó emberjátéktárs lábaihoz.

Csivi nem fektetett súlyt arra, hogy a padlóhoztapadást elveszítse mint a gyermekei és sok rövid lebegésszakaszra törekedjen. Amelyek méghozzá soha nem olyan kiszámíthatóak mint ugrások a kutyáknak felállított kartonokról és zsámolyokról. Ő egyedül talán hamarosan hagyta volna magát akadálytalanul vezetetni a pórázon

führen lassen nach einigen Übungen zwischen Zimmer und Balkon, mit Kurvendrehen im Flur. Hätte! Denn ihre Kinder beehrten bellend, ihr den Weg zu verstellen. Sie beim Richtungswechsel falsch zu überholen. Immer dicht dabeizusein. Aber nicht konsequent jeder auf einer Seite, sondern Bella auf Boubous und umgekehrt. Mit Platzwechsel am liebsten über Kreuz.

Ein burleskes Kasperltheater mit chihuahuaartigen quicklebendigen Puppenfiguren, die sich als ungebärdige Welpen um Luftsprünge an der Leine reißen. Meine Frau wie ich, je nachdem wer von uns diese Strippen gerade zog oder zwei zu halten bekam, mußten fleißig Hände sowie Leinen wechseln und höllisch aufpassen, in der Verwirrung die quirligen Kleinen nicht zufällig zu treten.

Die enttäuschende Feststellung nach der unserseits keineswegs bloß als Lustbarkeit geplanten Unterweisung in angeleintem Spazieren war nicht nur, daß die Welpen überhaupt nichts gelernt haben. Sondern daß es wohl geraume Zeit dauert, bis die Welpen das Zeigen von Leinen nicht mehr ekstatisch als Einladung zum Tauziehen begrüßen. Es vielmehr als Beiwerk für angenehme, aufregende Ausflüge verstehen.

Spaziertragen und Welpenwagen.

Wie aber erklärt man Hunden, daß schon nach der Akzeptanz des Leinetragens jene schönen Spaziergänge folgen können, die sie gar nicht kennen?

Eine wenig lernlustige Person treibt das Verlangen nach etwas ihr besonders Wichtigem an, das sie anders nicht erlangen kann. Erweist sich das Lernen als zu mühsam, verliert das Gewünschte dementsprechend an Wert. Hat die Person nicht einmal eine Vorstellung, welcher Lohn ihr für die abverlangte Leistung winkt, wird sie logischerweise die Schule schwänzen. Warum sollten Chihuahuas schlechtere Menschen sein und sich sinnlos plagen für etwas Unbekanntes?

Da die Perspektive unserseits gedachter Spaziergänge bei den Hündlein entfiel, konnten wir die an Leinen zu gewöhnenden Welpen nur vor die dubiose Alternative von zweierlei unterschiedlich Gleichgutem stellen. Hundekuchen schmeckt gut. Leine als Superschnüsenkel spielt sich gut. Was ist besser?

Wann immer die Hunde für etwas von uns Gewolltes belohnt gehören, damit sie es wiederholen und sich allmählich merken, bekommen sie Leckerli. Verrichten sie ihre Notdurft auf Papier, ist dies hundeklar die bessere Alternative zum irgendwo Teppichbenässen für „Pfui!“ statt Schmecklohn. Also hockt man sich nächstens erwartungsvoll in die einträgliche Papierecke. Jedenfalls in der Theorie. Was die neuen Hündlein tun oder lassen sollen, lernen sie

néhány gyakorlat után szoba és balkon között, kanyarfordulatokkal a folyosón. Volna! Mert a gyermekei ugatva kívánták, neki az útát elállni. Őt az irányváltoztatásnál helytelenül megelőzni. Mindig szorosan mellette lenni. De nem konzekvensen mindenik egyik oldalon, hanem Bella a Bubuén és fordítva. Helycserével legszívesebben keresztbe.

Egy burleszk bábszínház csivavaszerű eleven babafigurákkal, akik mint rakoncátlan kölykek légiugrásokért a pórázon tülekednek. Feleségemnek mint nekem, aszerint hogy ki közülünk húzta éppen ezeket a zsinórokat vagy kettőt kapott tartani, a kezeket valamint pórázokat szorgalmasan kellett váltogatnunk és pokolin figyelniük, hogy a felfordulásban az ugrabugra kicsikre véletlenül rá ne taposunk.

A csalódott megállapítás a részünkről semmiképp se csupán vigasságnak tervezett pórázos sétára való oktatás után nemcsak az volt, hogy a kölykek egyáltalán semmit se tanultak. Hanem hogy talán terjedelmes időbe telik, amíg a kölykek a póráz megmutatását már nem eksztatikusan mint meghívást a kötélhúzásra üdvözlük. Azt sokkal inkább mint járulékot kellemes, izgalmas kirándulásokra értik.

Sétahordás és kölyökkocsi.

De hogyan magyarázzuk kutyáknak, hogy már a pórázviseelés akceptálása után következhetnek azok a szép séták, amelyeket ők egyáltalán nem ismernek?

Egy kevéssé tanuláskedvű személyt hajtja a vágy valami számára különösen fontos után, amit másképp nem tud elérni. Ha a tanulás túl fáradságosnak bizonyul, az óhajtott dolog annak megfelelően veszít értékéből. Ha a személynek még elképzelése sincs, milyen jutalom várja a tőle követelt teljesítményért, logikusan lógni fogja az iskolát. Miért legyenek csivavák rosszabb emberek és értelmetlenül gyötrődjenek valami ismeretlenért?

Mivel a részünkről kigondolt séták perpektívája a kutyusoknál hiányzott, a pórázra megtanítandó kölykeket csak kétféle különbözőn egyforma jónak a dubiózus alternatívája elé állíthattuk. Kutyasütemény jól ízlik. Póráz mint szupercipőfűző játszani jó. Melyik jobb ?

Bármikor a kutyákat valami általunk akart dologért megjutalmazni tartozunk, hogy azt megismételjék és lassanként megjegyezzék maguknak, jutalomfalatokat kapnak. Ha szükségletüket papírra végzik, ez a kutyavilágosan jobb alternatíva a valahol szőnyegbenedvesítésért járó „pfuj!” ízjutalom helyett. Tehát következőkor leguggolnak várakozásteljesen a jövedelmező papírsarokba. Mindenesetre teoriában. Hogy az új kutyusok mit tegyenek vagy hagyjanak, főként az anyjukon keresztül tanulják

hauptsächlich über den Gaumen. Wenn nun Leckerbissen häufig sind, aber selten das Spiel mit den extralangen Senkeln: wie bringt man Hunde dazu, die verlockenden Schnürsenkel als zweite Wahl hinter Leckerlis einzustufen, die es alle schnauzenlang gibt?

Tatsächlich läßt sich keins von beiden nach Wert unterscheiden. Hunde brauchen sowohl Belohnung wie Spiel. Wobei das Spielen durchaus Belohnung sein kann. Ordentliche Leinenführigkeit zu erarbeiten, mit Kommandos zum Stehenbleiben-Ruhigsein-Weitergehen, und diese anspruchsvolle Arbeit aktiven Lernens ⁹¹ an der Leine anders zu belohnen als durch Leinenspiel: das hatte Zeit. Bella und Boubou waren Ende März geboren. Am 24. 3. Also heute am 25. Juni gerade mal drei Monate und einen Tag alt. Für sie konnte es noch lange keinen richtigen Leinenunterricht geben.

Was die Welpen vorhin veranstalteten, war der ihnen zustehende Kindergartenklamauk. Wo sie durch Neugier und Spieltrieb auch die Erfahrungen sammeln, die ihr künftiges Verhältnis zum Menschen prägt. Sofern das als Jux und Dollerei mißverständene Anlegen von Leinen sich ihnen als Zuversicht einprägt, bei uns kein trauriges Leben zu haben, wäre das natürlich in Ordnung. Doch daß Bella und Boubou beim unbändigen Spiel nicht wenigstens einen Ansatz passiven Erlernens ⁹² erkennen ließen, zwischendurch mal der Zugrichtung der eigenen Leine ⁹³ zu folgen statt immer nur gegen die vis-à-vis anzutollen, war für uns ernüchternd.

Es prägte sich ein als Befürchtung, daß vor dem ersten Ausführen der Hundefamilie ⁹⁴ ins Freie viele einzelne Einführungen im Haus und Garten nötig wären. Jeweils allein, ohne Ablenkung durch die Leine des andern, ⁹⁵ müßten Bella und Boubou sich daran gewöhnen, den Zwängen der nicht sichtbaren, nicht haschbaren eigenen Leine zu folgen. Ohne für sie erkennbaren Sinn. Danach Gruppenübungen, die gegenseitigen Leinen zu ignorieren. Ohne zu verstehen, warum. Für Belohnung womit? — Ein schwieriges Vorhaben, das nur dürftig schmackhaft gemacht und nicht lustig erspielt werden kann.

Wir überlegten. Chivi hatte sich wunschgemäß verhalten. Machen wir ihr nicht begreiflich, wozu sie sich hatte widerstandslos herumdirigieren, von Raum zu Raum umherziehen lassen, prägt sich das ihr vielleicht als Abneigung gegen künftige Bereitwilligkeit ein. Aber mit ihr in den Wald zu fahren, damit sie den Zusammenhang von Leine und Wanderweg erahnt, ⁹⁶ – unser Gartenrasen hat keinen Weg -, das geht ohne die Welpen nicht. Die zu Hause zu lassen geht auch nicht. Und daß meine Frau allein mit Chivi in den Wald fährt, kommt ohnehin nicht in Frage. Entweder wir beide mit allen oder es gibt den ersehnten gemeinsamen Ausflug nicht. Dem doch das ganze mißlungene Leinenexperiment galt.

meg. Ha mármost jutalomfalatkák gyakran vannak, de ritka a játék az extrahosszú cipőfüzővel: hogyan bírjuk rá a kutyákat, hogy a csalogató cipőfüzőt mint második választást az ínycsenések után sorolják be, amelyeket orrroszszanként kapnak?

Tényleg nem lehet egyiket se a kettő közül érték szerint megkülönböztetni. Kutyáknak kell mind jutalmazás mind játék. Aminél a játék igenis jutalmazás lehet. Rendes pórázonjáróvezettetést begyakorolni, vezényszavakkal állvamaradás-csendbenlét-továbbmenésre, és ezt az igényes munkáját aktív tanulásnak ⁹¹ a pórázon másként jutalmazni mint pórázjáték által: az ráért. Bella és Bubu március végén születtek. III. 24-én. Tehát ma június 25-én éppen csak három hónap és egy nap idősek. Számukra még távolról se lehetett igazi pórázórákat adni.

Amit a kölykek az előbb rendeztek, az volt a nekik járó óvodai céció. Aminél kíváncsiság és játékosztön által a tapasztalatokat is gyűjtik, amelyek jövőbeli viszonyukat az emberhez rögzíti. Amennyiben a mint tréfa és kergülés félreértett felöltése a póráznak nekik mint bizakodás vésődik be, hogy nálunk nem lesz szomorú életük, az természetesen rendben lenne. De hogy Bella és Bubu a féktelen játékban nem engedtek felismerni legalább egy hajlamot a passzív tanulásra, ⁹² közbe-közbe a húzási irányát saját pórázuknak ⁹³ követni semmint mindig csak a szembenlevő ellen nekibolondozni, számunkra kijózanító volt.

Bevésődött mint aggodalom, hogy első kivezetése előtt a kutyacsaládnak ⁹⁴ a szabadba sok egyenkénti bevezetés a házban és kertben volna szükséges. Mindenkor egyedül, a másíknak pórása általi figyelmetlenség nélkül, ⁹⁵ Bellának és Bubunak meg kellene szokniuk, a nem látható, nem elkapható saját pórázuk kényszereit követni. Számukra felismerhető értelem nélkül. Azután csoportgyakorlatok, a kölcsönös pórázokat ignorálni. Anélkül hogy megértik, miért. Jutalmazásért mivel? – Egy nehéz szándék, amelyet csak szűkösen lehet ízletessé tenni és nem vidáman bejátszani.

Fontolgattunk. Csivi kíváncsiság szerint viselkedett. Ha nem tesszük számára felfoghatóvá, miért hagyta magát ellenállás nélkül körülírálni, helyiségből helyiségbe körülhúzgálgatni, ez talán bevésődik neki ellenszenkvént későbbi készségesség ellen. De vele az erdőbe hajtani, hogy ő a póráz és vándorút közti összefüggést megsejtse, ⁹⁶ – a mi kertgyepünknek nincs útja –, az a kölykek nélkül nem megy. Azokat otthon hagyni se megy. És hogy feleségem Csivivel egyedül az erdőbe hajt, amúgysem jön szóba. Vagy mindketten mindannyiukkal vagy a vágyott közös kirándulás nincs. Aminek pedig az egész félresikerült pórázkísérelt szólt.

So wie sie vor drei Tagen hergereist war, setzten wir unsere Hündleinfamilie in den Transportbehälter, trugen sie in die Garage und hoben sie ins Auto für die erste Spazierfahrt in der neuen Heimat. Als das noch von der mehrstündigen Anreise vertraute Motorgeräusch schon bald aufhörte, das Auto geöffnet und der Käfig hinausgehoben wurde auf den Erdboden, blickten sich die Hündlein stumm durch Tür- und Dachgitter sowie Seitenfenster um. Da waren keine Häuser. Keine anderen Autos. Keine Leute. Nichts von allem, was sie vom Fenstersims unserer Wohnung sich auf der Straße bewegen sahen.

Bäume ragen endlos empor. Aus schattigem Geäst mit Sonnenflecken hinauf ins Helle. Zum Niesen hoch. Unten in Erdnähe würzige Kühle aus Büschen, worin die Baumfüße eingewickelt sind. Die auf dem faltigen Laub- und Nadelteppich entlang des mit Kienäpfeln fast als Hundespielzeug vorbereiteten Waldweges stehen. Dessen gehaltvollen Gräsersaum eine schwarzgelbe Hummel brummend untersucht. Die Hündlein im Käfig lauschten aufmerksam.⁹⁷

Ein ergreifender Moment. Die unter den himmelhohen Kiefern und Buchen winzigen Chihuahuas kratzten nicht an den Gittern, um sich lauthals ins Waldabenteuer zu stürzen wie daheim auf alles Neue. Ehrfürchtig-still schauten und maßen sie mit weit offenen Augen, was die Dimensionen ihrer bisherigen Welt.⁹⁸ übertraf. Nach oben wie auch an Weite, weil der Platz an einer großen Lichtung lag.

Freilich war kein Verlaß, daß Bella und Boubou in Staunen versunken bleiben, wenn die Käfigtür aufgemacht wird, damit Chivi ihr Leinendebüt liefert. Vorsorglich öffnete meine Frau nicht das Türlein, nur das Dach des Behälters. Hob Chivi heraus und knipste ihr die Leine ans Brustgeschirr. Dann Dach wieder zu. Aufatmen. Gottseidank war der Anfang des ersten Hundeausflugs nicht nur problemlos. Sondern ein schönes Erlebnis für uns, sich hineinzusetzen in die ehrfürchtige Begegnung unserer frisch gekommenen Tierlein mit einer überwältigend großen Welt.

Ich öffnete die Heckklappe des Autos, setzte mich auf den Kofferraumrand, nahm den Transportbehälter auf die Knie. Bella und Boubou hatten prima Sicht zu meiner Frau mit Chivi. Die Heckklappe bot Schatten. Die daheim spielversessenen Welpen konnten nun hoffentlich aus Anschauung lernen. Wenn sie sehen, daß ihre Mutter ins Freie darf an der Leine, die meine Frau ihr betont demonstrativ anbrachte, und von der Leine gehalten alles am Wegesrand beschnuppern kann, würden ihnen diese daheim vermeintlichen Schnürsenkel hier in schuhloser Natur vielleicht als Mittel zum Zweck statt zum Spiel begreiflich.

Doch Chivi wollte nicht vorführen. Als meine Frau sie hinunterließ auf den nackten Weg, der die an Rasenboden gewöhnte Hündin überraschte, schaute

Úgy ahogy három nappal ezelőtt ideutazott, behelyeztük kutyuscsaládunkat a transzporttartályba, vittük a garázsba és beemeltük az autóba az első sétakocsizáshoz az új honban. Mikor a többórás utazástól még ismerős motorzaj már nemsokára megszűnt, az autó nyitva és a ketrec kiemelve lett a földre, a kutyusok némán néztek az ajtó- és tetőrácson valamint az oldalablakokon keresztül körül. Itt nem voltak házak. Semmi más autók. Semmi emberek. Semmi mindabból, amit ők a lakásunk ablakpárkányáról az utcán mozogni láttak.

Fák nyúlnak fel végtelenül. Árnyékos ágazatból napfoltokkal fel a világosságba. Tüsszentenivalóan magasan. Lent földközélen fűszeres hűvösség a bokrokból, amelyekbe a fák lábai bepólyálva vannak. Amelyek a ráncos lomb- és tűlevélzónyegen a fenyőtobozokkal szinte kutyajátékszerként előkészített erdei út mentén állnak. Amelynek tartalmas fűszegélyét egy feketesárga dongó brummogva vizsgálja. A kutyusok a ketrecben füleltek figyelmesen.⁹⁷

Egy megragadó pillanat. Az égigérő erdei fenyők és bükkök alatt pici csivavák nem kapartak a rácson, hogy hangosan belevevessék magukat az erdei kalandba mint otthon minden újdonságra. Tiszteletteljes-csendesen nézték és mérték tágra nyílt szemekkel, ami a dimenzióit eddigi világuknak⁹⁸ meghaladta. Felfelé és szélességben is, mert a hely egy nagy tisztáson feküdt.

Persze arra nem lehetett hagyatkozni, hogy Bella és Bubu a csodálkozásban elsüllyedve maradnak, ha a ketrecajtót kinyitjuk, hogy Csivi a pórázdebütjét szolgáltassa. Elővigyázatosan nem nyitotta ki feleségem az ajtócskát, csak tetejét a tartálynak. Kiemelte Csivit és rácsatolta a pórázát a mellhámra. Aztán tetőt megint be. Fellelegzés. Hálístennek az első kutyakirándulás kezdete nemcsak problémamentes volt. Hanem egy szép élmény nekünk, magunkat behelyezni a frissen érkezett állatkáink tiszteletteljes találkozásába egy lenyűgözően nagy világgal.

Én kinyitottam az autó farcsapajtáját, ráültem a bőröndrekesz szélére, a transzporttartályt térdemre vettem. Bellának és Bubunak prima kilátása volt a feleségemre Csivivel. A farcsapajtó árnyékot nyújtott. Az odahaza játékbolond kölykek most remélhetőleg nézésből tanulhattak. Ha látják, hogy anyjuk a szabadba mehet pórázon, amit feleségem hangsúlyozottan demonstratíven ráadott, és a pórázttól tartottan az útszélien mindent megszimatolhat, ezeket az otthon tévesen vélt cipőfüzőket itt a cipőtlen természetben talán mint eszközt a célhoz semmint játékhöz fognák fel.

De Csivi nem akart bemutatni. Amikor feleségem őt a csupasz útra leengedte, amely a gyepes talajt szokott kutyát meglepte, ránézett

sie auf die Grasbüschel links-rechts, um sich beim leinerüttelnden Zuspruch zum Weitergehen hinzuhocken und eine kleine Lache zu produzieren. Nach dieser vermeintlichen Pflichterfüllung im neuartigen Toilettengarten blickte sie fragend empor. Beim Spüren des deutlichen Zuges zum noch weiter Mitgehen wandte sie sich nach wenigen Schritten um.

Das Auto stand regungslos. Ich saß wie zuvor. Die Welpen harrten gefangen hinter Käfiggittern. Nur sie allein war von meiner Frau mitgezogen worden und ahnte Schlimmes. Sie sollte ihre Kinder verlassen und fort in den plötzlich unheimlichen Wald! Chivi widersetzte sich winselnd. Die Welpen fiepten um ihre Rückkehr. Meine Frau gab auf.

Mir widerstrebte die bedingungslose Kapitulation, mit Leinelernen erneut von Null an. Es mußte zum Kuckuck möglich sein, wenigstens Chivi ans Ausführen zu gewöhnen. Das vielversprechend begonnen hatte, wiewohl bloß einige Meter weit. Wir können sie doch nicht im Kreis ums Auto herum spazierenführen, damit sie bei ihren Kindern bleibt. Die sie ohnehin nicht sieht, sobald sie an der Heckklappe vorbei ist. Beim erzwungenen Ringelgang um den Wagen mit jeweils Weggezogenwerden von den Welpen denkt sie bis zur Wiederkehr bei jeder Runde nur an die. Womöglich prägt sich ihr eine tiefe Abneigung ein gegen die Leine, die sie trotz Widerstand immer wieder fortzieht vom Welpencontainer.

Ob das Problem wirklich darin bestand, daß ihre treue Mutterliebe - eine schöne Eigenschaft - sie am Spazierenlernen hindert, ließ sich sofort feststellen. Ich erhob mich vom Kofferraumrand, ergriff den Transportkäfig, schloß die Heckklappe, ging zu meiner Frau und zeigte Chivi ihre Welpen. Nase an Nase konnten sie durchs Gitter sich gegenseitig von ihrem Vorhandensein überzeugen. Dann zog meine Frau unter unser beider gutem Zureden Chivi weiter und ich folgte mit dem Welpenbehälter.

Im Prinzip funktionierte das. Aber leider genau verkehrtrüm. Denn Chivi war allenfalls mal seitlich von meiner Frau zu tippeln willens anstatt wie hundeüblich voraus. Sie hielt sich leinenweit zurück, um beliebig oft Kopf und Hals zu wenden und sich zu vergewissern, daß sie nicht betrogen wird um ihre Kinder. Mit denen ich hinter ihr vielleicht heimlich zwischen den Bäumen verschwinde.

Chivis rückwärtsgewandtes Vorwärtskommen bekam dann doch rechte Richtung, als ich mich zur Spitze der Marschordnung machte mit dem Transportbehälter. Dem Chivi nun hinterherließ, mir seinetwegen auf den Fersen blieb. Jetzt brauchte meine Frau sie nicht mehr zu ziehen, sondern im Gegenteil zu bremsen. Mühelos bei dem leichtgewichtigen Hündlein.

a fücsomókra jobbra-balra, hogy pórázrángató biztatásra a továbbmenésre leguggoljon és egy kis tócsát produkáljon. Eme vélt kötelességteljesítés után az újfajta toalettkertben kérdőn nézett fel. Érezve az érthető húzást még tovább együttmenésre megfordult néhány lépés után.

Az autó mozdulatlanul állt. Én ültem mint azelőtt. A kölykek fogva vártak ketrecrácsok mögött. Csak ő egyedül lett velehúzva a feleségtől és rosszat sejtett. El kelljen hagynia gyermekeit és el a hirtelenül félelmetes erdőbe! Csivi ellenkezett vinnyogva. A kölykek sipítottak visszatéréséért. Feleségem feladta.

Én idegenkedtem a feltétel nélküli kapitulációtól, póráztanulással újlag a nulláról. Kelltt a fenébe lehetségesnek lenni, legalább Csivit a kivezetéshez szoktatni. Ami sokatígérően kezdődött, habár csupán néhány méter messze. Hiszen nem sétáltathatjuk körben az autó körül, hogy gyermekeinél maradjon. Akiket amúgy se lát, mihelyt a farcsapajton túl van. A kikényszerített körjáráskor az autó körül mindenkor elhúzással a kölykektől, ő a visszatérésig minden fordulónál csak azokra gondol. Még lehet, hogy mély ellenszenv rögződik bele a póráz iránt, amely őt ellenállás dacára mindegyre elhúzza a kölykkonténertől.

Hogy a probléma valóban abban állt-e, hogy az ő hűséges anyai szeretete – egy szép tulajdonság – őt a sétatanulásban akadályozza, rögtön ki lehetett deríteni. Felemelkedtem a bőrdrekesz széléről, megragadtam a transportketrecet, lecsuktam a farcsapajtot, odamentem a feleségemhez és megmutattam Csivinek a kölykeit. Orr-az-orrhoz a rácson keresztül kölcsönösen meggyőződhetek a létezésükről. Akkor feleségem Csivit mindkettőnk jó biztatása alatt továbbhúzta és én követtem a kölyöktartállyal.

Elvben működött ez. De sajnos pontosan fordítva. Mert Csivi legfeljebb csak feleségtől oldalt volt hajlandó tipegni ahelyett hogy kutyaszkózosan előre. Pórázhosszan visszatartotta magát, hogy fejét és nyakát tetszőleges gyakran visszafordítsa és meggyőződjön, hogy nem lesz megcsalva gyermekeiért. Akikkel én mögötte talán titokban a fák között eltűnök.

Csivi visszaforduló előrehaladása aztán mégiscsak helyes irányt kapott, amikor én magamat tettem a menetoszlop élévé a transporttartállyal. Amelynek Csivi most utánaszaladt, miatta a sarkaimban maradt. Most feleségemnek már nem kellett őt húznia, hanem ellenkezőleg fékeznie. Fáradság nélkül a könnyűsúlyú kutyánál.

Ungut war die neue Wandererverteilung jedoch für Bella und Boubou. Trug ich den Käfig ordnungsgemäß Tür voraus, sahen sie durch das Gitter nur Weg und Wald. Ihre Mutter war nicht da, meine Frau war nicht da, das Auto nicht da. Mutterseelenallein wurden sie schwankend vorwärtsgeschwebt ins fremde Unbekannte. Erst wo ich den Transportkorb umdrehte, Tür nach hinten, kam die Welt wieder in familiäre Ordnung, konnten Chivi und ihre Kinder einander sehen.

Nachdem auf diese Weise der ursprünglich ganz anders gedachte Ausflug zu friedienstellend geendet hatte, für die Hündlein jedenfalls, wiederholten wir ihn nach gleichem Muster. Den schwierigen Leinenunterricht für die Welpen verschoben wir auf später. Zunächst sollte beim Draußensein das Beisammenbleiben zur Gewohnheit werden. Während sie daheim in den geöffneten Räumen wie im Garten beliebig hierhin-dorthin durften, förderte im Wald das mir auferlegte Welpentragen den Gemeinschaftssinn. Wollte Chivi am Wegesrand etwas ausgiebig beriechen und prüfen, hörte ich das von meiner Frau, die sie aufmerksam beobachtete und ihr zusprach. Sofort kehrte ich um und ging hin, um den Transportbehälter nötigenfalls auf die Erde zu setzen, damit Bella und Boubou besser sehen, was ihre Mutter beschäftigt. Nach Erledigung einer Entdeckung pflegte Chivi an die Käfigtür zu kommen und erhielt eine kleine Belohnung wie ihre Kinder auch.

Bereits nach den ersten Ausfahrten begriff die kleine Familie, daß sie tagsüber nicht zum Schlafen in den Transportkorb soll, sondern weil ein Ausflug bevorsteht. Das Tragen selbst erwies sich allerdings als desto wackliger, je gespannter und wohler sich die Welpen fühlten. Zum Hinausgucken hatten sie das große Türgitter und zwei Seitenfenster. Sitzende Emporschau durchs Dachgitter lohnte kaum, da gab es außer Baumwipfeln nur mich. Daher tapsten sie von Fenster zu Fenster zur Tür, von einer Seite zur andern und wieder zur Tür. Auf dem manchmal stürmischen Wellengang ihrer Neugier⁹⁹ schwankte und rollte, stampfte und schlingerte der Container zum Seekrankwerden in meiner mal dieser, mal anderer Hand. Je nach bestem Blickwinkel aufs Geschehen.

Meiner mit Chivi hinter mir spazierenden Frau wurde beim Zuschauen angst und bange. Bricht beim Herumhampeln der Henkel des Containers, könnten Bella und Boubou sich beim Hinunterfall verletzen. Mir fiel nur Kinderleiterwagen ein. Auf dem könnte ich den Welpenbehälter ziehen. Müßte aber jedesmal umständlich mit der Deichsel zurückmanövrieren, um die vier Räder so auszurichten, daß gut zu sehen ist, was Chivi tut. Außerdem paßt kein Bolterwagen in unseren Kofferraum.

Meiner Frau jedoch fiel zum Glück nicht nur ein, was keinesfalls geht. Sondern daß wir im Keller einen aus USA mitgebrachten zusammenklappbaren

Nem jó volt az új vándorlói felosztás azonban Bellának és Bubunak. Ha a ketrecet rendesen vittem ajtóval előre, a rácson keresztül csak utat és erdőt láttak. Anyjuk nem volt ott, feleségem nem volt ott, az autó nem volt ott. Anyátlanul árván lettek ingatva előre lebegve az idegen ismeretlenbe. Csak mikor a transzportkosarat megfordítottam, ajtóval hátra, jött a világ megint családias rendbe, tudták Csivi és gyermekei egymást látni.

Miután ily módon az eredetileg egészen másként gondolt kirándulás kielégítően befejeződött, a kutyusok számára mindenesetre, megismételtük azt ugyanazon minta szerint. A nehéz póráztanítást a kölykek számára elhalasztottuk későbbre. Először a kintlétnél az együttmaradásnak kell szokássá válnia. Míg otthon a nyitott helyiségekben mint a kertben tetszőlegesen ide-oda szabadott menniük, az erdőben a nekem feladott kölyökszállítás fejlsztette a közösségi szellemet. Ha Csivi az útszélen valamit kiadósan akart megszagolni és vizsgálni, hallottam ezt a feleségmentől, aki őt figyelmesen megfigyelte és hozzá szólt. Azonnal megfordultam és odamentem, hogy a transzporttartályt szükség esetén a földre helyezzem, hogy Bella és Bubu jobban lássák, hogy anyjukat mi foglalkoztatja. Egy felfedezés elintézése után Csivi a ketrecajtóhoz szokott jönni és kapott egy kis jutalmat mint gyermekei is.

Már az első kikocsizások után megértette a kis család, hogy napközben nem alvásra kell a transzportkosárba menjen, hanem mert egy kirándulás előtt vagyunk. A hordás maga viszont annál ingadozóbbnak bizonyult, minél lazábbnak és jobban érezték magukat a kölykek. Kitekintésre ott volt nekik a nagy ajtórács és két oldalablak. Ülő feltekintés a tetőrácsra át aligha érte meg, ott fatetőkön kívül csak én voltam. Ezért tappogtak ablaktól ablakig az ajtóhoz, egyik oldaltól a másikig és megint az ajtóhoz. A néha viharos hullámvázán a kíváncsiságuknak⁹⁹ ingadozott és dülöngött, bukdácsolt és himbálódzott a konténer a tengeribetegségig az én hol egyik, hol másik kezemben. Az épp legjobb látószög szerint az eseményre.

Az én mögöttem Csivivel sétáló feleségemet a nézéstől elfogta a félelem és aggodalom. Ha a körülkalimpálástól a konténer fogantyúja letörik, Bella és Bubu a leesésnél megsebesülhetnek. Nekem csak gyerekletráskocsi jutott eszembe. Azon húzhatnám a kölyöktartályt. Azonban mindig körülményesen a tengellyel vissza muszájna manővereznem, hogy a négy kereket úgy irányítsam ki, hogy jól látni, Csivi mit tesz. Azonkívül be se fér semmi kéziszekér a bőröndrekeszünkbe.

Feleségemnek azonban szerencsére nemcsak eszébe jutott, ami semmiképp se megy. Hanem hogy van nekünk a pincében egy USA-ból magunkkal hozott összecsuksukható

Wagen mit Gummirädern haben. Dessen Gitterstäbe wohl eng genug stehen, damit die Welpen nicht hindurchschlüpfen. Wir probierten ihn daheim aus. Mit einer dicken Decke als gepolstertem Liegesitz erwies sich das Wägelchen als ideale mobile Aussichtsstation. Am langen Bügel konnte ich die gescheite Konstruktion bequem ziehen, steuern, drehen und hinstellen. Dieser bis auf die wenigen dünnen Stäbe völlig offene Käfig war zudem so hoch, daß Bella und Boubou auf das Querband gestützt aufrecht stehen konnten. Am Herausspringen gehindert durch den Klappdeckel.

Schon beim Probefahren durch die Zimmer und im Garten akzeptierten die Welpen den Geländewagen. Der auch Chivi gefiel, weil sie ihre Kinder nun voll im Blick hatte, als wären sie im Freien neben ihr. Nur halt nicht auf dem Erdboden. Die Welpen wiederum machten sich das Umherschauen vom wandlosen, geräumigen Aussichtswägelchen gemütlich. Gönnnten sich bei kleinen Wanderpausen auch mal einen Sekundenschlummer. Wie hier auf dem am 15. August nachgestellten Foto. Wo Boubou und Bella allerdings sehr viel größer sind als Ende Juni.

Familien- und Freundesbande.

Der Erfolg kleiner Ausflüge¹⁰⁰ auf einem Stückchen Waldweg bereits in der ersten Woche stieg uns nicht so zu Kopf, daß wir das Erreichte überschätzten. Wir hatten lediglich eine Möglichkeit gefunden, unserer Kleinfamilie zu zeigen, daß ihre künftige Welt nicht nur aus Wohnung, Fenstersims und Gartenteil besteht. Obwohl für Zwerghunde auch das genügend Lebensraum ist. Und für unsere Neuankömmlinge gab es darin noch vielerlei zu erforschen.

Richtige Ausflüge, wo Bella und Boubou selber wandern statt getragen oder gefahren zu werden, mußten ohnehin warten. Von den schonend dosierten Welpenimpfungen war die letzte noch nicht fällig. Bis dahin erschienen die ansteckungsarmen unselbständigen Waldbesichtigungen gesünder. Für Chivi wiederum hatte es bisher kaum anderes gegeben als die vom Aussteigen aus dem Auto an ständige Sorge um ihre Kinder. Das Schnuppern am Wegesrand

kocsink gumikerekekkel. Amelynek rácsoszlopai valószínűleg elég szűken állnak, hogy a kölykek ne bújjanak ki. Otthon kipróbáltuk. Egy vastag takaróval kipárnázott fekvőülésként a kocsika ideális mobilis kilátásstációnak bizonyult. A hosszú fülön az okos konstrukciót kényelmesen tudtam húzni, kormányozni, megfordítani és leállítani. Ez a kevés vékony rudat kivéve teljesen nyitott ketrec méghozzá olyan magas volt, hogy Bella és Bubu a keresztpántra támaszkodva egyenesen állni tudtak. A kiugrástól megakadályozva a csapófedél által.

Már a próbautazásnál a szobákon át és a kertben elfogadták a kölykek a terepjárókocsit. Amely Csivinek is tetszett, mert most gyermekei teljesen tekintetében voltak, mintha azok a szabadban lennének mellette. Csak hát nem a földön. A kölykek pedig a körülnézést a fal nélküli, tágas kilátáskocsikából kedélyessé tették maguknak. Megengedtek maguknak kis vándorlási szünetekben néha egy másodpercnyi szendergést is. Mint itt az augusztus 15-én utólag előállított fotón. Ahol Bubu és Bella bezzeg sokkal nagyobbak mint június végén.

Családi és baráti kötelékek.

A sikere kis kirándulásoknak¹⁰⁰ egy darab erdei úton már az első héten nem szállt annyira a fejünkbe, hogy az elértet túlértékeltük volna. Mi csupán egy lehetőséget találtunk, a kis családuknak megmutatni, hogy jövőbeli világa nemcsak lakásból, ablakpárkányból és kertrészből áll. Habár törpekutyáknak ez is elegendő élettér. És új jövevényeink számára ebben még sokféle felfedezni való volt.

Igazi kirándulásoknak, ahol Bella és Bubu maguk vándorolnak ahelyett hogy hordozva vagy kocsikázva lennének, amúgyis még várni kellett. A kíméletesen adagolt kölyökoltásokból az utolsó még nem volt esedékes. Addig a fertőzőszegény önállóan erdőmegtekintések egészségesebbnek tündek. Csivi számára pedig eddig alig létezett más mint a kiszállástól az autóból állandó aggodás gyermekeiért. A szaglászás az útszélen

geschah nebenbei. Buchstäblich. So besehen war sie eigentlich nicht von meiner Frau und der Leine geführt worden, sondern vom Streben nach Nähe zum jeweiligen Welpentransportmittel hinter oder vor ihr. Wir mußten etwas anderes probieren. Mit ihr allein.

Das Problem, wie man eine Hündin, die sich bislang nicht von ihren Welpen trennen wollte, ohne Zwang aus dem Haus herausbringt, fand eine simple Lösung. Im Parterre wohnen drei ältere, kinderlos gebliebene Chihuahuaweibchen. Die hatten wir in unseren hundelosen Monaten manchmal ausgeführt. Vorige Woche, am 22. Juni, waren sie mitgenommen worden zum Abholen unserer neuen Hündlein, damit beide Meuten einander ohne Revierstreit zur Kenntnis nehmen.¹⁰¹

Diese Reisebekanntschaft zu vertiefen, trug meine Frau unsere Neuankömmlinge gelegentlich hinunter ins Erdgeschoß. Die Schwägerin und sie zeigten ihnen die Räumlichkeiten und ließen beide Hundeparteien einander begutachten. Leckerlis machten die friedlichen Begegnungen schmackhaft. Seither betrachteten die Parterre-Tanten die Welpen vom ersten Stock freundlich als Nachbarskinder und duldeten sogar deren Mitbenutzung ihrer Fensterloge mit dem hausbesten Blick auf die Straßenbühne. Chivi hielt sich angesichts der drei Altbewohnerinnen bescheiden zurück und wurde als Erziehungsberechtigte der Welpen anstandslos hingenommen. Umgekehrt jedoch empfand zumindest die jüngste Alteingesessene, die schwarzhaarige Floki es als unverdiente Zurücksetzung, daß wir mit Chivi und den Welpen Ausflüge unternahmen, sie aber zurückließen.

Am Montag, dem 30. 6. brachte meine Frau unsere Hündlein wieder hinunter. Chivi und Floki wurden mit einem Spielzeug abseits gelockt. Während die Welpen am Fenster die Ereignisse auf der Straße nicht aus den Augen ließen, trugen wir Chivi schnell in die Garage, setzten sie und die erwartungsvoll mitgekommene Floki in einen Transportbehälter und fuhren davon. Wieder im Auto zu sein neben der seit einer Woche ihr zunehmend gut bekannten Floki hielt Chivi vom Greinen um ihre Kinder ab.

Auch fuhren wir diesmal nicht in den Wald,¹⁰² wo sie sich vielleicht gleich erinnert. Der Welpenwagen blieb zusammengefaltet. Beim Aussteigen auf dem breiten Rheindeich war für Chivi alles neu. Meine Frau hob sie auf den Arm, zeigte ihr von Schulterhöhe die kilometerweite Sicht, stromauf bis Frankreich. Dann ließ sie Chivi hinab zur Umschau auf deren Niveau, gehalten von der Leine. Ohne Tragkäfig oder Aussichtswagen mit Bella und Boubou als Blickfang und Mittelpunkt ihrer Muttergefühle nahm Chivi nur wenig Vertrautes wahr. Die Beine meiner Frau sowie meine. Und Floki als ihre Parterre-Bekannte.

mellékesen történt. Betűszerint. Így tekintve ő tulajdonképpen nem a feleségtől és a póráztól lett vezetve, hanem a törekvéstől a mindenkori kölyöktranszporteszköz közelségére előtte vagy utána. Valami mást kellett kipróbálnunk. Vele egyedül.

A probléma, hogyan lehet egy szukát, aki eddig nem akart a kölykeitől elválni, kényszer nélkül kivinni a házból, szimpla megoldást talált. A földszinten lakik három idősebb, gyermektelenül maradt csivavanőstény. Azokat mi a kutyanélküli hónapjainkban néha kivittük. Előző héten, június 22-én, magunkkal vittük őket új kutyáskáink elhozására, hogy mindkét kutyafalka egymást körzetvita nélkül tudomásul vegye.¹⁰¹

Hogy ezt az úti ismeretséget elmélyítse, feleségem új jövevényeinket alkalmanként levitte a földszintre. A sógornő és ő megmutatták nekik a helyiségeket és hagyták a két kutyapártot egymást véleményezni. Ínyencfalatok tették a békés találkozásokat ízletessé. Azóta a földszint-nénik az első emeleti kölykeket barátságosan mint szomszédgyermekeket tekintették és eltűrték még azoknak az ablakerkélyük közös használatát is a házbóli legjobb kilátással az utcaszínpadra. Csivi tekintettel a három régi lakóra szerényen tartózkodott és őt a kölykek nevelésjogosultjaként fenntartás nélkül elfogadták. Fordítva azonban legalábbis a legfiatalabb régi lakos, a feketeszőrű Floki meg nem érdemelt mellőzésként érezte, hogy mi Csivivel és a kölykekkel kirándulásokat tettünk, őt azonban visszahagytuk.

Hétfőn, VI. 30-án feleségem a mi kutyusainkat megint levitte. Csivit és Flokit egy játékszerrel félrecsalogatta. Míg a kölykek az ablaknál az eseményeket az utcán nem tévesztették szem elől, Csivit gyorsan bevittük a garázsba, beleültettük őt és a várakozásteljesen velejött Flokit egy transzporttartályba és elhajtottunk. Megint az autóban lenni az egy hét óta egyre inkább jól ismert Flokival visszatartotta Csivit a pityergéstől gyermekeiért.

Ezúttal nem is hajtottunk az erdőbe,¹⁰² ahol talán azonnal emlékszik. A kölyökkocsi összecusukva maradt. Kiszállásnál a széles Rajnagáton Csivinek minden új volt. Feleségem felemelte a karjára, megmutatta neki vállmagasságból a kilométerhosszú kilátást, folyamon felfelé Franciaországig. Aztán leengedte Csivit szétnézésre annak szintjén, tartva a póráztól. Hordóketrec vagy kilátáskocsi nélkül Bellával és Bubuval mint blikkfang és anyai érzései központja, Csivi csak kevés otthonosat észlelt. Feleségem lábait valamint az enyéimet. És Flokit mint földszinti ismerősét.

Einige Augenblicke war Chivi selber Betrachtungsobjekt. Als die leinenlos ausflugsgewöhnte Floki auf einen Hinweis wartete, welche Richtung wir nehmen. Damit sie dorthin vorauszuckelt und herumschnüffelt. Weil wir überlegten, schlug Floki ihrerseits eine Richtung ein. Der wir dann folgten. Diese Selbstsicherheit beeindruckte Chivi so, daß sie auf deren Unternehmungen zu achten begann.

Für uns eine wichtige Beobachtung. Chivi hatte nicht kopflos wegzulaufen versucht, sondern sich aufmerksam orientiert. Fremde Hunde, mit denen am Rheinufer immer zu rechnen ist, würdigte sie kaum eines Blickes. Die waren ihr sowieso verdächtig groß. Ihr Bezugshund war die ihr bekannte Floki. Die frei herumzulaufen befugt war, zickzack auf dem Rheindamm. Am Wegrand aufschlußreiche Schnupperstellen suchend. Als Chivi ebenfalls etwas finden wollte auf Strecken, wo Floki nicht gehalten hatte, geriet sie in ihr unbekannte Vegetation. Auf dem landeinwärts ungemähten Deichrand wucherte dickhalbiges Gras wadenhoch. Chivi blieb darin stecken, ohne zu sehen wo und wie heraus. Sie kannte nur geschorenen Gartenrasen und letzte Woche die spärlichen Grasbüschel am Waldweg. Von der Leine wurde sie aus dem Dickicht herausgezogen. Nach ein-zweimaligem Mißgeschick verließ sie sich auf Flokis Ortskenntnis.

Anfangsschwierigkeiten hatte Chivi vor allem mit der scheinbaren Unberechenbarkeit der Leinenlänge, die sich offenbar je nach Verhalten unserer Füße änderte. Standen sie, hatte sie ringsum gleichen Freiraum. Bewegten sich die Füße der vorausgeeilten Floki hinterher, besaß die Leine nur seitwärts nach links wie rechts kalkulierbares Maß. Aber in Richtung auf Floki reichte der Laufraum viel weiter und dehnte oder verkürzte sich, je nachdem, ob unsere Füße schneller oder langsamer wurden.

Als vollends unbegreiflich und frustrierend kurz empfand Chivi den entgegen der Schrittrichtung verfügbaren Raum für sie hinter uns. War sie vor uns getipelt und wandte sich zurück, weil ein Geruch noch der Klärung bedurfte, bemerkte sie sich viel eher sanft weggezogen von dort als es zuvor bis zur Riechstelle gewesen war. Nach enttäuschenden Versuchen, in entgegengesetzter Richtung zu meiner Frau Anlauf bzw. Rücklauf zu nehmen, hielt Chivi sich dann an das ihr von Floki vorgelaufene Muster. Mal Deichweg linker Rand, quer rüber nach rechts, wieder links, Schnupperhalt und weiter. Nur nicht zurück vor unsere ihr entgegenkommenden Füße.

Floki, die sonst weit genug voraus war, um Interessantes gewissenhaft nasengeprüft zu haben und sich manchmal damit auch zu parfümieren, bevor wir sie spazierend einholten, nahm die Ungeschicklichkeiten der unerfahrenen Chivi gutmütig-herablassend zur Kenntnis und entfernte sich höchstens um zwei-drei Leinenlängen von uns. So konnte Chivi alles für Freigang-Anfänger

Néhány pillanatig Csivi maga volt szemlélődési objektum. Amikor a póráz-talanul kirándulásszokott Floki egy utalásra várt, melyik irányt vesszük. Hogy oda előreporoszkáljon és körülzaglásszon. Mivel fontolgattunk, Floki az ő részéről fordult egy irányba. Amit aztán követtünk. Ez a magabiztosság imponált Csivinek annyira, hogy kezdett annak vállakozásaira figyelni.

Számunkra egy fontos megfigyelés. Csivi nem próbált fejvesztetten elszaladni, hanem figyelmesen tájékozódott. Idegen kutyákat, akikkel a Rajnaparton mindig számolni kell, alig méltatta egy pillantásra. Azok neki úgymint gyanús nagyok voltak. A rávonatkozó kutya a neki ismert Floki volt. Az szabadon körülzsaladgálni jogosult volt, cikkcakkban a Rajnagáton. Az útszélen felvilágosító szaglászhelyeket keresve. Amikor Csivi hasonlóképpen valamit találni akart olyan szakaszokon, ahol Floki nem állott meg, számára ismeretlen vegetációba ért. A szárazföld felé kaszálatlan gátszélen vastagszálú fű burjánzott lábszármagásra. Csivi abban bennrekedt, anélkül hogy látná hol és hogyan kifelé. Ő csak ápolt kerti gyepet ismert és múlt héten a gyér fűcsomókat az erdei úton. A pórázától a sűrűségből ki lett húzva. Egy-kétszeri balszerencse után rábízta magát Floki helyismeretére.

Kezdeti nehézségei Csivinek mindenekelőtt a pórázhossz látszólagos kiszámíthatatlanságával volt, amely nyilván lábaink viselkedése szerint változott. Ha álltak, neki köröskörül egyenlő szabadtere volt. Mozogtak a lábak az előresietett Flokinak utána, a póráznak csak oldalt balra mint jobbra volt kalkulálható mérete. De Floki felé irányban a futástér sokkal hosszabb volt és kinyúlott vagy rövidült, aszerint, hogy lábaink gyorsabbak vagy lassúbbak lettek.

Teljességgel érthetetlennek és frusztrálóan rövidnek érezte Csivi a lépésirány szembeni rendelkezésre álló teret számára mögöttünk. Ha előttünk tipegett és visszafordult, mert egy szag még tisztázásra szorult, észrevette magát sokkal előbb enyhén elhúzva onnan mint azelőtt volt a szaglász helyig. Csalódó próbálkozások után, feleséggel ellentétes irányban nekifutást ill. hátrafutást venni, Csivi aztán a Flokitól előrefutott mintához tartotta magát. Hol gátút bal szélé, keresztbe át jobbra, megint balra, szaglászó megállás és tovább. Csak ne vissza a mi vele szembejövő lábaink elé.

Floki, aki egyébként elég messze elől volt, hogy érdekes dolgokat lelkiismeretesen orrvizsgált és néha azzal parfümözte is magát, mielőtt mi őt sétálva utolértük, a tapasztalatlan Csivi ügyetlenségeit jóindulatún-leereszkedően vette tudomásul és legfeljebb két-három pórázhosszra távolodott tőlünk. Így Csivi minden a szabadonjárás-kezdő

Lernenswerte beobachten. Eine nützliche Partnerinnenbindung entstand. Daß ihr etwas fehlt, fiel der draußen vielbeschäftigten Chivi frühestens im Auto erneut ein durch den Transportbehälter. Und merklich beim Aussteigen in der Garage. Ihre Welpen wiederum hatte das von ihnen stimmlich kommentierte Straßenverkehrsschauspiel am Parterrefenster so hingerissen, daß sie Chivis Abwesenheit erst vor unserer Heimkehr gewahrten; berichtete die Schwägerin. Seelischer Schaden war beiderseits nicht entstanden. Die regenhalber abgebrochene Übung auf dem Rheindeich wiederholten wir, als die Wolken mal nicht tröpfelten.

Angeleint zu sein hatte Chivi schon in der Vorwoche im Wald gut ertragen. Wo sie freilich nur dem Welpenbehälter zu folgen bereit war. Auf ihre unentwickelte Leinenspürigkeit ohne vorangetragenen Käfig nahm meine Frau einfühlsam Rücksicht, zog sie nie abrupt fort von einer duftenden Nasensensation. Sanft, mit mildem Nachdruck regte sie das Weiterkommen an. Wir hofften so auf eine bald zwanglos und gerne bei uns bleibende neue Chihuahua. Gleich unseren ehemaligen. Die uns jedesmal erfreuten, weil sie uns ohne Leine fest verbunden blieben beim Genießen ihrer Freiheit.

Die zwischen meiner Frau und Floki aus häuslicher Bekanntschaft und gelegentlicher Mitversorgung gewachsene, gleichfalls solide Verbindung war jetzt beispielgebend für Chivi. Die leider nicht mehr von unseren eigenen Hündlein lernen konnte, daß ungebundener Lebensgenuß im Haus und Garten wie an beliebigen Orten draußen an nur drei akustische Bedingungen geknüpft ist: Komm; – Nein; –Pfu!

Nochmaligen Waldausflug mit den Welpen vereitelte das Nieselwetter. Am Sonntag, dem 6. Juli, schlug mein Schwager angesichts des endlich blauen Himmels einen gemeinsamen Ausflug mit seinen und unseren Chihuahuas vor. Fast wie in früheren Zeiten. Nur daß unsere Kleinfamilie noch nicht mit seiner Tantengruppe frei laufen konnte. Doch lediglich seine hinaus und wir mit der unsrigen zu Haus, das war auch keine gute Lösung.

Wir wählten die Chivi und den Welpen erinnerliche Stelle im Wald. Am Ende jener Lichtung steht ein Waldarbeiterhaus. Auf dem Vorplatz eine Pumpe mit Wasserbottich, ein Stapel harzduftiger Stämme, gehacktes Holz.

Alle Hündlein, mit denen wir jemals hier waren, liebten es, sich da zu tummeln. An der Idylle vorbei führt der Weg, den Chivis Nase bereits kannte und der anders roch als nach Anglern am Rhein. Die dem lichten Wald abgewandte Wegseite besitzt einen Zaun. Gut übersichtlich.

Wir nahmen dort die Transportbehälter aus dem Auto, das ich zum Parken an den Waldrand zurückfuhr. Als ich zu Fuß wieder am Tummelplatz anlangte,

számára tanulásra érdemest meg tudott figyelni. Egy hasznos partnernő-kapcsolat jött létre. Hogy neki valami hiányzik, a kint nagyon elfoglalt Csivinek legkorábban az autóban jutott újra eszébe a transzporttartály által. És észrevehetően a kiszálláskor a garázsban. A kölykeket viszont az általuk hangilag kommentált utcaforgalomszínjáték a földszintablaknál annyira elragadta, hogy Csivi távollétét csak hazatérésünk előtt észlelték; közölte a sógornő. Lelki kár mindkét oldalon nem keletkezett. Az eső miatt megszakított gyakorlatot a Rajnagáton megismételtük, amikor a felhők egyszer nem csöpögtek.

Pórázon lenni Csivi már előző héten az erdőben jól elviselte. Ahol persze csak a kölyöktartályt követni volt kész. A fejletlen pórázérzékelésére az előtte vitt ketrec nélkül feleségem beleérezően tekintettel volt, nem húzta el soha hirtelen egy illatozó orrszenzációtól. Szelíden, enyhe nyomatékkal ösztönözte a továbbjutást. Mi így reménykedtünk egy nemsokára kényszernélkülön és szívesen nálunk maradó új csivavában. Egyenlő a néhainkkal. Akik mindannyiszor megörvendeztettek minket, mert hozzánk póráz nélkül szilárdan kötve maradtak szabadságuk élvezésénél.

A feleségem és Floki között házi ismeretségből és alkalmi együttes ellátásból kinőtt, hasonlóképpen szolid kapcsolat most példamutató volt Csivi számára. Aki sajnos már nem a saját kutyusainktól tanulhatta meg, hogy kötetlen élet-élvezet a házban és kertben mint tetszés szerinti helyeken kint csak három akusztikai feltételhez van kötve: gyere; – nem; –pfuj.

Mégegyszeri erdei kirándulást a kölykekkel meghiúsított a csöpörgő idő. Vasárnap, július 6-án, javasolt sógorom a végre kék égbe való tekintettel egy közös kirándulást az ő és a mi csivaváinkkal. Szinte mint régebbi időkben. Csak-hogy a mi kis családnak még nem tudott az ő nénicsoportjával szabadon szabadni. De csak az övét ki és mi a mienkkel itthon, az se volt jó megoldás.

Választottunk egy Csivinek és a kölykeknek emlékezetes helyet az erdőben. Ama tisztás végén áll egy erdei munkásház. Az előtéren egy szivattyú víztartállyal, egy halom gyantaillatú rönk, vágott fa.

Az összes kutyusok, akikkel valaha itt voltunk, szerettek ott hancúrozni. Az idill mellett elvezet az út, amelyet Csivi orra már ismert és amely másként illatozott mint horgászosan a Rajnán. A ritka erdőtől eltérő útszélnek van egy kerítése. Jól átlátható.

Mi kivettük ott a transzporttartályokat az autóból, amit parkolásra az erdő szélére visszahajtottam. Amikor gyalog megint a hancúrozási helyhez értem,

gab es zweierlei Chihuahuaausflügler. Eine Gruppe lief frei herum und blickte auffordernd zu Chivi, die an langer Leine abwechselnd hinstrebte und umkehrte zum Welpenkäfig, den meine Frau und ihr Bruder zwischen Holz und Tränke bewegten.

Ich bat um die Leine. Die sich meines Erachtens nicht so straffte, als hätte Chivi sich zu entfernen die Absicht. Hier waren ihre Kinder. Als vertraute Personen wir. Dazu die befreundeten Parterrehündlein. Auch hatte meine Frau ein verlockendes Hündleinpicknick mitgebracht. Ich ließ die Leine zu Boden gleiten so, daß ich sofort drauftreten und Chivis möglichen Fluchtversuch verhindern kann. Meine auf gerechte Verteilung des Picknicks konzentrierte Frau bemerkte nicht gleich, daß die Leine nicht mehr in der Luft schwebt.¹⁰³ Mein Schwager schmunzelte zustimmend. Als meine Frau erschreckt ausrief, „die Leine ist gefallen“, waren zwei gegen sie dafür, daß die vorerst unten bleibt. Zu dritt würden wir es schaffen, die evtl. wegschleifende Leine einzuholen.

Auf unsere für Chivi unerklärliche Aufregung hin blickte sie fragend zu uns hoch, setzte sich nach ein paar Schritten hin. Das war der uns erlösende, entscheidende Moment. Chivi wurde überschwenglich gelobt und mit Leckerli belohnt. Sie ahnte kaum, weshalb. Doch es stärkte ihr Gefühl, daß es bei uns und dem Käfigwagen zu bleiben lohnt.

Wir erweiterten das Experiment. Ich ging circa 40 Meter in Richtung Auto. An dem ihr bekannten Reisegefährt würde Chivi höchstwahrscheinlich stehenbleiben. Mein Schwager mit seiner Meute sperrte den Weg in entgegengesetzter Richtung. Meine Frau blieb beim Welpenwagen an der Abzweigung zum Haus. Ich rief „Chivi komm“, bückte mich und winkte mit ausgebreiteten Armen. Tatsächlich! Sie kam auf mich zu. Die Leine hinter sich. Tänzelte vor mir, wandte sich um, lief zu meiner gleichfalls mit beiden Armen winkenden Frau. Wurde gelobt, belohnt. Leckerlis bekamen auch Bella und Boubou, die aufgeregt stehend zugeschaut hatten und ihre zurückgekommene Mutter lebhaft begrüßten.

Wir wiederholten den Versuch und dachten, daß Chivi der Laufereien bald trotz Belohnung überdrüssig wäre. Also wird sie auch nicht weglaufen, wenn Bella und Boubou bei ihr sind. Erst ließen wir Chivi von der kleinen Bella begleiten. Die ohne den Wald zu beachten begeistert neben ihrer Mutter lief. Dann durfte Boubou mitrennen. Es funktionierte.

Beim dritten Familienlauf ließen sie sich sogar Zeit, die Belohnung einzufordern, und rannten von meiner Frau bis zu ihrem Bruder, der ebenfalls mit den Armen winkte. Dann die nicht mehr nötige Wegesblockade aufgab und sich mit seinen Hündlein wieder zum Vorplatz des Waldhäuschens begab. Alle

kétféle csivavakiránduló volt. Egyik csoport szabadon szaladgált körül és felhívóan pillantott Csivire, aki hosszú pórázon váltakozva odamenni törekedett és visszatért a kölyökketrehez, amit feleségem és fitestvére fa és itató közt mozgattak.

Elkértem a pórázt. Amely megfigyelésem szerint nem feszült annyira, mintha Csivinek eltávolodni szándéka volna. Itt voltak gyermekei. Mint bizalmas személyek mi. Hozzá a baráti földszinti kutyasok. Feleségem hozott is magával egy csalogató kutyspikniket. Hagytam a pórázt a földre csúszni úgy, hogy rögtön rálépni és Csivi lehetséges szökési kísérletét megakadályozni tudjam. A piknik igazságos elosztására koncentrált feleségem nem vette észre mindjárt, hogy a póráz már nem a levegőben lebeg.¹⁰³ Sógorom beleegyezőn mosolygott. Amikor feleségem ijedten felkiáltott, „a póráz leesett”, kettő volt ellene azért, hogy az egyelőre lent marad. Hármunknak sikerülne, az esetleg elcsúszó pórázt utolérni.

A mi Csivi számára megmagyarázhatatlan izgatottságunkra ő kérdően nézett fel hozzánk, leült egy pár lépés után. Ez volt a minket megváltó, döntő pillanat. Csivi bőségesen meg lett dicsérve és ingyencfalatokkal jutalmazva. Aligha sejtette, miért. De ez megerősítette az érzését, hogy nálunk és a ketreckocsinál maradni érdemes.

Kibővítettük a kísérletet. Én circa 40 métert mentem autó irányban. A számára ismert úti járműnél Csivi nagyon valószínűleg megállna. Sógorom az ő fal-kájával lezárta az utat ellenkező irányban. Feleségem a kölyökkocsinál maradt a házhoz vezető elágazásnál. Kiáltottam „Csivi gyere”, lehajoltam és kitárt karokkal intettem. Tényleg! Ő jött felém. A póráz mögötte. Táncolgattott előttem, megfordult, szaladt a szintén mindkét karral integető feleségemhez. Meg lett dicsérve, jutalmazva. Ingyencfalatokat kaptak Bella és Bubu is, akik izgatottan állva szemlélték és visszajött anyjukat élénken üdvözölték.

Megismételtük a kísérletet és azt gondoltuk, hogy Csivinek a futkosásból nemsokára jutalmazás ellenére elege lenne. Tehát akkor sem fog elszaladni, ha Bella és Bubu nála vannak. Először Csivit a kis Bellával hagytuk elkísértetni. Aki az erdőre nem is figyelve lelkesen anyja mellett szaladt. Azután Bubu velük szaladhatott. Ez működött.

A harmadik családi futásnál már időt is hagytak maguknak, a jutalmazást bekövetelni, és feleségemtől a fitestvéreig futottak, aki szintén a karjaival integetett. Aztán a már nem szükséges útlezárást feladta és kutysaival megint az erdei házikó előteréhez ment. Mindannyiukat

wurden in die gewohnten Transportcontainer verfrachtet. Ich holte das Auto. Mit dem Gefühl so schnell gar nicht erhofften Glücks fuhren wir heim.

Doch in meiner Frau schwelte Unmut¹⁰⁴ vom voreiligen Wagnis.

Bandebewertung.

Freilich war es normalerweise viel zu früh, einen am 22. Juni bekommenen und seitdem nicht täglich geschulten Hund am 6. Juli frei laufen zu lassen. Doch es handelte sich ja nicht um einen einzelnen. Den hätte auch ich nicht nach 14 Tagen im Wald losgelassen. Es waren drei einander engstens verbundene Hunde: Mutter mit zwei kleinen Kindern. Beim ersten Ausflug am 25. 6. hatte die angeleinte Chivi gezeigt, daß sie nicht einfach herumlaufen will, sondern ihren vorangetragenen Welpen hinterher.

Am 30. 6. auf dem Rheindamm wurde die freundschaftliche Verbindung zwischen Chivi und Floki deutlich. Heute gesellten sich die zwei anderen Parretanten hinzu. Bei ihnen fühlten sich Bella und Boubou daheim wohl.

Meinen Schwager, dem seine Meute absolut verlässlich folgt, mochten unsere Drei auch schon. Mich kannten sie als Zugehörigen meiner Frau.¹⁰⁵ Die stets eine Handvoll oder mehr unzerreißbar feiner Seidenschmüre hielt in Form einer Büchse Leckerlis. Das Klapperschütteln verstanden die Welpen eher und hörten es weiter als „Komm!“

Als erstaunlich wichtiges Band erwies es sich, jenen Transportkorb nicht im Auto zu lassen, den unsere Hündlein bei der Züchterin als Schlafkammer hatten und der ihnen stets eine Höhle der Geborgenheit war.¹⁰⁶ Egal wohin wir den stellten.

Alles zusammen ersetzte unsichtbar nicht nur eine einzige richtige Leine. Es war ein ganzes Geflecht innerer Bindungen.¹⁰⁷ Das stärkste Band bestand aus der Jugendlichkeit unserer Chihuahuafamilie. Chivi hatte ihre Welpen noch nicht aus der mütterlichen Obhut entlassen. Umgekehrt waren die ihr noch nicht entwachsen, um selbständig fort zu wollen. Und vorläufig untrennbar verbunden waren die Welpengeschwister miteinander. Bella wie Boubou wären nicht einzeln in den Wald ausgebüxt. Beiden wiederum Mutter Chivi hinterher. So daß schlimmstenfalls unsere junge Kleinfamilie nicht auf dem Weg bliebe, sondern gemeinsam im Wald wäre. Um bald wieder herauszukommen in die Geborgenheit der für sie hingestellten Transportbehälter-Familienhöhle.

beraktuk a megszokott transzportkonténerbe. Hoztam az autót. Az ily gyorsan nem is remélt boldogság érzésével hajtottunk haza.

De feleségemben parázslott rosszkedv¹⁰⁴ a túlkorai vállalkozás miatt.

Kötélékek értékelése.

Persze normálisan igen túlkorai volt, egy június 22-én kapott és azóta nem naponta iskolázott kutyát július 6-án szabadon futni engedni. Dehát nem egy egyedülállóról volt szó. Azt én se engedtem volna 14 nap után az erdőben szabadon. Három egymással a legszorosabban összekötött kutya volt: anya két kicsi gyermekkel. Az első kiránduláson VI. 25-én a pórázon levő Csivi megmutatta, hogy ő nem egyszerűen körülszaladni akar, hanem az előtte vitt kölykeinek utána.

VI. 30-án a Rajnagáton a barátsági kapcsolat Csivi és Floki között világos lett. Ma társult hozzájuk a másik két földszintnéni. Náluk Bella és Bubu jól érezték magukat otthon.

Sógoromat, akit az ő falkája abszolút megbízhatóan követ, a mi hármunk szintén kedvelte már. Engemet ismertek mint hozzátartozóját feleségemnek.¹⁰⁵ Aki állandóan egy marok vagy több szétéphetetlen selyemzsinórt tartott egy doboz ínycsokolat formájában. A csörgörázást inkább értették a kölykek és messzebb hallották mint „Gyere!”

Bámulatosan fontos kötéleknek bizonyult, ama transzportkosarat nem az autóban hagyni, amely kutyusainknak a tenyésztőnőnél alvókamraként volt és ami nekik mindig egy barlangja volt a biztonságának.¹⁰⁶ Mindegy hova állítottuk.

Minden együtt helyettesített láthatatlanul nemcsak egyetlen igazi pórázt. Egész szövénénye volt belső kötéleknek.¹⁰⁷ A legerősebb kötélek csivavacsaládunk fiatalságából állt. Csivi a kölykeit még nem bocsátotta el anyai oltalmából. Fordítva azok még nem nőttek ki őt, hogy önállóan el akarjanak menni. És egyelőre elválaszthatatlanul össze voltak kötve egymással a kölyöktestvérek. Bella mint Bubu nem léptek volna meg egyenként az erdőbe. Mindkettőjüknek meg Csivi anyja utána. Úgy hogy legrosszabb esetben a mi fiatal kis családnak nem az úton maradna, hanem együtt lenne az erdőben. Hogy nemsokára megint kijöjjön a nekik odaállított transzporttartály-család-barlang védettségébe.

Wald ist zwar interessant, hat aber nichts zu bieten. Leckerlis gibt es nicht dort, sondern aus der klappernd lockenden Büchse in der Hand meiner Frau. Das ist kein dünner Erinnerungsfaden an sie als Ernährerin und Versorgerin daheim. Sondern knackbare Realität, wovon man nie satt genug wird, um diese Auffangsnur abzustreifen.

Nur locker hingegen waren die Bindungen zur schwägerlichen Tantengruppe vom Parterre daheim. Man kennt sich, aber lebt nicht zusammen. Am Rhein hätte ich nicht angenommen, daß Chivi ohne Leine auf Floki achtet. Damit sich Zusammengehörigkeit herausbildet, die im Freien leinenlos hält, braucht es Zeit. Das wußten wir von jenen unserer früheren Chihuahuas, die einzeln an uns kamen, bis einmal ein Viererrudel entstand. Immerhin gaben die freundlichen Bekannten vom Erdgeschoßfenster dem Probierplatz im Wald vertraute Atmosphäre, so daß unsere junge Hündleinfamilie nach jeder Laufstrecke nicht nur wegen der Leckerlis gerne dorthin zurückkehrte.

Für die Tage bis nach der letzten Welpenimpfung war kein neuer Ausflug geplant. Unsere anders und schneller als frühere Einzelhunde gebundene Familie ließen wir mit den wirklichen Leinen in Ruhe.

Steigrampen: lebenswichtig !

Für Menschen gemachte Stufen sind für kleine Hunde zu hoch. Zu oberen Stockwerken ohne Lift springen sie den größten Teil ihres Lebens. Unwissende Leute freut es, wie geschickt und flink es ein Dackel tut. Oder eben ein Chihuahua.

Daß täglich körperliche Hochleistung aber auch Hunde töten kann, erfuhren wir erst durch Zarissas Herzerkrankung.* Da war es schon zu spät, um wenigstens für Csikola noch eine andere Abhilfe zu ersinnen als auf ihr Schwachsein zu achten und sie zu tragen. Die schwägerlichen Chihuahuas als Parterrebewohner waren besser dran.

Unsere neuen und dazu noch jungen Hündlein konnten wir, nicht mehr Unwissende, den Treppenhausstrapazen nicht guten Gewissens aussetzen. Noch vor Vollendung des Hundekaufs erfanden wir die Steigrampenlösung. (S.17)

Die logische ursprüngliche Idee, auf dem Rand jeder Normalstufe eine hundegerecht nur halb so hohe anzubringen, erwies sich als unpraktikabel. Die Breite unserer Stufen reicht nicht für den hundenötigen Raum, schräg auf den Hinterbeinen Schwung zu nehmen für das Anheben des Körpers, bis die Arme ihn auf die nächste Ebene ziehen. Und er sich dort wieder sammelt für den nächsten Aufschwung. Noch breiteren Stufenauftritt braucht es beim Ab-

* Josef-Gerhard Farkas: Totenklage um eine Chihuahua; vom Altern und Sterben unseres letzten Hündleins. (2008)

Erdő érdekes ugyan, de nincs mit kínálnia. Ingyenéseket nem ott adnak, hanem a csörgően csalogató dobozból a feleségem kezében. Az nem vékony emlékezetfonal öreá mint táplálóra és gondozóra odahaza. Hanem ropogtatható realitás, amivel soha nem lehet eléggé jóllakni, hogy ezt a felfogózsínort levedeljék.

Csak lazák voltak ezzel szemben a kötelékek a sógori nagynénicsoporthoz az otthoni földszintről. Ismeretség van, de együttélés nem. A Rajnánál nem tétéleztem volna fel, hogy Csivi póráz nélkül Flokira figyel. Hogy összetartozás alakuljon ki, amely a szabadban pórázatlanul tart, idő kell. Azt tudtuk ama korábbi csivaváinktól, akik egyenként jöttek hozzánk, amíg egyszer egy négyesfalka keletkezett. Mindazonáltal a földszint ablaki barátságos ismerősök az erdei próbahelynek otthonos légkört adtak, úgyhogy a fiatal kutycsaládunk minden szaladási szakasz után nemcsak az ingyencfalatok miatt szívesen tért vissza oda.

Az utolsó kölyökoltás utáni napokig már nem terveztünk újabb kirándulást. A másképp és gyorsabban mint korábbi egyedüli kutyáinknál együvékötött családukat a valódi pórázokkal nyugton hagytuk.

Hágórampák: életfontosak !

Emberek számára csinált lépcsők kicsi kutyáknak túl magasak. Felsőbb emeletekre lift nélkül ugranak életük legnagyobb részében. Tudatlan embereket örvendezteti, milyen ügyesen és fürgén teszi ezt egy tacsó. Vagy éppen egy csivava.

Hogy naponta testi nagyteljesítmény azonban kutyákat meg is ölhet, csak Cárisza szívbetegségéből tudtuk meg.* Akkor már túl késő volt, hogy legalább Csikola számára még más segítséget eszeljünk ki mint gyengeségére figyelni és őt vinni. A sógori csivaváknak mint földszintlakóknak jobb soruk volt.

A mi új és méghozzá fiatal kutycsaládunkat nem tudtuk mi, már nem tudatlanok, a lépcsőházi strapáknak jó lekiismerettel kitenni. Még a kutyavásárlás befejezése előtt kitaláltuk a hágorámpa-megoldást. (17. o.)

A logikus eredeti idea, minden normállépcsőfok szélére egy kutyához mérten csak fele olyan magasat rátenni, hasznavehetetlennek bizonyult. A lépcsőink szélessége nem elég a kutyának szükséges térnek, hogy ferdén a hátsó lábakon lendületet vegyen a test felemeléséhez, amíg a karok őt a következő síkra húzzák. És ő ott megint összeszedi magát a következő lendületre. Még szélesebb lépcsőfellépő szükséges a lefelé-

* < Farkas: (Halottsirató egy csivaváért; utolsó kutycsaládunk öregedéséről és haláláról.)

wärtspringen. Damit nach dem Aufsetzen der Vorderfüße noch soviel Platz ist für Leib und Hinterbeine, daß kein Überschlag und unaufhaltsamer Sturz erfolgt.

Die natürliche, richtige Lösung ist ein Steg. Eine schmale Brücke über die Stufen am Treppenrand. Ein Brett als schmaler Fußweg, buchstäblich, zum Begehen Hundefuß-vor-Hundefuß aufwärts wie abwärts. Auf schräger Fläche bergauf-bergab hat es der gestreckte Hundekörper auf vier Beinen viel leichter als ein Mensch am Hügelhang, der das Gleichgewicht auf zwei Beinen durch Vor- bzw. Rückbeugen wahr.

Für unser viereckiges Treppenhaus mit einer stumpfen Kante sind maßgerechte Bretter nötig. Wir riefen einen Tischler. Der hätte mit den Brettern keine Schwierigkeit gehabt, aber die mühsame Stiegenarbeit sollte ein Zimmermann machen. Der kam, ließ sich unseren Wunsch erklären und fand, daß für diesen Auftrag nicht er zuständig sei, sondern ein Treppenbauer. Der wiederum übernahm vor Urlaubsbeginn nichts mehr und war im Anschluß daran ausgebucht für richtigen Treppenbau. Die ihm noch nie vorgekommene Spielerei von Kleinhundliebhabern, die ihre Marmortreppe verunstalten wollen, hätte Zeit.

Nach Überlegungen und Versuchen, den Raum zwischen den Stufenaufritten selber mit leicht entfernbarem Material wie z.B. Stoffrollen zu füllen, kehrten wir schließlich wieder zur Überbrückung durch einen Brettersteg als bester Konstruktion zurück.

Meine Frau bat ihren Bruder um Mithilfe. Der zwar überzeugt war, daß unseren laut Tierärztin kerngesunden Welpen das Stufenspringen nicht schaden würde, sobald sie dazu in einigen Monaten groß genug sind. Aber dann gutwillig sich zu plagen anfang, bis aufzuhören kaum mehr möglich war.

Die theoretisch einfachste Sache der Welt, auf den Treppenrand ein paar schmale Bretter zu legen, erwies sich für Laien als Serie überraschender Zusatzprobleme bei jeder Heimwerkerphase. Die unteren Bretterkanten mußten im richtigen Winkel abgesägt werden, um auf dem jeweiligen Treppenabsatz rutschfest gemacht zu werden ohne Bohrlöcher in den Marmor.

Als Halt und Stütze bekamen die Bretterböden im Abstand von einigen Stufen eine Holzleiste angeschraubt. Die es zuvor in passenden Winkel zuzuschneiden oder zu beraspeln galt. Waren diese Steghalter auch nur einen Zentimeter zu hoch oder nicht maßgenau befestigt, schwankten und klapperten, knirschten die Steigrampen bei Belastung. Kein Hund oder auch Mensch mag schrägen Boden, der schwankt und bebt und wo es rumpelt.

ugráshoz. Hogy a mellsőlábak leszállása után még annyi hely legyen a testnek és a hátsó lábaknak, hogy átbillenés és feltartóztathatatlan zuhanás ne következzen be.

A természetes, igazi megoldás egy palló. Egy keskeny híd a lépcsőfokok fölött a lépcső szélén. Egy deszka mint keskeny gyalogút, betűszerint kutyaláb-kutyaláb-elé járásra felfelé mint lefelé. Ferde felületen hegyrefel-hegyről-le a négy lábra nyújtott kutyatestnek sokkal könnyebb mint egy embernek a domboldalon, aki az egyensúlyát két lábon előre- ill. hátrahajolva őrzi.

A mi négyszögletű lépcsőházunknak egy tompa éllel pontosmértű deszkák szükségesek. Hívtunk egy asztalost. Annak a deszkákkal nem lett volna nehézsége, de a fáradságos lépcsőmunkát csinálja egy ács. Az jött, elmagyaráztatta magának a mi kívánságunkat és úgy találta, hogy erre a megbízásra nem ő illetékes, hanem egy lépcsőépítő. Az viszont nem vállalt a szabadság kezdete előtt már semmit és utána le volt könyelve igazi lépcsőépítésre. A nála még soha elő nem fordult játéka kicsikutyakedvelőknek, akik márványlépcsőjüket elcsúfítani akarják, az ráér.

Fontolgatások és próbálkozások után, a lépcsőfokok közti teret könnyen eltávolítható anyaggal mint pl. kelmetekercsekkel kitölteni magunk, végül megint az áthidaláshoz egy deszkapalló által mint legjobb konstrukcióhoz tértünk vissza.

Feleségem a fitestvérért kérte közreműködésre. Aki bár meg volt győződve, hogy a mi állatorvosnó szerint makkegészséges kölykeinknek a lépcsőugrás nem ártana, mihelyt ahhoz néhány hónap múlva elég nagyok. De aztán jóindulatúan gyötörni kezdte magát, míg abbahagyni már aligha volt lehetséges.

A világ teoretikusan legegyszerűbb dolga, a lépcsőszélre egy pár keskeny deszkát helyezni, laikusok számára egy széria meglepő pluszproblémának bizonyult minden barkácsoló-fázisnál. Az alsó deszkaszeleket a megfelelő szögben kellett lefűrészelni, hogy a mindenkori lépcsőszakaszon csúszásbiztossá csináljuk fűréslyukak nélkül a márványba.

Tartónak és alátámasztásként a deszkapadlók néhány lépcsőfok távolságában egy falécet kaptak rácsavarva. Amiket előzőleg megfelelő szögben kellett vágni vagy megreszelni. Ha ezek a pallótartók csak egy centiméterrel is túl magasak voltak vagy nem méretre pontosan rögzítve, inogtak és csörögtek, nyikorogtak a hágorámpák megterhelésnél. Semelyik kutya vagy ember se szeret ferde talajt, amely inog és reng és ahol dübörög.

Auf stabilem Grund jedoch machen Hunden weder die Neigung der Leite noch holprige, aber übersichtliche Winkel etwas aus. Hunde ändern ihre Laufrichtung immerzu, oft plötzlich scharf, beim Vorwärtstreben zum eigentlichen Ziel. Wir bauten welligen Serpentinwechsel. Die Kanten der unterschiedlich langen Bretter um Ecken mit abgestumpftem Winkel präzise zuzuschneiden, hätte die heimwerkliche Geduld zumal für Fahrten zu speziellen Sägemaschinen überstiegen. Einige Bretter ließen wir überlappend enden, mit Teppich auf den Kanten.

Überhaupt erwies sich die Teppichbedeckung der Bretter als entscheidend für die Benutzbarkeit der Steigrampen. Das sorgfältig behobelte Holz, damit die Hunde sich keine Splitter einziehen, war rutschig glatt. Da haben die Füßchen keinen Halt. Auf festem Teppich ist für die Krallen alles in Ordnung. Störungslos sicher das Laufen aufwärts-abwärts wie das Umkehren unterwegs. Meine Frau achtete sogar auf die Teppichfarbe, damit die mit unserem Treppemarmor, Geländer und Wanddekor harmoniert.

Für unsere treppengewohnten neuen Hündlein, vor allem die Welpen, konnte die Schrägrampe nicht freigegeben werden, solange auf deren gegenüberliegenden Stufenrand der Geländerschacht nicht gegen Hinunterschauen und möglichen Absturz gesichert war. Ebenso mußten wir entlang der Rampe auf kleine Lücken achten, wo die tapsigen Welpen mit den Pfoten hineingeraten und sich die Beine brechen könnten. Das Abdichten aller Gefahrenstellen mit durchsichtigen Plastikscheiben und -stücken, damit die Helligkeit des Treppenhauses erhalten bleibt, kostete zusätzlich Zeit. Die mit Spannung erwartete, fast feierliche Steigrampeneröffnung fand erst am 11. August statt.

Bisher durften weder Chivi noch erst recht die Welpen vom Flur in Richtung Treppe. Die hatten sie seit der Ankunft am 22. Juni immer nur mit halbem Auge gesehen. Aus dem Transportkorb beim Hinuntergetragenwerden zum Garten oder zur Garage für Ausflugsfahrten. Jetzt schoben wir das den Flur zur Treppe sperrende Gitter weg, stellten uns auffangbereit auf verschiedenen Stufen unter einander und forderten die Hündlein zum Herankommen auf. Doch statt den ihnen gewiesenen Rampenanfang zu betreten, blieben sie am Treppenrand mißtrauisch stehen.

Gleich einem Kind, mit Rodelerfahrung lediglich vom Böschungsrand bis in den Straßengraben, das per Lift auf eine Skisprungschanze gelangt. Beklommen startt es hinab in die schwindelerregende Tiefe der immer schmaler werdenden Bahn.¹⁰⁸ Zuunterst auf winzigem Platz krabbeln ameisenskleine Leute. Unvorstellbar, das sichere Plattformgeländer loszulassen und da selber hinunterzuodeln, rutschen, gleiten!

Stabil alapon azonban kutyáknak nem számít sem a rámpa dölése sem göröngyös, de átlátható szög. Kutyák mindig változtatják futási irányukat, gyakran hirtelen élesen, előreigyekezőkor a tulajdonképpeni célhoz. Mi hullámozó szerpentes váltakozást építettünk. A különböző hosszúságú deszkák széleit letompított szögű sarkok körül precízen méretre vágni, ez a barkácsolási türelmet kivált speciális fűrészgépekhez való utakra meghaladta volna. Néhány deszkát átfedésesen hagytunk végződni, szőnyeggel a szegélyeken.

Egyáltalában a deszkák szőnyegborítása döntőnek bizonyult a hágórampa használhatóságára nézve. A gondosan legyalult fa, hogy a kutyák szálkákat ne húzzanak maguknak, csúszosan sima volt. Ott a lábcskáknak nincs megállás. Fix szőnyegen a karmok számára minden rendben van. Zavartalanul biztos a szaladás felfelé-lefelé mint a megfordulás útközben. Feleségem még a szőnyegszínre is ügyelt, hogy az a márványlépcsőnkkel, korláttal és a faldíszítésel harmonizáljon.

A lépcsőhöz nem szokott új kutyáskáink számára, mindenekelőtt a kölykeknek, a ferde rámpát nem lehetett átadni, amíg annak a szemközti fekvő lépcsőszélen a korlát-akna nem volt biztosítva letekintés és lehetséges lezuhanás ellen. Ugyanúgy figyelniük kellett a rámpa mentén kis hézagokra, ahova az ügyetlen kölykek a mancsukkal belekerülhetnek és lábukat törhetik. A veszélyes helyek beborítása átlátszó plasztiklemezekkel és -darabokkal, hogy a lépcsőház világossága megőrződjön, plusz időbe került. A feszülten várt, ennél fogva szinte ünnepélyes hágórampamegnyitás csak augusztus 11-én következett be.

Eddig sem Csivi, még kevésbé a kölykek nem mehetek a folyósóról a lépcső irányába. Azt ők a június 22-i megérkezés óta mindig csak fél szemmel látták. A transzportkosárból levitelkor a kertbe vagy a garázsba kirándulóutazásokhoz. Most félretoltuk a folyósót a lépcsőtől elzáró rácsot, odaálltunk elkapásra készen különböző lépcsőfokokra egymás alá és felszólítottuk a kutyusokat a közeledésre. De ahelyett hogy a nekik mutatott rámpaelejére ráléptek volna, állva maradtak a lépcső szélen bizalmatlanul.

Hasonlóan egy gyermekhez rődlitapasztalattal csupán a lejtő szélétől az utca-gödörig, aki felvonóval egy síugrósánra jut. Szorongva mered le a szédítő mélységébe a mind keskenyebbé váló pályának.¹⁰⁸ Legalul parányi helyen mászkálnak hangyányi emberek. Elképzelhetetlen, a biztos emelvénykorlátot elengedni és saját maga oda lerödlizni, csúszni, siklani!

In unserem Garten gibt es Stufen. Am Ende der Terrasse eine, vor dem Springbrunnen zwei und zwei weitere beim Schuppen. Die sprangen unsere Hündlein schon ohne hinzugucken. Aber das hier war etwas grandios anderes. Selbst für Chivi, die doch vom Balkon schon furchtlos hinunterspringen wollte auf die anfliegenden, unter ihr flatternden Vögel.

Da freilich war sie in jagdlicher Erregung. Hier im Treppenhaus reizte sie nichts. Es gab bloß uns erwartungsvoll aufgeregte Personen. Unterhalb uns eine abschüssige Terrassenlandschaft. Von Stufe zu Stufe abfallend zu weiteren Stufen um eine der Kleinhundsicht durch baumgroßes Gelände halb verborgene Biegung. Darunter noch tiefer gestaffelte Stufen zum fernen Ende, woher die Lockrufe der mithelfenden Besitzer der Parterrechihuahuas klangen.¹⁰⁹ Chivi wich Fuß um Fuß vom Treppenabsatz-Abhang zurück.

Die mit ihr zum Rand gelaufenen Welpen stutzten beim Erblicken der Trepptiefe ebenfalls und traten wie Chivi zurück. Unsere gehabte Befürchtung, sie könnten hinunterstürzen, war demnach unbegründet. Boubou fing angstvoll zu bellen an. Bella und Chivi fielen in sein Geplärre ein. Die Hündlein im Parterre hörten, daß oben Fürchterliches passiert und stimmten ihrerseits ein Alarmgekläff an. Desto lauter, als sie nacheinander zwischen den Beinen ihrer Eigentümer hindurch erkannten, daß das am Treppenrand tagelang hochkantig gewesene Brett nun teppichbedeckt flach auf den Stufen liegt. Jede Veränderung erschreckt. Da an beiden Enden der Treppe zwischen Erd- und Obergeschoß Neues war und mittenmang wir, war der Aufruhr berechtigt.

Im Garten hatten unsere Hündlein nicht bloß ein paar Stufen kennengelernt, sondern auch das Steigrampenprinzip. Eigens zum Darangewöhnen legten wir an den stufigen drei Stellen ein Brett dazu. Und weil sie nach sattem Gerenne immer auf den Schoß meiner Frau wollten, die sie von der Gartenbank beaufsichtigte, wurde davor eine dreistufige Stiege mit gehbreitem Rand gebastelt. Leckerlis auf den Brettern sollten ihnen das Benutzen dieser Schrägrampen schmackhaft machen, sie vom Stufenhüpfen abhalten. Die Lockbröckchen holten sie sich. Machten danach aber gern einen Seitensprung auf die Stufe oder direkt auf den Rasen hinunter. Das geht rascher, ungehindert auch paarweise, und die nur ein bis drei flachen Stufen strengen nicht an. Miteinander wetteifernd, oft mit Spielzeug im Maul, schnellten die Welpen sich über diese Lehrtreppchen hinab auf den immer vorhandenen Boden dicht darunter.

Im Treppenhaus aber enden die Stufen nicht wie im Garten. Führen auf keine Rasenfläche. Sondern biegen hinab ins tiefe Parterre, wohin unsere Hündlein bisher umständlich getragen wurden im Transportbehälter. Der die Stufen wandentlang begleitende neue Brettsteg endet gleichfalls auf keinem nahen Bodenstück. Zurück also mit Protestgebell in den Flur!

A mi kertünkben vannak lépcsőfokok. A terasz végén egy, a szökőkút előtt kettő és két másik a fészernél. Azokat ugrották a kutyáskáink már odatekin-tés nélkül. De ez itt valami grandiózusan más volt. Még Csivi számára is, aki pedig a balkonnól már félelmet nem ismerőn rá akart ugrani a szemberepülő, alatta röpködő madarakra.

Akkor persze vadászati izgalomban volt. Itt a lépcsőházban semmi nem csábította őt. Csak mi várákozásteljesen izguló személyek léteztünk. Alattunk egy erősen lejtős teraszvidék. Lépcsőről lépcsőre lejtve további lépcsőkig egy kicsikutyák látásából fanagyságú korláttól félig elrejtett kanyarulathoz. Alatta még mélyebben fokozatos lépcsők a távoli végig, ahonnan a földszinti csivavák segítő tulajdonosainak csalogatásai szóltak.¹⁰⁹ Csivi a lépcsőpihenő-lejtőtől lábbal láb után hátrált.

A vele a szélíg szaladt kölykek a lépcső mélyének megpillantásakor szintén visszahököltek és mint Csivi visszaléptek. A mi volt félelmünk, hogy lezuhanhatnak, eszerint megalapozatlan volt. Bubu féltősen ugatni kezdett. Bella és Csivi beleszólt az ő siránkozásába. A kutyáskáink a földszinten hallották, hogy fent szörnyűséges történik és részükről rázendítettek egy vészugatásra. Annál hangosabban, amikor egymásután a gazdáik lábai között át felismerték, hogy a lépcsőszélen naphosszat élreállítottan volt deszka most szőnyeggel borítva laposan a lépcsőfokokon fekszik. Minden változás ijeszt. Mivel a lépcső két végén a földszint és emelet közt valami új volt és közötté mi, a zendülés jogos volt.

A kertben a mi kiskutyáink nem csupán egy pár lépcsőfokot ismertek meg, hanem a hágorámpa-elvet is. Külön a hozzászokáshoz a lépcsőfokos három helyre egy deszkát fektettünk hozzá. És mivel ők rohangálással jóllakva mindig a feleségem ölére kíváncsiak, aki a kerti padról felügyelt rájuk, elébe egy háromfokú lépcsőt barkácsoltunk járasszélességű peremmel. Jutalomfalatok a deszkákon arra voltak hogy ízletessé tegyék számukra ezeknek a ferde rámpáknak a használatát, őket a lépcsőugrástól visszatartsa. A csalfalatkákat elhozták maguknak. De utána szívesen csináltak egy oldalugrást a lépcsőfokra vagy egyenesen a pázsitra le. Az gyorsabban megy, akadálytalanul párosan is, és a csak egy vagy három lapos lépcsőfok nem megerőltető. Egymással verse-nyezve, gyakran játékszerrel a szájban, átszökték a kölykek ezeket a tan-lépcsőcskéket le a mindig létező talajra szorosan alatta.

A lépcsőházban azonban a lépcsőfokok nem úgy végződnek mint a kertben. Nem vezetnek pázsitterületre. Hanem lekanyarodnak a mély földszintbe, ahova a kutyáskáink eddig körülményesen levive lettek a transzporttartályban. A lépcsőfokokat a fal mentén kísérő új deszkapalló szintén nem végződik közeli talajdarabon. Vissza tehát protestáló ugatással a folyosóba!

Wie Menschen Bodensicherheit brauchen, um einen Abstieg als lachhaft leicht, den anderen bei gleicher Abschüssigkeit als unmöglich einzuschätzen. Sieht man vom Grabenrand den Grund, ist es da hinunter leicht; notfalls mit den Schuhkanten parallel zur Grabenwand. Ist der gleichschräge Abhang 20-30 Meter tief, wagt man sich nicht hinab. Unsicherheit, Angst verändern das Gleichgewichtsgefühl.

Der Durchbruch erfolgte vom Erdgeschoß herauf. Im Rückblick logisch. Aufwärtsgehen ist vier- wie zweibeinig viel sicherer als zurückgebogen abwärts-schauend hinunter. Überraschend nur, daß zuerst ausgerechnet die jüngste Parterrehündin als flotteste Stufenspringerin die Steigrampe annahm: Floki. Ihr streute mein Schwager spaßhalber Leckerlis drauf, wie oben wir vergeblich für Chivi. Floki suchte aufwärts und fand auch die. Wir trugen Chivi hinunter, Floki lief wieder die Rampe absuchend empor. Chivi regte das zum Nachmachen an. Die Welpen lernten es dann von ihr. Sehr langsam.

Abwärtslaufen fiel lange selbst den Parterrehündlein schwer. Bis sie die Steigrampe auch für Gegenverkehr breit genug fanden; Foto 25. Oktober.

Unsere wertvollste Erkenntnis betrifft die drei schwägerlichen betagten Chihuahuas. All die Jahre kannten sie nur Stufen zwischen den Etagen. Besuchten vom Erdgeschoß sprung-sprung-sprung aufwärts, schlecht fürs Herz, unsere Früheren. Die umgekehrt gelenkschädigend hinabtap-tap-tapten. Und zurück. Trotz lebenslanger Gewohnheit nehmen sie nur noch den leichten, gesunden Aufstieg per Steigrampe. Selbst die alte Laura kann wieder herauf.

25.10.
X.25:
Chivi/
Csivi,
Floki,
Baroness/
Baronessz

25.8.: Chivi macht leichten Sprung über halbe Stufenhöhe, wo ein Winkel die Steigrampe unterbricht. > 26.12.: Bella konnte über den Winkel gehen statt zu springen. >>
VIII 25: Csivi könnyű ugrást tesz fél lépcsőfoknyi magasságon át, ahol egy szög a hágórámptól megszakítja. > XII 26: Bella a szögen át menni tudott ugrás helyett. >>

Amint embereknek is talajbiztonság szükséges, hogy egyik leereszkedést nevétségesen könnyűnek, a másikat ugyanolyan lejtőnél lehetetlennek értékeljék. Ha látjuk az árok széléről az alapot, akkor könnyű lefelé; szükség esetén a cipőélekkel paralel az árok falával. Ha az ugyanolyan ferde lejtő 20-30 méter mély, nem merészkedünk le. Bizonytalanság, félelem megváltoztatják az egyensúlyérzést.

Az áttörés a földszinttől felfelé következett be. Visszapillantásból logikus. Felfelé menni négy- mint kétlábon sokkal biztosabb mint visszahajolva lefelé nézve le. Meglepő csak, hogy először pont a legfiatalabb földszinti szuka mint a legflottabb lépcsőfokugró fogadta el a hágórámptát: Floki. Neki szórt a sógorom tréfából jutalomfalatokat rá, mint mi fent hiába Csivinek. Floki keresett felfelé és megtalálta azokat is. Mi levittük Csivit, Floki megint a rámpát végigkeresve felszaladt. Csivit ez utánzásra buzdította. A kölykek aztán megtanulták tőle. Nagyon lassan.

A lefeléfutás még a földszinti kutyusoknak is sokáig nehezükre esett. Míg a hágórámptát ellenirányú forgalomra is elég szélesnek találták. Fotó okt. 25.

Legértékesebb felismerésünk a három sógori koros csivavára vonatkozik. Az összes évek alatt csak az emeletek közti lépcsőfokokat ismerték. Meglátogatták a földszintről ugra-ugra-ugrándozva felfelé, rossz a szívnek, a mi korábbi-jainkat. Akik fordítva ízületártalmasan letap-tap-tappogtak. És vissza. Dacára élethosszú szokásnak már csak a könnyű, egészséges felhágást veszik per hágórámpra. Még az öreg Laura is tud megint felfelé.

Chihuahuas historisch.

Ihren ungewöhnlichen Anfang nahm unsere Amateurhundehalterkarriere als spontane Rettungs-Tat. In einem uns fremden Land, auf einem anderen Kontinent. In der Weltabgeschiedenheit eines Indianerreservats in der Halbwüste am Rande der Rocky Mountains in Colorado. Zunächst als Reflexhandlung deutscher Großstädter,¹¹⁰ die einen augenscheinlich krepierenden Welpen meinen beim nächsten Tierheim abgeben zu können. Wo, das würde jeder Tierarzt sagen und evtl. auch die Einlieferung veranlassen. Daß dies auch hierzulande und heute nicht ganz so problemlos ist und im größten Teil Europas überhaupt nicht, wußten wir unerfahrenen Nochnicht-Tierfreunde damals nicht.

Jener erste war kein Chihuahua. Klein nur wegen seines Kindesalters. Wir riefen ihn Towaoc, dorthin hatten wir ihn.

Towaoc war damals eine ärmliche Ansiedlung, nachts außerhalb der Gesellschaft, tags für Besucher erlaubt. Zufahrt eine Lehmstraße. Heute ist der Ort internet-offen und wird auch deutschen Touristen empfohlen. Deutsch. * Erfreulich, daß der Stamm Südlicher Ute (Southern Ute) gewachsen ist und es

* Wikipedia. — Google „Stadt Towaoc“

Csivavák históriásan.

Szokatlan kezdetét a mi amatőr-kutyatartó-karrierünk spontán mentő-tettként vette. Egy számunkra idegen országban, egy másik kontinensen. Egy indián-rezervátum világtól elkülönítettségében a félsivatagban a Rocky Mountainsok szélén Coloradoban. Először reflexcselekvéseként német nagyvárosiaknak,¹¹⁰ akik egy szemmelláthatóan megdöglő kölyket a legközelebbi állatotthonban vélték leadhatni. Hol, azt minden állatorvos megmondaná és estl. a beszállítást is elintézné. Hogy ezt még mifelénk és ma sem egészen problémátlan és Európa legnagyobb részében egyáltalán nem, mi tapasztalatlan mégnem-állatbarátok akkor nem tudtuk.

Ama első nem volt csivava. Kicsi csak gyermeki kora miatt. Towaoc-nak hívtuk, onnan volt nekünk.

<
 Auf der Karte links, linke Mitte, im Quadrat rechts am Golf von Kalifornien, ist Chihuahuas Hauptstadt Chihuahua. Nordaufwärts sind die US-Bundesstaaten New Mexico und Colorado, links Arizona und Utah. Die Grenzen zwischen ihnen sind schnurgerade Linien. Wo die sich kreuzen, liegt Towaoc. NICHT ZU SEHEN. Im Ute Mountain/ Ute-Berg Indianerreservat.

<
 A térképen balra, balközépen, a négyzetben jobbra a kaliforniai öbölnél van Chihuahua (Csivava) fővárosa Chihuahua. Északra felfelé vannak az USA szövetségi államok Új Mexikó [N. Mex.] és Colorado, balra Arizona és Utah. A köztük levő határok nyílegyenes vonalak. Ahol kereszteződnek, fekszik Towaoc. NEM LÁTNI. Az Ute Mountain (Ute-hegy) indián rezervátumban.

<
 Towaoc akkoriban egy szegényes település volt, éjjelente a társadalmon kívül, nappal látogatók számára megengedett. Odahajtás egy agyagos út. Ma a hely internet-nyitott és német turistáknak is ajánlják. Németül. * Örvedetes, hogy a déli Uták törzse (Southern Ute) megnőtt és

* < Wikipedia. — Google „(Towaoc város)“

ihm einigermaßen gut zu gehen scheint. Im „Genügsamkeit“ (enough) ausdrückenden uto-aztekischen Namen der Einöd-Kommune.

Zu den uto-aztekischen Sprachen gehört auch der Nahuatl-Begriff „Trockener-sandiger-Ort“: chihuahua. *

Die für uns ideale Kleinsthunderasse Chihuahua dann sahen wir zum ersten Mal in dem von ihrer Heimat weit entlegenen Seattle, unter sonderbaren Umständen. Anstatt in Colorado oder New Mexico. Später, als wir die Rasse kannten, begegnete uns in Mexiko-Stadt einer. Von den Einheimischen bewundert, die ihn für luxuriösen Import aus Europa hielten. Daß er aus einer ihrer Provinzen stammt, mußte ein Ausländerwitz sein. „Chihuahua“ ist doch was anderes.

Ein prachtvoll illustriertes Großbuch mit durchaus nützlichen Informationen über die wohl meisten Hunderassen der Welt teilt mit: „Der Chihuahua wurde 1850 in Mexiko entdeckt“. ** — Ein großes Wort. Wir selbst entdeckten Amerika. Wenngleich anderswo als Kolumbus und etwas später. Pizarro entdeckte die Kartoffel. Die gab es längst in vielen Sorten. Man schenkte sie ihm. Uns dünkt die „Entdeckung“ des Hündleins ¹¹¹ eher in diesem Sinn wahrscheinlich.

„Wild lebende kleine Hunde, auf welche der Chihuahua zurückgeführt wird, gibt es in der Provinz Chihuahua nach wie vor. Mitte des 19. Jahrhunderts begannen Bauern, ihre kleinen Hunde verstärkt an Touristen zu verkaufen“. *** — Wobei „verstärkt“ heißt, sie verkauften bereits früher. Schade, daß auch diese gute Quelle einen Absatz weiter munter die „Entdeckung um ca. 1850“ hervorsprudelt.

Die gemeinten Hundekäufer wirken reichlich pikant als „Touristen“. Sie reisten zu Pferde. Wie damals üblich. Waren ordentlich bewaffnet. Wie damals nötig. Allesamt jedoch gleich gekleidet, dunkelblau mit goldgelben Halstüchern. Also nicht wie normale Urlaubsausflügler. Sie gehörten zur US-Kavallerie. Die kämpfte 1846-47 wegen Texas gegen Mexiko, das wäre das magische Entdeckungsdatum. Und hatte davor wie danach diverse Einsätze am Rio Grande bzw. Bravo. Jene verführten „Touristen“ aus USA waren zu bezahlen bereit für praktisch nichtsnutzige Hunde, welche deshalb niemanden interessierten — , wenn die nur klein genug waren! Die kleinsthundliebenden Reisenden wurden entdeckt. Nicht der Hund.

* Wikipedia, [http://de.wikipedia.org/wiki/Chihuahua_\(Stadt\)](http://de.wikipedia.org/wiki/Chihuahua_(Stadt))

** Tetsu Yamazaki & Tojoharu Kojima: Hunde. Eurobuch, © Lechner, Limassol (Zypern) 01/1999, Europabuch. Kapitel Chihuahua, S.274/1.

*** [http://de.wikipedia.org/wiki/Chihuahua_\(Hunderasse\)](http://de.wikipedia.org/wiki/Chihuahua_(Hunderasse))

neki úgy látszik némileg jól megy. Az „elegendőséget“ (enough) kifejező uto-azték névben a sivatagi községnék.

Az uto-azték nyelvekhez tartozik a nahuatl-fogalom „száraz-homokos-hely” is: chihuahua (csivava). *

A számunkra ideális csivava minikutya-fajt aztán először a hazájától messze félreeső Seattleben láttuk, különös körülmények között. Ahelyett hogy Coloradoban vagy Új Mexikóban. Később, amikor a fajt ismertük, találkozott velünk Mexikó-városban egy. Az őslakók által megcsodálva, akik őt luxus importnak Európából tartották. Hogy ő az ők egyik tartományából származik, egy külföldi-vicc kellett legyen. Hiszen „Csivava (Chihuahua)” valami más.

Egy pompásan illusztrált nagykönyv általában hasznos információkkal a világ talán legtöbb kutyafajáról közli: „A csivavát 1850-ben Mexikóban fedezték fel.” ** — Egy nagy szó. Mi magunk felfedeztük Amerikát. Habár máshol mint Kolumbusz és valamivel később. Pizzaro felfedezte a krumplit. Az régóta létezett sok fajtában. Ajándékozták neki. Nekünk a „felfedezése” a kutyácskának ¹¹¹ inkább ebben az értelemben tűnik valószínűnek.

„Vadon élő kicsi kutyák, amelyekre a csivavát visszavezetik, Chihuahua tartományban úgy mint azelőtt vannak. A 19. század közepén kezdték a parasztok, kicsi kutyáikat fokozottan turistáknak eladni.” *** — Aminél „fokozottan” azt jelenti, már adtak el korábban. Kár, hogy ez a jó forrás is egy bekezdéssel később vígan a „felfedezést kb. 1850 körül” buzogja elő.

A mondott kutyavásárlók bőségesen pikánsan hatnak mint „turisták”. Ők lovakon utaztak. Mint akkoriban szokásos. Rendesen fel voltak fegyverezve. Mint akkor szükséges. Mindnyájan azonban azonosan öltözve, sötétkeken aransárga nyakkendővel. Tehát nem mint normális nyaraláskirándulók. Ők az USA-lovassághoz tartoztak. Az harcolt 1846-47-ben Texasért Mexikó ellen, ez lenne a mágikus felfedezési dátum. És előtte mint utána voltak különböző bevetései a Rio Grandénél ill. Bravonál. Ama korai „turisták” az USA-ból készek voltak fizetni gyakorlatilag mihaszna kutyákért, akik ezért senkit nem érdekeltek — , ha azok csak elég kicsik voltak! A minikutya-szerető utazók lettek felfedezve. Nem a kutya.

* < Wikipedia,... (város)

** < Yamazaki:... (Kutyák. Európakönyv) 274/1. o.

*** < http:... (Kutyafaj)

Mexikanische Hundehändler taten zuweilen ihr so schändlich Bestes, damit die Soldaten etwas Wärmendes in die Manteltasche bekamen, daß es Fachleuten graust: „Ein Exemplar mit 0,5 kg Körpergewicht ist unterernährt, krank und lebensuntüchtig.“

An Größe bzw. an Kleinheit wird der Chihuahua mit dem Prager Rattler verglichen. Ein Pinschertyp. Uns geht es um die Bezeichnung. Und tatsächlich, hier gekürzt: „Ursprünglich Repräsentationshund an Fürstenhöfen und der Prager Burg. Später auch als Arbeitshund gehalten. Seine Aufgabe, Hof und Stall frei von Nagern zu halten. Geriet aber in Vergessenheit. Mit letzten Resten gelang es ab 1980, die Rasse neu aufzubauen.“ In Siebenbürgen fotografierten wir im bergigen Gebiet des madjarischsprachigen Szekler-Stammes¹¹² „Mäusler“ genannte Kleinhunde; ungarisch „egerész“. Größer als Chihuahua. Keine Fledermaus-Ohren, wie auch der Rattler nicht. Daher ungeeignet als Souvenir für Touristen. Denen die Bauern alles Gewünschte verkaufen. Wie in Mexiko.

Hunde waren im alten Mexiko Marktware. Der spanische Geistliche fray Diego Duran beschrieb in seiner 1581 beendeten „Historia de las Indias“ den Hundemarkt von Acolhuan. „Hunde aller Größen und Arten. Die Indianer kamen von überall, und heute, 1579, geschieht noch dasselbe. Ich fand mehr als 400 Hunde versammelt, kleine, große, aufgeteilt in verkaufte und noch zu verkaufende.“ Für die spanische Inquisition eine so besorgniserregende Beobachtung, daß sie den Markt zu verhindern trachtete. Weil die Verwendung von Hunden in den heidnischen Riten gegen das Christentum verstößt.

Angesichts solcher Hundevielfalt und -zahl ist die betontermaßen „Experten“-Behauptung ein Purzelbaum, „daß die Azteken, die die Tolteken eroberten, den Chinesischen Schopfhund und den Techichi, einen kleinen, haarlosen, asiatischen Hund kreuzten, um den Chihuahua zu züchten.“* Demnach müßten die Chinesen, denen gewiß manches zuzutrauen ist, ein halbes Jahrtausend vor den Europäern über Hawaii nach Amerika gesegelt sein, mit ihrem eigenen Schopfhund an Bord, um ihn in Mexiko mit einem nackten Asiaten zu paaren. Wozu soviel Umstände?

Nach anderen „Forschern“ kam der Chihuahua aus Ägypten, über Malta. Nach noch unwiderlegbarer Meinung aus Nordasien, zu Fuß. Über die Beringstraße vor 12.000 Jahren, Ende der Eiszeit. Ansonst erst kurz vor seiner Entdeckung durch die US-Kavallerie um 1850 mit chinesischen Baumwollpflückern. — Närrischste Theorie: im Chihuahua stecke ein Teil Präriehund. Beweis seien die eigenartigen Pfoten mit langen Nägeln. Perro chihuahua,

* Tetsu Yamazaki & Tojoharu Kojima: Hunde. Eurobuch 1999; Seite 274 Absatz 1.

Mexikói kutyakereskedők néha az ők annyira szegényletes legjobbjukat tették, hogy a katonák valami melegítőt kaptak a nagykabátzsebbe, hogy az szakembereket irtoztatja: „Egy példány 0,5 kg testsúllyal alultáplált, beteg és életképtelen.”

Nagyság ill. kicsiség tekintetében a csivavát a prágai patkányozóval hasonlítják össze. Egy pinscitípus. Minket a megjelölés érdekel. És valóban, itt rövidítve: „Eredetileg reprezentációs kutya fejedelmi udvarokban és a prágai várban. Később munkakutyaként is tartva. Feladata, udvart és istállót rágcsálótól mentesen tartani. Azonban feledésbe merült. Utolsó maradványokkal sikerült 1980-tól, a fajt újból felépíteni.” Erdélyben fényképeztünk hegyes vidékén a magyarnyelvű székely törzsnek¹¹² „egerészöknek” nevezett kicsikutyákat; „egerész”. Nagyobb mint csivava. Nincs denevér-füle, mint a patkányozónak sem. Ezért nem alkalmas szuvenírként turistáknak. Akiknek a parasztok minden kívántat eladnak. Mint Mexikóban.

Kutyák a régi Mexikóban piaci áru voltak. A spanyol lelkész fray [fráter] Duran Diego leírta az 1581-ben befejezett „Historia de las Indias” művében az acolhuani kutyapiacot. „Kutyák minden méretű és fajtájú. Az indiánok mindenhonnan jöttek, és ma, 1579-ben, még ugyanaz történik. Én több mint 400 kutyát találtam összegyűjtve, kicsiket, nagyokat, felosztva eladottakra és még eladandókra.” A spanyol inkvizíció számára egy oly aggasztó megfigyelés, hogy a piacot megakadályozni igyekezett. Mert a kutyák felhasználása a pogány rítusokban a kereszténységet megsérti.

Tekintettel ilyen kutyasokféleségre és -számúságra a hangsúlyozottan „szakértő”-megállapítás egy bukfcenc, „hogy az aztékok, akik a toltékokat meghódították, a kínai meztelenkutyát és a techichit, egy kicsi, szőrtelen, ázsiai kutyát kereszteztek, hogy a csivavát tenyésszék.”* Eszerint a kínaiaknak, akiktől bizonyosan mindenféle kitélik, egy fél évezreddel az európaiak előtt Hawaii át Amerikába kellett volna vitorlázniuk, saját bóbításkutyájukkal a fedélzeten, hogy őt Mexikóban egy meztelen ázsiaival párosítsák. Minek ennyi körülmény?

Más „kutatók” szerint a csivava Egyiptomból jött, Máltán át. Még megcáfolatlanabb vélemény szerint Észak-Ázsiából, gyalog. A Bering-szoroson át ezelőtt 12.000 évvel, a jégkorszak végén. Egyébként csupán röviddel felfedezése előtt az USA-lovasság által 1850 körül kínai gyapot-szedőkkel. – Legbolondabb teória: a csivavában rejlene egy rész prérikutya. Bizonyíték lennének a sajátos mancsok hosszú körmökkel. Perro chihuahua,

* < Yamazaki (Kutyák.) 274. oldal, 1. bekezdés

Chihuahua-Hund, verstehen Mexikaner als Prairie Dog. — Daß sich so viele um den so Kleinen reißen, hebt verständlicherweise das Besitzergefühl.

Laut einem, der frühe Amerikageschichte seriös erforschte, tauchten Hunde erst vor 7.000 Jahren im südlichen Arizona auf. 3.000 Jahre später als in Europa. * Auch so Zeit genug für die Entwicklung zu den die Spanier ärgern den Hundemärkten.

Der Budapester Stammbaum unserer Lustighaus-Jasmine, kurz Chivi, nennt die Zuchten „Quetzalhöhe, Mayatal, Tampico“. Das quert Mexiko von Nord zur mittleren Golfküste bis Südost, Yucatán. Nordöstlich von Colorado, außerhalb der Karte S.56, ist Süd-Dakota. Dort fielen 1833 dem preußischen Husaren-Generalmajor und fleißigen Amerikaforscher Maximilian Prinz zu Wied diese engst wolfverwandten Hunde auf. „Unentbehrlich zur Fortbrin-

gung des Gepäcks. Ebenso wichtig [den Dakota] deren Fleisch.“** Den Cliff-dwellern von Mesa Verde, Colorado, waren die zu groß. In den Höhlenwohnsiedlungen an mehrhundert Meter hohen Steilfelsen wurden zum Nagerfangen so kleine gebraucht, und m.E. gezüchtet, wie Hauskatzen. Die in Amerika fehlten. Mäuse fangen unsere und die schwägerlichen Chihuahuas auch. Auf Feldern, nicht in der Wohnung. Da die Azteken von weit nördlich Mexikos kamen und die Maya von weit unten: was galt es dort zu fangen? Durch heilige Hunde?

* C.W.Ceram: Der erste Amerikaner. Gütersloh 1980. Seite 283.

** Maximilian Prinz zu Wied: Reise in das innere Nordamerika. Nachdruck Lothar Borowsky, München ohne Jahr. Bd I Kap.12, Fort Pierre. — Die Arapaho wurden sogar „Hundeesser“ genannt. Horst Hartmann: Die Plains- und Prärie-indianer Nordamerikas. Berlin 1973. Seite 71

csivava-kutya, mexikóiak ezt prékutyának értik. — Hogy olyan sokan törik magukat az ilyen kicsi után, érthetően emeli a tulajdonosi érzést.

Egyvalaki szerint, aki korai amerikatörténetet komolyan kutatott, kutyák csak 7.000 évvel ezelőtt a déli Arizonában tűntek fel. 3.000 évvel később mint Európában *. Így is elég idő a fejlődés számára a spanyolokat bosszantó kutya-piacokig.

A budapesti családfája a mi Vidámházi-Jázminunknak, röviden Csivinek, a „Szurukumagasság, Majavölgy, Tampico“ tenyészeteket nevezi. Az keresztül-haladja Mexikót északról a középső Golfparthoz délkeletig, Yukatánig. Északkeletre Coloradótól, kívül az 56. o. térképen, van Dél-Dakota. Ott tűntek fel 1833-ban a porosz huszár-vezérőrnagy és szorgalmas amerikakutató Wiedi Miksa hercegnek ezek a legszorosabban farkasrokon kutyák. „Nélkü-lözhetetlen a poggyász továbbviteléhez. Éppoly fontos [a dakotáknak] azok húsa.“** A mesa verdei, Colorado, sziklalakóknak azok túl nagyok voltak. A barlanglakótelepekben többszáz méter magas meredek sziklákon a rágcsló-fogásra olyan kicsikre volt szükség, és véleményem szerint tenyésztettek, mint házimacskák. Amelyek Amerikában hiányoztak. Egereket fognak a mi és a sógori csivavák is. Mezőkön, nem a lakásban. Mivel az aztékok messzi észak felől Mexikótól jöttek és a maják messzi lentről: mit kellett ott fogni? Szent kutyák által?

* < Ceram: (Az első amerikai) 283. o.

** < Wied: (Utazás Északamerika belsejébe.) — Az arapahókat még „kutyaevőknek” is nevezték. Hartmann: (Északamerika síkság- és prériindianjai.) 71. o.

Boubou/ Bubu & Bella 1½jähriig/ 1½ évesen

Chichén Itzá, Yucatán 10. Jh./sz.
— Maya? Toltek?

<
(vgl. Gehring „Der Chihuahua“
S.13: Indianerfrau sitzend säugt
Welpen. — vö. Gehring „A csi-
vava” 13.o.: indián nő ülve köly-
keket szoptat)

Ohrenfledermaus >
Füles denevér >

>
Baabi/ Bábi >
S.70/3 & 77/2 & 84/1 old. >
>

Mochica-Trinkkrug >
Mochica ivókancsó >
- Chihuahua? / csivava?

Quetzal, ein wegen seiner Schmuckfedern fast bis zur Ausrottung gejagter Bergwaldvogel, ist Sinnbild der Freiheit. Guatemalas Wappentier und Währungseinheit. Wieviel Quetzal ein Chihuahua kostet? Wir wissen nicht, ob der sich in Chivis Stammbaum verewigte Züchter so gebildet war, daß er den Columbus-Bericht an Spaniens König kannte, auf Kuba gebe es kleine Hunde, die nicht bellen, aber gezähmt sind.

Von Kuba nach Mexiko wäre es für Katzen, hätte es die gegeben, ein Sprung gewesen. Vom guatemalteckischen Hochland, woher ein Maya-Teil den andern in Yucatán besucht haben könnte, wäre es ohne Sprünge gegangen. Aber selbst wenn das Hündlein, stumm oder lärmend, von den nördlichen Maya nach Chichén Itzá, zum „Brunnen der Itzá“ gebracht worden wäre: Chihuahua heißen konnten sie es nicht. Sie kannten das nicht und sprechen kein Uto-Aztek.

Kann sein, der Züchter dachte nicht an den fernen Vogel. Sondern kürzte kunden- und juryfreundlich den Aztekengötzen Quetzalcoatl ab; die „Grünfeder-schlange“. Dem der letzte Aztekenherrscher Moctezuma II. huldigte. Der war als „zürnender Fürst“ Hoherpriester des Kriegsgotts „Huitzilopochtli“; — für Stammbaumschreiber schwierig. Er dehnte das Aztekenreich bis Honduras-Nicaragua aus. [Karte S. 56 unten rechts Zipfel.]

Mit ihm kommen wir zur schönsten Chihuahua-Legende. Moctezuma besaß nachweislich in seinem Palast große Gärten und einen Zoo mit umfangreicher Tiersammlung. Im Palast sollen Hunderte von Kleinhunden gelebt haben, deren Züchtung und Haltung Adelsprivileg war. Als der den Zwergen wohlgesinnte Zürnende Fürst befürchten mußte, daß die Konquistadoren ihm den Garaus machen, wollte er wenigstens seine Lieblinge retten. Er ließ sie nach Chihuahua evakuieren. Dort setzte man sie frei.

Die nicht unmögliche Geschichte verschweigt, wie den Auszuwildernden das Unterscheiden zwischen edlen Indianern und miesen Spaniern beigebracht wurde. Und ob das glückliche Flüchtlingslos wirklich den wedelnden Privilegien der gesamten Oberschicht¹¹³ beschieden war. Bis endlich die US-Kavallerie erschien und das Hundebblatt kometenhaft wendete.

Damit sind wir wieder zurück im nördlich bis oberhalb Towaoc in Colorado reichenden uto-aztekischen Sprachraum. Aus dem die Nahuja als kleiner armer Stamm südwärts nach Mexiko migrierte. Diese Nordamerikaner wurden im Süden sehr erfolgreich gewalttätig. Ihren bedeutendsten Teil, die Menschenherzen opfernden Azteken, übertrumpften nur die besser bewaffneten, berittenen, skrupelloseren europäischen Goldräuber. Tödlich. Vor den Azteken hatten schon die sprachverwandten Tolteken und Chichimeken kaum

Szuruku [quetzal], egy dísztoilai miatt szinte a kiirtásig vadászott hegyi erdei madár, jelképe a szabadságnak. Guatemala címerállata és pénznem-egysége. Hány szurukuba kerül egy csivava? Mi nem tudjuk, vajon a Csivi családfájában magát megörökített tenyésztő olyan képzett volt-e, hogy ismerte a Kolumbusz-jelentést Spanyolország királyának, miszerint Kubában lennének kicsi kutyák, akik nem ugatnak, de meg vannak szelídítve.

Kubától Mexikóba macskák számára, ha azok léteztek volna, egy ugrás lett volna. A guatemalai fennsíkról, ahonnan egyik maja-rész a másikat Yukatánban meglátogathatta volna, ugrások nélkül ment volna. De még ha a kutyus, némán vagy lármázva, az északi majáktól Chichén Itzába, az „Itza kútjához” lett volna víve: csivavának nem hívhatták. Ők nem ismerték azt és nem beszélnek uto-aztékul.

Lehet, a tenyésztő nem gondolt a távoli madárra. Hanem lerövidítette kuncsaft- és zsüribarátságosan Quetzalcoatl aztékbálványt; a „zöldtollkigyót“. Akinek az utolsó azték uralkodó II. Montezuma hódolt. Az mint „haragos fejedelem” főpapja volt „Huitzilopochtli“ háború istenének;– családfáírók számára nehézkes. Ő kinyújtotta az azték birodalmat Honduras-Nicaraguaig. [Térkép 56.o. lent jobb csücsök.]

Vele jövünk a legszebb csivava-legendához. Montezuma birtokolt igazolhatóan a palotájában nagy kerteket és egy állatkertet terjedelmes állatgyűjteménnyel. A palotában állítólag kicsi kutyák százai éltek, amelyek tenyésztése és tartása nemesi privilégium volt. Amikor a törpék iránt jóindulatú haragos fejedelemnek félnie kellett, hogy a konkvisztádorok őt elintézik, legalább a kedvenceit akarta megmenteni. Evakuáltatta őket Chihuahuába. Ott szabadon engedték őket.

A nem lehetetlen história elhallgatja, a vadonba kitelepítendőek hogyan lettek megtanítva a megkülönböztetésre nemes indiánok és mész spanyolok között. És hogy vajon a boldog menekülsors valóban a csóváló privilégiumainak a teljes felső rétegnek¹¹³ jutott-e osztályrészül. Míg végül az USA-lovasság megjelent és a kutyalapot üstökösszerűen megfordította.

Ezzel megint visszaértünk az északon Towaoc fölöttig Coloradoba érő uto-azték nyelvterületre. Amelyből a nahua mint kicsiny szegény törzs dél felé Mexikóba migrált. Ezek az észak-amerikaiak délen nagyon sikeresen lettek erőszakosak. Legjelentősebb részüket, az emberi szíveket feláldozó aztékokat, csak a jobban felfegyverzett, lovagló, skrupulustalanabb európai aranyrablók tromfolták le. Halálosan. Az aztékok előtt már a nyelvrokon toltékoknak és csicsimékeknek (chichimec) alig voltak

Hemmungen gegen einander. Deshalb soll eine Gruppe Tolteken, „Volk von Tollan“ (Tula, Ort der Binsen) zu den Maya nach Chichén Itzá ausgewichen sein. Vielleicht haben die dortigen Kleinplastiken von Seite 60 damit zu tun.

So weit wiederum mußte keiner vor dem anderen davonlaufen, daß dies auch die sehr chihuahuaähnliche säugende Hündin aus Peru von Seite 60 erklären könnte. Dort kühten die Inka sich auf die künstlerisch hochstehenden Mochica. Fürstentum Chimú. Die Inka dann erledigte unbarmherzig Francisco Pizarro. Der außer hohem Lösegeld die Kartoffel bekam. — Die lassen wir jetzt fallen. Weil dem hier nachgespürten Hündlein in der inkaischen Religion, soweit ersichtlich, kaum Bedeutung zukam. Geopfert wurden besonders Meerschweinchen. Die produktiver, daher wohlfeiler waren als Lamas.

In mehreren Büchern wird entweder behauptet, Chihuahuas bzw. deren Ahnen seien von den Azteken aus verschiedenen Anlässen sowohl geopfert wie gegessen worden, oder hätten selber etwas bekommen von anderen Opfern: Menschenfleisch. *

Opfern heißt, etwas herzugeben, um Nötiges zu bekommen. Regen, ertragreiche Ernte etc., im Jenseits ewige Herrlichkeit. Ein Tausch. Will man viel, gibt man viel. Die Inka unterschieden zwischen Meerschweinchen und Lama, Menschen opferten sie relativ selten. Wenn nun die Maya enorm viele Menschen hergaben, schon damit die Sonne täglich aufzugehen nicht vergißt, stellt sich die Frage nach dem Opferwert kleiner Hunde. Warum nicht möglichst große, damit die Geister lange daran kauen und dabei ständig ans Wunscherfüllen denken?

Angenommen, die Geistlichen, Geisterbeschwörer, Schamanen, astronomisch geschulte Götzen- und Zauberpriester hatten selber über ihr Verhältnis zu den Überirdischen nachgedacht und gewisse Schlüsse gezogen, gewinnt das dauerliche Zwerghundeschicksal immerhin Logik. Wäre z.B. ich Maya-Menschenmetzger und dafür verantwortlich, daß die auf allen Wandbildern sitzenden Jaguadämonen stets frische Herzen in die erhobene Pranke bekommen, würde ich den sich dagegen sträubenden Personen nicht mehr ins Auge schauen wollen, wenn ich von ihnen aufessen müßte, was die Jaguare und Geier mir übrig lassen. Lieber hielte ich mir im Planetarium des Sonnentempels transportfähige Hündlein, die unter meinen Bastmantel passen.

* Ulrich Klever: *Keyser's Hundebrevier*. Heidelberg-München 1960. S.167 f. mit Mais gemästet, breite fette Rücken angezüchtet, von Priestern verzehrt. — John Tickner: *Glücklich mit Hunden*. Fackelträger-Verlag Bielefeld 1965. S.59. — Earl Schneider, ed.: *Know your Chihuahua*. The Pet Library, USA & Canada, 8. Aufl. S.5: *feasting on tidbits of human flesh*. — Barbara J. Andrews: *Chihuahua*. 4. Aufl. 2004 ohne Ort. S. 19 f. — Tetsu Yamazaki & Tojoharu Kojima: *Hunde*. Eurobuch, © Lechner, Limassol (Zypern) 01/1999, Europabuch. S. 274: mit rotem Fell auf Totenbahre zum Verbrennen. — <http://de.wikipedia.org/wiki/Chihuahua> (Hunderasse): bei jeder Beerdigung Opfertier, aber wohl auch auf Speiseplan.

gátlásaik egymás ellen. Ezért egy csoport tolték, „a tollán népe” (Tula, kákák helye) a majákhoz Chichén Itzába tért volna ki. Talán az ottani kisplasztikáknak a 60. oldalról van ehhez köztük.

Olyan messzi viszont egyiknek se kellett a másik elől elszaladnia, hogy ez a nagyon csivavához hasonló perui szoptató szukát a 60. oldalról is megmagyarázhatná. Ott rátehnkedtek az inkák a művészetileg magasan álló mochikákra. Chimú fejedelemség. Az inkákat aztán elintézte könyörtelenül Pizarro Ferenc. Aki magas váltságdíjon kívül a krumplit kapta. — Ezt most elejtjük. Mert az itt nyomozott kutyusnak az inka vallásban, amennyire látható, alig jutott jelentősége. Feláldozva különösen tengerimalacok lettek. Amelyek produktívabbak, ennél fogva olcsóbbak voltak mint lámák.

Több könyvben vagy azt állítják, hogy csivavákat ill. azok őseit az aztékok különféle alkalmakkor úgy feláldozták mint meg is ették volna, vagy hogy maguk kaptak volna valamit más áldozatoktól: emberhúst. *

Áldozni azt jelenti, valamit ideadni, hogy hasznosat kapjunk. Esőt, bő termést etc., a túlvilágon örök dicsőséget. Egy csere. Ha sokat akar az ember, sokat ad. Az inkák különbséget tettek tengerimalacok és lámák közt, embereket viszonylag ritkán áldoztak fel. Ha mármint a maják roppant sok embert ideadtak, már azért hogy a nap naponta feljönni el ne felejtessen, felvetődik a kérdés a kicsi kutyák áldozati értéke iránt. Miért nem lehetőleg nagyokat, hogy a szellemek hosszan rágiának azon és közben állandóan a kívánságok teljesítésére gondoljanak?

Feltéve, a papok, szellemidézők, sámánok, csillagászatilag iskolázott bálvány- és varázspapok maguk elgondolkodtak viszonyukról a földöntúliakhoz és levontak bizonyos következtetéseket, a sajnálatos törpekutyasors mindazonáltal logikát nyer. Ha pl. én maja-embermészáros lennék és azért felelős, hogy az összes faliképeken ülő jaguárdémonok állandóan friss szíveket kapjanak a felémelt mancsba, nem akarnék többé szemébe nézni az ez ellen berzenkedő személyeknek, ha belőlük fel kelleneennem, amit a jaguárok és keselyűk nekem meghagynak. Inkább tartanék magamnak a naptemplom planetáriumában transzportképes kutyusokat, akik a háncsköpönyegem alá találnak.

* < Klever (Keyser kutyabreviáriuma) 167 o.: Kukoricával hizlalt, széles hájas hát rátenyészített, papok által elfogyasztott. — Tickner: (Boldogság kutyákkal). — Schneider. — Andrews. — Yamazaki (Kutyák) 274.o.: vörös szőrrel a ravatalra elégetésre. — http.: minden temetésnél áldozási állat, de valószínűleg étlapon is.

Wird aus Morgenröte Tag, stecke ich mir eins unter den Talar und opfere es meiner Gemahlin zum Mittag. Die Sonne sieht es nicht und kann eh nicht mehr untergehen. Große Opferhunde würden nicht unter mein Gewand passen, die Sonne könnte die sehen, sich verdunkeln. Und so zart wie Chihuahuas werden die von Seite 59 nie. Sollen die einfachen Dakota und Arapaho sich an denen satttagen.

Tod ist eine ernste Sache, auch auf dem Schlachtfeld, wer kann, tut was dagegen, sorgt wenigstens vor fürs Danach. Der mexikanische Präsident Antonio Lopez de Santa Ana, 1797-1876, erteilte sich als zuvor Regimentskommandeur, dann Oberbefehlshaber des Heeres und Generalissimus persönlich die dienstliche Erlaubnis, Chihuahuas an die Front mitzunehmen. Goldfarbene. Die galten als Führer toter Seelen ins Jenseits. Davon berichtete schon der gelehrte spanische Franziskanermönch Bernardino de Sagún 1529: „In der neunten Unterwelt ist ein breites Wasser. Fährleute sind die Hunde. Hat einer seinen Herrn erkannt, stürzt er sich ins Wasser, um ihn überzusetzen.“

Der Hund wurde als Grabbeigabe erschossen. Mit einer Halsschnur zum Führen des Toten. Die katholische Staatskirche akzeptierte schließlich die Rolle des Hundes als Totenbegleiter, taufte lediglich den Unterweltstrom christlich fromm um: Jordan.

Ich nehme an, als Militär und zugleich Politiker dachte Santa Ana bei seinen persönlichen Chihuahua-Einsätzen klug an zweierlei. Erstens: trifft es ihn, irrt seine Seele nicht diesseits des Jordan herum. Zweitens: sieht der Tod, daß Seelenführer bei ihm sind, holt der ihn vielleicht gar nicht. 1838 ging das Rückversicherungskalkül auf, bei der Verteidigung von Veracruz gegen die Franzosen verlor er nur ein Bein, nicht das Leben. Und überstand hernach sogar das Todesurteil durch Aufständische und die wiederholten Niederlagen durch die Nordamerikaner.

Den Hunderassenamen „Chihuahua“ gab es m.W. damals weder als mexikanischen Mitmarschierer noch als Jordan-Schwimmer. Geschweige davor in den Franziskanerhandschriften. Macht nichts, belehrten uns verschiedene Autoren, dann hieß er eben „Techichi“ oder „Biche“, denn dieser Hund war ein heiliges Tier. Zugegeben, wenn der sich noch in der Hölle um sein Herrchen kümmert!

Empfohlene Literatur, siehe Fußnoten auf den Seiten 57, 62, 65 & 68.
Außerdem: J-G. Farkas „Chihuahuas als junge Familie“ Band II mit Register.

Ha hajnalpírból nappal lesz, bedugok egyet a talárom alá és feláldozom hitvesemnek ebédre. A nap nem látja és úgysem tud már lemenni. Nagy áldozati kutyák nem találnának az öltözetem alá, a nap azokat láthatná, elsötétülhetne. És olyan puhák mint a csivavák nem lesznek soha azok az 59. oldalról. Az egyszerű dakoták és arapahók ráglakjanak jól azokon.

Halál komoly dolog, a csatatéren is, aki tud, tesz valamit ellene, legalább gondoskodik előre az utánról. A mexikói elnök De Santa Ana Antonio Lopez, 1799-1876, mint azelőtt ezredparancsnok, majd a hadsereg parancsnoka és generalissimus, megadta magának személyesen a szolgálati engedélyt, csivavákat a frontra vinni magával. Aranyszínűeket. Azok mint halott lelkek másvilágra való vezetőinek számítottak. Erről számolt be már a tudós spanyol ferences szerzetes De Sagún Bernát 1529-ben: „A kilencedik alvilágban van egy széles víz. Komposok a kutyák. Ha egyik felismerte a gazdáját, a vízbe veti magát, hogy őt átvigye.“

A kutyát mint sírmellékletet agyonlőtték. Egy nyakzsinórral a halott vezetéséhez. A katolikus államegyház akceptálta végül a kutya szerepét mint halottkísérőt, csupán átkeresztelte az alvilági folyamat keresztényies jámboran: Jordán.

Feltételezem, mint katona és egyúttal politikus Santa Ana az ő személyes csivava-bevetéseinél okosan kétfélére gondolt. Először: ha eltalálják, a lelke nem tévelyeg körül a Jordán inneni oldalán. Másodsor: ha látja a halál, hogy lélekvezetők vannak nála, talán őt el sem viszi. 1838-ban a viszontbiztosítási kalkuláció bevált, Veracruz védelménél a franciák ellen csak egy lábát veszítette el, nem az életét. És azután átvészelt még a halálos ítéletet is a felkelők által és az ismételt vereségeket az északamerikaiaktól.

A „csivava” kutyafajnév akkoriban tudtommal sem mint mexikói velemasírozó sem mint Jordán-úszó nem létezett. Nem beszélve azelőtt a ferences kéziratokban. Nem tesz semmit, oktattak minket különböző szerzők, akkor hát „techichi”-nek vagy „biche”-nek hívták, mert ez a kutya szent állat volt. Elismerve, ha az még a pokolban is a gazdikájával törődik!

Ajánlott irodalom, lásd lábjegyzeteket ezen oldalakon: 57a, 62a, 65a & 68a.
Azonkívül: Farkas (Csivavák mint fiatal család) II. köt. regiszterrel.

Was ist „Chihuahua“ wo ?

„Techichi“ als alternativer Name beruhigte mich. Man geht also nicht durchs Tor der Vereinigten Mexikanischen Staaten, erblickt links eine Dame, bläulich-schwarzes glattes Haar, mit kleinem Hund, ruft erfreut „Chihuahua“ — soviel Spanisch hat man gelernt —, aber sie sagt „no-no“ — soviel muß man verstehn — und zeigt, wo es nach Chihuahua geht.

Bei einem Telefonat mit der Berliner Botschaft probierte ich mein neues Wissen aus und erklärte der freundlichen Informations-Mexikanerin stolz: wir haben „Techichi“. Sie erschrak, wußte nicht, ob man mit dieser neuen Krankheit einreisen darf. (Verständlich, schon Schweinegrippe ist schlimm genug.) Ich klärte sie auf: wir haben Chihuahuas. Die kennen Sie doch? Sie kannte beide, Staat und Stadt, aber daß wir ... aha. Ja, sind es Hunde, muß man das vorweg sagen: „perro chihuahua“. Denn Chihuahua ohne Hund hat keinen Plural. Mit Hund ... wieviele sind es? Gut, also „3 perros chihuahua“.

Sicherheitshalber bat ich um Verbindung mit dem Kulturattaché. Die dort sehr aufgeschlossene Zuständige kannte den Plural. Ohne „perro“. Ich erwähnte „chihuahueros“ (Chihuahuaner) nicht. Es ging um den Alternativnamen „techichi“, mit dem man in Chihuahua Staat oder Stadt unmißverständlich sagen kann, was man meint. Die ihr Land vertretende mexikanische Dame hatte das Wort nie gehört. Besser wurde es auch buchstabiert nicht.

Im Wörterbuch hatte ich Chihuahua vergeblich gesucht. Nach den Auskünften der Botschaft schaute ich unter „perro“. Tatsächlich, da war er: perro de chihuahua; als Mexikanismus, Chihuahua-Hund. Aufs „de“ kommt es offenbar an, wenn man nicht fälschlich angeben will, man habe daheim liebliche Prärie-dogs, Präriehunde.

„Techichi“ erwies sich als bedeutend ergiebiger. Nämlich als Nahuatl-Mexikanismus für „Steinhund“. In meinen neueren Lexiken gibt es den nicht. Nur Steinhuhn. Weil Techichi etwas Älteres ist, lohnt vielleicht dorthin ein Griff. Jawohl: Steinhund, siehe „Nörz“. Und nun habe ich die Wahl zwischen nord-deutschem bzw. osteuropäischem Nerz oder amerikanischem Nörz, bekannter als Mink.

Soweit ich unsere Lieblinge kenne, sind es kaum kleine Fisch-, Sumpf- oder Krebsotter, die schlecht laufen, aber vortrefflich schwimmen-tauchen und von meiner Frau mit Fischen, Fröschen, Krebsen, Schnecken gefüttert werden müßten, damit sie nicht mordend in Federviehställe einfallen. Da unsere Techichi-Steinhunde aus Mexiko stammen, werden es vielmehr amerikanische Nörze sein. Minks. „Der M. lebt von Ratten, Mäusen, Fischen, Weichtieren,

Micsoda „csivava“ hol ?

„Techichi“ mint alternatív név megnyugtató. Nem megyünk tehát át az Egyesült Mexikói Államok kapuján, megpillantunk balra egy hölgyet, kékes-fekete símahajút, kicsi kutyával, kiáltunk örvendezve „csivava” – ennyi spanyolt megtanult az ember – de ő azt mondja „no-no” – ennyit meg kell érteni – és megmutatja, merre van Chihuahua.

Egy telefonálásnál a berlini nagykövetséggel kipróbáltam új tudásomat és kijelentettem a barátságos információ-mexikónőnek büszkén: nekünk „techichink“ van. Megijedt, nem tudta, hogy ezzel az új betegséggel be szabad-e utazni. (Érthető, már a sertésinfluenza elég rossz.) Felvilágosítottam: nekünk csivavánk van. Hiszen azokat ismeri? Ő ismerte mindkettőt, államot és várost, de hogy mi... ahá. Igen, ha azok kutyák, azt előre kell mondani: „perro chihuahua”. Mert Chihuahuának kutya nélkül nincs többesszáma. Kutyával... hány van? Jó, tehát „3 perros chihuahua“.

Biztonságból összeköttetést kértem a kultúrattaséval. Az ott nagyon értelmes illetékes ismerte a többesszámot. „Perro” nélkül. Én nem említettem „chihuahueros“-t (csivavaiak). Az alternatív névről, a „techichiről” volt szó, amellyel Chihuahua államban vagy városban félreérthetetlenül mondani lehet, amire az ember gondol. Az ő országát képviselő mexikói hölgy a szót soha nem hallotta. Jobb nem lett betűzve sem.

A szótárban csivavát hiába kerestem. A nagykövetség tájékoztatásai után „perro” alatt néztem. Tényleg, ott volt az: perro de chihuahua; mint mexikanizmus, csivava-kutya. A „de“-n múlik nyilván, ha nem akarjuk hibásan azt állítani, hogy nekünk otthon bájos préri-kutyák volnának.

„Techichi” jelentősen kiadósabbnak bizonyult. Ugyanis mint nahuatl-mexikanizmus a „kőkutyára”. Az újabb lexikonjaimban az nincs. Csak kőtyúk. Mivel techichi valami öregebb, talán érdemes oda egy fogás. Igenis: kőkutya, lásd „nyérc”. És most választásom van az északnémet ill. keleteurópai nerc vagy az amerikai nyérc között, ismertebb mink-ként.

Amennyire kedvenceinket ismerem, ezek aligha kis hal-, mocsár- vagy rákvidrák, amelyek rosszul szaladnak, de kiválóan úsznak-alábuknak és feleségetől halakkal, békákkal, rákokkal, csigákkal kellene etetve legyenek, hogy ne törjenek be gyilkolva baromfiólakba. Mivel techichi-kőkutyáink Mexikóból származnak, inkább amerikai nyércek lesznek. Minkek. „A m. patkányokból, egerek, halak, puhatestűekből él,

raubt Hühner, Enten, schwimmt vortrefflich, verkriecht sich in Löcher und Höhlen...“ ?? Ich weiß nicht recht, werde meine Frau fragen. Ab sofort müssen wir bei Ausflügen besser aufpassen: „Man benutzt Nörz zu Pelzfuttern, Kragen und Garnituren.“

Die Nörzgelei über das Problem, nicht zu wissen, wie man in Chivis Heimatland sich klarer ausdrückt, als die Hand niedrig über dem Fußboden haltend zu bellen — kleiner Hund —, mit ungewissen Konsequenzen: solches Nörgeln vergeht einem und wäre auch nicht angebracht in der Sixtinischen Kapelle. Der mißverständliche „Techichi“ ist präkolumbianisch. Dafür scheint es als Zeugen den florentinischen Kaufmann Vespucci zu geben (1451-1512). Dessen Vorname Amerigo seit langem jene stört, die statt Amerika „Christopha“ für gerechter halten.

In Honduras war jener Amerigo dem Christoph voraus: 1499-1500. Columbus erst 1502 dort. Auf der Karte Seite 56 am rechts-untersten Zipfel ist HOND-uras, links daneben GUATEMALA, darüber Yucatán. Dorthier die Kleinhundplastik Seite 60. Auf S.61 Abs.1-2 sind Kuba und Guatemala erwähnt.

Vespucci brachte einige Hündlein heim von seiner Reise nach Nochnicht-Amerigo. Seinem Freund Alessandro Botticelli (1444-1510) gefielen die sehr, eines malte er sofort auf dem Fresko „Moses verläßt Ägypten“. Sagt man. Für kunstverständige Chihuahuabesitzer köstliche Kunde. Es paßt auch fast alles hübsch zusammen: von Mexiko nach Yucatán und Honduras... warum nicht? — Stürzen Sie trotzdem nicht gleich mit dem Fotoapparat nach Rom. Botticelli bewunderte diese Hunde zwar. Hatte aber das Gemälde leider schon 1484 vollendet. Anderthalb Jahrzehnte vor Vespuccis Überseefahrt zu unserem Thema. Pech! Jammerschade. Nicht einmal die Kompetenten in Florenz und Rom taten etwas zur Aufhellung der Chihuahuahistorie. Der Nörz soll sie holen.

Gerade in der Sixtinischen Kapelle hätte diese Rasse mit Opferhund-Ahnen gebührend verewigt sein können. Doch unserer Enttäuschung folgt schon die Schreckensnachricht, daß nicht einmal auf die Fontanelle Verlaß ist. Eine Knochenlücke des Schädels¹¹⁴ von Neugeborenen; italienisch „fontanella, kleine Quelle“. Von allen Hunderassen der Welt unterscheidet sich der Chihuahua durch seine Fontanelle. Fantastisch! Unangenehm nur: das Merkmal „Loch im Kopf“ muß nicht unbedingt vorhanden sein. *

So bleibt denn als stets Auffallendstes an den Chihuahuas: hat man sie, schwupsdiwups sindseweg. In ihrer langen Historia klafft, trotz dem anatomisch auffälligen Loch, eine Lücke. Paradox.

* Hugo Gehring: Der Chihuahua. 3.Aufl., Hamburg-Berlin 1993. S.15 vorle.Abs., S. 16/3-4, S. 31: Schädel.

tyúkokat, kacsákat rabol, remekül úszik, lyukakba és barlangokba bújik el...“?? Nem tudom igazán, meg fogom kérdezni feleségemet. Azonnaltól kirándulásoknál jobban kell ügyelnünk: „A nyércet használják szőrmebélésekhez, gallérokhoz és díszítésekhez.“

A nyérckadékoskodás a probléma fölött, hogy nem tudni, hogyan fejezzük ki magunkat Csivi szülőházájában világosabban, mint a kezét alacsonyán a padló felett tartva ugatni – kicsi kutya –, bizonytalan következményekkel: az ilyen akadékoskodás elmúlik az embernek és nem is lenne illő a Sixtus-kápolnában. A félreérthető „techichi“ prekolumbuszi. Erre úgy tűnik tanúként léteznie a firenzei kereskedő Vespucci (1451-1512). Akinek az Amerigo utóneve régóta azokat zavarja, akiknek Amerika helyett „Kristófa” igazságosabbnak tetszene.

Honduraszban amaz Amerigo a Kristófot megelőzte: 1499-1500-ben. Kolumbusz csak 1502-ben volt ott. A térképen 56. oldal jobb-legalsóbb csücskén van HONDurasz, balra mellette GUATEMALA, fölötté Yukatán. Onnan a kicsikutyaplasztika 60. old. A 61. oldalon 1-2 bek. Kuba és Guatemala vannak megemlítve.

Vespucci hazahozott néhány kutyust újáról még nem-Amerigóba. Barátjának Botticelli Sándornak (1444-1510) tetszettek azok nagyon, egyet azonnal megfestett a „Mózes elhagyja Egyiptomot” freskón. Mondják. Műértő csivavatulajdonosoknak pompás hír. Össze is talál szinte minden szépen: Mexikóból Yucatánba és Hondurasba... miért ne? – Ne rohanjanak ennek dacára mindjárt a fényképezőgéppel Rómába. Botticelli megcsodálta ezeket a kutyákat ugyan. De a festményt sajnos már 1484-ben fejezte be. Másfél évtizeddel Vespucci tengerátutazása előtt a témánkhöz. Pech! Borzasztó kár. Még a kompetensek Firenzében és Rómában se tettek valamit a csivavahistoria felderítéséért. A nyérc vigye el őket.

Éppen a Sixtus-kápolnában lehetett volna ez a faj áldozatikutya-ösökkel kelőképpen megörökítve. De családásunkat követi már a vészír, hogy még a kutacsban sincs megbízhatóság. Egy csontlyuka a koponyának¹¹⁴ újszülötteknél; olaszul „fontanella, kis forrás”. A világ minden kutyafajától különbözik a csivava a kutacsa által. Fantasztikus! Kellemetlen csak: a jegynek „lyuk a fejben” nem kell feltétlenül léteznie. *

Így marad hát mint az állandóan legfeltűnőbb a csivaváknál: ha megfogtuk, ittvanholvan elillantak. Hosszú históriájukban tátong, dacára az anatómiailag feltűnő lyuknak, egy hézag. Paradox.

* < Gehring: (A csivava)...15.o. lent, 16/ 3-4, 31. oldalak: Koponya

Um die Erhaltung des in mancher Hinsicht außerordentlichen, teils sogar einzigartigen Hündleins kümmerte man sich in Mexiko am allerwenigsten.¹¹⁵ Um das Rasseniveau im Herkunftsland zu verbessern, mußten Zucht- und Ausstellungstiere aus den USA importiert werden. Im Mexikanischen Hundeverband (ACM) wurde der erste Chihuahua 1942 registriert, der erste Langhaar 1959. Vier Jahre später erst als in Deutschland! Weit voraus dafür die Amerikaner, die bereits in der zweiten Hälfte des 19. Jh. den „Mexikanischen“ oder „Arizona-Hund“ züchteten und 1888 in ihrer Fachzeitschrift beschrieben.

In Deutschland, mit kriegsbedingter Verspätung, debütierte 1956 der Chihuahua als Kurzhaar. In der Bundesrepublik. Von Dr. Behringers Münchner „Bayernfarm“ kaufte 1957 Brigitte Müller-Heckel /Stuttgart, heute Ketsch, ein Zuchtpärchen. (Dorther stammen die Hündchen in unserem schwägerlichen Haushalt.) Und so fort. Derlei nachzulesen tut gut. Man weiß sich daheim im – damals – übersichtlichen Land.

Die Zeitschrift „Unser Rassehund“ begrüßte 1956 die „seltene Hunderasse freudig“, als „beachtlichen Anziehungspunkt bei Ausstellungen“. Auf welche Weise zugleich „dem Hundesport neue Anhänger“ zugeführt werden sollten, ist mir verborgen. Unsere einzig ehrlich sportinteressierte Hündin war Mókus. Die war auf Reitsport fixiert. Im Brustbeutel meiner Frau: Seite 10.

Als in der „Hundewelt“ 3/1965 der Chihuahua erstmals eine deutsche Titelseite schmückte, der Kurzhaarrüde „Baron vom Gänsheidehof“ (Stuttgart), waren wir — selbst wenn wir das Foto gesehen hätten — noch lange nicht so weit, an Hundehaltung zu denken. Erst nachdem wir dann 4 andere Hunde hatten, sahen wir in Seattle, was in Deutschland noch Rarität war.

Inzwischen gibt es viele Chihuahuazüchter hierzulande und in anderen europäischen Ländern. Zuchtexemplare stehen auf internationalen Rassehundeaustellungen zur Wahl. Die europäischen Stammbäume, die wir beim Erwerb unserer Hündlein bekamen, gewähren Einblick auch in die Gedankenwelt der Züchter. Bei Chivis Linie schauten einige auf die Landkarte und in Bücher: „Quetzalhöhe, Mayatal“; Seite 20 oben. Andere verstanden sich als lustige Fernurlauber, die in „Mechico“ den „Sombrero“ sich schräg aufsetzen und die südtalienenische „Tarantella“ derart hopsen, daß kurz- wie langhaarige Züchtlinge unterm Spaghettitisch den Schwanz einziehen. Was schert es, ob man deren Vorfahren chinesische Zöpfe flechten konnte oder ihnen nach Indianerart Federn auf den Rundkopf steckte. Züchterisch eh alles Zauberkunst, „Hokuspokus“; S.20.

Fenntartásával a nem egy tekintetben rendkívüli, sőt részben egyedülálló kutyusnak Mexikóban a legkevesebbet törődtek.¹¹⁵ Hogy a fajnívót a származási országban javítsák, muszáj volt tenyésztő- és kiállítási állatokat az USA-ból importálni. A Mexikói Kutya-Szövetségben (ACM) az első csivava 1942-ben lett regisztrálva, az első hosszúszőrű 1959-ben. Négy évvel később mint Németországban! Messze előre viszont az amerikaiak, akik már a 19. század második felében a „mexikói” vagy „arizona-kutyát” tenyésztették és 1888-ban a szakfolyóiratukban leírták.

Németországban, háborúokozta késéssel, a csivava 1956-ban debütált mint rövidszőrű. A Szövetségi Köztársaságban. Dr. Behringer müncheni „bajorfarm”-járól vásárolt 1957-ben Müller-Heckel Brigitta /Stuttgart, ma Ketsch, egy tenyésztőpárocskát. (Onnan származnak a kutyusok a sógori háztartásunkban). És így tovább. Ilyesmit utánaolvasni jót tesz. Itthon tudja magát az ember az – akkoriban – áttekinthető országban.

A „< (Fajkutyánk)“ folyóirat 1956-ban „a ritka kutyafajt örvendezve” üdvözölte mint „figyelemreméltó vonzó pontot kiállításoknál“. Hogy milyen módon egyúttal „a kutyasportnak új híveket“ lehessen szerezni, számomra rejtett. A mi egyetlen őszintén sportédekeltek szukánk Mókus volt. Ő a lovaglósportra volt fixálva. Feleségem melltarisznyájában: 10a oldal

Amikor a „< (Kutyavilág)“ 1965/3 számában a csivava először egy német címlapot díszített, a rövidszőrű kankutya „Libapusztatanyai Báró” (Stuttgart), mi – még ha a fotót láttuk volna is – még soká nem tartottunk ott, hogy kutyatartásra gondoljunk. Csak miután aztán 4 más kutyánk volt, láttuk Seattleben, ami Németországban még ritkaság volt.

Közben sok csivava-tenyésztő van mifelénk és más európai országokban. Tenyészpéldányok nemzetközi fajkutyakiállításokon választásra állnak. Az európai családfák, amelyeket kutyusaink beszerzésénél kaptunk, betekintést nyújtanak a tenyésztők gondolatvilágába is. Csivi vonalánál egyesek a térkép-re és könyvekbe néztek. „Szurukumagasság, Majavölgy”; 20a. oldal fent. Mások mint vidám távnyaralók értették magukat, akik „Mechikó”-ban a „szombréro”-t ferdén csapják fejükre és a délolasz „tarantellá”-t olymód ropják, hogy rövid- mint hosszúszőrű tenyészeltek a spagettiasztal alatt a farkukat behúzzák. Mit törödni, hogy azok őseinek kínai copfokat tudtak-e fenni vagy nekik indiánmódra tollakat tűztek a kerekded fejre. Tenyésztőileg úgyis mind varázsművészet, „hokuspokusz”; 20a. o.

Operationen: sexfrei-hausrein.

Bruder und Schwester im besten Jugendalter frei beisammen zu halten und Keuschheit zu verlangen, ist aussichtslos. Hundsmäßig, versteht sich. An den Bruder hatten wir bereits vor dessen Hinzukauf gedacht. Allerdings nicht aus Gründen moralischer, sondern häuslicher Sauberkeit. Nach einem Jahr Erfahrung damit wollten wir entscheiden, ob der als männlicher Welpen wohl noch harmlos herummarkierende Hundesohn kastriert und behalten wird oder evtl. zum Züchten an jemand in einem teppichlosen Haus mit wenig Stehmöbiliar kommt.

Hinsichtlich seiner Schwester, die wir dann „Bella“ taufte, hatten wir weder Illusionen noch voraus Sorgen. Die würde zweimal jährlich häufig, verträufelt 2 Wochen lang Blut, befleckt worauf sie hockt-liegt. Kann sogar scheinträchtig werden. Somit ca. 60 Tage vielleicht launisch, eigenartig bis zum realen Zeitpunkt des aber nicht erfolgenden Werfens. Für meine Frau waren das keine Probleme. Gegen das Herumkleckern von Blut gibt es Hundehöchen, verschmiertes läßt sich auswaschen, alles ist wieder rein.

Die Lücke in unserem Denken war die bis zur Kastration berechnete Zeit. Der Irrtum, daß eine Junghündin bei der ersten Läufigkeit mindestens ein dreiviertel Jahr alt ist. Mit dann 9 Monaten entspricht sie einem Kind von 12½ Jahren.* Weil unsere künftige junge Hündin ein besonders winzig geratenes Welpen war, dachten wir, mit umgerechnet gut 12 als sehr kleines Mädchen würde sie da noch gar nicht wissen, daß sie kein Junge ist. Sondern erst 3 Monate später. Hundlich einjährig, menschlich 15.

Die am 24. 3. durch Kaiserschnitt zur Welt gebrachten Welpen — Weibchen Bella unterdurchschnittlich klein, Rüde Boubou außergewöhnlich groß — kamen samt ihrer Mutter Chivi am 22. 6. zu uns. Am 9. Oktober war die zarte kleine Bella 199 Tage alt. Sechs Kalendermonate plus 16 Tage. Und blutete! Mit umgerechnet noch nicht 11.

Unser Glück war, daß die extrem Frühreife sich nicht ernsthaft inzestuös an ihren großen Bruder wandte. Der wiederum als offenbar Spätreifer noch nicht wußte, daß man auf weibliche Hitze nicht kalt reagiert. Dennoch war die erst fürs Frühjahr geplant gewesene Kastration plötzlich dringlich eilig. Da Bella erst ihre Läufigkeit durchstehen mußte, bevor an eine Operation bei ihr zu denken war, setzten meine Frau und ihr Bruder sich am 11. Oktober mit dem begriffsstutzigen Anfänger-Rüden ins Auto und fuhren ihn zur freundlichen Züchterin. Die nahm ihn in heimliche Pension, die ihn zur Welt operierte Tierärztin schnitt ihm ein ruhiges, neutrales Leben. Nach dem Aufwachen so-

* Hugo Gehring: Der Chihuahua. Hamburg, Berlin 1993. S.89 Altersvergleiche.

Operációk: szexmentes-háztiszta.

Fi- és lánytestvért a legjobb fiatalkorban szabadon együtt tartani és erkölcsöséget követelni, kilátástalan. Kutyaileg, úgy érte. A fiútestvérré már annak hozzávásárlása előtt gondoltunk. Igaz ugyan, nem erkölcsi okból, hanem házi tisztaságért. Egy év tapasztalat után azzal akartuk eldönteni, hogy a hím kölyökként mint valószínűleg még ártatlanul körüljelölő kutyafi kasztrálva és megtartva lesz-e vagy esetleg tenyésztésre kerül valakihez egy szőnyegtelen házba kevés állóbútorral.

Leánytestvérét tekintve, akit aztán „Bellá”-nak kereszteltünk, sem illúzióink nem voltak sem előzetes gondjaink. Az kétszer évente tüzelne, elcsöpögött 2 héten át vért, foltot ejt amin ül-fekszik. Sőt látszatvemhes is lehet. Ezzel kb. 60 napig talán szeszélyes, különös a reális időpontjáig az azonban be nem következő ellésig. Feleségem számára ezek nem voltak problémák. A vér körül-foltolása ellen vannak kutyánadrágocskák, elmaszatolt ki lehet mosni, minden megint tiszta.

A hézag gondolkodásunkban a kasztrálásig kiszámított idő volt. A tévedés, hogy egy fiatal szuka az első tüzeléskor legalább háromnegyed éves. Akkor 9 hónappal megfelel egy 12½ éves gyermeknek. * Mivel a mi jövőbeli fiatal szukánk egy különösen picire sikerült kölyköske volt, azt gondoltuk, átszámítva jó 12 évvel mint nagyon kicsi kislány akkor még egyáltalán nem tudná, hogy ő nem fiú. Hanem csak 3 hónappal később. Kutyaileg egyévesen, emberileg 15.

A III. 24-én császármetszéssel világra hozott kölykek – nőtény Bella átlag alulian kicsi, kan Bubu rendkívül nagy – Csivi anyjkkal együtt VI. 22-én jöttek hozzánk. Október 9-én a gyöngye kis Bella 199 napos volt. Hat naptári hónap plusz 16 nap. És vérzett! Átszámítva még nem 11-el.

Szerencsénk az volt, hogy az extrém koraérett nem fordult komolyan incesztusosan a nagy fitestvérehez. Aki másfelől mint nyilvánvalóan későnérett még nem tudta, hogy női hőségre nem szokás hidegen reagálni. Mégis a csak tavaszra tervezett volt kasztrálás hirtelen sürgősen sietős lett. Mivel Bellának előbb a tüzelését kellett átvészelnie, mielőtt egy operációra lehetett nála gondolni, beleültek feleségem és fitestvére október 11-én a nehéz felfogású kezdőkannal az autóba és elvitték őt a barátságos tenyésztőnőhöz. Az felvette őt az otthoni panzióba, az őt világra operált állatorvosnő vágott neki egy nyugodt, neutrális életet. A felébredés vala-

* < Gehring: (A csivava.). 89.o. korösszehasonlítások.

wie Erholen fehlten ihm höchstens seine nächsten Verwandten (Chivi, Bella) und wir. Er konnte ja kaum wissen, was noch.

Den irreparablen Ausschluß von Fortpflanzungsfähigkeit zu verfügen fiel mir schwerer als die erschütternd traurige Pflicht, der Einschläferung eines rettungslos sterbenskranken oder vergreist nur noch dahinleidenden geliebten Tieres zuzustimmen.¹¹⁶ Das uns ungeheuer schmerzhaft Tötenlassenmüssen beendet in der Regel ein langes glückliches Beisammensein. Aber Sterben gehört zur Natur des Lebens. Ist unvermeidlich, fraglich nur wann. Das Verhindern künftigen Lebens hingegen tut auf andere Weise weh.¹¹⁷

Chivi war unfruchtbar gemacht worden während des lebensrettenden Kaiserschnitts bei ihrem zweiten Wurf. Ihr Leibesertrag waren mehrere Nachkommen. Wovon die ersten irgendwo die von ihr geerbte Frohnatur ausstrahlen und möglicherweise ihrerseits weitergeben. Der an uns gekommene letzte Sohn erwies sich als so sportlich, groß, schlank, schnell und ausdauernd, daß ich insgeheim hoffte, die Züchterin würde uns seine Neutralisierung aufzuschieben empfehlen, bis seine Statur und gutmütige Art für die nächste Generation gesichert ist. Bellas Vorzüge weitervererben zu wollen erübrigte sich angesichts ihres dem Rassestandard nicht genügenden Körpers. Ohnehin wäre es ausgeschlossen, daß wir selber die Erhaltung ihrer tänzerischen Schönheit und Wesensart ermöglichen durchs Zustandekommenlassen der Folgegeneration in unserer Wohnung.¹¹⁸ Boubou als Leih-Erzeuger außer Hauses wäre kein Problem gewesen. Seine etwas fuchsige Nase allerdings würdigt niemand als vererbte Chihuahuaazier.

Beim Auftrag zu Boubous Unfruchtbarmachung kamen mir nicht die elterlichen Gefühle in den Sinn, die auch Tieren innewohnen. Wie Chivi die uns täglich vorführt, wenn sie ihre heranwachsenden Kinder innig wäscht, mit geschlossenen Augen konzentriert aufs Spüren jeder Ohr- und Gesichtsfalte mit der Zunge. Verhaltensforscher scheuen sich nicht, von „persönlicher Liebe unter Rudelgenossen“ zu sprechen und das schützende sowie schulende Verhalten von Vater-Rüden¹¹⁹ zu loben. * Doch wie Menschen auch, muß Boubou nicht unbedingt seine „Brutpflege“-Instinkte und erzieherischen Anlagen aktiv ausleben, um zufrieden zu sein. Als Deckrüde bei Züchtern hätte er weit weniger Familienleben als bei uns durch Chivi und Bella.

Mich erschreckte und beschäftigte die plötzliche Erkenntnis, daß das Kastriertenlassen nicht einfach gleichsetzbar ist einer Maßnahme zur optimalen Stubenreinheit. Sondern begrenzt Boubous ganzes Sein radikal auf uns. Das gefühlvolle, uns intelligent anschauende, uns erheitende, Freude bringende, uns

* Konrad Lorenz: So kam der Mensch auf den Hund. dtv München, 14/1973. Kapitel „Wurzeln der Herrentreue“, Seite 15 Abs. 1

mint üdülés után hiányoztak neki legfeljebb a legközelebbi rokonai (Csivi, Bella) és mi. Hisz ő alig tudhatta, mi még.

A szaporodási képesség irreparabilis kizárását elrendelni nekem nehezebben esett mint a megrázóan szomorú kötelesség, elaltatásába egy menthetetlenül halálos beteg vagy előregedten már csak szenvedgető szeretett állatnak beleegyezni.¹¹⁶ A nekünk roppant fájdalmas megöletnikényszerűség rendszerint egy hosszú boldog együttlétet fejez be. De halál az élet természetéhez tartozik. Elkerülhetetlen, kérdéses csak mikor. Megakadályozása a jövő életnek azonban más módon fáj.¹¹⁷

Csivi terméketlené lett téve az életmentő császármetszés alatt a második ellésekör. Az ő testének hozadéka több leszármazott volt. Amelyekből az első valahol a tőle örökölt vidám természetet sugározzák ki és meglehetősen részükrel továbbadják. A hozzánk jött utolsó fia olyan sportosnak, nagynak, karcsúnak, gyorsnak és kitartónak bizonyult, hogy titokban reméltem, a tenyésztő az ő neutralizálását eltolni ajánlaná, amíg alkata és jóindulatú lény a következő generáció számára biztosítva van. Bella előnyeit továbbörökíteni akarni fölöslegessé vált a fajstandardnak nem elégséges teste miatt. Amúgy is ki lenne zárva, hogy mi magunk a táncos szépsége és lény megtartását lehetővé tesszük a következő generáció létrejöttének megengedése által a lakásunkban.¹¹⁸ Bubu mint kölcsön-nemző házon kívül nem lett volna probléma. Az ő kissé rókás orrát persze senki nem méltatja mint átörökíteni méltó csivavadíszat.

A Bubu terméketlenné tételére való megbízaskor nekem nem a szülői érzések jöttek az eszembe, amelyek állatokban is benne lakoznak. Amint Csivi azokat nekünk naponta bemutatja, amikor a felnövő gyermekeit bensőségesen mossa, zárt szemekkel koncentráltan minden fül- és arcúérzésére a nyelvvel. Magatartáskutatók nem riadnak vissza, „személyes szeretetről a falkatársak között” beszélni és az óvó valamint iskolázó magatartását a falka-apanak¹¹⁹ dicsérni. * De mint emberek is, Bubunak nem kell feltétlenül az ő „ivadékgondozás”-ösztöneit és nevelési képességeit aktívan kiélnie, hogy elégedett legyen. Mint fedező kankutya tenyésztőknél messze kevesebb családi élete lenne mint nálunk Csivi és Bella által.

Engem megijesztett és foglalkoztatott a hirtelen felismerés, hogy a kasztráltatás nem egyszerűen egyenlővé tehető egy intézkedéssel optimális szobatisztaságért. Hanem Bubu egész létét radikálisan ránk korlátozza. Az érzelmetli, minket intelligensen néző, felvidító, nekünk örömet szerző, minket

* < Lorenz: (Így jutott az ember a kutyára.) Fejezet „Úrhozúság gyökerei”, 15. old. 1. bekezd.

achtende und liebende Wesen wird nicht weiterleben in einem aus ihm entstanden anderen, wenn wir das verbrauchte, alt, schwach, krank gewordene einschläfern lassen.

In mir weinte die Vorstellung von Bella und Boubou — die, nach Chivis Tod verwaist, ausschließlich von-für-mit uns leben und altern — als kinderlos braves Geschwisterpaar ergreist am Fenster. Wenn es dort nicht mehr die Köpfe zu heben vermag, bleibt von ihm nichts. Eine unmenschliche Vorausschau. Ohne Hoffnung, daß etwas bleibt.

Für Bella und Boubou schreibe ich diese Zeilen als Ersatz für Nachkommen. Die wir ihnen nicht erlaubt haben. Was hiermit bleibt, ist, daß es sie gab.

In den ersten Tagen ohne Boubou suchte Bella ihren Spiel- und Balgerei-gefährten überall. Seit dem Lebensanfang in der Wurfkiste, blind noch, war er immer neben ihr, ohne Teil der Mutter zu sein. Sie neideten und nahmen einander jedes Spielzeug, rauften knurrend-bellend auf dem Fußboden, leckten gegenseitig Futterreste von ihren Tellern, wurden gemeinsam in die Natur gefahren. Jetzt lag Bella einsam auf dem Fußboden, mit dem Kinn auf der besten Beute, die ihr niemand entreißen wollte.

Der 14. 10. war ein schlimmer Tag zunächst gähnender Leere, dann ungreiflicher Reglosigkeit, Trägheit ihrer Mutter. Denn morgens war Chivi zur Zahnbehandlung weggebracht worden und schlief Nachmittag bis nachts die Narkose aus. Am 15. 10. bekundete Bella, daß sie keineswegs am Mangel herzlicher Zuneigung leidet — mein Chivi wohlthuendes Streicheln hatte sie bald über —, sondern an Langeweile. Besser als bei mir und der tatenlosen Chivi war es allemal am Fenster im Parterre.

Boubou war insgesamt 15 Tage fort. Als meine Frau ihn heimholte, war Belas Hitzeperiode ziemlich vorbei und ihr „Färben“ hatte nirgends untilgbare Spuren hinterlassen.

Boubous kleine Operationswunde war schön zugeheilt, er konnte sich dehnen-strecken-krümmen wie zuvor und Bella hatte den verloren geglaubten lustigen Turnbruder wieder. Für die einander keine Versuchung mehr werdenden voll 7monatigen Hundegeschwister, human gut 1jährigen Kinder, ging das frühere Leben weiter. Harmlos. Ahnungslos.

Uns klang lediglich Boubous Stimme manchmal verwunderlich hoch. Mag sein, wir hatten vor der OP nur die Lautstärke beider Welpen beachtet. Und analog menschlicher Entwicklung erwartet, daß Boubous Gebell an Tiefe gewinnt. Inzwischen haben wir außer ihm 2 Mutterhündinnen (Chivi, Tinka)

becsülő és szerető lény nem fog továbbélni egy belőle keletkezett másban, ha mi az elhasználttá, öreggé, gyengévé, beteggé lettet elaltattatjuk.

Bennem sírt az elképzelt Belláról és Buburól – akik, Csivi halála után megárvulva, kizárólag általunk-értünk-velünk élnek és öregednek – mint gyermektelen derék testvérpár megvénült az ablakban. Ha ott már a fejüket fel emelni nem bírja, nem marad belőle semmi. Egy embertelen előreszemle. Remény nélkül, hogy valami marad.

Bellának és Bubunak írom ezeket a sorokat mint helyettesítés utódoakért. Aki ket nem engedtünk meg nekik. Ami ezzel marad, az, hogy ők léteztek.

Az első napokon Bubu nélkül kereste Bella az ő játszó- és hancurozó társát mindenhol. Az élet kezdete óta az elletőládában, vakon még, ő mindig mellett volt, anélkül hogy része lenne az anyának. Ők irigyeltek és elvettek egymástól minden játékot, tülekedtek morogva-ugatva a padlón, nyaltak kölcsönösen edelmaradékokat tányéraikról, közösen lettek a természetbe hajtva. Most Bella magányosan feküdt a padlón, állával a legjobb zsákmányon, amit tőle senki eltépni nem akart.

X. 14-e rossz nap volt először ásító ürességgel, majd felfoghatatlan mozdulatlansággal, anyja tétlenségével. Mert reggel Csivi fogkezelésre lett víve és délután éjjelig a narkózist aludta ki. X. 15-én kinyilvánította Bella, hogy ő semmiképp nem szívélyes vonzalom hiányában szenved – az én Csivinek jótévő simogatásomat hamarosan megunta –, hanem az unalomtól. Jobb mint nálam és a semmittevő Csivinél lenni volt mindenképp az ablaknál a földszintben.

Bubu összesen 15 napot volt távol. Amikor feleségem hazahozta, Bella hőhulláma meglehetősen elmúlt és „festése” sehol kitörölhetetlen nyomokat nem hagyott hátra.

Bubu kis operációs sebe szépen begyógyult, tudott nyújtózni-terjeszkedni-görbülgetni mint azelőtt és Bellának megvolt az eltűntnek hitt vidám tornásztestvére megint. Az egymásnak már nem csábítást leendő betöltött 7-hónapos kutyatestvérek számára, emberileg jó 11-éves gyermekek, a korábbi élet ment tovább. Ártatlanul. Gyanútlanul.

Nekünk csupán Bubu hangja néha csodálkozatóan magasnak hangzott. Lehetséges, mi az op(eráció) előtt csak a két kölyök hangerősségét figyeltük. És analóg emberi fejlődéshez elvártuk, hogy Bubu ugatása mélységben bővül. Közben rajta kívül van 2 anyaszukánk (Csivi, Tinka)

und 2 Junghündinnen (Bella, Baabi). Letztere kläffen ungefähr Sopran. Er klingt mal das hohe C oder ein Falsett — um nicht das unschöne und auch nicht zutreffende Wort „Piepsen“ zu verwenden —, fragt meine Frau, wenn ich in Blicknähe der Hunde bin: „Ist das Boubou?“ Ich frage nicht. Mich geniert, daß es unser Kastrat sein könnte. *

Beim Mann hat Kastration vor Eintritt der Pubertät schwere Folgen. Der Körperbau zeigt weibliche Formen, das Seelenleben bleibt teils auf kindlicher Stufe stehen. Die Geschlechtsreifung ist eine Entwicklungsperiode. Etwa 4 Jahre zwischen Kindheit und Erwachsenenalter, beendet mit Eintritt der ersten Ovulation bzw. Ejakulation. Diese mit tiefgreifenden Änderungen im körperlichen, seelischen und sozialen Bereich einhergehenden Veränderungen treten in Europa bei Mädchen zwischen 9 und 13 Jahren auf, bei Jungen zwischen 11 und 15.

Die Pubertätsphase des Junghundes ¹²⁰ ist extrem unterschiedlich. Sie reicht vom Ende des 6. Lebensmonats bis zum Eintritt der Fortpflanzungsfähigkeit. Die wiederum bei sehr vielen Hunden mit 7 Monaten beginnt, wodurch die Pubertätsphase sehr kurz werden kann, wogegen spätreife Rassen erst mit 11 oder 12 Monaten fortpflanzungsfähig werden.

Wieweit unser mit 6½ Monaten kastrierter Boubou anders ist als er sonst wäre, wissen wir nicht. Es fehlt der Vergleich. Körperlich war er hochgeschossen und schlank, ob seine Beine noch länger geworden sind, können wir nicht feststellen. Dicker als gesund kann er kaum geworden sein, meine Frau füttert gewissenhaft individuell. Psychisch allerdings mag er durchaus auf der Stufe eines großen Jungen stehengeblieben sein. Keines Lausbengels, sondern braven schlaksigen, zuweilen tolpatschig stürmischen Buben. Der sich gern auf den Rücken wirft und mit allen vieren nach Liebkosung strampelt. Ein wirklich angenehmer Bruder für Bella und inzwischen Baabis fröhlicher Vetter. – Da die Kastration in so jungem Alter aus ihm keinen Intelligenz-Sitzenbleiber gemacht hat, soll er uns auch als Erwachsener mit kindlichem Gemüt recht sein. Wir passen auf, daß ihn die Welt nicht betrügt.

Mitte Dezember wurde Bella zum zweiten Mal läufig. 2 Monate nach ihrer ersten Hitze statt normal nach weiteren 6 Monaten. Ich hatte es nicht bemerkt, denn meine Frau zog ihr das während der ersten Läufigkeit gekaufte Höschen nicht an. Das sich als ungeeignet erwies für Hündinnen, die auf Papiertoilette gehen. Man weiß ja nicht, wann. Führt man sie auf die Straße, wird ihnen die zwangsläufig fest umgebundene, mit Aufsaugmaterial gefüllte Hose vorher abgenommen. — Bella war also buchstäblich frei, als der entmannte Boubou ohne Vorwarnung plötzlich tat, wozu er gar nicht hätte fähig sein dürfen.

* Pschyrembel, Klinisches Wörterbuch. Berlin & N.Y. 2004. -Kastrationsfolgen u.a.: Stimme, psychosexuelle Reifungshemmung, erhebl. psych. Alteration.

és 2 ifjúszukánk (Bella, Bábí). Utóbbiak körülbelül szopránt ugatnak. Ha felcseng néha a magas C vagy egy falzett — hogy ne a nem szép és nem is találó „csipogás” szót használjuk —, kérdezi a feleségem, ha én a kutyák pillantásközelében vagyok: „Az Bubu?” Én nem kérdelem. Engem zseníroz, hogy ez a mi kasztráltunk lehetne. *

Férfinál a kasztrációnak a pubertás fellépte előtt súlyos következményei vannak. A testfelépítés női formákat mutat, a lelkiélet részben gyermeki fokozaton marad. A nemi érés egy fejlődési periódus. Körülbelül 4 év gyermekkor és felnőttkor között, befejezett az első ovuláció ill. ejakuláció fellépésével. Ezek a mélyreható megváltozásokkal a testi, lelki és szociális téren járó változások Európában leányoknál 9 és 13 év között, fiúknál 11 és 15 év között lépnek fel.

A pubertáskora az ifjúkutyának ¹²⁰ extrém különböző. Terjed a 6. élethónap végétől a szaporodóképesség fellépéséig. Amely megint nagyon sok kutyánál 7 hónappal kezdődik, miáltal a pubertásfázis nagyon rövid lehet, amivel szemben későnérő fajok csak 11 vagy 12 hónaposan lesznek szaporodóképesek.

Mennyiben más a mi 6½ hónappal kasztrált Bubunk mint különben lenne, nem tudjuk. Hiányzik az összehasonlítás. Testileg nagynövésű volt és karcsú, hogy lábai még hosszabbak lettek-e, nem tudjuk megállapítani. Kővérebb mint egészséges alig tudott lenni, feleségem lelkiismeretesen táplál individúan. Pszichikailag bezeg teljesen lehetséges egy nagy fiú fokozatán állt meg. Nem egy csirkefogóén, hanem egy rendes langaléta, néha kétbalkezesen viharos fiúén. Aki szívesen a hátára dobja magát és mind a négygel becézgetésekért rúgkapál. Egy igazán kellemes fitestvér Bellának és közben Bábí vidám unokafivére. – Mivel a kasztráció olyan ifjú korban belőle nem csinált intelligencia-bukottat, ő nekünk felnőttként is gyermeki lelkülettel megfeleljen. Vigyázzunk, hogy őt a világ ne csalja meg.

December közepén Bella másodszor tüzelt. 2 hónappal az első hőhulláma után ahelyett hogy normálisan további 6 hónap után. Én nem vettem észre, mert feleségem nem húzta fel neki az első tüzelés alatt vásárolt nadrágocskát. Amely alkalmatlannak bizonyult szukáknak, akik papírtoilette mennek. Hiszen nem tudni, mikor. Ha az utcára vezetjük, róluk a kényszerűen szorosan átkötött, felszívóanyaggal megtöltött nadrágot előbb levesszük. – Bella tehát szószerint szabad volt, amikor a férfiatlanított Bubu előzetes figyelmeztetés nélkül hirtelen megtette, amire ő egyáltalán nem szabadott volna képes lenni.

* < Pschyrembel (Klinikai Szótár): -(Kasztrációkövetkezmények tb.k.: hang, pszichoszexuális megérlelésgátlás, jelentős pszich. alteráció.)

Es war am 3. Januar. Die verspielten Hundegeschwister wurden 285 Tage alt: 9½ Hundemonate, 13 Menschenjahre. Nachmittags heftige Belle-Bellerei-rei-wie-noch-niie dazu Schreie-Schreieeee meiner Frau doch das Gebelle-Bell-Bellen hört nicht auf und meine Frau ru-uuft ihre Schwääägerin die vor mir die Unfallstelle erreicht.¹²¹ Im ersten Moment seh ich durch die Tür nur beider Rücken,¹²² Chivi springt lauthals kläff-kläffend neben den Frauenbeinen herum, vor denen schrei-eien-bellen nicht, schreien in höchsten Tönen größten Schmerzens¹²³ Bella und Boubou. Ich erkenne nichts, meine Frau und ihre Schwägerin stehen davor, über die Verunglückten gebeugt und laut rufend, die offenbar schwerstverletzten Welpen jaulen-bellen unvermindert. Warum tun meine Frau und die Schwägerin so wenig? Ich drängle mich vor, will hinknien, die wohl blutend sterbenden, kreischend ums Überleben kämpfenden Hündlein zu retten... Aber die sterben nicht, hängen bloß zusammen, Boubou ist in Bella „gebunden“, kommt nicht frei.

Der für geschlechtslos gehaltene Bruder vergewaltigte seine unnatürlich erneut läufige Schwester. Das Jammergebell ließ vermuten, daß beide selber nicht wußten, wie und was mit ihnen geschieht. Nach etwa 3-4 oder 5 Minuten, keiner schaute auf die Uhr, war das unglückliche Spektakel vorbei. Meine Frau rief bei der Tierärztin an, die Boubou kastriert hatte. Aber es war Wochenende, die Praxis zu.

Meine entsetzte Frau wandte sich an die Züchterin. Die wußte unwiderlegbaren Trost. Wenn das Unmögliche geschehen ist, muß es halt möglich gewesen sein, daß Bellas Hitze den Reiz bei Boubou ausgelöst hat. Der folgenlos bleibt. „Heiße Luft“. Denn daß die befreundete Tierärztin keine Rechnung ohne Leistung ausgestellt hat, sei zu sehen.

Was wir erneut sahen, war, was wir oft angeschaut hatten. Nämlich nichts. Außer der winzigen Narbe dort, wo bis Oktober die Hoden knollten. Meine Frau beruhigte die arme kleine Bella als unschuldiges Gewaltopfer, schimpfte den verdatterten Wüstling Boubou und stellte Gitter auf, falls es den Pseudo-Eunuchen nochmal nach Potenz gelüftet.

Als meine Frau schließlich die Tierärztin erreichte, war deren erste Frage, ob es in unserer Nähe „noch einen anderen Rüden“ gibt. Wieso „noch einen“? War Boubou denn „noch“ Rüde? Unsere laienhaften Sorgen versuchte sie humorvoll zu zerstreuen. Wenn kein anderer an Bella herangekommen war und sie trächtig wird, zahlt sie gerne die Alimente.

Uns freilich waren Boubous unvorbereitet erzeugtes „Ätsch“ zu seiner männlichen Vergangenheit wie der Tierärztscherz gar nicht lächerlich. Wir fürchteten, naturwidrige Paarung eines Verschnittenen mit seiner Schwester

Január 3-án volt. A játékos testvérek 285 nap idősök: 9½ kutyahónap, 13 emberi év. Délután heves uga-ugátás-tás-tás-mint-még-sohaaa ahhoz kiáltásai-kiáltásaii feleségemnek de az ugátás-uga-ugátás nem szűnik meg és feleségem hí-íívja a sóóógornőjét aki előttem a balesethelyet eléri.¹²¹ Az első pillanatban látom az ajtón át csak a kettejük hátát,¹²² Csivi harsányan csah-csaholva ugrál körül a női lábak mellett, amelyek előtt kia-bál-álnak-ugatnak nem, kiabálnak legmagasabb hangjain a fájdalomnak¹²³ Bella és Bubu. Nem ismerek fel semmit, feleségem és sógornője előtte állnak, a szerencsétlenül jártak fölé hajolva és hangosan kiáltva, a nyilvánvalóan legsúlyosabban megsebesült kölykek nyüszítenek-ugatnak csökkentetlenül. Miért tesznek feleségem és a sógornő oly keveset? Előretolakszom, oda akarok térdelni, a tán vérzőn meghaló, sikítva a túlélésért harcoló kutyusokat megmenteni... De azok nem hálnak, csupán összeakaszkodtak, Bubu Bellába van „kötve”, nem szabadul ki.

A nemnélkülinek tartott fiútestvér megerőszakolta a természetellenesen újólag tüzelő leánytestvérét. A nyomorugátás sejtetni engedte, hogy mindketten maguk se tudták, hogyan és mi történik velük. Valami 3-4 vagy 5 perc után, senki se nézett az órára, a szerencsétlen spektakulum elmúlt. Feleségem felhívta az állatorvosnőt, aki Bubut kasztrálta. De hétféve volt, a rendelő zárva.

Megrémült feleségem a tenyésztőnőhöz fordult. Az megcáfolhatatlan vigaszt tudott. Ha a lehetetlen megtörtént, akkor hát kellett lehetséges legyen, hogy Bella hevülése Bubunál az ingert kiváltotta. Amely következménynélküli marad. „Forró levegő”. Mert hogy a baráti állatorvosnő számlát nem állított ki szolgáltatás nélkül, az látható.

Amit újólag láttunk, az volt, amit gyakran néztünk volt meg. Ugyanis semmit. A parányi hegen kívül ott, ahol októberig a herék dudorodtak. Feleségem megnyugtatta a szegény kis Bellát mint ártatlan erőszak-áldozatot, leszidta az elképedt kéjenc Bubut és rácsot állított fel, ha esetleg a pseudo-eunuch még egyszer potenciára vágyódik.

Amikor feleségem végül az állatorvosnőt elérte, annak első kérdése az volt, hogy közelünkben „még egy kankutya” van-e. Hogyhogy „még egy”? Hát Bubu „még” kankutya volt? Laikus gondjainkat megpróbálta humorosan eloszlatni. Ha más nem ért Bellához és ő vemhes lesz, fizeti ő szívesen az alimentumokat.

Nekünk persze a Bubu előkészítetlenül előidézett „bee”-gúnyja férfias múltjára mint az állatorvosnői tréfa egyáltalán nem voltak nevetségesek. Féltünk, a természetellenes párosodása egy heréltnek a leánytestvérével

würde einen Wurf verkrüppelter Welpen ergeben. Aber auch die hiesige Tierärztin glaubte nicht, daß bei Bella etwas zu unternehmen sein würde gegen einen Unglückswurf. Und Inzucht, lasen wir dann, kann bei Hunden sogar vorteilhaft sein.

Mir erscheint es sonderbar, daß Boubou im Oktober operiert wurde wegen der verfrühten ersten Läufigkeit Bellas, die er als damals erst halbjähriger Spät-reifer vermutlich verschlafen hätte. Und er dann im Januar mit 9½ Monaten zeitgerecht aufwachte beim allerdings nurmehr theoretischen Erreichen seiner Deckfähigkeit, die in ihm doch eingeschläfert worden war. Ich weiß nicht, wie die Natur sowas macht, aber daß sie es kann, erlebten wir.

Am 31. März, nachdem Bella längst Mutter geworden wäre durch eine am 3. Januar fruchtbare Notzucht, wurde auch sie kastriert. Die geschwisterlich un-verminderte Liebe lebt ohne sexuelle Spannung und der Zusammenhalt der kleinen Chivi-Familie ist menschseits beneidenswert.

Der Stubenreinheit ist besonders Boubous Operation sehr nützlich. Boubou als Kastratenchor-Knabe streunt nicht durchs Haus, um es als seine Liebeslaube zu markieren gegen Eindringlinge auf Brautschau. Was ist Braut? — Im Hunde-Abortwinkel steht Boubous „Baum“ soweit wand-ab, daß er ringsum das Bein heben-wechseln kann wo er wie will. Es ist eine Statue im abwaschbaren Plastikeimer auf einem Drahtsockel, die bei jedem Papierwechsel angehoben wird. Benutzt Boubou einen der anderen Hundewinkel, macht er kein Aufhebens. Nur einen Knicks.

>
8. Januar
január 8
>

egy alom korcs kölyköt adna. De az itteni állatorvosnő se hitte, hogy Bellánál valamit tenni kellene egy szerencsétlen ellés ellen. És incesztus, olvastuk aztán, kutyáknál még előnyös is lehet.

Nekem különösnek tűnik, hogy Bubu októberben lett operálva Bella időelőtti első tüzelése miatt, amit ő akkor csak fél éves későn-érőként valószínűleg elaludta volna. És ő aztán januárban 9½ hónaposan időben felébredt a bezzeg már csak teoretikus elérésére a fedezőkéességének, ami benne pedig el volt altatva. Én nem tudom, hogyan csinál a természet ilyesmit, de azt hogy tudja, megéltük.

Március 31-én, miután Bella régen anya lett volna egy január 3-i termékeny nemi erőszak révén, ő is kasztrálva lett. A testvéreileg nem csökkentett szeretet él szexuális feszültség nélkül és az összetartása a kis Csivi-családnak emberi oldalról irigylésre méltó.

A szobatisztaságnak különösen Bubu operációja nagyon hasznos. Bubu mint kasztráltkórus-fiú nem csatangol a házon keresztül, hogy mint szerelmi luga-sát megjelölje menyasszonynézésre betolakodók ellen. Micsoda a menyasz-szony? – A kutya-budiszögletben Bubu „fája” annyira faltól-el áll, hogy ő akörül a lábát emelni-váltani tudja ahol amint akarja. Ez egy szobor lemosható plastikvödörben egy dróttalazaton, amelyet minden papírcserekor meg-emelünk. Ha Bubu egy másik kutyaszögletet használ, nem csinál hűhót. Csak egy térdhajlítást.

Naturerlebnisse.

Die Brille der Hunde ist die Nase. Sehen können sie nicht gut, riechen desto besser. Führt man sie Gehsteigi – Gassi ist riskant – mag man auch das kaum glauben. So nahe halten sie das Gesicht, Riecher voran, über jede Baumscheibe. Wo selbst das kurzsichtigste Auge sieht, was da... päh, pfui, komm weiter!

Essigsäure nimmt der Hund noch in 100millionenfach verdünnter Lösung wahr als der Mensch. Warum er dann noch wie ein Sehbehinderter mit der Lupe in Augenschein nimmt, was schon bei lauem Wetter für Menschen zum Himmel... schreit, ich weiß es nicht. Doch daß das Sortieren, Analysieren, Definieren von olfaktorischen, d.h. riechnervlichen Reizen geistige Beschäftigung ist, weiß man aus Berichten über Spürhunde.

„Für den Hund besteht die Welt weit mehr aus geruchlichen als aus optischen oder akustischen Eindrücken. So wie wir Augentiere sind, ist der Hund Nasentier und bezieht die meisten Informationen über den Luftstrom...beruhend auf ‚Riechbildern‘, wie bei Delphinen auf ‚Hörbildern‘...Ein Hund, der den ganzen Tag in der Wohnung lebt, deren Geruchsspuren er bis zum Überdruß auswendig kennt, hat nichts vom Leben...Wir haben Arbeit, Probleme, Bildschirm, Zeitung, Bücher, telefonieren...Dem Hund ist Spazieren wichtig: die Welt voll Witterungen, ein herrlicher, bunter Teppich leuchtender Duftlinien, Duftkreise, Duftwellen, Duftkanten.“ *

Zum Einschnuppern in ihre neue Heimat bei uns zogen wir Bella und Boubou schon Tage nach ihrer Ankunft im Welpenkäfig durch den Wald. Sie selber durften wir noch nicht laufen lassen. Aber auch so erblickten und atmeten, kosteten-schmeckten sie riecherisch, was es in ihren 12 Baby- und Kleinkindwochen bei der Züchterin nicht gab. Chivi blieb dicht am Wägelchen mit ihren Kindern. Die Festigkeit ihrer mütterlichen Verbindung zu ihnen erübrigte alsbald die Leine.

An das ihr unbekanntes dünne Lederband gewöhnten wir Chivi auf dem Rheindeich. In Begleitung der ihr sympathischen Bekanntschaft von der Herreise, der jüngsten schwägerlichen Hündin „Floki“.¹²⁴

Den Spaziergang auf dem Damm wählten wir in unbewußter Übertragung humaner Augensehnsucht nach Weite. Unsereins reist nicht ans Meer, um sich im Fischerdorf einzubuddeln gegen das randlos erschrecklich viele windbestrichene Wasser. Sondern blickt im Gegenteil dank der Brise glücks-

* Eberhard Trumler: Mit dem Hund auf du. München & Zürich 1973. - S. 90 f.

Természeti élmények.

A kutyák szemüvege az orr. Látni nem tudnak jól, szagolni annál jobban. Ha kivisszük őket járdára, – utci kockázatos – ezt is alig hinnők. Olyan közel tartják az arcot, szaglót előre, minden fakorong fölé. Ahol még a legrövidlátóbb szem is látja, ami ott ... pihá, pfuj, gyere tovább!

Ecetsavat a kutya észleli még 100-milliószor hígítottabb oldatban is mint az ember. Hogy ő akkor miért mint egy látáskárosult a nagyítóval veszi szemügyre, ami már langyos időben emberek számára az égbe... kiált, én nem tudom. De hogy a szortírozása, analizálása, definálása az olfaktorikus, azaz szaglóiidegi ingerléseknek szellemi foglalkozás, tudjuk tudósításokból kopókról.

„A kutya számára a világ sokkal inkább szaglási semmint optikus vagy akusztikus benyomásokból áll. Úgy ahogy mi szemálatok vagyunk, a kutya orrálat és a legtöbb információt a levegőáramom keresztül szerzi...alapozva ’szagképekre’, mint delfineknel ’hallásképekre’ ... Egy kutya, aki egész nap a lakásban él, amelynek a szagnyomait untig kívülről ismeri, annak semmi nincs az életből... Nekünk munkánk, problémáink vannak, képernyő, újság, könyvek, mi telefonálunk ... A kutyának fontos a sétálás: a világ tele szimatokkal, egy gyönyörű, tarka szőnyege fénylő illatvonalaknak, illatköröknek, illathullámoknak, illatszégélyeknek.” *

Beszimatoláshoz az új hazájukba nálunk Bellát és Bubut már napokkal érkezésük után a kölyökketrecben húztuk az erdőn át. Őket magukat még nem volt szabad szabadni hagynunk. De így is megpillantották és lélegezték, kóstolták-ízlelték szaglással, ami az ő 12 bébi- és kisgyerekekükben a tenyésztőnél nem volt. Csivi szorosan maradt a kocsikánál gyermekeivel. A szilárdsága anyai kapcsolatának hozzájuk fölöslegessé tette hamarosan a pórázt.

A neki ismeretlen vékony bőrszalaghoz hozzászoktattuk Csivit a Rajnagáton. Kíséretében a neki szimpatikus ismeretségnek az ideutazástól, „Floki” legfiatalabb sógori szukanak.¹²⁴

A sétát a gáton választottuk tudatlan áttételéből emberi szemvágynak távolság után. Magunkfajta nem azért utazik a tengerhez, hogy magát a halászfaluban betúrja a szélenélkül ijesztően sok széljárta víz ellen. Hanem ellenkezőleg a szellőnek köszönhetően boldogság-

* < Trumler: (A kutyával pertu) .90. köv. o.

tränend zum Horizont. Wo man vom Schiff dort noch weiter schaut in die Ferne. Die Endlosigkeit sieht, die auf Zehenspitzen noch weiter reicht. Das ist das überwältigende Gefühl. Der Strand nur das Sprungbrett zum Gedankenflug über Ostsee, Nordsee, Südsee, West- ? Egal, es dehnen und biegen sich Horizonte am Atlantik, Pazifik, Ozean. Einer nach dem andern.

Die nicht ganz so weite Rheinwelt bis zur Krümmung des Stromes, die unsere Besucher bewundern und meine Frau Chivi zeigte, deren Horizont bisher der Züchterin Gartenzaun war, überwältigte die gar nicht. Die Überwältigung ereignete sich jedoch spontan und schwappte Chivi über die spitzen Ohren, als meine Frau sie auf dem Deichweg absetzte. Das nur gepflegten Kurzrasen kennende Hündlein verschwand aufgeregt im hohen Gras. Wohin sich schon andere Hunde, taub und blind für das liderschöne Rheinpanorama, abgewandt hatten. Nasentiere eben.

Die Leinenstunde für Chivi hätten wir ebensogut hinter der Wand des Pferdestalles in der Talsohle am Ortsrand halten können. Hatten wir etwa einen Adler erwartet, der in die Ferne späht?

Mit Chivi, Bella, Boubou besitzen wir wieder Hunde und senken erneut häufiger den Blick. Mich hatte das Zarissa gelehrt, die schwarze Leithündin unseres verstorbenen Viererrudels, Foto S. 10, als es mir einmal gelungen war, sie von meiner Frau und den anderen Hündlein wegzulocken in den Wald. Mich ritt die Neugier, wie weit Zarissa mitzukommen und mir zu vertrauen wagt. Wie sie sich im unbekanntem Gelände mit Verlaß nur auf mich verhält. Ob sie bald zu jammern, die Hilfe meiner Frau herbeizukläffen probiert oder den Pfad zurückzulaufen beginnt. *

Anfangs zögerte sie mitzukommen. Lange. Versuchte statt dessen, mich vom Waldgang abzubringen. Nachdem sie aber mich zu begleiten beschloß, zeigte die kleine Führungspersönlichkeit keinen Wankelmut. Erwartete dafür, daß sie nicht nur mitläuft, sondern ich mich um sie kümmere. Lag ein dicker langer Baumstamm überm Pfad, den ich daraufsteigend und drüben abspringend leicht überwand, wollte sie hinübergehoben werden. Das war nie geübt worden. Auf Querlieger stießen wir bei Ausflügen sonst nicht, sie kannte nur Stämme parallel zum Feldstraßenrand. Zudem ließ sie mich wissen, daß ihr zu überblicken unmöglich ist, was mir kaum über den Sockenrand reicht.

Für meine Funde – ob Pilz, Pflanze, bunter Stein – interessierte sie sich aufrichtig. Und machte umgekehrt mich aufmerksam auf ihre Entdeckungen. Das mochte ein Käfer sein, den sie auf dem Rücken liegen und strampeln gewahrte, während ich die Markierungen an einigen Bäumen betrachtete. Oder

* J-G. Farkas: Totenklage um eine Chihuahua; vom Altern und Sterben unseres letzten Hündleins. S.6 f

könnyesen a horizonthoz pillant. Ahol a hajóról ott még messzebb nézünk a távolba. A végtelenséget nézzük, ami lábujjhegyen még messzebb ér. Az a lenyűgöző érzés. A strand csak az ugródeszka a gondolatreptéhez át a Balti-tengeren, Északi-tengeren, Déli-óceánon, Nyugati- ? Mindegy, horizontok nyúlnak és hajlanak az Atlantin, a Csendesen, az óceánon. Egyik a másik után.

A nem annyira messzi Rajnavilág a folyam kanyarulatáig, amit látogatóink megcsodálnak és feleségem Csivinek megmutatott, akinek a horizontja eddig a tenyésztő kertkerítése volt, őt egyáltalán nem nyűgözte le. A lenyűgözés azonban megtörtént spontánul és átloccsant Csivi hegyes fülei fölött, amikor feleségem őt a gátúton letette. A csak ápolt rövidgyepet ismerő kutyus eltűnt izgatottan a magas fűben. Ahova már más kutyák, süketen és vakon a dalszép rajnai panoráma iránt, elfordultak. Orrállatok hát.

A pórázórát Csivinek éppen úgy a lóistálló fala mögött a völgy alján a helység szélén tarthattuk volna. Talán egy sast vártunk, aki a távolba kémlel?

Csivivel, Bellával, Bubuval vannak megint kutyáink és újból gyakrabban sütjük le a tekintetet. Engem ezt Cárissza tanított meg, a fekete vezérszukája az elhalt négyesfalkánknak, fotó 10. o., amikor nekem egyszer sikerült, őt a feleségtől és a többi kutyusoktól elcsalni az erdőbe. Engem nyargalt a kíváncsiság, milyen messze merészle Cárissza velem jönni és bennem bízni. Hogyan viselkedik ő ismeretlen terepen csak reám való megbízhatósággal. Vajon hamarosan jajgatni, a feleségem segítségét idecsaholni próbál-e vagy az ösvényt visszazaladni kezdi. *

Kezdetben habozott velemjönni. Hosszan. Megpróbált ahelyett, engem az erdei járástól eltéríteni. Miután azonban engemet kísérni határozott, nem mutatott a kis vezérszemélyiség ingatagságot. Elvárta ezért, hogy nemcsak velem megy, hanem én vele törődöm. Ha feküdt egy vastag fatörzs az ösvényen keresztül, amelyet én felhágva és túloldalt leugorva könnyen legyőztem, ő át emelve akart lenni. Az nem volt gyakorolva soha. Keresztbe fekvőkre a kirándulásokon különben nem bukkantunk, ő csak fatörzseket paralel a mezei út széléhez ismert. Ezenfelül tudatta velem, hogy neki áttekinteni lehetetlen, ami nekem alig a zoknim széléig ér.

Leleteim – ha gomba, ha növény, színes kő – őt őszintén érdekelték. És fordítva engem figyelmeztetett az ő felfedezéseire. Az lehetett egy bogár, amelyet ő a hátán feküdni és rúgkapalózni észrevett, mialatt én a jelzéseket néhány fán szemléltem. Vagy

* < Farkas: (Halottsirató, egy csivaváért; utolsó kutyusunk öregedéséről és haláláról) 6. köv.old.

es mochte ein kleiner blauer Falter auf grünen Beerenblättern sein. Für meine Begriffe „klein“, für Zarissa ein erwachsenes flugfähiges Lebewesen. Was sie mir zeigte, wurde dadurch auch mir größer. Der Vorhang zur Sinneswelt der Zwerghündin – mit anderen Duft-, Sicht-, Hörproportionen als meine – hob sich. Bloß fesselhoch freilich. Aber man sieht allerhand von dem, was Chihuahuas erleben, auch wenn man selber sich nur mit den Augen bückt.

Daß Chivi der Rhein samt den interessantesten Schiffen schnuppe ist, weil bloß der als Hunderauslauf geschätzte Damm die Nase erfreut, ermöglicht uns wieder öfter den Anblick des würdevoll breit und behäbig dahinschwimmenden, mit Kräuseln spielenden, lange Falten schleppenden großen Gewässers ohne Heimlichkeit zu genießen.¹²⁵ Unsere verstorbene Csikola (Foto Seite 10) erlitt eines Tages einen Anfall von Panik am Rheinufer, die ihr Lebenslang blieb. Was diese Angst verursacht hatte,¹²⁶ die sie auch im Arm getragenen pausenlos zittern machte und zu kopfloser Flucht trieb – nirgends sonst als am Rhein, an keinem anderen Wasser –, wissen wir nicht. Den anderen Rudelmitgliedern sowie den mitbetreuten schwägerlichen Hündlein und natürlich auch uns wären Ausflüge zum Rhein an hechelnd heißen Sommertagen eine Wohltat gewesen. Doch wie hätten wir Csikola daheim einsperren, alleine lassen können?

Da Csikola ihre Gefährtinnen überlebte und ihre Rhein-Phobie bis zuletzt unvermindert bestand, wurden wir mit der Zeit unterschwellig entwöhnt vom Verlangen dorthin. Oder mußten ein separates Hinfahren vor ihr quasi verheimlichen, sie daheim lassen. Mit Chivis Rhein-Indifferenz wurde das uns einst stets angenehm gewesene Ziel wieder attraktiv.

Besonders aufschlußreich war uns zur herbstlichen Zugvogelzeit die gegenseitige Einschätzung von Wildgänsen und Chihuahuas. Mehrere Flüge von meist 14 Kanadagänsen verteilen sich da zum Weiden entlang dem Ufer. Es können Hunderte sein. In Abständen ragen stets einzelne Köpfe mit weißer Wangenpartie auf langem Hals hoch empor und bewachen eine emsig grasrumpfende Schar. Die jeweils Wachhabende schnattert nicht bei jedem Vorkommnis Alarm, sondern wägt aus Erfahrung die Gefahr.

Mannmenschen mit Stock und größerem Hund könnten schießen, die Gruppe fliegt auf. Weib- und Kindpersonen, die nicht mit den Armen fuchteln und schreien, sind nur lästig. Vorsorglicher Abwärtsrückzug ans Wasser zum Schwimmhäutewaschen mit gespreizten Zehen reicht.

Ein bis drei Chihuahuas, die frei ihrem Menschenpaar voraus streifen, lösen zwar das Hochfahren mehrerer schwarzen Langhalse aus. Aber sind noch kein Anlaß zum Flügelschlagen oder für ein Ausweichmanöver zum Fußbaden am Kiesrand. — Abwartend tiefer hineinzuwaten geht beim Rhein nicht. Der hat

lehetett az egy kis kék lepke zöld bogyóleveleken. Az én fogalmaim számára „kicsi”, Cárisszának egy felnőtt repülőképű élőlény. Amit ő nekem mutatott, ezáltal számomra is nagyobb lett. A függöny a törpeszuka érzékvilágához – más szaglás-, látás- és hallásproporciókkal mint az enyéim – felemelkedett. Csupán bokamagasra persze. De sok mindent látni abból, amit csivavák átélnek, akkor is ha az ember maga csak a szemeivel hajol le.

Hogy Csivinek a Rajna a legérdekesebb hajókkal együtt tökmindegy, mert csupán a kutyakifutóként becses gát az orrot örvendezteti, lehetővé teszi nekünk megint gyakrabban a látványát a méltóságteljes szélesen és komótosan tovaúszó, fodrokkal játszó, hosszú redőket maga után vonó nagy víznek titkosság nélkül élvezni.¹²⁵ Elhalt Csikolánk (fotó 10. o.) egy nap pánikrohamot szenvedett a Rajnaparton, ami élethosszig megmaradt neki. Mi okozta ezt a félelmet,¹²⁶ ami őt karban viselve is szüntelenül reszkettette és fejtelnen menekülésbe kergette – sehoh másutt mint a Rajnál, semmi más víznél nem –, nem tudjuk. A többi falkatagnak valamint az együttgondozott sógori kutyusoknak és természetesen nekünk is kirándulások a Rajnához lihegő forró nyári napokon egy jótétemény lettek volna. De Csikolát hogy zárhattuk volna be otthon, hagyhattuk volna egyedül?

Mivel Csikola a társait túlélte és az ő Rajna-fóbiája mindvégig csorbítatlanul fennállt, idővel tudatalatt leszoktunk a kívánságról oda. Vagy egy szeparát odautat el kellett előle kvázi titkolnunk, őt itthon hagyni. Csivi Rajna-közömbösségével számunkra az egykor állandóan kellemes cél megint vonzó lett.

Különösen tanulságos volt számunkra az őszi madárvonulásidőben a vadludak és csivavák kölcsönös megítélése. Több röpte többnyire 14 kanadai lúd eloszlik akkor legelni a part mentén. Lehetnek százával. Távolágokban állandóan kimagaslanak egyes fejek fehér orcarésszel hosszú nyakon magasan és őriznek egy serényen füvet tépkedő csapatot. A mindenkor őrszolgálatos nem gágog vést minden eseménynél, hanem tapasztalatból mérlegeli a veszélyt.

Férfiemberek bottal és nagyobb kutyával lóhatnának, a csapat felrepül. Női- és gyermekszemélyek, akik nem a karokkal hadonásznak és kiabálnak, csak kellemetlenek. Elővigyázatos lefelé visszavonulás a vízhez úszóhátyamosásra szétterpesztett lábujjakkal elegendő.

Egy vagy három csivava, aki szabadon az emberpárja előtt kószál, kiváltja ugyan több fekete hosszúnyak magasbaemelkedését. De még nem indok szárnycsapásra vagy kikerülő manőverre lábfürösztésre a kavicsos szélén. – Várakozón mélyebben belegázolni nem megy a Rajnál. Annak van

die Kraft, ohne eine Welle zu verziehen alles hereinzuholen, talwärts fortzuschwimmen. Widerstand zwecklos. Gegen diesen mächtigen Strom kommen auch stärkste Gäneschwimmerinnen nicht an. Sie müssen mitdriften, irgendwo anlanden, heraussteigen, zurückfliegen zum kalten Grasbüfett. Diese Mühe sind so kleine Hunde nicht wert.

Sowohl Chivi wie die Wachtgans messen das gegnerische Gefahrenpotential am Tempo. Kommen wir betont langsam nach, wirken wir hinreichend lange harmlos, daß zunächst die Hunde überprüft werden können. Bella und Boubou richten sich stumm nach ihrer Mutter. Die betrachtet die Gans. Riecht weder nach Mensch noch Hund, Haus oder Auto. Ist kindgroß, aber anders gebaut. Greift nicht an, erfordert keine Abwehr. Läuft auch nicht weg, muß nicht verfolgt werden. Steht nur reglos da, guckt. Chivi desgleichen. Beide strecken den Hals vor. Den längeren hat die Gans, Chivi zieht den Kopf zurück. Andere Schwarzhälse erheben sich und schauen zu.

Inzwischen sind wir nahe genug, bleiben stehen. Meine Frau holt Hundeleckerlis aus ihrer Tasche, wirft sie mit vorsichtiger Bewegung vor die Gänse. Einige braune Bröcklein fallen ins Gras, keine Gans sucht. Andere Stücklein fallen auf den Deichweg, die Gänse bleiben bewegungslos. Vielleicht wenn wir zurückweichen? Doch so weit wir uns entfernen und dabei zurückblicken: nicht einmal die Wächterin probiert, was wir ihnen ließen und auch unsere Hündlein nicht wegschnappten. Die gleichfalls unter dem Eindruck der ungewöhnlichen Begegnung still mit uns fortgingen.

In dem Moment hören wir ein Auto, knallt dessen Tür. Ein Mann läßt seine beiden Schäferhunde los. In unsere Richtung. Wir rafften Chivi und die Welpen hoch. Der Mensch lacht: „Keine Angst, meine tun nichts“. Wir treten vom Dammweg herunter ins Gras. Die Hunde haben die aufgestreckten Gänsehälse erblickt, jagen mit aufgeregtem hohem Gekläff hin. Die Gruppe hebt die Schwingen, stößt von der Böschung übers Wasser, macht über der Strommitte eine Kurve, fliegt das Ufer entlang. Auf uns zu. Dicht über uns rauscht der gestaffelte Flug, grellen kleine Rufe. Für uns? Wir halten die Hündlein so, daß sie hinaufschauen. Ahnen sie, wer die sind? In 4-5 Sekunden ist die schnelle Schar über die Wipfel weg.

Zwischen Wildenten und Chihuahuas gibt es keine respektvolle Begegnung. Vom Entenstandpunkt sehr vernünftig, daß sie keinen Nahkampf mit den gleichgroßen, flink auf 4 gestreckten Beinen anhöpfenden, kläffenden Landtieren riskieren. Jedenfalls nicht am Ufer. Im Wasser wäre es ihnen nicht bange. Was Menschen wie Hunde prustend-schluckend-schnaufend, mit Händen und Beinen vorwärtsgrapschend erreichen, erledigen Enten mit kurzem

ereje, egy hullám rándulása nélkül mindent belehozni, folyammentébe elsodorni. Ellenállás értelmetlen. Ezen hatalmas folyam ellen nem boldogulnak a legerősebb lúduszónók sem. Nekik vele kell sodródniuk, valahol partot érni, kiszállni, visszarepülni a hideg fűbüféhez. Ezt a fáradságot olyan kicsi kutyák nem érik meg.

Mind Csivi mind az őrlúd méri az ellenfél veszélypotenciálját a tempón. Ha hangsúlyozottan lassan jövünk utána, eléggé hosszan hatunk ártalmatlannak, hogy először is a kutyákat ellenőrizni lehessen. Bella és Bubu némán igazodnak anyjuk után. Az figyel a ludat. Nem szaglik sem mint ember sem kutya, ház vagy autó. Gyermeknagyságú, de más felépítésű. Nem támad, nem igényel védekezést. Nem is szalad el, nem kell üldözni. Csak álldogál mozdulatlanul, néz. Csivi éppúgy. Mindketten előrenyújtják a nyakukat. A hosszabbik a lúdnak van, Csivi a fejét visszahúzza. Más feketenyakak emelkednek fel és nézik.

Közben elég közel vagyunk, megállunk. Feleségem kutyainyencfalatokat vesz elő a táskájából, óvatos mozdulattal dobja a lúdak elé. Néhány barna morsácska a fübe hull, egy lúd se keres. Más darabkák a gátútra esnek, a ludak maradnak mozdulatlanul. Talán ha visszavonulunk? De amilyen messzire eltávolodunk és amellett visszapillantunk: még az őrnő se kóstolja meg, amit nekik hagytunk és a kutyusaink sem kaptak el. Akik hasonlóképpen a szokatlan találkozás benyomása alatt csendesen velünk mentek el.

Abban a pillanatban hallunk egy autót, csattan az ajtaja. Egy férfi elengedi a két juhász-kutyáját. A mi irányunkba. Felragadjuk Csivit és a kölykeket. A férfi nevet: „Nincs mit félni, az enyéim nem tesznek semmit.” Lelépünk a gátútról a fübe. A kutyák megpillantották a felnyújtott lúdneyakakat, odaszáguldanak felizgatottan magas csaholással. A csapat felemeli a szárnyakat, elrugaszkodik a töltéstől a víz fölé, a folyam közepe fölött egy kanyart csinál, repül a part mentén. Mifélnék. Szorosan fölöttünk suhog a lépcsőzetes röpte, rikoltanak kis kiáltások. Nekünk? Mi úgy tartjuk a kutyusokat, hogy felnézzenek. Sejtik őket, azok kik? 4-5 másodperc alatt a gyors csapat a fatetők fölött eltűnt.

Vadkacsák és csivavák közt nincs tiszteletteljes találkozás. A kacsaaálláspontból nagyon ésszerű, hogy közelharcot az azonos nagyságú, függően 4 kinyújtott lábön szembeugrándozó, csaholó szárazföldi állatokkal nem reszkíroznak. Mindenesetre nem a parton. A vízben nekik nem lenne mit aggódni. Amit emberek mint kutyák prüszkölve-nyelve-lihegve, kezekkel és lábakkal előrekapkodva elérnek, elintéznék récék rövid

Schwanzwackeln und einem Wink des linken Fußes. So ziehen sie auch beim Nahen von Zwerghunden sich aufs eigene Spielfeld zurück.

Just das ist das Problem mit den unsrigen am Rhein. Für die haben Stockenten die Figur des beim Hineinbeißen quäkend-knäkend ertönenden Spielzeugs aus Stoff. Hier aber sind es die Originale! Meist 2-3 Stück, man muß sich nicht buchstäblich drum reißen. Diese Spielwesen bewegen sich zudem selbständig, nicht erst von uns geworfen. Und sie flüchten! Das ist das Größte! Löst den Verfolgungsinstitut aus.

Dadurch bei Hochwasser die akute Lebensgefahr. Wenn die Enten nicht viele Meter Uferböschung stolpernd hinunterwatscheln oder auffliegen. Spielsüchtige Verfolger herankommen lassen. Sich dann mit kurzbeinigen Schritten bäuchlings auf die hergereichte Handfläche des Rheins wälzen und mit den Gefoppten quäkelnd querulieren. Kann ich den übereifrigen Boubou, heuer dazu die ihm nacheifernde Baabi nicht zurückhalten, ertrinken wir gemeinsam.

Bei normalem oder gar niedrigem Wasserstand locken die Enten vergebens. Da ist noch Gelegenheit, den Fanggierigen von seinem Rheinfall abzuschreiben, abzuhalten, mit Händegeklatsch zur Besinnung zu bringen. Die Enten regt unser Getöse selten zum Fliegen auf. Schiffe brubbeln auch nicht in Filzpantoffeln vorbei, wenn man zusammen mit Kormoranen und Krähen auf der Bühne rastet und vom Ufer noch angebellt wird. Man weiß sich geschützt von dem breiten Gewässer.

Wie sich kleine Hunde bei einem für uns idyllisch anmutigen, für sie an Umfang noch überschaubaren stehenden Wasser verhalten, wo sich nichts Sensationelles tut, erkundeten wir an warmen Septembertagen wiederholt. In einem von uns mit dem Viererrudel selten besuchten, dann vergessenen Mückenwald führt der einzig gute Weg an einen Teich oder See, einer vielleicht wegen Baumaterials (Lehm, Sand) gebuddelten Senke vorbei. Teich klingt schlammgründig undurchsichtig, nach Entengrütze. Waldsee lautet klar, romantisch, spiegelt malerisch Wipfel und Wolken, hat weiße Seerosen wie der hier gemeinte, dessen sumpfigen Rand Binsen und Schilf säumen. Zu den kinderfaustkleinen gelben Teichrosen passen die dickblütigen Trollblumen auf nasser Wiese.

Die 600 Meter vom Parkplatz sowie die zurück hielten wir bei langsamem Gehen den mit 5 Monaten menschlichen Schulanfängern vergleichbaren Welpen zumutbar. Machten auch Pausen für die Kleinhundbeinen mehrfach längere Strecke als für Kinderschritte. Doch die Junghündlein verlangte es nicht nach Rast. Legt man eine geradlinig 1,2 km lange Strecke im Zickzack zurück, einen forstfahrzeugbreiten Weg immerzu hin-und-her querend, sind es

farokbillegéssel és egy intésével a bal lábának. Így húzódnak ők vissza törpe-kutyák közeledténél is a saját játékerükre

Épp ez a probléma a mieinkkel a Rajnánál. Számukra tőkésrécéknek olyan figurájuk van mint a beleharapásnál kvárogón-vartyogón felhangzó játékszereknek szövegtől. De itt az eredetiek vannak! Többnyire 2-3 darab, nem kell betűszerint azokért tépázkodni. Ezek a játéklények még hozzá önállóan mozognak, nem csak általunk dobva. És menekülnek! Ez a legnagyobb! Kioldja az üldözési ösztönt.

Ezáltal árvíznél az akut életveszélyt. Ha a récék nem sok méter parttöltést botolva lekacsáznak vagy felrepülnek. Játékmániás üldözőket közeljönni hagynak. Magukat aztán rövidlábú léptekkel hason a Rajna idenyújtott tenyerére gördítik és a becsapottal nyekeregve perlekednek. Ha nem tudom a túlbuzgó Bubut, idén hozzá a neki utánabuzgálgató Bábít visszatartani, belefulladunk közösen.

Normális vagy ugyancsak alacsony vízállásnál a récék hiába csalogatnak. Akkor van még alkalom, a kapásravágyót az ő rajnai vízesésétől elkiabálni, eltartani, kézcsattogatással észre téríteni. A récéket a mi robajunk ritkán izgatja fel repülésre. Hajók se dünyögnek el mellettük filcpapucsban, ha kormoránokkal és darvakkal együtt a partsarkantyún van pihenés és a partról még meguagatják. Védve tudják magukat a széles víz által.

Hogy kicsi kutyák egy számunkra idillikusan kecses, számukra terjedelemben még áttekinthető álló víznél hogyan viselkednek, ahol semmi szenzációs nem történik, felderítettük meleg szeptemberi napokon ismételtén. Egy általunk a négyesfalkával ritkán látogatott, majd elfelejtett szunyogerdőben elvezet az egyetlen jó út egy tavacskához vagy tóhoz, egy talán építőanyag miatt (agyag, homok) kiásott mélyedés mellett. Tavacska iszapfenekűen átláthatatlannak hangzik, békalencsésen. Erdei tó tisztán hangzik, romantikusan, festőien tükröz facsúcsokat és felhőket, vannak fehér tavirózsái mint az itt értett, amelyek a mocsaras szélét kákák és nád szegélyezik. A gyerekökölnyi kicsi sárga tavirózsákhoz találunk a sűrűvirágú zergeboglárak nedves réten.

A 600 métert a parkolóhelytől valamint vissza elvárhatóan tartottuk lassú járással az 5 hónaposan emberileg iskolakezdőkkel összehasonlítható kölykektől. Tartottunk szüneteket is a kicsikutyalábak számára többszörösen hosszabb szakaszon mint gyereklépések számára. De az ifjúkutyusok nem kívántak pihenőt. Ha egy egyenesvonalban 1,2 km hosszú szakaszt cikkcakkban tesszük meg, egy erdejárműszéles utat mindig ide-oda átszelve, akkor az

vermutlich 3,6 km. Doch unsere munteren Zwerglein wieselten nicht bloß zwischen den befestigten Rändern. Sondern inspizierten auch die für Wolkenbruch und Starkregen ausgehobenen Gräben, die mit ungenießbaren Pilzen verzierten Böschungen. Und sie erkundeten jeden Platz hinter gestapeltem Holz. Alles in allem wohl 5 km Hunde-Dauerlauf über unebenes Gelände, die Straßenlöcher mitgerechnet. Kein Wunder, daß Bella, Boubou sowie ihre unternehmungslustige Mutter Chivi hernach fest schliefen.

Schon der Weg war übersät von allerlei Spielsachen fürs Auge. Düften unbeschreiblicher Vielfalt. Erregenden Geräuschen empört scheltender Meisen, Warnungen schnarrender Häher, eines auf hohem Stamm unnachgiebig hart und hohl knatternden Spechts. Der Mischwald lieferte abwechselnd Eicheln und Fichtenzapfen, die wir den Hunden zum Nachspringen warfen wie Zweigstücke zum Holen (diese Sprintstrecken vergaß ich zu berechnen). Die Chihuahuas reagierten sogar auf die von anderen Hunden als geringfügig unbeachteten Bucheckern. Nur wollten wir sie nicht ärgern mit den falschen Leckerlis.

Über diesen Weg sprangen manchmal winzige braune Fröschelein von einem Graben zum andern. Es war zu beobachten faszinierend, wie intensiv und behutsam unsere Hündlein die unregelmäßig hüpfenden, verharrenden, wackelgängigen Kleinkreaturen studierten. Stellten sich vor sie, beschnupperten den halslosen Kopf, liefen beim Davonspringen des lautlosen Wesens mit. Wünschten es so gerne zu berühren, daß sie zitternd die Pfote erhoben. Aber niemals ein Fröschelein traten, keines herumschoben wie daheim ein Spielzeug. Sondern es nach einer Weile unversehrt forthoppeln ließen.

Schnecken, die auf Kufen glitten als schleichende Kugeln und sich dann darin versteckten, wurden bebellt. Wegschnecken bald nurmehr mißachtet, obwohl die unbekümmert auf der Straße dahinschleimten. Der Wert verschiedenster Pflanzen, Blätter, Gräser wurde nach Duft und Geschmack bestimmt. Mit nachhaltig schmerzlicher Erfahrung an Nase wie Pfoten bei Brennesseln, ob hochwüchsig oder niedrig, mit Blüten oder ohne. Bei Wehgejaul, Niesanfall, Hinkebein wußte meine Frau Abhilfe, zumindest Linderung. Und fürs Nächstemal hatte der gebrannte oder ameisengezwickte Forscher dazugelernt.

Auffallend ist das bis heute nicht erloschene Interesse jedes unserer Hündlein an Mistkäfern. An denen ist wirklich nichts Neues zu entdecken. Sind dunkelblau glänzend, ziemlich rund, geschlossene Kleinsthundpfote groß, krabbeln bei jedem Waldgang einzeln oder um etwas gruppiert herum.¹²⁷ Liegen mal unbegreiflich weshalb auf dem Rücken, strampeln tolpatschig, kommen bei dem Buckel natürlich allein nicht auf die Beine, ergreifen einen helfend eingehaltenen Grashalm oder auch nicht. Tausendmal schon gesehen haben auch unsere Hündlein diese Käfer. Und finden sie trotzdem beachtenswert. - Inzwi-

feltehetőleg 3,6 km. De a mi jókedvű törpécskéink nem fűrgéskedtek csupán az erősített szélek között. Hanem megszemlélték a felhőszakadásért és erős esőért kiásott árkokat, az ehetetlen gombákkal ékesített töltéseket. És felderítették minden helyet összerakott fa mögött. Mindent egybevéve valószínűleg 5 km kutya-távfutás egyenetlen terepen, az utcalyukakat beleszámolva. Nem csoda, hogy Bella, Bubu valamint vállalkozószellemű anyjuk Csivi ezután mélyen aludtak.

Már az út tele volt hintve mindenféle játékszerekkel a szem számára. Illatokkal leírhatatlan változatosságban. Felizgató zajokkal fehéborodottan szidalmazó cinkéknek, figyelmeztetéseket racsoló szajkóknak, egy magas törzsön hajthatatlanul keményen és üregesen durrogató harkálnak. A vegyeserdő felváltva makkot és fenyőtobozt kínált, amit mi a kutyáknak utánaugrásra dobtunk mint gallydarabokat a hozásra (ezeket a sprintszakaszokat elfelejtettem számítani). A csivavák reagáltak még a más kutyáktól jelentéktelenségként figyelembe nem vett bükkmakkra is. Csak nem akartuk őket bosszítani a hamis csemegékkel.

Ezen az úton át ugrottak néha pici barna békácskák egyik árokból a másikba. Lenyűgöző volt megfigyelni, milyen intenzíven és óvatosan tanulmányozták kutyusaink a szabálytalanul szökellő, szünetelő, ingatagjárású kisteremtényeket. Eléjük álltak, megszimatozták a nyaknélküli fejet, a hangtalan lény tovaugrásánál velefutottak. Annyira kívánták megérinteni, hogy reszketve felémelték a mancsot. De soha nem léptek egy békácskára, egyet se toltak körül mint otthon egy játékszer. Hanem egy idő után sértetlenül tovabukdácsolni engedték.

Csigák, amelyek számtalpon csúsztak mint lopakodó golyók és aztán abban elbújtak, meg lettek ugatva. Meztelen csigákat hamarosan csak megvetettek, habár azok gondtalanul az úton odanyájkáltak. A legkülönbözőbb növények, levelek, füvek értéke illat és íz szerint lett meghatározva. Tartósan fájdalmas tapasztalatokkal orron mint mancsokon a csalánoknál, akár magasnövésű vagy alacsony, virággal vagy anélkül. Jajüvöltésnél, tüsszentésrohamnál, bigegésnél tudott a feleségem segítséget, legalábbis enyhítést. És a következő alkalomra a megégetett vagy hangyacsípett kutató hozzátanult.

Feltűnő a máig el nem múltó érdeklődése mindegyik kutyusunknak ganajturó bogarak iránt. Azokon igazán nincs semmi újat felfedezni. Sötétkéken fénylőek, meglehetősen kerek, zárt minikutyamancs nagyságúak, minden erdei sétánál mászkálnak egyesével vagy valami köré csoportosulva körül.¹²⁷ Feküsznek néha érthetetlen miért a hátukon, rúgkapálóznak esetlenül, az ök púpjuktól természetesen egyedül nem jutnak talpra, megragadnak egy segítő odatartott fűszálat vagy nem is. Ezerszer látták már kutyusaink is ezeket a bogarakat. És mégis figyelemreméltónak találják. – Köz-

schen bin ich draufgekommen, was die so Unwiderstehliches an sich haben. Mistgeruch.

Das einzig Uninteressante für die Chihuahuas in diesem Wald, der ihnen bis zur Erschöpfung viel Schönes bietet, ist der See. Wahrscheinlich riecht er nach nichts, hat keinen Eigenduft. Schmeckt auch nicht so besonders, daß es bei jedem Besuch lohnte, einen Meter Trampelpfad hinabzuschlüpfen und beim Schlecken mit nassen Füßen im kalten Sand zu stehn. – Vorher war mir nie aufgefallen, daß ein Hund überlegt, ob er 4 Pfoten oder nur 1-2 ins Wasser steckt.

Auf dem See ist nichts, was geistig mobilen Hündlein Anregung oder Zerstreuung gibt. Das nahe Gequake eines großen Frosches reizt sie zu keiner Antwort. Daß meine Frau ihnen direkt auf die geöffnete Seerose zu schauen ermöglicht, ist umsonst. Die bewegt sich nicht, tut nichts, hascht nicht mal nach der vorübersirrenden Libelle. Die sich leicht hätte fangen lassen, aber nicht wiederkehrt. — Ich tue, was man immer tut, wenn an stillem Gewässer Steinchen sind. Schleudere einen halbwegs flachen möglichst waagrecht auf die Wasserfläche zum Mehrfachsprung. Die Hündlein beobachten die Klatschsprünge ohne Beifall, warten auf das noch unbekanntere Ereignis. Nach je 2 Sekunden hat auch der zweite und dritte Stein ausgesprungen, paar Kreise zerfließen. Das war es. Interessiert keinen Hund. Und kein Stein mehr da.

Doch wo ich Steine suchte, lag ein offenbar seit Tagen toter Regenwurm. Ehe wir es verhindern können, haben unsere Nasentiere sich in dem Parfüm gewälzt. Und weil sie an der dem Wasser abgewandten Straßenseite noch eine vertrocknete Spitzmaus finden, um die Gerangel entsteht, bis meine Frau sie gegen Leckerli tauscht und wegwirft, ist der Ausflug gerettet. Bloß fort vom langweiligen See! Der Waldweg zurück zum Parkplatz: der ist prall voll Leben!

Die mitgebrachten Handtücher, damit nach ausgiebigem Schwimmbad die Hunde nicht naß herumlaufen und sich erkälten, tragen wir stillschweigend trocken heim.

Gesundheit.

Gott sei Dank habe ich über Kranksein nur wenig notieren müssen.

Die Vorstellung unserer am 22. Juni gekommenen jungen Chihuahuafamilie¹²⁸ bei der hiesigen Tierdoktorin erfolgte am 9. Juli. Das war der Termin für die abschließende Impfung der Welpen, den die sie mittels Kaiserschnitt zur Welt gebrachte und bei der Züchterin betreute Tierärztin vorausbestimmt hatte. Boubou empfand die Impfung als sehr schmerzhaft. Geblieben ist ihm auch

ben rájöttem, mi van azokon oly ellenállhatatlan. Ganéjszag.

Az egyetlen érdektelen a csivavák számára ebben az erdőben, amely nekik a kimerülésig sok szépet nyújt, a tó. Valószínűleg semmiféle szagot nem áraszt, nincs tulajdon szaga. Nem is ízlik olyan különösen, hogy minden látogatáskor megérmé, egy méter kitaposott ösvényt lecsúszni és a nyalogatásnál nedves lábakkal a hideg homokban állni. – Azelőtt soha nem tűnt fel nekem, hogy egy kutya megfontolja, hogy 4 mancsot vagy csak 1-2-t dug a vízbe.

A tavon nincs semmi, ami szellemileg mozgékony kutyusoknak ösztönzést vagy szórakozást ad. A közeli kuruttyolása egy nagy békának nem ingerli őket válaszra. Hogy a feleségem nekik direkt a kinyílt tavrózsára nézni lehetővé teszi, hiábavaló. Az nem mozog, nem tesz semmit, nem kapdos még a mellette elzümögő szitakötő után sem. Amely könnyen hagyta volna magát megfogni, de nem tér vissza. – Én azt teszem, amit mindig tesznek, amikor csendes víznél kövecskék vannak. Hajítok egy félig-meddig laposat lehetőleg vízszintesen a vízfelületre többszörös ugrásra. A kutyusok figyelik a csattanó-ugrásokat taps nélkül, várnak a még ismeretlen eredményre. Mindenkör 2 másodperc után a második és harmadik kő is abbaugrott, pár kör szétfolyik. Ez volt. Nem érdekel egy kutyát sem. És nincs több kő ott.

De ahol köveket kerestem, feküdt egy nyilván napok óta holt földigiliszta. Mielőtt meg tudnánk akadályozni, orrállataink a parfümben hemperegtek. És mivel ők a víztől másfelé útdalton még egy elszáradt cickányt találnak, amely körül tülekedés keletkezik, míg feleségem azt inycenségért cseréli és eldobja, a kirándulás meg van mentve. Csak el az unalmas tótól! Az erdei út vissza a parkolóhelyhez: az feszesen tele van étellel!

A velünkhözott törülközőket, hogy a kiadós fürdés után a kutyák ne szaladgáljanak nedvesen és meghűljenek, hallgatólagosan visszük szárazan haza.

Egészség.

Hála Istennek beteglétről csak keveset kellett feljegyezmem.

A bemutatása a június 22-én jött fiatal csivavacsaládunknak¹²⁸ az itteni állatdoktornőnél július 9-én következett be. Ez volt a határidő a kölykek záró védőoltására, amelyet az őket császarmetszéssel világra hozott és a tenyésztőnőnél gondozta állatorvosnő előre határozott meg. Bubu az oltást nagyon fájdalmasnak érezte. Megmaradt neki

nach einem Jahr die Angst vor der tierärztlichen Praxis, wo er wegzulaufen Anstalten macht. – Bella ertrug das Geimpftwerden stiller, war aber hernach erschöpft und 2 Tage leicht fiebrig. Sie hat beim Hineintragen in die Praxis keine Angst. Ist jedoch wütend, unleidlich.

16. August. Morgens bemerkte meine Frau gerade noch rechtzeitig, daß Chivi das ihr ins Maul gesteckte Medikament nicht kaut und schluckt, sondern zu ihrem Schlafplatz trägt und vergraben will. Es war ein Viertel der großen Pille, die ihr wegen Haarverlusts noch vom Kaiserschnitt und teils wegen Hautreizung durch Wiesen-Herbstmilben verordnet worden war.¹²⁹ Da sie das Stück der Hunden angeblich schmackhaften Tablette¹³⁰ nicht mit einem Glas Wasser einnehmen konnte, gab meine Frau es ihr zum Zerbeißen. „Braver Hund, kau das, davon wird dein Fell wieder schön“. Das artige Hündlein nahm das Medikament an, ließ sich den Kopf streicheln und entfernte sich dankbar wedelnd. Um es auszuspucken und zwischen Bett-Tüchern zu verstecken.

Manche Patienten machen es ähnlich. Aber Chivi konnte es niemandem abgesehen haben. Und wenn, würde das voraussetzen, sie hätte den Trick verstanden. – Meiner Frau blieb nichts übrig, als die Tabletten im Mörser zu zerstoßen und zu überlegen, wie sie die ins Futter mischt so, daß Chivi ihr Essen nicht mit anderen tauscht. Ohne auch das von Patienten gelernt zu haben. Chivis Haut ist sehr empfindlich. Mit Heilmitteln unterm Bett wäre sie kahl.

Die meisten Sorgen machten die Zähne. Entstehen Probleme an dieser Schwachstelle der Zwerghunde, vermögen die Tiere das ihren Besitzern weder rechtzeitig mitzuteilen noch lokalisierbar zu zeigen. Pfotenbewegungen an der Schnauze, nachlässige Nahrungsaufnahme deuten nicht unbedingt auf Zahnschmerz oder Zahnfleischentzündung. Das Aussortieren bißfester Stückchen im Essen¹³¹ wiederum geschieht oft erst, wenn das Unglück schon da ist.

Ein Chihuahua, dem die Zungenspitze links oder rechts aus dem Fang hängt, weil sie dort nicht mehr vom Gebiß im Maul gehalten wird, ist ein kläglicher Anblick. Und ein für uns erbärmliches Geschehen, wenn ein anderer Hund – hoffentlich nur aus unschuldiger Neugier – daran leckt oder hineinzwickelt, um festzustellen, was da aus dem Mund hängt und womöglich wegzunehmen lohnt. Vom meist nicht bloß zahnrarmen, zahnlösen, sondern auch geschwächten, altersschwachen anderen Hündlein. Das nicht zurückbeißen, sich nicht mit Zähnen wehren kann.

Meine Frau hatte sich angewöhnt, bei unseren Chihuahuas immer auf üblen Mundgeruch zu achten, der durch Zahnstein, Zahntaschen, Zahnfäule entsteht. Zahnbehandlung bei so kleinen Tieren ist schwierig. Allein schon wegen der

egy év után is a félelem az állatorvosi rendelőtől, ahol ő elfutni intézkedéseket tesz. – Bella az oltattatást csendesebben viselte el, de azután kimerült volt és 2 napig enyhén lázas. Ő a bevitelnél a rendelőbe nem fél. De dühös, túrhetetlen.

Augusztus 16. Reggel észrevette feleségem éppen még idejében, hogy Csivi a neki szájbudagott orvosságot nem rágja és nyeli, hanem az alvóhelyére viszi és elásni akarja. Egy negyede volt a nagy pilulának, ami neki a szőrvesztés miatt még a császármetszéstől és részben bőrirritáció miatt réti-ősziatka által lett elrendelve.¹²⁹ Mivel ő a darabját a kutyáknak állítólag ízletes tablettának¹³⁰ nem tudta egy pohár vízzel bevenni, feleségem odaadta neki szétharapni. „Derék kutya, rágd azt, attól a bundád megint szép lesz“. A szófogadó kutya elfogadta az orvosságot, hagyta a fejét megsimogatni és eltávozott hálásan csóválva. Hogy azt kiköpje és az ágy-lepedők közt elrejtse.

Némely páciensek hasonlóan csinálják. De Csivi nem leshette el senkitől. És ha, az feltételezné, hogy megértette volna a trükköt. – Feleségemnek nem maradt más hátra, mint a tablettát a mozsárban szétzúzni és megfontolni, miként keveri bele az eledelbe úgy, hogy Csivi az ételét ne cserélje el másokkal. Anélkül hogy azt is páciensektől tanulta volna. Csivi bőre nagyon érzékeny. Gyógyszerekkel az ágy alatt kopasz lenne.

A legtöbb gondot a fogak okozták. Ha problémák keletkeznek a törpekutyák ezen gyenge pontján, az állatok nem bírják ezt tulajdonosaiknak sem idejében közölni se lokalizálhatóan megmutatni. Mancsmozdulatok a szájhoz, hanyag táplálékfelvétel nem utalnak feltétlenül fogfájásra vagy foghúsgyulladásra. A kiválogatása harapáskemény darabkáknak az ételben¹³¹ viszont gyakran akkor történik csak, amikor a szerencsétlenség már itt van.

Egy csivava, akinek a nyelvhegye balról vagy jobbról a pofából kilóg, mert az ott a fogazattól már nincs a szájban tartva, siralmas látvány. És számunkra szánalmas történés, ha egy másik kutya – remélhetőleg csak ártatlan kíváncsiságból – azon nyaldos vagy belecsíp, hogy megállapítsa, mi lóg ott a szájból és talán elvenni érdemes-e. A többnyire nem csupán fogszegény, fogatlan, hanem meggyengült, aggrokatag másik kutyustól. Amely nem tud visszaharapni, fogakkal védekezni.

Feleségem megszokta, a csivaváinknál mindig rossz szájszagra figyelni, amely fogkó, foggyulladások, fogszuvasodás által keletkezik. A fogkezelés ilyen kicsi állatoknál nehézkes. Már egyedül csak

Dosierung von schmerzbetäubenden, narkotisierenden Mitteln. Zahnersatz für die Zwerglein gibt es nicht. Für große Hunde ja. Dentalprothetik für die Winzlinge wäre überaus kompliziert. — Warum die Natur ausgerechnet Kleinsthunden, denen Nahrung zu erbeuten ohnehin sehr mühsam ist, das Überleben zum sonst möglichen relativ hohen Alter so erschwert, ist eine der auch Menschen wichtigen Daseinsfragen, auf die man gern Antwort wüßte, aber keine bekommt. — Unsere Csikola fand sich mit ihrer unaufhaltsam frühen Beinahe-Zahnlosigkeit erstaunlich gut ab. Doch bei den als Welpen mit Milchzähnen an uns gekommenen neuen Hündlein wollten wir alles gemäß den veterinärmedizinischen Fortschritten Mögliche tun, daß ihnen die richtigen Beißer lebenslang bleiben.

Das Beknabbern von Möbeln, Plastikbehältern einschließlich Kanten und Griffe der Transportkäfige, von Kartons jeder Art, Hülsen von Toilettenpapierrollen, hielten wir von Anbeginn als überwiegend zahnwuchsbedingt. Denn Chivi als erwachsene Hündin benagte so gut wie nichts, zerbiß lediglich die kullernden Papierrollenspulen.

Die sukzessive Entwicklung der Welpengebisse spürten wir lebhaft beim Bebeißnen unserer Finger sowie Handkanten durch Bella und Boubou. Die liebten das. Immer schärfer und uns schmerzhafter bis blutig verletzend, wenn ihre zunehmend spitzen scharfen Zähnchen ins Fleisch eindringen. So daß wir die gebissene Hand wegzogen, den Hundekopf abwehrten. Geschickt flink nachzubeißen war für die Hündlein wesentlich lustiger, als die still gehaltene Hand zu bekauen, solange das uns nicht wehgetan hatte.

In der zweiten Septemberhälfte entdeckten Bella und Boubou die Vorzüge von Walnüssen. Die lagen am Zuckerberg unter zwei schattigen Bäumen und auf dem Weg. Bergab rollten sie fangleicht, die Hündlein konnten sie einholen, nebenherlaufen und vorausspringend aufhalten. Ließen sich im Maul tragen, wurden nicht naß aufgeweicht wie Papphülsen, zerbrachen nicht wie Schneckenhäuser. Nie gab es „pfui“ wie beim Möbelfüßebeißnen. Im Gegenteil, wir warfen sogar 2-3 Nüsse gleichzeitig, die auf dem Fußboden polterten und beim belobigten Zurückbringen erneut zum Fangen hinweggerollt wurden.

Bis wir merkten, daß Nüsse oft auch ohne zu rollen ein beliebter Welpenzeitvertreib waren. Mit hingebungsvoll geschlossenen Augen benagten, beknabberten sie die zwischen den Pfoten gehaltenen Nüsse von allen Seiten. Keineswegs als Versuch, die irgendwie zu öffnen. Wußten sie doch nicht einmal, daß innen Eßbares ist. Die Einfühlsamkeit galt den allmählich ausgehenden Milchzähnen, die sie an den harten schwieligen Nußschalen abrieben.

a fájdalomesillapító, narkotizáló szerek dozирования miatt. Fogpótlás a törpécskék számára nincs. Nagy kutyák számára igen. Dentális protétika a piciknek fölöttebb komplikált lenne. — Hogy a természet miért éppen minikutyáknak, akiknek táplálást zsákmányolni amúgy is nagyon fáradtságos, a túlélését az egyébként lehetséges relativ magas korhoz annyira megnehezíti, egyike az embereknek is fontos létkérdéseknek, amire az ember szeretne választ tudni, de nem kap. — A mi Csikolánk a feltartóztathatatlan korai szinte-fognélküliségébe bámulatosan jól törődött bele. Azonban a kölykeként tejfogakkal hozzánk jött új kutyusoknál minden az állatmedicinai haladások szerint lehető meg akartunk tenni, hogy nekik az igazi harapók élethosszig megmaradjanak.

Megrágcsálását a bútoroknak, plasztiktartályoknak beleértve a transzportketrecek éleit és fogantyúit, mindenféle kartonoknak, toalettpapírtkercesek hüvelyeknek, kezdettől fogva túlnyomórészt fognövekedés-okozottak tartottuk. Mert Csivi mint felnőtt szuka jóformán semmit se rágott meg, csupán a guruló papírtkerces-orsókat harapta szét.

A kölyökfogazatok szukcesszív fejlődését élénken éreztük az ujjaink valamint kézeleink Bella és Bubu általi megharapásánál. Ők szerették azt. Mind élesebben és nekünk fájdalmasabban míg véresen megsebesítve, ha az ők fokozódón hegyes éles fogacskáik a húsba belehatoltak. Úgy hogy mi a megharapott kezlet elhúztuk, a kutyafejet elhárítottuk. Úgyesen fűrgén utánaharapni a kutyusok számára lényegesen vidámbb volt, mint a csendben odatartott kezlet megrágni, ameddig az nekünk nem fájt.

Szeptember második felében fedezték fel Bella és Bubu a diók előnyeit. Azok a Cukorhegyen két árnyékos fa alatt és az úton feküdtek. Hegyről lefelé gurultak megfogáskönnyen, a kutyusok tudták utolérni, melletteszaladni és elébeugorva feltartani. Vítették magukat a szájban, nedvesen nem puhultak fel mint papírhüvelyek, nem törtek el mint csigaházak. Soha nem járt „pfuj” mint a bútorlábharapásnál. Ellenkezőleg, mi még dobtunk is 2-3 diót egyidejűleg, amelyek a padlón zörögtek és a megdícsért visszahozásnál újólag megfogásra lettek tova gurítva.

Amíg észrevettük, hogy diók gyakran gurítás nélkül is egy kedvelt kölyökidőtöltés voltak. Odaadón zárt szemekkel megrágták, megrágcsálták a mancsok közt tartott diókat minden oldalról. Semmiképp mint kísérlet, azokat valamiképp kinyitni. Hiszen nem is tudták, hogy belül ehető van. A beleelés a lassanként kiszolgált tejfogagnak szólt, amelyeket ők a kemény kérge dióhéjakon ledörzsöltek.

Am 1. Oktober fand meine Frau eine frisch abgebrochene Zahnhülse mit blutigem Rand. Das Ende der Milchzeit brach an. Wem der Zahn gehört hatte, war festzustellen nicht allein darum schwierig, weil die Hunde den Kopf nicht zur Lampe emporblickend ruhig halten und sich die langen Lefzen hochheben lassen wollten. Am besten wie im schrägen Zahnarztstuhl mit Lätzchen um den Hals. Sondern weil beide statt der gesuchten Lücke mehr Zähne besaßen als meine Frau erwartet hatte: oft 2 nebeneinander. Die neue Zahnreihe war bereits da, die alte hielt sich noch fest. Es wurde eine sehr schwere Übergangszeit. In urplötzlich ungeahnt doppelter Hinsicht: Bella wurde vorzeitig läufig.

Am 3. 10. befand die Tierärztin, Boubous Doppelzähne müssen raus. Unter Narkose. Und zwar sofort nach dem Wochenende. — Den darauf nächsten möglichen Operations-Termin 14. 10. bekam Chivi. — Bei Bella durfte noch gewartet werden, daß etliche Milchzähne durch „Zerrspiele“ herausfallen.

Es war uns sehr komisch, dem lustigen Hündlein die Spielsachen hinzuhalten, in welche es tief hineinbeißen konnte, um die dann immer wieder kräftig wegzuzerren in der hinterhältigen Hoffnung, Bella dadurch Zähne auszureißen. Ich weiß nicht, ob Kinderärzte den Eltern empfehlen, den Zahnwechsel zu erleichtern durch Hartwürstchen-Spiele. „Beiß du in ein Ende, ich ins andere, wer stärker zieht, gewinnt.“ Humaner als früher mit Bindfaden an Zahn sowie Klinke und Zuschlagen der Tür, oder der Backpfeife, die den teuren Zahnarzt ersparte, sind Salamiziehen und Hunde-Zerrspiel auf jeden Fall.

Kommen 2 miese Dinge zusammen, ist der dritte Verdruß oft nicht weit. Als Boubou seine erste Narkose gerade überstanden hatte, doch Chivis Ober- wie Unterkieferprobleme zunahmen, kam am 6. 10. ich ins Krankenhaus, kündigte sich Bellas am 9. 10. voll eingetretene Läufigkeit an, — wodurch wir unvermittelt vor der Entstehung einer Inzestzucht standen, die wir umhimmelswillen nicht wollten, — und war es mit der Nachtruhe vorbei. Aus Duplizität des Unguten wurde Triplizität, dann mindestens Quadruplizität.

Vor dem begreiflicherweise totalen Nervenzusammenbruch rettete die hilfsbereite Züchterin meine Frau. Sie bot an, Bella vor der Schande durch Boubou zu bewahren, in welche zu fallen die offenbar bereit war. Der angehende Wüstling durfte zur Züchterin in Pension. Erst von seinen Gelüsten geläutert sollte er heim. Als kleiner Eunuch. Da Boubous Doppelzähne nicht sämtlich auf einmal extrahiert worden waren, schlug die Züchterin vor, die Kastrationsnarkose gleich auch dafür zu nutzen. Und nachdem Boubou 15 Tage später nicht mehr als „der“, wer er war, sondern als „das“ abgeholt wurde in Begleitung der inzwischen von ihrer ersten Hitze abgekühlten Bella, zog ihr die sachkundige Züchterin gleich mit den Fingern einen schon

Október 1-én feleségem talált egy frissen letörött foghéjat véres széllel. A tejfogidő vége elkezdődött. Kié volt a fog, megállapítani nemcsak azért volt nehéz, mert a kutyák a fejüket nem akarták a lámpára felpillantva nyugodtan tartani és a hosszú ajkakat felemelni engedni. Legjobban úgy mint a ferde fogorvosi székben előkével a nyak körül. Hanem mivel mindkettejüknek a keresett hézag helyett több foga volt mint feleségem elvárta: gyakran 2 egymás mellett. Az új fogsor máris ott volt, a régi még tartotta magát erősen. Ez egy nagyon nehéz átmeneti időszak lett. Nagyon váratlanul hirtelen kettős tekintetben: Bella idő előtt tüzelt.

X. 3-án úgy találta az állatorvosnő, Bubu duplafogainak ki kell. Narkózis alatt. Éspedig rögtön a hétvég után. — Az utána legközelebb lehetséges operációs terminust X. 14-én Csivi kapta. — Bellánál még várni szabadott, hogy némely tejfogak „rácigálójátékok” által kihullanak.

Ez számunkra nagyon furcsa volt, a vidám kis kutyusnak a játékszereket odartartani, amelyekbe mélyen bele tudott harapni, majd folyton erősen elrácigálni az alattomos reményben, Bellának ezáltal fogakat kitépni. Nem tudom, hogy gyermekorvosok a szülőknek ajánlják-e, a fogváltást megkönnyíteni keményvirslis-játékokkal. "Harapj te bele egyik végébe, én a másikba, aki keményebben húz, nyer." Emberibb mint régente egy madzaggal a fogan valamint a kilincsen és becsapni az ajtót, vagy egy pofon, amely a drága fogorvost megszórolta, a szalámihúzás és a kutya-rácigálójáték mindenesetre.

Ha két mész dolog találkozik, a harmadik bosszúság gyakran nincs messze. Amikor Bubu az első narkózist éppen túlélte, de Csivi felső- mint alsóállkapocsproblémái nőttek, X. 6-án kerültem én a kórházba, jelentkezett Bella X. 9-én teljesen fellépett tüzelése, — miáltal mi közvetlenül egy incesztustenyésztés keletkezése előtt álltunk, amit az ég szerelmére sem akartunk, — és az éjjeli pihenés odavolt. A rossznak duplicitásából triplicitás lett, majd legalább kvadruplicitás.

Az érthetően teljes idegösszeomlástól a segítőkész tenyésztő mentette meg feleségemet. Felajánlotta, Bellát a Bubu általi szegénytől megóvni, amelybe esni az nyilvánvalóan kész volt. A leendő kéjencnek szabad volt a tenyésztőnőhöz panzióba. Csak a vágyaitól megtisztulva jöjjön haza. Mint kis eunuch. Mivel Bubu duplafogai nem lettek mind kihúzva egyszerre, azt javasolta a tenyésztő, a kasztrálási narkózist rögtön arra is használni. És miután Bubu 15 nappal később többé nem „ő” (hímnem) volt, aki volt, hanem mint „az” (semleges) lett elhozva a közben az első tüzeléséből lehült Bella kíséretében, kihúzott neki a szakértő tenyésztő mindjárt az ujjakkal egy már

lockeren Milchzahn. Am 26. 10. — Die Quadratur gebabten Ungemachs war in herzliche Dankbarkeit umgewandelt.

Am 28. 10. wurden bei Bella 3 trotz Zerr-Spielen nicht ausgefallene Milchzähne, die zum Schiefwuchs der richtigen geführt hätten, unter Kurznarkose gezogen. Sie mußte nüchtern sein, quengelte hungrig, und statt endlich Frühstück ärgerte sie die Fahrt zur Tierarztpraxis natürlich besonders. Das sonst zeitige Morgenessen bekamen heute alle Hunde — Chivi, Boubou, das schwägerliche Rudel — sehr spät. Bella vom Essen auszuschließen ging nicht.

Mittags heimgebracht. Im verschlossenen Transportkorb gelassen, damit sie bei dösigem Aufstehen sich nicht verletzt, vielleicht ins Parterre will und im Treppenhaus von der Steigrampe fällt, weil sie sich noch nicht konzentriert bewegen kann. Reagiert noch nicht auf Geräuschreize wie Stimmen und Gebell. Ist apathisch, schläft wieder fest ein. — Da setzt sich Chivi vor die Käfigtür und behütet ihr Mädchen. Boubou läuft beim Ertönen der Haustürklingel ins Parterre zum sensationellen Ereignis eines Besuchs. Kehrt aber wie nach getaner Pflicht ausnahmsweise schnell zurück und setzt sich neben Chivi. Hütet seine Schwester. Tut nichts, muckst nicht, holt sich kein Spielzeug, nichts zum Kauen. Ist einfach da.

Wir haben solch stilles, unaufdringliches schlichtes Dasein zum Zwecke wortloser Gemeinschaft ein einziges Mal erlebt. Bei Towaoc in Colorado, am Vierländer-Eck mit Arizona, Neumexiko, Utah. Nachts an der Greyhound-Bushaltestelle. Als die Berg-Ute-Indianer stundenlang mit uns warteten, ohne mitzufahren. Damit wir ohne zu reden fühlen, unter dem mondlosen Sternenhimmel einander kaum erkennend sehen, sie sind mit uns.

Am späteren Nachmittag gab meine Frau Bella etwas zu essen. Setzte sie auf die Papiertoilette. Alles war in Ordnung. Aber das zarte Hündlein noch nicht spielfähig, wieder müde. Wir ließen die Käfigtür nun offen, der sonst wilde Boubou kroch hinein, legte sich neben seine matte Schwester, ließ sie in Ruh.

Mit Zahnwechsel hatte die vorangegangene große Behandlung Chivis am 14. 10. leider nichts zu tun. Im Gegenteil. In ihrem Oberkiefer waren tiefe eiternde Zahntaschen, laut Tierärztin bereits in die Nase einwirkend; Zahnstein mußte entfernt werden; 3 Zähne waren nicht mehr zu retten. — Die der umfangreichen Behandlung angemessene Narkose überstand sie erstaunlich gut, schlief die ohne Unterbrechung in einem Zug aus und hatte nächstentags weder Nachwirkungen noch Erinnerung, daß mit ihr etwas geschehen war. Während sie reglos im verschlossenen Käfig lag, war es Bella, die bedauerlich verfrüht geschlechtsreife, die ihre ohnmächtig ruhende Mutter intensiv behütete. Boubou war seit 3 Tagen bei der Züchterin, zur Vorbereitung

laza tejfogat. X. 26-án. — A volt vesződség kvadraturája átalakult szívbeli hálává.

X. 28-án Bellánál ráncigáló-játékok ellenére 3 ki nem esett tejfogat, amelyek az igaziak ferde növésehez vezettek volna, rövid narkózis alatt kihúztak. Étlen kellett lennie, nyugósködött éhesen, és végre reggeli helyett őt az utazás az állatorvosi rendelőhöz természetesen különösen bosszantotta. A különben korai reggeli ételt ma az összes kutyák — Csivi, Bubu, a sógori falka — nagyon későn kapták. Bellát az evéstől kizárni nem ment.

Délben hazahozva. Zárt transzportkosárban hagyva, hogy álmos felállásnál ne sértse meg magát, talán a földszintre akar és a lépcsőházban a hágórampáról leesik, mert még nem tud koncentráltan mozogni. Még nem reagál zajingerekre mint hangok és ugatás. Apatikus, megint erősen elalszik. — Akkor leül Csivi a ketrecajtó elé és őrzi a leányát. Bubu szalad a házajtócsengésre a földszintre egy látogatás szenzációs eseményére. Visszatér azonban mint megtett kötelesség után kivételesen gyorsan és leül Csivi mellé. Őrzi a leánytestvérét. Nem tesz semmit, nem moccan, nem hoz magának játékszert, semmi rágni-valót. Egyszerűen ott van.

Ilyen csendes, tartózkodó szerény otlétet szótlán közösség céljából egyetlen alkalommal éltünk meg. Towaocnál Coloradoban, a négyállam-sarokban Arizonával, Újmexikóval és Utahval. Éjjel a Greyhound-buszmegállónál. Amikor a hegyi ute-indiánok órákhozat velünk vártak, anélkül hogy velünk utaznának. Hogy mi beszéd nélkül érezzük, a holdtalan csillagos ég alatt egymást alig felismerve lássuk, ők velünk vannak.

Délután később adott feleségem Bellának valamit enni. Ráhelyezte őt a papírtoilette. Minden rendben volt. De a gyöngéd kutyus még nem játékképes, megint fáradt. A ketrecajtót most nyitva hagytuk, a különben vad Bubu bekúszott, lefeküdt a bágyadt leánytestvére mellé, nyugton hagyta.

Fogváltáshoz a Csivi előzetes nagy kezelésének X. 14-én sajnos semmi köze nem volt. Ellenkezőleg. A felsőállkapcsán mély gennyesedő fogzacskók voltak, az állatorvosnő szerint már az orrba behatóan; fogkövet kellett eltávolítani; 3 fog már nem volt megmenthető. — A terjedelmes kezeléshez mért narkózist bámulatosan jól kiállta, kialudta azt megszakítás nélkül egyhuzamban és következő nap sem utóhatásai sem emlékezete nem volt, hogy vele valami történt. Mialatt mozdulatlanul a lezárt ketrecben feküdt, Bella volt az, a sajnálatosan korán ivarérett, aki ájultan pihenő anyját intenzíven őrizte. Bubu 3 napja a tenyésztőnőnél volt,

der Kastration. — Die gegenseitige Fürsorge, wer wem durch Aufpassen und Dasein beistehen konnte, ist uns das rührendste Erlebnis geblieben.

Vielleicht doch noch übertroffen hat Tinkas aktive Krankenpflege den nicht tätigen gegenseitigen Beistand der Chivi-Familienmitglieder, als sie nach Baabis zahnwuchskorrigierender Operation deren Mundwunde pflegte. — Eine ergänzende OP erübrigte sich. Die weitere korrekte Gebiß-Entwicklung ließ sich durch tägliche manuelle Nachhilfen bewerkstelligen. Nach anfangs heftigem Sträuben gegen die von meiner Frau und ihrer Schwägerin durchgeführte Dental-Physiotherapie begriff Baabi, daß Stillhalten nicht weh tut und schmackhaft belohnt wird.

Bella bekam am 20. 10. eine Bindehautentzündung, die wochenlang mit Augentropfen behandelt wurde.

Chivi hatte von Anbeginn die bei hellfarbigen Chihuahuas als häufig geltenden Hautprobleme, bei ihr dazu mit starkem Haarausfall. Das ihr seit dem 16. 8. gemahlen gegebene Medikament bewirkte bis Ende Oktober eine deutliche Besserung. Zufällige Hautabschürfungen heilen bei ihr langwierig.

Insektenstiche, — Magen- und Darmreizungen, — Splitter in Pfoten von Kieswegen, — Kletten gefährlich tief im Ohr, — führten zu Tierarztbesuchen außerhalb der Vorsorgeuntersuchungen.

Hilfreiche Wohlgefühle.

Jahrestag, 21. Juni. Um 06.35 h Weckgebell. Meine Frau geht hinunter, öffnet die Hundekojen einzeln für überprüfbares Notdurfterledigen und Nachschau der Käfige. Ich stelle die Hundetreppe ans Bett, ziehe die Decken gerade, damit kein Hündlein unterschlüpft, lege mich hin, decke mich zu. Die Hündlein können drauf.

Bella als von meiner Frau zuerst Abgefertigte stürmt herein, hüpfert übers Treppchen aufs Bett, Kaustengel im Maul. Den sie auch während der Begrüßungstänzelei stolz festhält. Boubou prescht herein, sieht Bella bei mir, ändert die Richtung, spart sich den Umweg über die Treppe. Mit großem Sprung über die Bettseite wirft er sich vis-à-vis Bella neben mich, versucht mit „Schnauzenzärtlichkeit“, die ich sanft abwehre, zu demonstrieren, jetzt ist er dran.

Chivis leiser schneller Lauf auf der Steigrampe, die Boubou nach der federleicht unhörbaren Bella in etlichen Sätzen gedämpft empotrommelte, wird nach dem Ersteigen der noch leeren Betthälfte meiner Frau zum verzückten

a kasztrálás előkészítésére. — A kölcsönös gondoskodás, ki kit gyámolíthat a felvigyázás és ottlét által, számunkra a legmegindítóbb élmény maradt.

Talán mégiscsak túlszárnyalta Tinka aktív betegápolása a Csivi-családtagok nem tevételesen kölcsönös segédkezését, amikor ő Bábi fognövekedéskorrigáló operációja után annak a szájsebét ápolta. — Egy kiegészítő op. fölöslegessé vált. A további korrekt harapás-fejlődés a napi kézi segítség által volt megvalósítható. A kezdetben heves vonakodás után a feleségem és sógornője által végzett dentál-fizioterápia ellen megértette Bábi, hogy csendbenmaradás nem fáj és ízletesen lesz megjutalmazva.

Bella X. 20-án kapott egy kötőszövetgyulladás, ami hetekig szemcseppekkel lett kezelve.

Csivinek kezdettől voltak a világosszínű csivaváknál gyakorinak számító bőrproblémái, nála hozzá erős szörkihullással. A neki VIII. 16. óta öröve adott orvosság október végéig egy jelentős javulást művelt. Véletlen bőrhorzsolások nála hosszadalmasan gyógyulnak.

Rovarszúrások — gyomor- és bélizgatások, — szilánkok mancsokban kavicsos utaktól, — bogáncsok veszélyesen mélyen a fülben, — állatorvoslátogatásokhoz vezettek az elővigyázatossági vizsgálatokon kívül.

Segítő jóérzések.

Évforduló, június 21. 06:35-kor ébresztőugatás. Feleségem lemegy, kinyitja a kutyafülkéket egyenként felülvizsgálható szükségletvégzés és a ketrecek utánanézése miatt. Én a kutyalépcsőt az ágyhoz állítom, egyenesre húzom a takarókat, hogy egy kutya se bújjon alá, lefekszem, betakarózom. A kutyusoknak szabad rá.

Bella mint a feleségemtől először elintéztet berohan, a lépcsőcskén át felugrik az ágyra, rágószárral szájában. Amit az üdvözlőtáncikálás alatt is büszkén tart. Bubu berohan, látja Bellát nálam, megváltoztatja az irányt, megspórolja magának a kerülőutat a lépcsőn át. Nagy ugrással az ágyoldalra át mellém dobja magát szemközt Bellával, megpróbál „orrgyöngésséggel”, amit én enyhén elhárítok, bebizonyítani, most ő következik.

Csivi halk futása a hágórampán, amit Bubu a pehelykönnyű hallhatatlan Bella után néhány ugrásban tompán felfelédobolt, a feleségem még üres ágyfelére való felmászás után révült

Ereignis. Chivi hüpfte in kleinen Bögen zum Schnuppern am Kissen meiner Frau, dann an Bella vorbei zu mir, berührt mich „schnauzenzärtlich“ am Mundwinkel – von Boubou beobachtet, von mir freundlich abgewehrt mit vorgehaltener Hand und Streicheln ihres Kopfes.

Ihre Freude explodiert in eine Vielfalt fast zeitgleicher Bewegungen von Kopf, Leib, Beinen, Füßen nach links-rechts, auf-und-abwärts.¹³² Bis sie hechelnd mit dem Bauch auf der Bettdecke rutscht, sich auf den Rücken wälzt, die heftig gestikulierenden Füße emporstreckt. Dann über die Treppe hinunterspringt, meiner noch im unteren Flur befindlichen Frau entgegenläuft, zurückkehrt, wieder herauf zu mir. Die Ekstase ausgetobt, legt sie sich neben mich, auf die Bethälfte meiner Frau. — Ich fühle mich sehr geehrt, daß es Chivi buchstäblich geschüttelt hat vor Wiedersehensglück. Da wir einander seit gestern Abend entbehrten.

Meine Frau kommt, läßt die Tür angelehnt, falls ein Hündchen nochmal hinter möchte zur Papiertoilette. Legt sich hin. Jetzt beginnt – lautlos wie bisher – das hektische Rangeln um die Plätze auf ihrer Decke. Boubou erhebt sich von mir, blickt hinüber, beschließt zu bleiben.

Am Fenster lehnt außen ein bleigrauer Tag mit umwölkter Stirn. Durch mich wiederum zog nachts eine drückende Wetterfront. Kein klärendes, kühlendes Gewitter. Wechsel von Niederschlag gedemütigter Hilflosigkeit und trockener Aufwallung gegen unverständliche Börsartigkeit von Leuten, die nicht einmal persönlichen Vorteil haben vom schlechten Tun, mit dem sie andere bewußt schädigen. Fühle mich hineingeschwemmt in eine mentale Unterwelt. *

Gerade als die Hündlein sich auf unseren Zudecken verteilt haben, grollt der dunkle Himmel. Sie heben den Kopf. Wir legen unsere Hände auf die unruhig Gewordenen. Ich halte meinen Arm über Boubou. Wir reden ruhig „alles in Ordnung, nichts passiert“, die Hunde schauen uns an, bellen nicht. Einigmal poltert es noch, dann rumpelt-trampelt das Unwetter weg. Ich spüre Boubous Herzschlag in meinem Arm. Er seufzt, legt den Kopf auf meine Brust. Die anderen senken ebenfalls die Köpfe, sinken in Schlummer.

Den meist einstündigen, selten längeren Zusatzschlaf können wir immer gut brauchen. Auch wenn es nur Halbschlaf ist, wo man mit geschlossenen Augen die Tagesvorhabendetails entspannt zusammenkramt, ist mir dieses Herauswaten aus der verebbenden Nacht gewinnreicher geworden als früher das Einschalten von Nachrichten zum Blick in die Welt.

* Dokumentiert kränkend schäbiger Undank der Humboldt-Universität für unsere umfangreiche wertvolle Bücherspende zusätzlich bedeutender Arbeit. Wissenschaftssenator bleibt untätig. > J-G. Farkas: Chihuahuas als junge Familie; Bd. I (2009) S.184/1

eseménnyé lesz. Csivi ugrik kis ívekben szimatoláshoz a feleségem párnáján, majd Bella mellett el hozzám, megérint engem „orrgyengéden” a szájszögleten – Bubu által megfigyelve, általam barátságosan elhárítva előretartott kézzel és fejének megsimogatásával.

Öröme explodál egy szinte egyidejű sokféleségébe fej, test, lábszárak, lábfejek mozgásainak balra-jobbra, fel-és-lefelé.¹³² Míg lihegve a hassal az ágytakarón csúszik, a hátára hengeredik, a hevesen gesztikuláló lábakat felnyújtja. Majd a lépcsőn át leugrik, a még az alsó folyosóban levő feleségemmel szembeszalad, visszatér, megint idefel hozzám. Az eksztázist kitombolva, lefekszik mellém, a feleségem ágyfelé. – Én nagyon megtisztelve érzem magam, hogy Csivit betűszerint megrázta a viszontlátás boldogsága. Mivel mi egymást tegnap este óta nélkülöztük.

Feleségem jön, betámasztva hagyja az ajtót, ha esetleg egy kutyus mégegy-szer lefelé szeretne a papirtoilette. Lefekszik. Most kezdődik – hangtalanul mint eddig – a hektikus birkózás a helyekért az ő takaróján. Bubu felemelkedik tőlem, átpillant, maradni dönt.

Az ablaknál támaszkodik kint egy ólomszürke nap borús homlokkal. Rajtam viszont átvonult éjjel egy nyomasztó időjárási front. Semmi tisztító, hűsítő vihar. Váltkozása megalázó gyámoltalanságnak és száraz fellendülésnek az emberek érthetetlen rosszasága ellen, akiknek még személyes előnyük sincs a rosszat tevésben, amellyel másoknak tudatosan ártanak. Belesodorva érzem magam egy mentális alvilágba. *

Éppen amikor a kutyusok a takarónk fölött megosztottak, hörög a sötét ég. Felemelik a fejet. Rátesszük kezünket a nyugtalanná váltakra. Karomat Bubu fölé tartom. Nyugodtan beszélünk „minden rendben, nem történik semmi”, a kutyák ránknéznek, nem ugatnak. Néhányszor dörömböl még, majd eldörögdobog az ítéletidő. Érzem Bubu szívverését a karomban. Ő sóhajt, a fejet mellemre fekteti. A többiek hasonlóképpen lehajtják a fejeket, szendergésbe süllyednek.

A többnyire egyórás, ritkán hosszabb pótalvást mindig jól tudjuk használni. Akkor is ha csak félalvás, amikor lecsukott szemekkel a napi tervek részleteit fesztelenül összekotorásszuk, nekem ez a kigázolás az alapadó éjszakából nyereségesebb lett mint régebben a hírek bekapcsolása a világba való pillantáshoz.

* Dokumentáltan sértő hitvány hálátlansága a Humboldt-egyetemnek a mi terjedelmes értékes könyvadományunkért hozzászámítva jelentős munkát. Tudományszénátor télen marad. > Farkas: (Csivavák mint fiatal család.) I. köt. 184/1 o.

Am heutigen Morgen, wo ich zum Beendigen dieses Jahresberichts einen guten Gedanken suche, fühle ich Boubous sachte Atmung an meiner Brust. Es ist Ruhe im Raum, die Hündlein liegen gewichtlos als schlafende Ringe auf unseren Betten. Am Fenster außen hockt der unverändert grau bewölkte Tag. Innen ist es hell. Vorhin noch hatte das Frühgebell der in ihren Schlafkäfigen für unsere Begriffe vorzeitig erwachten Hunde mich aus bedrücktem Unschlaf geholt. Denn ich vermag berechtigt trübe Gedanken über unangenehme Fußnoten des Lebens nicht willkürlich zu verdrängen, zu übertönen. Nun ist die üble Erinnerung geschwunden, fort wie das vorbeigezogene Unwetter, ohne daß eine Flut aktueller Gedanken hereingebrochen wäre und die nächtlichen weggespült hätte.

Appendix. Die erste Übersetzung folgt soweit möglich der deutschen Struktur. Die zweite und weitere wäre die üblichere Variante; siehe Vorwort S.2.

Appendix. Az első fordítás amennyire lehet követi a német struktúrát. A második és további volna a szokásosabb variáns; – lásd előszó 2.o.

1	An der Zweisprachigkeit dieser Chihuahuageschichte
S.2	A kétnyelvűségénél ennek a csivavatörténetnek
2.o.	Ennek a csivavatörténetnek kétnyelvűségénél
2	Bewußt vermieden wurde deshalb
S.2	Tudatosan elkerültük ezért
2.o.	Ezért tudatosan kerültük el
3	Geplant hatten wir den Erwerb dieser Familie nicht
S.3	Nem terveztük volt megszerzését ennek a családnak
3.o.	Nem terveztük volt megszerzését e családnak E család megszerzését nem terveztük Tervezni nem terveztük e család megszerzését (vgl./vö. # 47)
4	daß die Neue zum Bleiben statt nur kurzem Besuch gekommen war
S.4	hogy az új ittmaradásra ahelyett hogy csak rövid látogatásra jött
4.o.	hogy az új ittmaradásra jött csak rövid látogatás helyett
5	mit verlustreichem Bitten um Rücknahme des alleine ganz lieben Zweithündleins
S.4	veszteséges kéréssel visszavételéért az egyedül egészen kedves másodkutyusnak.
4.o.	veszteséges kéréssel az egyedül egészen kedves másodkutyus visszavételéért

A mai reggelen, amikor ezen évi beszámolóhoz egy jó gondolatot keresek, érzem Bubu enyhe lélegzését mellemem. Nyugalom van a helyiségben, a kutyusok súlytalanul fekszenek alvó gyűrűkként ágyainkon. Az ablakon kint gubbaszt a változatlanul szürkén felhős nap. Bent világos van. Az előbb még az alvóketreceikben a mi fogalmaink szerint időelőtt felébredt kutyák reggeli ugatása szorongó alvatlanságból hozott ki. Mert én nem bírom a jogosan homályos gondolatokat az élet kellemetlen lábjegyzeteiről önkényileg elfojtani, túlharsogni. Most a rossz emlék eltűnt, el mint az elvonult ítéletidő, anélkül hogy aktuális gondolatoknak egy özöne beletört volna és az éjszakaiakat elmosta volna.

<
5. Mai
május 5
>

>
1 ½ jáhriq >
1 ½ évesen >
>

< Brotkörbe >
< kenyékosarak >
< 23 cm >

6	Im Laufe der Zeit kamen zwei Mitleidswerbungen hinzu
S.4	Az idő során hozzájött két szájalomszerzemény
4.o.	Az idő során két szájalomszerzemény jött hozzá
7	Leider folgte dieser binnen kurzem seinem Sohn
S.4	Ez sajnós követte rövid időn belül a fiát
4.o.	Ez sajnós rövid időn belül követte fiát
8	konnte meine Frau ihr Herz nicht der unglücklichen „Mimi“ als Vierter verschließen
S.5	nem tudta feleségem elzárni a szívét a szerencsétlen „Mimi” mint negyedik elől
5.o.	feleségem nem tudta a szívét elzárni a szerencsétlen „Mimi” mint negyedik elől
9	Ihre Körpermaße waren etwas kleiner als streng vorgeschrieben
S.5	Testméretei valamivel kisebbek voltak mint szigorúan előírt
5.o.	Testméretei a szigorúan előírtnál valamivel kisebbek voltak
10	kam Mimi an uns
S.5	jutott Mimi hozzánk
5.o.	jutott hozzánk Mimi
11	Rechnete jeder meiner Frau hoch an
S.5	felrótta mindenké a feleségemnek magasan
5.o.	mindenké magasan rótta fel feleségemnek
12	Die respektvolle Anerkennung gütigen Mitleids mit den ganz auf menschliche
S.5	Warmherzigkeit angewiesenen Zwerghunden
5.o.	Tiszteletteljes elismerése a jóságos szájalomnak az egészen emberi melegsívűségre ráutalt törpekutyák iránt Az egészen emberi melegsívűségre ráutalt törpekutyák iránti szájalom tiszteletteljes elismerése

13 S.6 6.o.	die hingebungsvolle Zuwendung meiner Frau az odaadó ráfordítása feleségemnek feleségem odaadó ráfordítása
14 S.6 6.o.	mit dem ärztlichen Erlösen von ihrem kaum mehr atmungsfähigen Dasein orvosi megváltásával az ő már alig lélegzetképes létének az ő már alig lélegzőképes lététől való orvosi megváltással
15 S.7 7.o.	wurde ihr Alterungsprozeß besonders deutlich az ő öregedési folyamata különösen nyilvánvaló lett különösen nyilvánvalóvá vált az öregedési folyamata
16 S.7 7.o.	es buchstäblich „übersehen“ hatte szó szerint „túlnézett“ azon szó szerint azon „túnezett”
17 S.7 7.o.	bremste sie nach und nach zum gemächlichen Spaziergang lefékezte hovatovább kényelmes sétává hovatovább kényelmes sétává fékezte le
18 S.7 7.o.	und im Röntgenbild Bandscheibenschäden sichtbar geworden waren és a röntgenképen porckorongsérülések lettek láthatók és a röntgenképen láthatóvá váltak porckorongsérülések
19 S.7 7.o.	ich nahm die Anwesenheit des Todes wahr én észleltem jelenlétét a halálnak én a halál jelenlétét észleltem
20 S.8 8.o.	Nach der unsäglichen Bitternis dieses intensiv miterlebten schmerzvollen Sterbens unseres letzten Hündleins Az utolsó kutyáskánk eme intenzíven együtt átélt fájdalomteli halálának kimondhatatlan keserősége után A kimondhatatlan keserősége utolsó kutyáskánk eme intenzíven együtt átélt halála után
21 S.8 8.o.	sah meine Erinnerung nur unscharf az emlékezetem csak homályosan látta az emlékezetem homályosan látta csak
22 S.8 8.o.	Das schien mir zunächst sonderbar Az nekem először különösnek tűnt Az nekem különösnek tűnt először
23 S.8 8.o.	War die Nasenspitze rosa gewesen? Az orra hegye rózsaszínű volt? Rózsaszínű volt-e az orra hegye?
24 S.8 8.o.	All die Jahre hatte doch auch ich Csikola gründlich betrachtet Hiszen mind az évek során én is Csikolát alaposan megszemléltem Hiszen mind az évek során én is alaposan szemléltem meg Csikolát
25 S.8 8.o.	je besser zu schauen ich mich jetzt bemühte minél jobban látni igyekeztem most minél jobban igyekeztem most látni
26 S.8 8.o.	daß Csikola mir entglitt hogyan Csikola nekem elsíklott hogyan Csikola elsíklott nekem
27 S.9 9.o.	und gedachten ihrer in verschiedenen Dimensionen és visszaemlékeztünk rájuk különböző dimenziókban és különböző dimenziókban emlékeztünk vissza
28 S.9 9.o.	das täglich aufmerksame Erforschen ihrer Augen a naponta figyelmes felkutatása szeméinek az ő szeméinek naponta figyelmes felkutatása
29 S.9 9.o.	das oft schwierige Prüfen des zahnarm gewordenen Mundes a gyakran nehézkes vizsgálása a foghíjassá vált szájnak a foghíjassá vált száj gyakran nehézkes megvizsgálása

30 S.9 9.o.	das gründliche Anschauen und nötigenfalls Reinigen von Nase und Ohren az alapos megtekintése és szükség esetén tisztítása az orrnak és füleknek az orr és fülek alapos megtekintése és szükség esetén tisztítása
31 S.9 9.o.	die Einzelheiten eines oft geschenen Hundeköpfcchens részleteit egy gyakran látott kutyafejcskének egy gyakran látott kutyafejcskének részleteit
32 S.9 9.o.	vom Verblassen unseres letzten Chihuahua gesichts az elhalványulásáról utolsó csivava-arcunknak utolsó csivava-arcunk elhalványulásáról
33 S.9 9.o.	halte ich es für nicht einmal mehr sehr beschämend én nem tartom már nagyon megszégyenítőnek sem már nem tartom nagyon megszégyenítőnek sem
34 S.9 9.o.	daß ich die Wortlosigkeit unseres Erinnerns an Csikola hogyan én a szótlanúságát emlékezésünknek Csikolára hogyan én Csikolára való megemlékezésünk szótlanúságát
35 S.9 9.o.	scheinbares Vergessen des geliebten Hündleins látszólagos elfelejtése a szeretett kutyáskánk a szeretett kutyácska látszólagos elfelejtése
36 S.10 10.o.	ließ mich an den Folgetagen engemet a következő napokban arra késztetett a következő napokban arra késztetett
37 S.10 10.o.	daß es kaum dabei bleiben wird hogyan aligha fog maradni ennél hogyan ennél aligha fog maradni
38 S.10 10.o.	daß Pollerchen operiert werden mußte hogyan Kötélbakot megoperálni kellett hogyan Kötélbakot meg kellett operálni
39 S.10 10.o.	alljährlich in den Kalender notieren muß évente a naptárba bejegyezni kell évente a naptárba kell bejegyezni
40 S.10 10.o.	zwar manches vergessen kann néhány dolgot ugyan elfelejthet néhány dolgot elfelejthet ugyan
41 S.10 10.o.	waren Bestandteile ihres Lebens geworden alkotórészei lettek az ő életének életének alkotórészei lettek
42 S.10 10.o.	Efeu nachgewachsener Geschehnisse Borostyánja utánanótt történéseknek Utánanótt történések borostyánja
43 S.11 11.o.	die hinauf-herunter zu springen ihr Herz überanstrengt amelyeket fel-le ugrálni a szívüket túlterheli. amelyeket fel-le ugrálni túlterheli szívüket
44 S.11 11.o.	wenn gegenseitige Sympathie spürbar war ha kölcsönös szimpátia érezhető volt. Ha kölcsönös szimpátia volt érezhető
45 S.11 11.o.	und den Bewegungsbedarf des Vierbeiners és a mozgásigényére a négy lábúnak és a négy lábú mozgásigényére
46 S.11 11.o.	daß so ein Füßchen nicht ins Souterrain-Gitter gerät hogyan egy ilyen lábacska ne a szuterén-rácsba kerüljön hogyan egy ilyen lábacska ne kerüljön a szuterén-rácsba
47 S.11 11.o.	gepflegt aber nie de nem ápoltam soha de soha nem ápoltam de ápolni soha nem ápoltam (vgl./vö. # 3)

48 S.11 11.o.	im gemeinsamen Spaß am Draußensein közös élvezetéből a kintlétnek a kintlét közös élvezetéből
49 S.11 11.o.	Das behielt ich oft lebhafter im Gedächtnis Ezt megtartottam én gyakran élénkebben emlékezetemben Ezt én gyakran élénkebben tartottam meg emlékezetemben
50 S.12 12.o.	Ohne sich zuvor komplizierte teure Apparate anzuschaffen Anélkül hogy maguknak előbb komplikált drága készülékeket szereznének be Anélkül hogy előbb komplikált drága készülékeket szereznének be maguknak
51 S.12 12.o.	Uns hat doch Nekünk hisz Hiszen nekünk
52 S.12 12.o.	Denn angeboten wurden nur Welpen Mert kínálva csak kölykek voltak, Mert csak kölykeket kínáltak
53 S.12 12.o.	ahnten wir natürlich nicht azt nem sejtettük természetesen. azt természetesen nem sejtettük
54 S.12 12.o.	nicht der gesamte Chihuahua Markt erfaßt ist nincs a teljes csivava-piac belefoglalva nem a teljes csivava-piac van belefoglalva
55 S.12 12.o.	bot ich meiner Frau großmütig felajánlottam feleségemnek nagylelkűen nagylelkűen felajánlottam feleségemnek
56 S.13 13.o.	erlebte ich wieder eine Überraschung átéltem ismét egy meglepetést ismét meglepetést éltem át
57 S.14 14.o.	fuhren wir beide zu Vorsorgeuntersuchungen mindketten utaztunk szűrővizsgálatokra mindketten szűrővizsgálatokra utaztunk
58 S.14 14.o.	nach Anlässen zur eventuellen Besorgnis herumgeforscht wird okok után kutassanak esetleges aggódásra esetleges aggódásra való okok után kutassanak
59 S.14 14.o.	hatte meine Frau zwar mit dem Vorstand eines im Internet gefundenen Chihuahua Klubs telefoniert feleségem az elnökével egy az internetben talált csivavaklubnak telefonált ugyan feleségem telefonált ugyan egy az internetben talált csivavaklub elnökével
60 S.15 15.o.	bewußt frohesten Pfingsttage unseres Lebens tudatosan legboldogabb pünködsdi napjai alatt életünknek életünk tudatosan legboldogabb pünködsdi napjai alatt
61 S.15 15.o.	Nun fand sie auch Abbildungen Most talált illusztrációkat is Most illusztrációkat is talált
62 S.16 16.o.	Bei Telefonaten mit anderen Züchtern Telefonálásoknál más tenyésztőkkel Más tenyésztőkkel való telefonálásoknál
63 S.16 15.o.	Das wob eine deutlich gefühlte Verbindung Ez szőtt egy világosan érzett kapcsolatot Ez világosan érzett kapcsolatot szőtt
64 S.17 17.o.	vielleicht tatsächlichen Erwerb dieser Chihuahua talán tényleges megszerzésével ennek a csivavának ennek a csivavának talán tényleges megszerzésével
65 S.18 18.o.	konstruiert werden muß lépcsőfokokat konstruálni muszáj lépcsőfokokat kell konstruálni

66 S.18 18.o.	Das Wiederholen meiner seit März gegenstandslosen Bedingung Az ismétlése a március óta tárgyaltalan feltételnek A március óta tárgyaltalan feltételnek ismétlése
67 S.18 18.o.	die Wahl des Geldinstituts választása pénzügyintézetének pénzügyintézetének választása
68 S.18 18.o.	die Wahl des Geldinstituts des Züchters-Ehemannes választása pénzügyintézetének a tenyésztő-férjnek a tenyésztő-férj pénzügyintézetének választása
69 S.18 18.o.	für den Zufall versäumter Beachtung der Postleitzahl elmulasztott figyelembevételért a postai irányítószámunk a postai irányítószám elmulasztott figyelembevételért
70 S.19 19.o.	die Postleitzahl der jetzt so zufriedenen verlassenen Ortschaft a postairányítószámát a most annyira elégedetten elhagyott helységnek a most annyira elégedetten elhagyott helység postairányítószámát
71 S.22 22.o.	Nun könnten wir ihn haben Most őt megkaphatnánk. Őt most megkaphatnánk
72 S.22 22.o.	oder Nichtkauf des dritten Hundes zu ertragen vagy nemvásárlását a harmadik kutyának elviselni vagy a harmadik kutya nemvásárlását elviselni
73 S.23 23.o.	nicht aus dem Leinenhalsband schlüpfte und davonrennt a póráznyakörvből ne bújjon ki és elszaladjon a póráznyakörvből ki ne bújjon és el ne szaladjon
74 S.23 23.o.	das Vermeiden von Unannehmlichkeiten az elkerülése kényelmetlenségeknek kellemetlenségek elkerülése
75 S.25 25.o.	Weder sie oder auch nur eines ihrer Kinder Sem ő vagy csak egyike is a gyermekeinek se Sem ő vagy gyermekeinek csak egyike se
76 S.27 27.o.	an der roten Leine unserer reitfreudigen ersten Chihuahua piros pórázán a lovagolniserető első csivavánknak vezetett a lovagolniserető első csivavánk piros pórázán vezetett
77 S.27 27.o.	begrüßten unsere neuen Hündlein lebhaft den neuen Tag a mi új kutyáskáink élénken üdvözölték az új napot élénken üdvözölték az új kutyáskáink az új napot
78 S.29 29.o.	An der Fortsetzung des wie uns schien gerade erst begonnenen Nachtschlafs Folytatására az amint nekünk tűnt éppen csak megkezdett éjjeli alvásnak Az amint nekünk tűnt éppen csak megkezdett éjjeli alvás folytatására
79 S.29 29.o.	beim Betrachten der miteinander lieblich ruhenden Tierlein megtekintésénél az egymással bájosan pihenő állatoknak az egymással bájosan pihenő állatok megtekintésénél
80 S.30 30.o.	des hundsmaßig verfrühten ersten Morgens unserer kleinen Neuankommlinge a kutyául túlkorai első reggelének a kis jövevényeinknek kis jövevényeink kutyául túlkorai első reggelének
81 S.30 30.o.	Diese Annahme von Übereinstimmung und Harmonie Eme feltételezése az összhangnak és harmóniának Az összhangnak és harmóniának eme feltételezése
82 S.30 30.o.	des abrupten Nacht-Endes vor Tagesanfang a hirtelen éjszaka-végének a nap kezdete előtt a nap kezdete előtti hirtelen éjszaka-végének
83 S.30 30.o.	dem verlockenden Geruch des geliebten Hundegebäcks a csalogató illatát a szeretett kutyasüteménynek a szeretett kutyasütemény csalogató illatát

84 S.31 31.o.	Beobachten von Chivis sämtlichen Unternehmungen megfigyelését Csivi összes vállalkozásainak Csivi összes vállalkozásainak megfigyelését
85 S.33 33.o.	mit unvermeidlichem Hochrattern des Rollos elkerülhetetlen feldübörgésével a rollónak a rolló elkerülhetetlen feldübörgésével
86 S.33 33.o.	bildete freilich nur die kleinere Hälfte unseres Kummers persze csak a kisebbik felét képezte gondunknak persze gondunknak csak a kisebbik felét képezte
87 S.35 35.o.	durch zwei Türgitter von zwei nicht aneinanderpaßbaren Behältern két rácsajtaján két egymáshoz nem illeszthető tartályon át. Két egymáshoz nem illeszthető tartály két rácsajtaján át
88 S.36 36.o.	Die augenfälligste Manifestation der Verbundenheit von Mensch und Hund A legszemelláthatóbb manifesztációja az ember és kutya összekapcsoltságának Az ember és kutya összekapcsoltságának legszemelláthatóbb manifesztációja
89 S.37 37.o.	Ruhig auf dem Schoß meiner Frau bleiben nyugodtan ölen maradjanak a feleségemnek nyugodtan feleségem ölen maradjanak
90 S.38 38.o.	abwechslungsreiche Gemisch interessanter Gerüche von unbekanntem Dingen, fremden Wesen változatos keverékét érdekes szagainak ismeretlen dolgoknak, idegen lényeknek ismeretlen dolgok, idegen lények szagainak változatos keverékét
91 S.41 41.o.	diese anspruchsvolle Arbeit aktiven Lernens ezt az igényes munkáját aktív tanuláshoz az aktív tanuláshoz ezt az igényes munkáját
92 S.41 41.o.	wenigstens einen Ansatz passiven Erlernens legalább egy hajlamot a passzív megtanulásra a passzív megtanulásra való legalább hajlamot
93 S.41 41.o.	zwischendurch mal der Zugrichtung der eigenen Leine közbe-közbe a húzási irányát saját pórázuknak közbe-közbe saját pórázuk húzási irányát
94 S.41 41.o.	daß vor dem ersten Ausführen der Hundefamilie hogyan első kivezetése előtt a kutyacsaládnak hogyan a kutyacsalád első kivezetése előtt
95 S.41 41.o.	ohne Ablenkung durch die Leine des andern a másiknak póráza általi figyelmen kívül figyelmen kívül a másik póráza által
96 S.41 41.o.	damit sie den Zusammenhang von Leine und Wanderweg erahnt hogyan ő a póráz és vándorút közti összefüggést megsejtse, hogyan megsejtse a póráz és vándorút közti összefüggést
97 S.42 42.o.	Die Hündlein im Käfig lauschten aufmerksam A kutyusok a ketrecben füleltek figyelmesen A kutyusok a ketrecben figyelmesen füleltek.
98 S.42 42.o.	die Dimensionen ihrer bisherigen Welt a dimenzióit eddigi világuknak eddigi világuk dimenzióit
99 S.44 44.o.	Auf dem manchmal stürmischen Wellengang ihrer Neugier A néha viharos hullámszerűségük a kíváncsiságuknak A kíváncsiságuk néha viharos hullámszerűsége
100 S.45 45.o.	Der Erfolg kleiner Ausflüge A sikere kis kirándulásoknak Kis kirándulások sikere
101 S.46 46.o.	einander ohne Revierstreit zur Kenntnis nehmen egymást körzetvita nélkül tudomásul vegye egymást körzetvita nélkül vegye tudomásul

102 S.46 46.o.	Auch führen wir diesmal nicht in den Wald Ezúttal nem is hajtottunk az erdőbe Ezúttal nem is az erdőbe hajtottunk
103 S.49 49.o.	daß die Leine nicht mehr in der Luft schwebt hogyan a póráz már nem a levegőben lebeg hogyan a póráz már nem lebeg a levegőben
104 S.50 50.o.	Doch in meiner Frau schwelte Unmut De feleségemben parázslott rosszkedv De feleségemben rosszkedv parázslott
105 S.50 50.o.	kannten sie als Zugehörigen meiner Frau ismertek mint hozzátartozóját feleségemnek ismertek mint feleségem hozzátartozóját
106 S.50 50.o.	stets eine Höhle der Geborgenheit war mindig egy barlangja volt a biztonságnak mindig a biztonság egy barlangja volt
107 S.50 50.o.	Es war ein ganzes Geflecht innerer Bindungen Egész szövevénye volt belső kötelékeknek Belső kötelékek egész szövevénye volt
108 S.53 53.o.	in die schwindelerregende Tiefe der immer schmalere werdenden Bahn a szédítő mélységébe a mind keskenyebbé váló pályának a mind keskenyebbé váló pálya szédítő mélységébe
109 S.54 54.o.	woher die Lockrufe der mithelfenden Besitzer der Parterrehihuahua klangen ahonnan a földszinti csivavák segítő tulajdonosainak csalogatásai szóltak ahonnan szóltak a földszinti csivavák tulajdonosainak csalogatásai
110 S.56 56.o.	als Reflexhandlung deutscher Großstädter reflexcselekvéseként német nagyvárosiaknak, német nagyvárosiak reflexcselekvéseként
111 S.57 57.o.	die „Entdeckung“ des Hündleins a „felfedezése” a kutyusnak a kutyus „felfedezése”
112 S.58 58.o.	im bergigen Gebiet des magyarischsprachigen Szekler-Stammes hegyes vidéken a magyar nyelvű székely törzsnek a magyar nyelvű székely törzs hegyes vidékén
113 S.61 61.o.	den wedelnden Privilegien der gesamten Oberschicht a csóváló privilégiumainak a teljes felső rétegnek a teljes felsőréteg csóváló privilégiumainak
114 S.65 65.o.	Eine Knochenlücke des Schädels Egy csontlyuka a koponyának A koponyának egy csontlyuka
115 S.66 66.o.	Um die Erhaltung des in mancher Hinsicht außerordentlichen, teils sogar einzigartigen Hündleins kümmerte man sich in Mexiko am allerwenigsten Fenntartásával a nem egy tekintetben rendkívüli, sőt részben egyedülálló kutyusnak Mexikóban a legkevésbé törődtek A nem egy tekintetben rendkívüli, sőt részben egyedülálló kutyus fenntartásával a legkevésbé Mexikóban törődtek
116 S.68 68.o.	der Einschläferung eines rettungslos sterbenskranken oder vergeist nur noch dahinleidenden geliebten Tieres zustimmen elaltatásába egy menthetetlenül halálos beteg vagy előregedten már csak szenvedgető szeretett állatnak beleegyezni egy menthetetlenül halálos beteg vagy előregedten már csak szenvedgető szeretett állat elaltatásába beleegyezni
117 S.68 68.o.	Das Verhindern künftigen Lebens hingegen tut auf andere Weise weh Megakadályozása a jövő életnek azonban más módon fáj A jövő élet megakadályozása azonban más módon fáj

118 S.68 68.o.	ermöglichen durchs Zustandekommenlassen der Folgegeneration in unserer Wohnung a következő generáció létrejöttének megengedése által a lakásunkban a következő generációnak a lakásunkban való létrejöttének megengedése által
119 S.68 68.o.	und das schützende sowie schulende Verhalten von Vater-Rüden és az óvó valamint iskolázó magatartását a falka-apának és a falka-apának az óvó valamint iskolázó magatartását
120 S.70 70.o.	Die Pubertätsphase des Junghundes A pubertáskora az ifjúkutyának Az ifjúkutyá pubertáskora
121 S.71 71.o.	die vor mir die Unfallstelle erreicht aki előttem a balesethelyet eléri aki előttem éri el a balesethelyet
122 S.71 71.o.	seh ich durch die Tür nur beider Rücken látom az ajtón át csak a kettejük hátát az ajtón át csak a kettejük hátát látom
123 S.71 71.o.	schreien in höchsten Tönen größten Schmerzens kiabálnak a legmagasabb hangjain a fájdalomnak a fájdalom legmagasabb hangjain kiabálnak
124 S.73 73.o.	In Begleitung der ihr sympathischen Bekanntschaft von der Herreise, der jüngsten schwägerlichen Hündin „Floki“ Kíséretében a neki szimpatikus ismeretségnek az ideutazástól, „Floki” legfiatalabb sógori szukának A neki az ideutazástól szimpatikus ismeretség, „Floki” legfiatalabb sógori szuka kíséretében
125 S.75 75.o.	den Anblick des würdevoll breit und behäbig dahinschwimmenden, mit Kräuseln spielenden, lange Falten schleppenden großen Gewässers ohne Heimlichkeit zu genießen a látványát a méltóságteljes szélesen és komótosan tovaúszó, fodrokkal játszó, hosszú redőket maga után vonó nagy víznek titkosság nélkül élvezni a méltóságteljes szélesen és komótosan tovaúszó, fodrokkal játszó, hosszú redőket maga után vonó nagy víznek látványát titkosság nélkül élvezni
126 S.75 75.o.	Was diese Angst verursacht hatte Mi okozta ezt a félelmet Hogy ezt a félelmet mi okozta
127 S.78 78.o.	krabbeln bei jedem Waldgang einzeln oder um etwas gruppiert herum mászálnak egyesével vagy valami körül csoportosulva körül egyesével vagy valami körül csoportosulva mászkálnak körül
128 S.79 79.o.	Die Vorstellung unserer am 22.Juni gekommenen jungen Chihuahuafamilie A bemutatása a június 22-én jött fiatal csivavacsaládunknak Június 22én jött fiatal csivavacsaládunk bemutatása
129 S.80 80.o.	noch vom Kaiserschnitt und teils wegen Hautreizung durch Wiesen-Herbstmilben verordnet worden war még a császármetszéstől és részben bőrirritáció miatt réti-ősziatka által lett elrendelve még a császármetszéstől és részben réti-ősziatka általi bőrirritáció miatt lett elrendelve
130 S.80 80.o.	Da sie das Stück der Hunden angeblich schmackhaften Tablette Mivel ő a darabját kutyáknak állítólag ízletes tablettának Mivel ő a kutyáknak állítólag ízletes tablettának darabját
131 S.80 80.o.	Das Aussortieren bißfester Stückchen im Essen A kiválogatása harapáskemény darabkáknak az ételben Az ételben való kiválogatása harapáskemény darabkáknak
132 S.85 85.o.	Ihre Freude explodiert in eine Vielfalt fast zeitgleicher Bewegungen von Kopf, Leib, Beinen, Füßen nach links-rechts, auf-und-abwärts. Öröme explodál egy szinte egyidejű sokféleségbe fej, test, lábszárak, lábfejek mozgásainak balra-jobbra, fel-és-lefelé. Öröme a fej, test, lábszárak, lábfejek szinte egyidejű mozgásainak balra-jobbra, fel-és- lefelé való sokféleségbe explodál.

Dieses nicht als Lehrbuch geschriebenen Erfahrungsberichtes ursprüngliche Sprache ist Deutsch. Die ungarische Übersetzung ist so gestaltet und wortgenau, daß sie das Beobachten des Deutschen erleichtert. Wie umgekehrt die madjarischen Mitteilungsstücke greifbar werden; mit Alternativen von der jeweils anspruchsvollen Ausdrucksform zur üblichen: im Appendix.

Die Übersetzung verwendet einige Dutzend in beiden Sprachen vorhandene Wörter fremden Ursprungs. * Als gelegentlich kleine Brücken vom Deutschen zum ansonst völlig fremdartigen Madjarisch. Das für fast alles eigene Wörter hat und bevorzugt. Oder das Fremdwort bedeutungsmäßig eingeschränkt benutzt: die Fröschlein auf Seite 78/2 wären ungarisch üble „Kreaturen“, keine lieben Geschöpfe. Hier mieden wir die Brücke. – Interessante deutsche Funde im Ungarischen: abrichten/abrikto S./old. 22, Blickfang/blickfang 46, flott 55/2, Grimasse/grimasz 23/1, Kunden/kunsaft 13/2, mies/misz 61/5 & 82/4; muß/muszáj; Pech 65/2, pfui 48/3, Rodel/ródlí 53, schlaksig/langaléta = langeleiter 70/3, Schwager/sógor 49/1, zickzack/cikcakk 47/1 & 77/5, Zopf/copf 66/5.

Übersetzungsprobleme: Ungarisch hat keine Klein- und Kleinsthunde im deutschen Sinn. „Kleinhund“ ist drüben Welpe, Kleinpfarer Seminarist, Kleinstudent Schüler. Wir kreierten „Kleinerhund“ und „Minihund“. Letzteres ist eigentlich falsch, aber verständlich. Kleinsthundrasse konnte nur als „Minihundrasse“ Kompositum sein statt „kleinster Hunde Rasse“. Vgl. Waldarbeiterhaus „waldliches Arbeiterhaus“ S.48/4, Zustandekommenlassen (Appendix # 118); Straßenverkehrsschauspiel S.48 o., Posteingangsstapel 15/2, Digitalkamera. – Trotzdem und samt Doppelpossessiv (unser Hund = der wir Hund-unser) sind die Ungarisch-Absätze meist kürzer als im ballungsreichen Deutsch.

Probleme genauen Übersetzens: das Fehlen deutscher Wörter wie „allerdings, recht, wohl“; der grammatischen Geschlechter; von Passiv, Indefinitpronomen „man“, differenzierten Vergangenheiten [wohl allerdings waren er & sie gesehen worden, hatte man gedacht, nur eben nicht recht geglaubt]. – Viele Silbentrennungen sind Training.

E nem tankönyvként írt tapasztalatbeszámoló eredeti nyelve német. A magyar fordítás úgy van alakítva és szóról szóra pontos, hogy a németnek megfigyelését megkönnyíti. Amint fordítva a magyar közlési darabok megfoghatóvá válnak; alternatívákkal a mindenkor igényes kifejezési formától a szokásoshoz: az appendixben.

A fordítás felhasznál néhány tucat mindkét nyelvben meglevő idegen eredetű szót. * Mint alkalmilag kis hidak a németből a máskülönböben teljesen idegenszerű magyarhoz. Amely majdnem mindenhez tulajdon szavakat bír és előnyben részesít. Vagy az idegen szót értelmileg korlátozottan használja: a békácskák a 78/2 oldalon magyarul rossz „kreatúrák” lennének, nem kedves teremtések. Itt mellőztük a hidat. – Érdekes német leletek a m.-ban: ld. fent.

Fordítási problémák: magyarban nincs kis- és legkisebbkutyá német értelemben. „Kiskutya” az kölyökkutya, kispap seminarista, kisdíák iskolás. Mi „kicsikutyát” és „minikutyát” kreáltunk. Az utóbbi tulajdonképpen helytelen, de érthető. „Kleinsthundrasse” csak minikutyafajként lehetett szóösszetétel „legkisebb kutyák faja” helyett. Vö. erdei munkásház 48/4 o., létrejöttének megengedése (appendix # 118), utcaforgalomszínjáték 48 fent, beérkezett-posta rakás 15/2, digitális kamera. – Dacára ennek és dupla birtokostul (a mi kutyá-nk) a magyar szakaszok többnyire rövidebbek mint a bővenbálázó németben.

Pontos fordítás problémái: hiányzása a németnek megfelelő egyes szavaknak; a nemeknek (semleges, hím, nő); a passzívumnak, határozatlan névmásnak mint általános alany, differenciált múltaknak. – Sok szótagolás tréning.

* **Beispiele/példák:** aktiv/aktív, akzeptiert/akceptál, Alternative/alternatíva, Aroma/aróma, Auto/autó, bagatellisiert/ bagatellizál, burlesk/burleszk, circa/cirka, cm., Computer/komputer, Container/konténer, definitiv/definitív, demonstriert/ demonstrál, dezent/decens, dirigiert/dirigál, Dosis/dózis, Dress/dress, dubios/dubiózus, ekstatisch/eksztatikus, etc., exakt/egzakt, explodiert/explodál, extra, fantastisch/fantasztikus, Figur/figura, Foto/fotó, Front, frustriert/frusztrált, fundamental/fundamentális, Garage/garázs, Garnitur/garnitúra, Gummi/gumi, hektisch/hektikus, Historie/história, Horizont/horizont, Idee/idea, ignoriert/ignorál, Indianer/indián, Injektion/injekció, kalkuliert/kalkulál, Kapitulation/kapituláció, Karton, kommentiert/komentál, komplett, Konsequenz/konzekvencia, konstruiert/konstruál, Kontinent/kontinens, Kontrast/kontraszt, kontrolliert/kontrollál, Konversation/konverzáció, konzentriert/koncentrál, Lampe/lámpa, Lift, logisch/logikus, Manifestation/manifesztáció, Manko/mankó, momentan/momentán, Null/nulla, Objekt/objektum, Operation/operáció, optimal/optimális, Papier/papír, parfümiert/parfümöz, parken/parkol, Partner, Passiv/passzív, Perspektive/perspektíva, Physiotherapie/fizioterápia, Picknick/piknik, pikant/pikáns, plus/plusz, präzis/precíz, prima, Privileg/privilegium, Problem/probléma, protestiert/protestál, psychisch/pszichikai, Rampe/rámpa, ramponiert/ramponál, reduziert/redukál, Reflex, relativ, Reservat/rezervátum, reserviert/rezervál, Rollo/rolló, Sensation/szenzáció, Serie/széria, simpel/szimpla, Situation/szituáció, Skrupel/skrupulus, solide/szolid, sortieren/szortíroz, spontan/spontán, stabil, Strapaze/strapa, symbolisch/ szimbólikus, Terrasse/terasz, Toilette/toilett, Transport/transzport, Trumpf/tromf, Variation/variáció, Zucker/cukor.

Von Táncsics über die "völkische" und Arbeiterpresse
bis zur Tageszeitung "Népszava"

Mihály Táncsics gilt heute schlechthin als der erste ungarische Sozialist (7) - Am 21. April 1799 in Acsteszer, einem kleinen Dorf im transdanubischen Komitat Veszprém, geboren, war er nach einer Prügelstrafe aus dem Frondienst geflohen und Hafner geworden, betätigte sich später als Lehrer und schliesslich als politischer Schriftsteller, dessen Hass gegen alle "Expropriateure" sein Lebensinhalt wurde. 1844 war es ihm gelungen, unter Umgehung der Zensur in Leipzig (nicht Paris, wie im Impressum der ersten Auflage absichtlich irreführend angegeben) den Stab über Wiens Pressepolitik zu brechen, und er kolportierte sein Buch sogar persönlich. 1846 wurde er dann bei der Veröffentlichung eines neuen Werkes gefasst und abgeurteilt. Zu den ersten Taten der 1848er Aufrührer zählt die Befreiung der in der Burg Buda eingekerkerten politischen Häftlinge, darunter Táncsics. Bald ist er Abgeordneter und Verleger (8).

Dem Freiheitstaumel vom 15. März 1848 folgt eine Serie spontaner Zeitungsgründungen, die teilweise im Titel die neuen populären Vokabeln "Volk" und "völkisch" verwenden. Den Anstoss geben Petöfi und Jókai in ihrer Modezeitschrift "Életképek (Lebensbilder)", die sich plötzlich im Kopf "Nép Szava (/des/ Volkes Stimme = Volksstimme)" nennt - ohne indes mit dem Objekt der vorliegenden Arbeit verwandt zu sein. Die revolutionäre Regierung selbst unterstützt die Herausgabe der Wochenschrift "Nép Barátja (Volksfreund)", vermutlich in Anlehnung an des Franzosen Jean Paul Marats vormaligen "l'Ami du Peuple"; die erste Nummer erscheint angeblich in der für damalige Verhältnisse enormen Auflage von 500.000 Exemplaren (9). Patenschaftsabonnements gewährleisten die weitest mögliche Verbreitung. Kultusminister Eötvös z.B. ist 600fach auf "Nép Barátja" abonniert und lässt das Blatt an die Vorstände armer Gemeinden verschicken, damit es öffentlich

Táncsicsról a „népi” és munkássajtón át a „Népszava” napilapig.

Táncsics Mihály ma egyenesen az első magyar szocialistának számít. 1799 április 21-én Acsteszerben, egy kis faluban a dunántúli Veszprém megyében született, egy botbüntetés után elmenekült a robotból és fazekas lett, később tanítóként és végül politikai íróként tevékenykedett, kinek gyűlölete minden „kisajátító” ellen élettartama lett. 1844-ben sikerült neki, a cenzúra megkerülésével Lipcsében (nem Párizsban, amint az első kiadás impresszumában szándékosan megtévesztően megadva) a pálcát törnie Bécs sajtópolitikája felett, és ő a könyvét még személyesen is kolportálta. 1846-ban aztán egy újabb mű közzétételén elfogták és elítélték. Az 1848-as felkelők első tetteihez számít a Buda várában bebörtönzött politikai foglyok kiszabadítása, köztük Táncsics. Nemsokára képviselő és könyvkiadó.

Az 1848, március 15-i szabadságmámort egy széria spontán újság-alapítás követi, amelyek részben a címben az új népszerű szokat „nép” és „népi” használják. A kezdőlökést Petöfi és Jókai adják az „Életképek” divatlapjukkal, amely magát hirtelen a lapfejen „Nép Szava”-nak nevezi - anélkül azonban hogy a jelen munka objektumával rokon lenne. A forradalmi kormány maga támogatja a „Nép Barátja” hetilap kiadását, feltehetőleg a francia Jean Paul Marat egykori „l'Ami du Peuple”-jére támaszkodva; az első szám állítólag az akkori viszonyokhoz roppant nagy 500.000 példányszámban jelenik meg. Patronálási előfizetések garantálják a lehető legmesszebb terjesztést. Eötvös kultuszminiszter pl. 600szorosán fizet elő a „Nép Barátja”-ra és megküldeti a lapot szegény községek előjáróinak, hogy azt nyilvánosan

↑
← **bilinguisch/ bilingvis**
Josef-Gerhard Farkas:

← Die „Népszava” (Volksstimme), Spiegel des politischen Schicksals Ungarns 1919 & 1945-56.

A „Népszava”, Magyarország politikai sorsának tükré 1919 & 1945-56-ban ↑

irodalmat, mint a franciák és a századokra ötletszerűen németes címszókat ragasztanak: a XVI. századot, Balassi korát, a reformáció korának nevezik, a XVII. századot, Zrinyi korát, az ellenreformáció korának és a XVIII. századot a pihenés korának, mintha a magyar irodalom a reformáció körül pro és contra kifejtett tevékenységében nagyon elfáradt volna. Ez a beosztás nem sokkal logikusabb, mint az angoloké, akik a korszakokat lojálisan az akkori uralkodókról nevezik el és csak akkor jönnek zavarba, amikor egy uralkodó olyan sokáig és olyan változó időben élt, mint Viktória királynő.

Olyan beosztásra volna szükségünk, ami a vizsgálatot is megkönnyíti azáltal, hogy csakugyan együvé tartozó, közös lényegjegyeken alapuló csoportokat alkot. Az eszmetörténet önmagában nem ad alapot ilyen felosztásra, mert túlságosan is összetett: a reformációval egyidejűleg pl. annyi más szellemi áramlat fut párhuzamosan a magyar irodalomban, hogy az egyiknek a kiragadása erőszakos dolog. A stílustörténet egyelőre túlságosan a képzőművészetekre támaszkodik és nincs önálló terminológiája. Már pedig, ha a korszakainkat magyar barokknak, magyar rokokónak stb. neveznénk, könnyen téves képeket idéznénk fel, mert az irodalmi stílus nem ugyanaz, mint a képzőművészeti.

A legalkalmasabbnak látszik egy szociológiai felosztás: az irodalmat aszerint osztani korszakokra, hogy melyik volt benne a hangadó társadalmi osztály. Ennek az elvnek az alapján a következő korszakok adódnának:

1. Az egyházi irodalom kora. (A kezdetektől a XVIII. század közepéig.)
2. A főúri irodalom kora. (Balassától a Felújulásig.)
3. A nemesi irodalom kora.
 - a) Tisztán nemesi irodalom. (Petőfiig.)
 - b) Nemesi-népi irodalom. (Petőfi és Arany kora.)
 - c) Nemesi-polgári (gentry) irodalom. (Arany és Ady közt.)
4. A polgári irodalom kora. (Ady fellépésétől.)

Ez a felosztás természetesen nem tarthat igényt olyan dátumszerű határvonalakra, mint a régebbi, ami nem is volt más, mint dátumszerű határvonal. Fő nehézsége, hogy az egyházi-papi irodalom mélyen belenyúlik a XVIII. századba és terjedelemben és olvasottságban messze felülmúlja a főúri irodalmat, melyet mi

die Literatur, wie die Franzosen und auf die Jahrhunderte klebt man sinnigerweise deutschartige Titelwörter: das XVI. Jahrhundert, Balassas Zeit, nennt man die Zeit der Reformation, das XVII. Jahrhundert, Zrinyis Zeit, die Zeit der Gegenreformation und das XVIII. Jahrhundert die Zeit des Ruhens, als ob die ungarische Literatur in ihrer um die Reformation pro und contra entfaltenen Tätigkeit sehr ermüdet wäre. Diese Einteilung ist nicht viel logischer als die der Engländer, die die Zeitabschnitte loyal nach dem damaligen Herrscher benennen und nur dann in Verlegenheit kommen, wenn ein Herrscher so lange und in so wechselnder Zeit lebte, wie Königin Viktoria.

Eine solche Einteilung hätten wir nötig, die auch das Prüfen erleichtert dadurch, daß sie tatsächlich zusammengehörige, auf gemeinsamen Wesensmerkmalen basierende Gruppen bildet. Die Ideengeschichte in sich gibt keine Grundlage für solch eine Aufteilung, weil sie viel zu sehr zusammengesetzt ist: gleichzeitig mit der Reformation z.B. laufen so viele andere geistige Strömungen parallel in der ungarischen Literatur, daß der Einen Herausgreifen eine gewalttätige Sache ist. Die Stilgeschichte stützt sich vorläufig zu sehr auf die bildenden Künste und hat keine selbständige Terminologie. Obschon, wenn wir unsere Zeitabschnitte ungarisches Barock, ungarisches Rokoko usw. nennen täten, wir leicht ein irriges Bild heraufbeschwören würden, weil der literarische Stil nicht der selbe ist, wie der bildkünstlerische.

Am geeignetsten erscheint eine soziologische Aufteilung: die Literatur demgemäß zu teilen in Zeitabschnitte, welche darin die tonangebende gesellschaftliche Klasse war. Auf dieses Prinzips Grundlage ergäben sich die folgenden Zeitabschnitte:

1. Der kirchlichen Literatur Zeit. (Von den Anfängen bis zur Mitte des XVIII. Jahrhunderts.)
2. Der hochadeligen Literatur Zeit. (Von Balassa bis zur Erneuerung.)
3. Der adeligen Literatur Zeit
 - a) Rein adelige Literatur. (Bis Petőfi.)
 - b) Adlig-völkische Literatur. (Petőfis und Arany Zeit.)
 - c) Adlig-bürgerliche (gentry) Literatur. (Zwischen Arany und Ady.)
4. Der bürgerlichen Literatur Zeit. (Von Adys Auftreten an.)

Diese Aufteilung kann natürlich keinen Anspruch erheben auf solche datenmäßigen Grenzlinien, wie die frühere, die auch nichts anderes war, als eine datenmäßige Grenzlinie. Ihre Hauptschwierigkeit ist, daß die kirchliche-geistliche Literatur tief hineinreicht ins XVIII. Jahrhundert und an Umfang und Gelesenheit weit übertrifft die Magnaten-Literatur, die wir

↑

← **bilinguistisch/ bilingvis**

← Szerb Antal: Magyar irodalomtörténet.

Anton Szerb: Ungarische Literaturgeschichte. ↑

Übersetzung/ fordítás: Josef-Gerhard Farkas

Josef-Gerhard Farkas & Gabriele Farkas

Katolikus Magyarok Vasárnapja, Catholic Hungarians'
Sunday (Katholischer Ungarn Sonntag) USA, Themen-
spektrum / thematic spectrum / témaspektruma

III. Index 1956-1968 & 1969-1979

© 2010 & Herausgabe/Publisher/Kiadó:

Gabriele Farkas; Habsburger Allee 10 A; D-76767 Hagenbach;

Fax +49(0)7273-941173 — gabyfarkas@web.de

Druck: dbusiness.de gmbh · 10409 Berlin